

L. E. VELTZÉ

NAUKA
BUCHALTERYI
TOM II.

Hügli. Die Bruchhaltungs-
systeme u. Bruchhal-
tungsformen, Bern 1887

NAUKA BUCHALTERYI

teoretyczna i praktyczna
DLA SAMONAUKI i WYKLADU

z uwzględnieniem

form nowożytnych i ich systematycznego podziału na metody:
włoską, niemiecką, francuską, amerykańską i trzykontową
oraz z zastosowaniem nowej waluty.

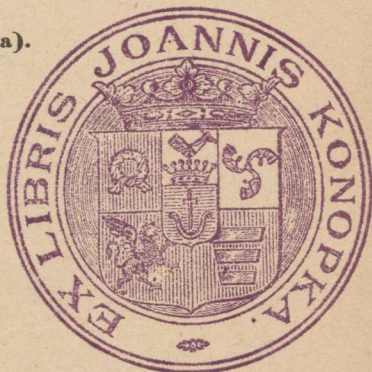
UŁOŻYŁ

L. E. Veltzé

właściciel Szkoły handlowej
i nauczyciel c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie.

(Z zastrzeżeniem pełnych praw autora).

TOM II.

L W Ó W.

Główne składy: { we Lwowie w księgarni pp. Seyfarth i Czajkowski, Rynek 24
w Warszawie w księgarni pp. E. Wende i Spółka, Krakowskie przedm. 9

Drukiem i nakładem Drukarni Ludowej, pod zarz. St. Baylego.

1900.

SDh-1820

~~~~~  
Upraszam przedewszystkiem o sprostowanie błędów drukarskich  
według umieszczonego na końcu dodatku („Sprostowanie omyłek“).  
~~~~~


33
Vel
Nau

P/181/2019

SPIS RZECZY

zawartych w tomie drugim.

Część trzecia.

ROZDZIAŁ I.

Ogólne wskazówki dotyczące zastosowania teorii w praktyce	357
---	-----

ROZDZIAŁ II.

Metoda włoska	359
Inwentarz początkowy	360
Otwarcie ksiąg z początkiem okresu rachunkowego	362
Temat do ćwiczenia	365
Bilans probierczy z pierwszego miesiąca	377
" z drugiego miesiąca	389
Inwentarz końcowy	391
Strazza zamknięcia	395
Bilans otwarcia	398
Prima Nota	401
Księga kasy	413
Księga główna	421
Salda Conti	439
Skontro towarów	449
Skontro rymes	454
Skontro dewiz	454
Skontro trat i akceptów własnych	456
Skontro monet	456
Skontro efektów	456
Księga faktur przychodn i kalkulacyi	459
Księga faktur rozchodu	463
Kasa sklepu	467
Strazza sklepu	469
Sposób obliczania się Pocztowej kasy oszczędności w dziale przekazowym co do odsetek bieżących i innych należności	470

ROZDZIAŁ III.

Metoda niemiecka	473
Miesięcznik	475
Księga główna	489

Księga bilansu i Strazza zamknięcia	499
Księga zapadłości czyli Terminarz	503
Księga wierzytelności wątpliwych	506
Księga informacyjna	507
Sposób wyczytywania czystego naszego majątku i wyniku z miesięcznych Bilansów probierczych	508

ROZDZIAŁ IV.

Metoda francuska	511	
Prima Nota (Livre de notes)	512	
Dzienniki specyalne	{ Księga zakupna towarów (Livre d'achats)	514
	{ Księga sprzedaży towarów (Livre de ventes)	515
	{ Księga rymes przychodu (Livre d'entrée des effets à recevoir)	516
	{ Księga rymes rozchodu (Livre de sortie des effets à recevoir)	516
	{ Księga trat i akceptów własnych (Livre des effets à payer)	516
Miesięcznik (Journal général)	519	
Księga główna	523	

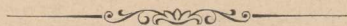
ROZDZIAŁ V.

Metoda amerykańska	531
Wzór statutu Towarzystwa zaliczkowego	533
Temat do ćwiczenia	544
Dziennik	557
Strazza kasowa	580
Księga kasy	586
Księga główna	589
Salda Conti	595
Inwentarz końcowy	602
Księga bilansu i Strazza zamknięcia	605
Księga kuponowa asygnat poboru	611
Księga kuponowa asygnat wypłaty	613
Księga udziałów	615
Skontro rymes	623
Rejestr członków	624
Księga pożyczek skryptowych	625
Wzór książeczki udziałowej	626
Wzór książeczki wkładowej	627
Księga kredytowa	628
Protokół skontra komisji kontrolującej	629
Protokół skontra komisji rewizyjnej	631
Protokół posiedzenia Rady nadzorczej	634
Protokół posiedzenia Walnego zgromadzenia	635

ROZDZIAŁ VI.

Porównanie poszczególnych metod Buchalteryi systematycznej ze sobą i uwydatnienie tychże stron dodatnich i ujemnych	637
Metoda włoska	637
Metoda niemiecka	637
Metoda francuska	638
Metoda amerykańska	638
Metoda dwu- względnie trzykontowa	640

Amortyzacya długu ratami z dołu płatnemi (decursiv)	710
I. Amortyzacya długu w oznaczonej ilości rat	712
Konstrukcyja planu amortyzacyjnego długu ratami z dołu płatnemi . .	713
a) pierwszy sposób przeprowadzenia amortyzacyi	713
b) drugi " " " "	714
c) trzeci " " " "	715
II. Amortyzacya długu w ratach o oznaczonej wysokości	716
Konstrukcyja planu amortyzacyjnego	718
Rachunek procentu składanego z góry (anticipativ). Tworzenie Tabeli I. .	718
Pierwszy sposób tworzenia Tabeli I. (anticipativ)	719
Drugi " " " " " "	720
Zastosowanie Tabeli I. (anticipativ)	720
a) wyszukanie kapitału końcowego	720
b) " " początkowego	721
c) " " ilości rat	721
Tabela I., oprocentowanie z góry (anticipativ)	722
Kapitalizacya wkładek z góry (anticipativ). Tworzenie Tabeli III. .	726
Zastosowanie Tabeli III. (anticipativ)	726
a) wyszukanie kapitału końcowego	726
b) " " początkowego	727
c) " " ilości rat	727
Tabela III., oprocentowanie z góry, anticipativ	728
Amortyzacya długu ratami z góry płatnemi (anticipativ)	732
Wyszukanie raty amortyzacyjnej	732
Konstrukcyja planu amortyzacyjnego długu ratami z góry płatnemi . .	734
a) pierwszy sposób	734
b) drugi " " " " " "	737
Amortyzacya długu w ratach o oznaczonej wysokości, płatnych z góry (anticipativ)	738
Wypracowanie planu amortyzacyjnego do ćwiczenia metody amerykań- skiej, str. 625	740

Sprostowanie najważniejszych omyłek drukarskich.

- Str. 376 Art. 81 czytaj: „praktykanta biurowego“
- „ „ „ „ „ w analizie w wierszu 3: „biura“ zamiast „sklepu“
- „ „ „ „ „ „ 4: „R^{ku} kosztów handlowych“ zamiast „R^{ku} sklepu“
- „ 378 czytaj w Skontrze R^{ku} bież. Różnych, fol. 10, w rubryce Winien: „6870·40“ zamiast „6878·40“
- „ 384 Art. 120 czytaj: „praktykanta biurowego“
- „ 424 czytaj w R^{ku} monet po stronie Ma: Listopad 13. 6188·-
„ 23. 4380·58
- „ 547 Art. 14 czytaj w 2. wierszu: „K 100“ zamiast „K 400—“
- „ 550 „ 35 w pierwszym wierszu opuść: „K 6“
- „ „ 36 czytaj w pierwszym wierszu „skrypt“ zamiast „akcept“
- „ 551 „ 44 „ „Patocki“ zamiast „Potocki“
- „ 558, 560, 562, 564 czytaj w pierwszszej rubryce nagłówka: „Artykuł kasy“ zamiast „Nr. asygnaty“
- „ 568 pod datą 2/6 czytaj: „R^k kasy do 3 wierzycieli“ zamiast „do 3 dłużników“
- „ „ „ 4/6 „ to, co powyżej
- „ 572 „ „ 16/6 odnośnie do art. kasy 85 czytaj: „K 0·25“ zamiast „K 25—“
- „ 665 w cyfrach obrotu R^{ku} odsetek czytaj w rubryce Ma: „80·54“ zamiast „88·54“
- „ „ w Inwentarzu, wiersz 6, czytaj: „Traty i akcepta“ zamiast „Towary i akcepta“
- „ 667 dodaj na końcu Inwentarza: „Dewizy w portfelu 4191·56“ (ze względu, iż z powodu przeoczenia nie przeprowadziliśmy w cyfrach obrotu sprzedaży zapasowej dewizy, która w każdym razie powinna była wyjść, nie mogąc zalegać u nas przez rok cały)
- „ 675 wiersz 9 z góry czytaj: „sporządzamy“ zamiast „sporządzony“
- „ 677 czytaj w Bilansie otwarcia w R^{ku} bież. Różnych, w rubryce Winien: „26307·53“ zamiast „26308·53“.

CZEŚĆ TRZECIA.

ROZDZIAŁ I.

Ogólne wskazówki dotyczące zastosowania teorii w praktyce.

§. 230. Tom I., względnie część druga obecnego dzieła, przedstawiała nam buchalterię analityczną, niniejsza część trzecia przedstawia buchalterię zastosowaną. Zasady tam wypowiedziane dotyczą każdej metody w życiu praktycznem używanej, a różnicę między poszczególnymi metodami stanowi jedynie forma zewnętrzna, jaką sobie dowolnie przybieramy stosownie do potrzeb, względnie właściwości przedsiębiorstwa do zarchowania nam oddanego.

O właściwościach tych, powodujących zmianę formy buchalterycznej pierwotnej, t. j. włoskiej, wspominaliśmy już w „Słowie wstępnem“, oraz w §. 47. tego dzieła. Punktem wytycznym dla nich jest albo dążenie do uproszczenia pracy buchalterycznej, lub też podział jej między więcej pracowników.

Ażeby przybrać formę, względnie metodę najodpowiedniejszą dla pewnego przedsiębiorstwa, należy nam koniecznie obznajomić się przede wszystkim dokładnie z rodzajem przedsiębiorstwa, poznać jego ogólny kierunek, następnie zaś, celem uwydatnienia poszczególnych gałęzi jakiejś fabryki lub przedsiębiorstwa innego przemysłowego lub górniczego, poznać także sposób i zakres działania w tych gałęziach, ażebyśmy mogli odpowiednią ilość rachunków założyć, nie rozdrabiając ich za nadto, ani też nie tworząc za mało rachunków zbyt skomplikowanych.

Przy każdej zaszłości rachunkowej pytać się mamy siebie samych:

- a) czy daliśmy lub wzięliśmy cośkolwiek;
- b) co daliśmy lub co wzięliśmy;
- c) komu daliśmy lub od kogo wzięliśmy;

względnie:

- a) czy my mamy jakąś pretensję do żądania od kogoś, czy też przeciwnie ktoś od nas;
- b) na czem polega ta pretensja;
- c) komu winniśmy odnośną należytość, lub od kogo mamy ją do żądania.

Tak samo należy nam analizować, gdy zaszłość rachunkowa dotyczy manipulacyi wewnętrznej, t. j. gdy jedna gałąź, względnie przedstawiająca ją rachunek w Księdze głównej, ma pretensyę do drugiego z powodu:

- a) odstąpienia własnego jakiegoś przedmiotu;
- b) dokonanego pokrycia za dostarczone innym rachunkom przedmioty, lub też
- c) konieczności przeniesienia pewnych pozycji rachunkowych w pełnej, a czasem nawet tylko w częściowej wartości onych.

Jeżeli wzięliśmy cośkolwiek, lub winniśmy jakąś pretensyę, to tyle naszych własnych rachunków będzie dłużnikami w częściowych kwotach, ile różnych przedmiotów otrzymaliśmy, lub ile różnych pretensyj winniśmy, — wierzycielem zaś za sumę wszystkiego będzie ten rachunek, który nam te przedmioty dał, lub ma te pretensye do żądania.

W odwrotnym wypadku:

gdy daliśmy cośkolwiek, lub mamy sami do żądania, to tyle naszych własnych rachunków będzie wierzycielami w częściowych kwotach, ile różnych przedmiotów daliśmy, lub ile różnych pretensyj nam przypada, — dłużnikiem zaś za sumę wszystkiego będzie ten rachunek, który te przedmioty otrzymał, lub te pretensye winien.

Każdą zaszłość rachunkową należy nam przedewszystkiem wpisać do odpowiedniego Dziennika, t. j. sformułować pozycyę rachunkową w jednej lub w obu księgach zasadniczych, skąd dopiero przeniesiemy ją do Księgi głównej czyli centralnej przez odpowiednie kontowanie w dotyczących rachunkach.

Przy użyciu Miesięcznika zmienia się wprawdzie porządek kontowania, istota rzeczy pozostaje jednak ta sama.

Rzeczy dotyczące ewidencji pewnych przedmiotów, mieszczące się w pozycyach rachunkowych, mamy wciągać do ksiąg pomocniczych czyli Skontr w Przychód lub Rozchód, w miarę tego, czy jesteśmy dłużnikami, czy wierzycielami.

Księgi nasze mamy w ogóle tak prowadzić, ażeby jedna powoływała się na drugą, t. j. ażebyśmy przez wyczytanie folia umieszczonego przy odnośnej pozycji mogli się dowiedzieć, skąd ta pozycya weszła, lub dokąd ją przenieśliśmy.

W ten tylko sposób będziemy mogli wyczytać z ksiąg naszych początek każdego interesu i załatwienie onego z wszelkimi szczegółami.

Z końcem każdego miesiąca zamykamy i otwieramy napowrót Księgę kasy, zamykamy Prima Notę i sporządzamy Bilans probierczy, który równać się musi cyfrowo:

w pierwszym miesiącu: sumie Prima Noty i sumie Księgi kasy stronie Debet i Credit razem wziętych bez Sald (t. j. sumie tylko tych pozycji Księgi kasy, które rzeczywiście przenosiliśmy do Księgi głównej) z dodaniem sumy Bilansu otwarcia;

w następnych miesiącach: sumie Prima Noty i sumie Księgi kasy stronic Debet i Credit razem wziętych bez Sald dotyczącego miesiąca, za który sporządzamy bilans, z dodaniem sumy Bilansu probierczego z poprzedzającego miesiąca.

Z końcem roku, względnie okresu rachunkowego, **sporządzamy Inwentarz i Strazę zamknięcia** jako robotę przygotowawczą celem zamknięcia Księgi głównej, a **sformułowawszy** w Prima Nocie lub Miesięczniku **wypadające z tej Strazы pozycye zamknięcia, zamykamy Księgę główną i otwieramy ją napowrót**, przyczem księga ta z otwarciem ma nam przedstawiać w rachunkach swych to samo, co przedstawiał nam przy zamknięciu spis nasz majątkowy czyli Inwentarz.

Ażeby się przekonać, że rzeczywiście tak jest, a nie inaczej, sporządzamy Bilans otwarcia, który w rubrykach swych Debet i Credit cyfrowo powinien się znosić.

Dowód, że księgi były prawidłowo prowadzone, stwierdza:

a) **przy kapitale zmiennym:**

okolicość, że R^k kapitału w Księdze głównej zamyka się przez R^k bilansu i R^k strat i zysków, z których pierwszy oddaje R^{wi} kapitału czysty kapitał, drugi zaś czysty wynik przedsiębiorstwa;

b) **przy kapitale stałym, t. j. akcyjnym lub udziałowym:**

okolicość, że R^k bilansu zamyka się jedynie przez R^k strat i zysków, przejmując od niego czysty wynik przedsiębiorstwa do podziału przeznaczony;

c) **przy kapitale zmiennym, jako kapitale filii pewnego przedsiębiorstwa:**

okolicość, że rachunek centralnego przedsiębiorstwa, który służy tu zamiast R^{ku} kapitału, zamyka się przez R^k bilansu i R^k strat i zysków, — w przedsiębiorstwie zaś centralnem R^k filii, przed zamknięciem, przejmuje za pośrednictwem R^{ku} strat i zysków wynik filii, o którą to cyfrę dług tejże wobec przedsiębiorstwa centralnego wzmaga się lub zniża.

Jeżeli rachunki wzmiankowane nie zamykają się w ten sposób, możemy być pewni, że zaszedł jakiś błąd, który pierwiej sprostować musimy, nim przystąpimy ogółem do zamknięcia Księgi głównej. Okolicość ta wychodzi na jaw już przy sporządzeniu Strazы zamknięcia, jako robocie przygotowawczej (Vide §§. 225 i 229.).

ROZDZIAŁ II.

Metoda włoska.

§. 231. **Metoda włoska** jest formą pierwotną, która dała początek wszystkim innym metodom i posiada, oprócz Inwentarza, wspólnego wszystkim metodom, i ksiąg pomocniczych, warunkowo prowadzić się mających, następujące księgi z ksiąg niezbędnych czyli ściśle rachunkowych.

- a) **Księgę kasy i** }
 b) **Prima Notę** } jako księgi zasadnicze, czyli dzienniki;
 c) **Księgę główną i** }
 d) **Salda Conti lub podobne księgi** }
 w formie konta prowadzone, jako }
 księgi uzupełniające Księgę główną } jako księgi systematyczne;
 dla rachunków osobowych zbioro- }
 wych, jeśli takowe prowadzimy; }
 (warunkowo) }
 e) **Księgę bilansu i** }
 f) **Skontra dla ksiąg ad d** celem }
 wykazania, że saldo rachunku }
 osobowego zbiorowego w Księ- }
 dze głównej równa się saldowi } jako księgi czystej kontroli.
 długów i wierzytelności wszyst- }
 kich osób w dotyczącej księdze }
 wykazanych (warunkowo). }

Do Księgi głównej metody włoskiej przenosimy też codziennie wszystkie pozycje rachunkowe z Ksiąg zasadniczych, czyli kontujemy, czem umożliwiamy sobie sporządzenie Bilansu probierczego w dowolnej chwili, co stanowi jedną z najgłówniejszych zalet tej metody.

§. 232. Odnośnie do powyższych uwag mamy przeprowadzić ćwiczenie praktyczne według metody włoskiej, do którego podajemy materiał poniżej:

N. N. w N. (imię i nazwisko poszczególnego ucznia), właściciel handlu hurtownego i drobiazgowego we Lwowie, prowadząc przeszły nań z ojca interes z lat dawniejszych, rozpoczyna z dniem 1. listopada 1898 r., jako dniem ponownego okresu rachunkowego, przedsiębiorstwo swe z następującym stanem majątkowym, wykazanym w Inwentarzu z dnia 31. października 1898 r.:

Inwentarz

sporządzony dnia 31. października 1898 r.

I. Stan czynny.					
1	Gotówka w kasie w walucie krajowej . . .			K 14612	96
2	Monety:				
	Frs 4600— à K 95:23	K 4380	58		
	Mr 5200— à K 117:56	6113	12	10493	70
3	Efekta:				
	60 szt. 4% Austryackiej Renty koronowej				
	à K 200— al pari	12000	—		
	Wartość kuponu, 4% za dni 120 . . .	160	—	12160	—
	Transport . . .			37266	66

	Transport . . .			K 37266	66
4	Rymesy w portfelu: Nr. 37 K 10000— per 15. lutego, akc. M. Jawornicki, Kraków *) . . .			10000	—
5	Towary w magazynie: 6 becz. kawy Jawa, N ^{to} 5424 kg à K 320— per q 4 becz. kawy Ceylon N ^{to} 3702 kg. à K 350— per q 600 gł. cukru N ^{to} 7290 kg à K 52— per q .	K 17356 12957 3744	80 — —	34057	80
6	Nieruchomości: Wartość realności we Lwowie, położonej przy ul. Zielonej Nr. 27, wedle oszacowania .			84000	—
7	Ruchomości: Wartość urządzenia biura, jak subinwentarz A			1368	94
8	Dyskont z trat i akceptów własnych *): 6% od K 6000— za dni 76 . . .			76	—
9	Dłużnicy **): Bażant Władysław, Lwów . . .			4000	—
	<u>Suma stanu czynnego</u>			170769	40
II. Stan bierny.					
1	Długi hipoteczne: Wierzytelność Gal. Banku krajowego zahipo- tekowana na realności Nr. 27, położonej przy ul. Zielonej we Lwowie . . .			30000	—
2	Traty i akcepta własne w obiegu *): K 6000— per 15. stycznia, zł. Rohrbacher Zuckerfabrik . . .			6000	—
3	Dyskont z rymes *): 6% od K 10000— za dni 107 . . .			178	33
4	Wierzyciele **): M. Jonasz, Lwów . . . H. Todesco, Fiume . . .	24000 4000	— —	28000	—
	<u>Suma stanu biernego</u>			64178	33
Rekapitulacya.					
	Stan czynny			170769	40
	Stan bierny			64178	33
	Czysty kapitał . . .			106591	07

B i l a n s

do poprzedzającego Inwentarza.

Stan czynny.

Stan bierny.

1	Gotówka . . .	K 14612	96	1	Długi hipoteczne .	K 30000	—
2	Monety . . .	10493	70	2	Traty i akcepta wła- sne *) . . .	6000	—
3	Efekta . . .	12160	—	3	Dyskont z rymes *)	178	33
4	Rymesy *) . . .	10000	—	4	Wierzyciele **) .	28000	—
5	Towary . . .	34057	80		Czysty kapitał .	106591	07
6	Nieruchomości .	84000	—				
7	Ruchomości . .	1368	94				
8	Dyskont z trat *) .	76	—				
9	Dłużnicy **) . .	4000	—				
		170769	40			170769	40

Powyższy Inwentarz i Bilans uznaję we wszystkich częściach jako prawdziwy.

Lwów dnia 31. października 1898 r.

N. N.

Otwarcie ksiąg z początkiem okresu rachunkowego.

Nim przystąpimy do otwarcia ksiąg naszych, specjalnie do otwarcia Księgi głównej czyli centralnej, mającej nam przedstawić całe nasze przedsiębiorstwo jak najdokładniej z jego początkiem, rozwojem i ostatecznym stanem, mamy sobie przedewszystkiem uprzytomnić w duchu przedsiębiorstwo to jako organiczną całość w jej zarysach głównych.

Otóż w Księdze naszej głównej przedstawić mamy w odpowiednich rachunkach z początkiem okresu rachunkowego:

- a) **właściciela**;
- b) **przedsiębiorstwo jako całość**, czyli naczelną administrację i
- c) **przedsiębiorstwo w jego składowych częściach**, t. j. wszystko to z osobna, z czego się dogospodarowywać mamy.

Dla właściciela mamy przeto otworzyć **R^k kapitału**, nie zapominając o tem, że ma on w swym rachunku wykazywać jedynie to, co na czysto posiada;

dla przedsiębiorstwa jako całości **R^k bilansu**, a

dla przedsiębiorstwa w składowy h jego częściach tyie rachunków poszczególnych, ile mamy różnorodnych przedmiotów wymagających odrębnego zarachowania.

Jakież ma zadanie **R^k bilansu**?

R^k bilansu jest niejako administratorem przedsiębiorstwa. Pośredniczyć on ma w otwarciu rachunków Księgi głównej, czyli ma rozprowadzić

*) Rymesy i traty chcemy traktować jako rachunki czysto gospodarcze przy użyciu **R^{ku} dyskontu**, t. z. że chcemy, ażeby każdoczesne saldo tych rachunków wykazywało nam nominalną wartość czy to zapasu, czy obiegu. Vide §§. 107., 108.

) Dla osób chcemy zaprowadzić rachunek osobowy zbiorowy przy użyciu **Salda Conti. Vide §§. 137., 139., 143.

poszczególne nasze części majątkowe między dotyczące rachunki gospodarcze, a oddawszy różnicę między stanem czynnym a stanem biernym, t. j. czysty kapitał, właścicielowi czyli R^{kwi} kapitału, zakończy swą działalność, wskutek czego mamy go też formalnie zamknąć.

Rachunki otrzymujące do zarachowania to, co posiadamy lub mamy do żądania, t. j. poszczególne części naszego stanu czynnego, są dłużnikami R^{ku} bilansu czyli przedsiębiorstwa, a rachunki otrzymujące do zarachowania to, co winniśmy, t. j. poszczególne części naszego stanu biernego, są wierzycielami R^{ku} bilansu czyli przedsiębiorstwa.

Stąd też jest R^k bilansu, czyli przedsiębiorstwo jako całość, z otwarciem każdego okresu rachunkowego wierzycielem za nasz stan czynny, a dłużnikiem za nasz stan bierny i czysty kapitał.

Stosownie do uwag powyższych formułujemy pozycje otwarcia w Prima Nocie i przenosimy je do Księgi głównej, czyli kontujemy, czem byłaby dana nam podstawa do dalszej rachunkowości.

Dla komitentów naszych zagranicznych zaprowadzamy w dotyczących rachunkach dwie rubryki pieniężne, stosownie do uwag naszych poczynionych w §. 138. tego dzieła (Conto mio albo nostro).

Nie możemy się jednak zadowolnić dokonaną czynnością, nie przekonawszy się poprzednio, iż nasza Księga główna jest rzeczywiście otwartą prawidłowo, t. j. że podstawa nasza rachunkowa jest rzetelną.

Przekonania tego nabędziemy dopiero, gdy sporządzimy w Księdze bilansu Bilans otwarcia, który w rubrykach swych Winien i Ma powinien się cyfrowo równoważyć i odpowiadać sumie stanu czynnego naszego Inwentarza.

Bilans ten przedstawia się nam następująco:

Bilans otwarcia

z 1. listopada 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo			
				Winien		Ma	
1	R^k kapitału		K 106591 07			K 106591 07	
3	R^k kasy	K 14612 96		K 14612 96			
4	R^k monet	10493 70		10493 70			
5	R^k efektów	12160 —		12160 —			
6	R^k rymes	10000 —		10000 —			
7	R^k towarów	34057 80		34057 80			
8	R^k nieruchomości . .	84000 —		84000 —			
9	R^k ruchomości . . .	1368 94		1368 94			
10	R^k dyskontu	76 —	178 33			102 33	
11	R^k bież. Różnych . .	4000 —	23000 —			24000 —	
12	R^k długów hipotecznych		30000 —			30000 —	
13	R^k trat i akceptów własnych		6000 —			6000 —	
		170769 40	170769 40	166693 40	166693 40		

Skontro R^{ku} bieżącego Różnych

z 1. listopada 1898 r.

		Winien		Ma	
1	Bażant Władysław w miejscu	K 4000	—	24000	—
2	M. Jonasz, Lwów			4000	—
3	H. Todesco, Fiume				
	Saldo	24000	—		
		28000	—	28000	—

Równocześnie z Księgą główną otwieramy też i Księgę kasy, wstawiając po stronie „Winien“ zapas kasowy, uwidoczniiony w Inwentarzu, **bez powołania się na R^k bilansu**, a to z powodu, ponieważ pozycję powyższą przenieśliśmy już do R^{ku} kasy w Księdze głównej z pozycji otwarcia.

Dla przedmiotów oddanych w zawiadowstwo innym osobom zaprowadzamy księgi pomocnicze, i tak:

- dla przedmiotów handlu hurtownego, czyli dla magazynu, Księgę magazynową czyli **Skontro towarów**;
- dla monet, **Skontro monet**;
- dla efektów, **Skontro efektów**;
- dla weksli czynnych, **Skontro rymes**;
- dla weksli biernych, **Skontro trat i akceptów własnych**;
- dla ruchomości, **Inwentarz** urządzenia biura, sklepu i piwnicy.

Urządzenie wewnętrzne tych skontr czyli szematyczny podział rubryk dobieramy według potrzeby dowolnie, nie zapominając o tem, że celem każdego Skontra ma być ewidencja przedmiotu, a zatem uwidocznienie „Przychodu“ i „Rozchodu“, względnie nabycie lub zbycie pretensyj czynnych lub biernych, jeżeli z takowymi mielibyśmy do czynienia.

Przechodząc do zużytkowania materiału buchalterycznego, podanego do ćwiczenia poniżej, podnosimy z całym naciskiem ponownie, że **przy formułowaniu pozycji rachunkowych należy nam każdą zaszłość rachunkową oceniać koniecznie ze stanowiska przedsiębiorstwa jako całości**. Pytanie, czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło, czy ma samo jakąwąs pretensję do żądania, lub też ktoś inny od niego, jest jedynie miarodajnem przy analizie. Wszelkie inne zapytania prowadzą do fałszywych wniosków, które w skutku swym odbić się muszą w Księdze głównej, przedstawiając w tejże stan nasz majątkowy zupełnie mylnie. Loika jest tu wszystkiem, a bez niej cała praca jedynie marnowaniem czasu ze szkodą przedsiębiorstwa.

Zarazem nie należy nam zapominać o tem, że **rachunki przedmiotowe traktować mamy tak samo jak rachunki osobowe**, to znaczy, że jeżeli przedsiębiorstwo otrzyma cośkolwiek, to dotyczący rachunek przedmiotowy będzie dłużnikiem, a gdy wyda, to będzie on wierzycielem.

Listopad 1898.

1.

Art. 1. Wydajemy na zakupno ksiąg buchalterycznych i przyborów kancelaryjnych, jak Nota Władysława Zborowicza w miejscu K 85·08

Analiza. Jaka jest pozycja, kasowa czy Prima Noty? Kasowa, bo dotyczy gotówki. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? I dało i wzięło; osoba dostawcy nie wchodzi w grę, ani jako dłużnik, ani jako wierzyciel, tylko jakieś dwa nasze rachunki przedmiotowe ze względu, że interes został zupełnie wyrównanym. Co przedsiębiorstwo dało? Gotówkę; przeto R^k kasy będzie wierzycielem, a dłużnikiem ten rachunek, na korzyść którego ponieśliśmy wydatek. Przedmioty nabyte nie mają dla nikogo innego wartości, tylko dla nas. Wydatek ten musimy uważać jako przepadły, a dotyczy on tego rachunku, który prowadzić mamy w każdym przedsiębiorstwie, ażeby wykazać jakie były czyste koszty utrzymania tegoż przedsiębiorstwa. Tym rachunkiem jest R^k kosztów handlowych (R^k administracyi, R^k zarządu). Vide §. 97.

Art. 2. Płacimy za urządzenie sklepu i piwnicy firmie Marcin Prugar i Syn w miejscu, jak r^k z 1. listopada K 1734·90

Analiza. Stosunek ten sam jak w analizie art. 1., lecz przedmiot nabyty może mieć wartość i dla innych osób, czyli może być spieniężonym. Nie może przeto przechodzić na R^k kosztów handlowych, który tylko niepowrotne wydatki notuje. Zresztą mamy już w Księdze głównej z otwarcia rachunek dotyczący nabytego przedmiotu. A zatem kto dał? R^k kasy. Na korzyść którego rachunku? R^{ku} ruchomości (urządzenia). Vide §. 134.

Art. 3. Kupujemy za gotówkę u L. Stadtmüllera w miejscu, jak fkt. tegoż z 31. października, 1 beczkę wina Siedmiogrodzkiego „Riesler“ L. S. B^{to} 940 kg, 850 l. à K 70.— per hl, łącznie opakowania K 595.—
Rabat 10% 59·50
535·50
Skonto 2% 10·71

524·79

Analiza. Jaka jest pozycja, kasowa czy Prima Noty? To jest względnem. Może być ona tylko kasową, a także kasową i Prima Noty w miarę uwag poniższych. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? I dało i wzięło. Wzięło towar, a dało w zamian pełną wartość w gotówce. Moglibyśmy przeto przeprowadzić niniejszą zaszłość rachunkową tylko w jednej pozycji i to w Księdze kasy, uwydawniając R^k towarów jako dłużnika, a R^k kasy jako wierzyciela, — ponieważ jednak wiemy naprzód, że z komitentem naszym L. S. będziemy w ciągłej styczności, a w takim

stosunku lepiej jest, gdy wszystkie interesa będą uwidocznione w jego rachunku, przeto chcemy uwzględnić ten przyszły stosunek, przeprowadzając ten interes, jakkolwiek on został w pełni wyrównany, przez rachunek osobowy, względnie zbiorowy rachunek osobowy i Salda Conti. Vide §. 75., strona 116. i 117. Będą więc 2 pozycye:

- a) pozycja Prima Noty: R^k towarów dłużnikiem, a R^k bieżący Różnych, L. Stadtmüller w miejscu, wierzycielem;
- b) pozycja Księgi kasy: R^k bieżący Różnych, L. Stadtmüller w miejscu, dłużnikiem, a R^k kasy wierzycielem.

Art. 4. Otrzymujemy od A. Primavesi, Fiume, fakturę z 25. października na wysłane z naszego polecenia 4 beczki wina włoskiego „Nero“

A. P. 28, B^{to} 486 kg, 450 l.

„ 29, „ 502 „ 460 „

„ 30, „ 490 „ 450 „

„ 31, „ 490 „ 450 „

Val. 25. lutego B^{to} 1968 kg, 1810 l. à K 48.— per hl. loco
Fiume łącznie opakowania K 868·80

Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? Wzięło, nie w zamian nie dając. Co wzięło? Towar. R^k towarów będzie przeto dłużnikiem, a wierzycielem osoba, która nam ten przedmiot dała. Pozycja Prima Noty.

2.

Art. 5. Otwieramy sklep towarów kolonialnych w połączeniu z wyszynkiem wina, ku czemu wydajemy do sklepu z magazynu i piwnicy po cenie kosztów własnych:

1 beczkę wina „Riesler“ 850 l. à K 61·72 per hl.	K 524·02
100 gł. cukru N ^{to} 1204 kg à K 52.— per q . . .	626 08
1 beczkę kawy „Jawa“ N ^{to} 972 kg. à K 320.— per q	3110·40
1 „ „ „Ceylon“ „ 904 „ à K 350.— per q	3164.—
	7425·10

Analiza. Pozycja Prima Noty. Manipulacja wewnętrzna. Jedna gałąź naszego przedsiębiorstwa odstępuje drugiej pewne wartości, czyli handel hurtowny oddaje do sklepu towary do drobnej sprzedaży. Ze względu, że zależeć nam musi na tem, ażebyśmy wiedzieli po upływie pewnego czasu, ile zyskujemy lub tracimy na handlu hurtownym, a ile na handlu drobiazgowym, przeto musimy też dla obu działów prowadzić odrębne rachunki. Dla handlu hurtownego mamy już otwarty R^k towarów, pozostaje nam jeszcze otworzyć dla handlu drobiazgowego rachunek, który nazwiemy R^k sklepu. Otóż kto dał? R^k towarów. Kto wziął? R^k sklepu. Pierwszy jest wierzycielem, drugi dłużnikiem,

Art. 6.	Płacimy za fracht wina z Fiume B ^{to} 1968 kg. à K 10·80 per q	K 212·54
	za akcyzę miejską à K 16— per hl. (1810 l.)	189·60
	za dowóz à 40 h per q	7·87
		<u>410·01</u>

Analiza. Pozycya kasowa. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? Dało, nie w zamian nie biorąc. Kto dał? R^k kasy. Na czyją korzyść? Na korzyść R^{ku} towarów, ponieważ wydatki podobne wchodzą w kalkulacyę ceny sprzedaży towaru, podnosząc wartość ceny fakturowej. R^k kasy jest wierzycielem, a R^k towarów dłużnikiem.

Art. 7.	Do sklepu wpływa z targu dziennego	K 729—
---------	------------------------------------	--------

Analiza. Pozycya ta nie dotyczy przedsiębiorstwa głównego, tylko sklepu, którego czynność biurowa polega jedynie na prowadzeniu kasy sklepowej i ewidencji swych drobnych dłużników, za których odpowiada. Ma zatem w tym wypadku w swej kasie wstawić w „Przychód“ kwotę z targu uzyskaną.

3.

Art. 8.	Sklep wydaje na kredyt towary:	
	E. Lityńskiemu, Koralnicka 6, w wartości	K 34·72
	A. Kulińskiemu, Batorego 28,	35 88
	A. Zderkowskiej, Ormiańska 24,	22·98

Analiza jak w art. 7., lecz w odwrotnym stosunku. Sklep ma jedynie uwidocznic swych dłużników w Strazzy sklepowej (Ladenstrazza).

Art. 9.	Do sklepu wpływa z targu dziennego	K 518·60
---------	------------------------------------	----------

Analiza jak w art. 7.

Art. 10.	Sklep wydaje na stemple, marki pocztowe i woreczki do opakowania	K 22·52
----------	--	---------

Analiza jak w art. 7., lecz w odwrotnym stosunku.

4.

Art. 11.	Wydajemy z piwnicy do sklepu po cenie kosztów własnych 1 beczkę wina „Nero“ A. P. 28, 450 l. à K 75·74 per hl.	K 340·83
----------	--	----------

Analiza jak w art. 5.

Art. 12.	Wręczamy L. Stadtmüllerowi w miejscu jako zadatek z wezwaniem, by nam dostawił 3 beczki wina „Riesler“, co on uskutecznia, przedkładając nam fakturę z 4/11 na:	K 200—
----------	---	--------

L. S. 28, B^{to} 532 kg, 482 l.

„ 29, „ 540 „ 490 „

„ 30, „ 512 „ 480 „

B^{to} 1584 kg, 1452 l. à K 60— per hl. łącznie opakowania , K 871·20

Val. reszty faktury per 4. lutego.

Analiza. Pozycja kasy i Prima Noty ze względu, że interes nie został w pełni wyrównany.

a) Pozycja Prima Noty: R^k towarów jest dłużnikiem za pełną wartość faktury, a R^k bież. Różnych, L. Stadtmüller, Lwów, wierzycielem;

b) Pozycja kasy: R^k bież. Różnych, L. Stadtmüller, Lwów, jest dłużnikiem za otrzymaną gotówkę, a R^k kasy wierzycielem.

Art. 13. Do sklepu wpływa z targu dziennego . . . K 610·28

Analiza jak w art. 7.

5.

Art. 14. Aleksander Kumor w Gorlicach przesyła nam . . . K 3000·- -
z wezwaniem, abyśmy mu dostarczyli 1 beczkę kawy „Jawa“, co
uskuteczniamy, przedkładając mu zarazem fakturę na N. N. 47,
B^{tto} 976 kg, N^{tto} 956 kg à K 350·— per q loco Lwów dworzec
łącznie opakowania K 3346·—
Skonto 2°/o 66·92
3279·08

Resztę z faktury K 279·08 przekazujemy kolei do poboru.

Analiza jak w art. 12., jednak w odwrotnym stosunku.

Art. 15. Sklep wydaje na kredyt towary:

A. Zderkowskiej, Ormiańska 24, w wartości . . . K 27·84

A. Kulińskiemu, Batorego 28, „ . . . 127·20

Analiza jak w art. 8.

Art. 16. Do sklepu wpływa z targu dziennego . . . K 482·67

Analiza jak w art. 7.

6.

Art. 17. Otrzymujemy od A. Primavesi w Fiume fakturę z 4. b. m. na
10 beczek białego wina włoskiego:

A. P. 47,	B ^{tto} 490 kg,	470 l.	A. P. 52,	B ^{tto} 487 kg,	465 l.
„ 48,	„ 488 „	465 „	„ 53,	„ 493 „	470 „
„ 49,	„ 492 „	470 „	„ 54,	„ 489 „	468 „
„ 50,	„ 484 „	461 „	„ 55,	„ 491 „	469 „
„ 51,	„ 496 „	474 „	„ 56,	„ 490 „	468 „
<u>B^{tto} 2450 kg, 2340 l.</u>			<u>B^{tto} 2450 kg, 2340 l.</u>		
			+ „ 2450 „ 2340 „		
			<u>B^{tto} 4900 kg, 4680 l.</u>		

à K 40·— per hl. loco Fiume, łącznie opakowania K 1872·—
Załączoną tratę na powyższą kwotę per 4. marca, zł. Banku
austro-węg., mamy po odbiorze towaru akceptowaną zwrócić.

Analiza jak w art. 4.

Art. 18. Sklep wydaje na kredyt towary:

Albinowi Zagórskiemu, Mickiewicza 6, w wartości .	K 49.—
E. Lityńskiemu, Korálnicka 6, „ .	8.—
A. Kulińskiemu, Batorego 28, „ .	16.—

Analiza jak w art. 8.

Art. 19. Do sklepu wpływa z targu dziennego . . . K 506 42

Analiza jak w art. 7.

7.

Art. 20. Jan Kordecki w Złoczowie przesyła nam zadatek w kwocie K 200.— z poleceniem wysłania pod jego adresem 1 beczki kawy „Jawa“ i 1 beczki wina „Nero“, a oraz z prośbą udzielenia mu na resztę waluty kredytu wekslowego po połowie per 7. lutego i 7. maja, na co się godzimy. Wysyłamy 1 beczkę kawy „Jawa“ N. N. 48, B^{to} 862 kg, N^{to} 840 kg à K 380.— per q, łącznie opakowania . . . K 3192.—
1 beczkę wina „Nero“ A. P. 28, B^{to} 486 kg, 450 l.
à K 90.— per hl. łącznie opakowania . . . 405.—
3597.—

Analiza jak w art. 3., jednak w odwrotnym stosunku, ponieważ w pozycyi Prima Noty my jesteśmy wierzycielem, a odbiorca dłużnikiem za towar, w Księdze kasy zaś my dłużnikiem za gotówkę, a dostawca wierzycielem za oną.

Art. 21. Sklep wydaje na kredyt towary:

Michałowi Pajgert, Łyczakowska 27, w wartości . K 41.—

Analiza jak w art. 8.

Art. 22. Do sklepu wpływa z targu dziennego . . . K 387 40

Analiza jak w art. 7.

Art. 23. Sklep odprowadza do kasy głównej gotówkę w kwocie K 3200.—

Analiza. Pozycja kasowa. Manipulacja wewnętrzna. Vide analizę do art. 5. Kto dał? Przedsiębiorstwo, względnie sklep. R^k sklepu jest przeto wierzycielem. Kto wziął? Przedsiębiorstwo, względnie R^k kasy; jest on przeto dłużnikiem. W kasie sklepowej należy również uwidocznnić w Rozchodzie odprowadzoną gotówkę.

Art. 24. Wchodzimy w stosunek rachunku bieżącego z Pocztową kasą oszczędności w Wiedniu, składając tytułem kaucyi K 200.— a jako wkładkę na r^k bieżący . . . 10000.—

Analiza. Pozycje kasowe. W obecnym wypadku odróżnić trzeba kaucyę od wkładki, ażebyśmy mogli dokładnie widzieć każdoczesne saldo Pocztovej kasy oszczędności, w które kaucya nie powinna wchodzić. W tym celu przejdą K 10000.— na rachunek Pocztovej kasy oszczędności, a K 200.— na rachunek

odrębny, t. j. R^k kaucyj czynnych. Nadto nie wciągniemy rachunku Pocztovej kasy oszczędności do R^{ku} bież. Różnych, względnie Salda Conti, ale do Księgi głównej, ponieważ w Inwentarzu ewentualny dług tej kasy nie będziemy wykazywać między dłużnikami ogólnymi, ale w osobnej pozycji stanu czynnego jako wartość książeczki Pocztovej kasy oszczędności. Będą więc dwie pozycje kasowe. Pierwsza, w której dłużnikiem będzie R^k kaucyj czynnych, i druga, w której dłużnikiem będzie Pocztowa kasa oszczędności w Wiedniu; w obu pozycjach zaś R^k kasy wierzycielem.

8.

Art. 25. Otrzymujemy od Rohrbacher Zuckerfabrik w Rohrbach fakturę z 6. listopada na 940 głów cukru N^{to} 9984 kg à K 46.— per q loco Rohrbach K 4592·64

Analiza jak w art. 4.

Art. 25^{1/2}. Otrzymujemy od Jana Kordeckiego w Złoczowie celem pokrycia faktury naszej z 7. b. m. dwa jego akcepta K 1698·50 per 7/2 i K 1698·50 per 7/5 K 3397.—

Analiza. Pozycja Prima Noty. R^k rymes jest dłużnikiem, bo otrzymał, R^k bież. Różnych, J. K., wierzycielem, bo dał.

Art. 26. Sklep wydaje na kredyt towary:

A. Zagórskiemu, Mickiewicza 6, w wartości K 8.—
E. Lityńskiemu, Korálnicka 6, „ 21.—

Analiza jak w art. 8.

Art. 27. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 230.—

Analiza jak w art. 7.

Art. 28. Wydajemy z magazynu do sklepu po cenie kosztów własnych:
200 głów cukru N^{to} 2124 kg à K 51.— per q K 1083·24

Analiza jak w art. 5.

Art. 29. Płacimy za fracht cukru z Rohrbach i zwózkę K 499·20

Analiza jak w art. 6.

9.

Art. 30. Płacimy za fracht wina z Fiume B^{to} 4900 kg à K 8·20 per q K 401·80
za akcyzę we Lwowie 4680 l. à K 16.— per hl. 748·80
za dowóz z dworca à 80 h per q 39·20
1189·80

Analiza jak w art. 6.

Art. 31. Wydajemy do sklepu z piwnicy do drobiazgowej sprzedaży po cenie kosztów własnych: 4 beczki białego wina włoskiego 1870 l. à K 65·42 per hl. K 1223·35

Analiza jak w art. 5.

- Art. 32. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 246·24
 Analiza jak w art. 7.
-
- 10.
-
- Art. 33. Aleksander Kumor w Gorlicach zamawia u nas 1 beczkę kawy „Ceylon“ per cassa, przesyłając równocześnie w gotówce K 3000.— Wysyłamy wskutek tego pod jego adresem do Gorlic 1 beczkę kawy „Ceylon“ N. N. 49, B^{to} 964 kg, N^{to} 943 kg à K 360.— per q loco Lwów K 3394·80
 Analiza jak w art. 12., jednak w odwrotnym stosunku.
- Art. 34. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 220.—
 Analiza jak w art. 7.
-
- 11.
-
- Art. 35. Posyłamy firmie Rohrbacher Zuckerfabrik w Rohrbach czek nasz Nr. 1 na Pocztową kasę oszczędności w Wiedniu na K 4592·64
 Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało co, czy wzięło? Ani dało, ani wzięło. Poleciliśmy jedynie jednemu komitentowi, ażeby na nasz rachunek drugiemu powyższą kwotę wypłacił. Występują przeto w tym wypadku obaj komitenci, z których ten, co dał z naszego polecenia, t. j. Pocztaowa kasa oszczędności we Wiedniu, jest wierzycielem, a ten, który otrzymał, t. j. R^k bieżący Różnych, Rohrbacher Zuckerfabrik w Rohrbach, jest dłużnikiem.
- Art. 36. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 260.—
-
- 12.
-
- Art. 37. Posyłamy firmie A. Primavesi w Fiume celem pokrycia faktury tejże z 4. b. m. akcept nasz per 4. marca na . . . K 1872.—
 Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało co, czy wzięło. Dało weksel bierny, czyli akcept własny, nie w zamian nie biorąc R^k trat i akceptów własnych będzie przeto wierzycielem, a odbiorca, t. j. R^k bież. Różnych, A. P., dłużnikiem.
- Art. 38. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 307·50
-
- 13.
-
- Art. 39. Sprzedajemy za gotówkę M^{rs} 5200.— à K 119.— . . . K 6188.—
 Analiza. Pozycya kasowa. Interes został w pełni pokrytym: osoba, której sprzedaliśmy obcą monetę, nie wchodzi przeto w grę ani jako dłużnik, ani jako wierzyciel, tylko jakieś dwa nasze rachunki przedmiotowe. Ten rachunek, który dał, t. j. R^b monet jest wierzycielem, a ten, który otrzymał w zamian gotówkę, t. j. R^k kasy jest dłużnikiem.
- Art. 40. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 237·50

14.

Art. 41. Płacimy dozorey realności za listopad K 40.—

Analiza. Pozycya kasowa. R^k kasy jest wierzycielem, bo dał gotówkę, R^k nieruchomości jest dłużnikiem, bo na jego korzyść wydano ją. R^k nieruchomości chcemy prowadzić w tym wypadku jako rachunek gospodarczy mieszany, z pominięciem R^{ku} administracyi realności. Vide §. 131.

Art. 42. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 480.—

Art. 43. Sklep odprowadza do kasy głównej K 1900.—

Analiza jak w art. 23.

15.

Art. 44. Otrzymujemy czynsz od lokatorów realności za listopad K 800.—

Analiza jak w art. 41., jednak w odwrotnym stosunku.

Art. 45. Jan Schumann w miejscu dostarcza nam dla realności naszej według fkt. z 14/11, Val. per 15/1, 1 piec Geburtha wartości K 170.—

Analiza. Wierzycielem jest dostawca, t. j. R^k bieżący Różnych, J. S., dłużnikiem zaś R^k nieruchomości, bo na korzyść tegoż dostawiono piec.

Art. 46. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 540.—

16.

Art. 47. Wydajemy za różne naprawy w realności naszej murarzom i stolarzowi K 3750

Analiza jak w art. 41.

Art. 48. Przesyłamy firmie H. Todesco w Fiume w gotówce przekazem pocztowym K 4000.—
celem wyrównania jej wierzytelności inwentarzowej.

Analiza. Pozycya kasowa. R^k kasy jest wierzycielem, bo dał gotówkę, R^k bieżący Różnych, H. T., zaś dłużnikiem, bo otrzymał oną.

Art. 49. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 250.—
w czem mieści się spłata E. Lityńskiego w kwocie K 40.— (Strazza).

17.

Art. 50. Wysyłamy na zlecenie firmy Lechicki i Kosterkiewicz w Stryju pod adresem tejże: 2 beczki kawy „Jawa“ N. N. 50/51, B^{to} 1980, N^{to} 1808 à K 380.— per q K 6870 40
Z tej kwoty mają być pokryte K 5000.— dwoma akceptami per 25/2 i 25/3, a reszta pozostaje na kredyt otwarty per 17/1.

Analiza. R^k towarów dał towar, jest przeto wierzycielem, R^k bież. Różnych, L. i K., otrzymał go, jest przeto dłużnikiem.

- Art. 51. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 487·40
w czym mieści się spłata A. Kulińskiego w kwocie K 100·—
(Strazza).

18.

- Art. 52. Płacimy à conto naszego długu M. Jonaszowi w miejscu, w go-
tówce K 6000·—

Analiza jak w art. 48.

- Art. 53. Sklep wydaje na szpagat i woreczki K 7·74

- Art. 54. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 286·24
w czym mieści się spłata A. Zderkowskiej w kwocie K 40·—
(Strazza).

19.

- Art. 55. Sprzedajemy na 4-miesięczny kredyt wekslowy firmie Jan Ważny
w miejscu: 1 beczkę kawy „Ceylon“ N. N. B^{to} 1016 kg, N^{to} 926 kg
à K 390·— per q K 3611·40
na co otrzymujemy od tejże akcept jej równej wartości per 19/3.

Analiza. Chcemy ażeby pozycya była uwidocznioną w ra-
chunku komitenta, jakkolwiek interes został w pełni wyrówna-
nym. Będą przeto 2 pozycye Prima Noty. Pierwsza, gdzie komi-
tent będzie dłużnikiem, a R^k towarów wierzycielem; druga zaś,
gdzie R^k rymes będzie dłużnikiem, a komitent wierzycielem.

- Art. 56. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 300·—
w czym mieści się spłata A. Zagórskiego w kwocie K 40·—
(Strazza).

20.

- Art. 57. Otrzymujemy fakturę z 18/11 od firmy Fr. Wertheim & Comp.
we Wiedniu na zamówioną u niej kasę ogniotrwałą w kwocie K 500·—

Analiza jak w art. 44. z nadmienieniem, że przedmiot do-
tyczy urządzenia biura, a zatem dłużnikiem w tym wypadku jest
R^k ruchomości.

- Art. 58. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 271·—
w czym mieści się spłata M. Pajgerta w kwocie K 41·— (Strazza).

21.

- Art. 59. Nadchodzą od A. Primavesi w Fiume wedle faktury tegoż z 15/11
5 beczek kawy „Jawa“: A. P. 37, B^{to} 947 kg, N^{to} 902 kg

„ 38,	„ 986	„ 940	„
„ 39,	„ 992	„ 902	„
„ 40,	„ 990	„ 918	„
„ 41,	„ 987	„ 902	„

B^{to} 4902 kg, N^{to} 4564 kg à K 280·—

per q loco Fiume, łącznie opakowania, oclone . K 12779·20
 5 becz kawy „Ceylon“: A. P. 42, B^{to} 988 kg, N^{to} 904 kg

„ 43,	„ 993	„	„ 905	„
„ 44,	„ 991	„	„ 903	„
„ 45,	„ 986	„	„ 940	„
„ 46,	„ 987	„	„ 920	„

B^{to} 4945 kg, N^{to} 4572 kg

à K 310.— per q loco Fiume, łącznie opakowania, oclone 14173·20
 K 26952·40

Analiza jak w art. 4.

Art. 60. Płacimy fracht od tej przesyłki à K 10·80 per q . K 1063·48

Analiza jak w art. 6.

Art. 61. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 237·50

Art. 62. Sklep odprowadza do kasy głównej K 2700.—

Analiza jak w art. 23.

22.

Art. 63. Wchodzą z przekazu kolejowego od Aleksandra Kumor w Gorlicach K 279·08

Analiza jak w art. 48., jednak w odwrotnym stosunku.

Art. 64. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 246·24

Art. 64½. Sklep wydaje na woreczki do opakowania i stemple K 4·34

23.

Art. 65. Wysyłamy do A. Primavesi w Fiume celem pokrycia faktury tegoż z 15/11: akcept nasz K 20000.— per 10/4 . K 20000.—
 z zapasu naszego monet F^{rs} 4600.— à K 95·23 . 4380·58
 w gotówce w walucie krajowej 2571·82

K 26952·40

Analiza. Kto dał? Przedsiębiorstwo dało. Co dało? Trzy odrębne wartości, mianowicie: akcept* nasz, monetę obcą i monetę krajową. Przedsiębiorstwo będzie przeto 3 razy wierzycielem i to w dwóch pozycjach:

a) w Prima Nocie, gdzie R^k trat i akceptów własnych i R^k monet będą wierzycielami w częściowych kwotach, a odbiorca, t. j. R^k bież. Różnych, A. P., dłużnikiem w sumie wierzytelności obydwu rachunków i

b) w Księdze kasy, gdzie R^k kasy będzie wierzycielem za wartość przesłanej monety krajowej, a R^k bież. Różnych, A. P., dłużnikiem za tę samą kwotę.

Art. 66. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 540.—

24.

Art. 67. Otrzymujemy od firmy H. Todesco w Fiume wedle faktury tejże z 16/11 10 beczek wina „Nero“:

H. T. 75,	B ^{tto} 492 kg,	452 l.	H. T. 80,	B ^{tto} 492 kg,	452 l.
„ 76,	„ 492 „	452 „	„ 81,	„ 492 „	452 „
„ 77,	„ 492 „	452 „	„ 82,	„ 490 „	452 „
„ 78,	„ 492 „	452 „	„ 83,	„ 491 „	452 „
„ 79,	„ 492 „	452 „	„ 84,	„ 491 „	452 „
B ^{tto} 2460 kg, 2260 l.			B ^{tto} 2456 kg, 2260 l.		

+ „ 2460 „ 2260 „

B^{tto} 4916 kg, 4520 l.

à K 48.— per hl. loco Fiume, łącznie opakowania, oclone K 2169·60

Analiza jak w art. 4.

Art. 68. Płacimy od powyższej przesyłki tytułem:

frachtu à K 10·80 per q	K 530·92
dowozu à 40 h per q	19·66
akcyzy à K 16.— per hl.	723·20
	K 1273·78

Analiza jak w art. 6.

Art. 69. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 480.—

25.

Art. 70. Wydajemy do sklepu z piwnicy po cenie kosztów własnych:

1 beczkę wina „Nero“ 900 l. à K 76·18 per hl. K 685·62

Analiza jak w art. 5.

Art. 71. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 230.—

26.

Art. 72. Wysyłamy do firmy Jan Borys w Przemyśle na zlecenie tejże z 25. b. m. na kredyt otwarty per 26/2: 1 beczkę kawy „Ceylon“

A. P. 38, B^{tto} 986 kg, N^{tto} 940 kg à K 350.— per q loco Lwów dworzec, łącznie opakowania K 3290.—

Analiza jak w art. 4.

Art. 73. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 246·26

27.

Art. 74. Podnosimy z kasy przedsiębiorstwa na potrzeby własne K 500.—

Analiza. Pozyeya kasowa. R^k kasy jest wierzycielem, R^k utrzymania domu dłużnikiem. R^k ten przedstawia nam właściciela obok R^{ku} kapitału. Vide §§. 68., 85., 94.

Art. 75. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 270.—

28.

Art. 76. Otrzymujemy do sprzedaży komisowej od firmy H. Maiti w Tryeście wedle faktury tejże z 20/11 200 worów ryżu włoskiego H. M. 2401/2600. B^{to} 10000 kg à K 36.— per q loco Tryest, brutto za netto K 3600.—

Jako wynagrodzenie za naszą czynność jako komisyonera otrzymujemy 5%. Limit oznaczony na K 60.— per q loco Lwów.

Analiza. Towar jest obcy, nie nasz, mamy przeto odróżnić go i rachunkowo od własnego, t. j. otworzyć odrębny R^k ryżu w komisie od H. M. w Tryeście. R^k ten jest dłużnikiem, a dostawca, t. j. R^k bież. Różnych, H. M., wierzycielem. Vide §. 108.

Art. 77. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 305.—

Art. 78. Sklep odprowadza do kasy głównej K 2000.—

Analiza jak w art. 23.

29.

Art. 79. Płacimy za fracht od powyższej przesyłki à K 14.40 per q K 1440.—
i za dowóz à 40 h per q 40.—

K 1480.—

Analiza. Pozycja kasowa. Wydatek dotyczy towaru obcego, mamy go więc przeprowadzić jak w art. 76. z uwydatnieniem R^{ku} kasy jako wierzyciela.

Art. 80. Do sklepu wpływa z targu dziennego K 230.—

30.

Art. 81. Zarachowujemy za wikt i pomieszkanie praktykanta za listopad K 30.—

Analiza. Pozycja Prima Noty. Właściciel, który pokrył z własnej kieszeni ten wydatek, ma pretensję do przedsiębiorstwa, względnie sklepu, który ten wydatek miał pokryć. Dłużnikiem jest przeto R^k sklepu, wierzycielem zaś R^k utrzymania domu. Vide §§. 94., 97.

Art. 82. Zarachowujemy czynsz za biuro, magazyn i piwnicę za miesiąc listopad w kwocie K 200.—

Analiza. Pozycja Prima Noty. Jakkolwiek ubikacje te mieszczą się w naszej własnej realności i my mamy je darmo, mimo to musimy rzecz tak traktować, jakobyśmy je wynajmowali od kogo innego, — inaczej nie uwydatnilibyśmy w odnośnych rachunkach ani dochód, który nam realność niesie, lub nieść powinna, ani kosztu pełne utrzymania przedsiębiorstwa, jakie ono ponosi, lub ponosić powinno. W tym wypadku jest przeto dłużni-

kiem R^k kosztów handlowych, a wierzycielem R^k nieruchomości.
Vide §§. 97., 131.

Art. 83. Zarachowujemy czynsz za sklep za miesiąc listopad K 100.—
Analiza jak w art. 82. z uwypdatnieniem R^{ku} sklepu jako dłużnika.

Art. 84. Wypłacamy należitości personalu w biurze, magazynie i piwnicy za listopad w kwocie K 240.—
Analiza. Pozyeya kasowa. R^k kosztów handlowych jest dłużnikiem, R^k kasy wierzycielem. Vide §. 97.

Art. 85. Wypłacamy należitość pomocnika w sklepie za listopad K 120.—
Analiza jak w art. 83.

Art. 86. Do sklepu wpłyn z targu dziennego K 246.24

§. 233. W tym dniu, jak w ogóle z końcem każdego miesiąca, mamy zastosować się do uwag naszych wypowiedzianych w §. 230., t. j. mamy zamknąć i otworzyć naszą Księgę kasy, mamy zamknąć Prima Notę i sporządzić Bilans probierczy, udowodniając wykazany tam w zbiorowym rachunku osobowym stosunek nasz do komitentów Skontrem R^{ku} bież. Różnych, którego Saldo w Bilansie probierczym równać się ma Saldowi wszystkich dłużników i wierzycieli razem, wziętych, mieszczących się w Saldo Conti. Vide §. 75. strona 116 i 117 i §. 214. strona 336.

Bilans probierczy wraz z Skontrem R^{ku} bież. Różnych przedstawia się nam obecnie następująco :

Bilans probierczy

z 30. listopada 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału		106591 07		106591 07
3	R ^k kasy	37880 04	32170 36	5709 68	
4	R ^k monet	10493 70	10568 58		74 88
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	17008 40		17008 40	
7	R ^k towarów	76345 50	34800 82	41544 68	
8	R ^k nieruchomości	84247 50	1100 —	83147 50	
9	R ^k ruchomości	3603 84		3603 84	
10	R ^k dyskontu	76 —	178 33		102 33
11	R ^k bież. Różnych	72184 51	83608 91		11424 40
12	R ^k długów hipotecznych		30000 —		30000 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		27872 —		27872 —
14	R ^k sklepu	10978 14	9800 —	1178 14	
15	R ^k kosztów handlowych	555 08		555 08	
	Transport	325532 71	336690 07	164907 32	176064 68

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
	Transport	325532 71	336690 07	164907 32	176064 68
16	R ^k kaucyj czynnych	200 —	—	200 —	—
17	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	10000 —	4592 64	5407 36	—
18	R ^k utrzymania domu	500 —	30 —	470 —	—
19	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti	5080 —	—	5080 —	—
		341312 71	341312 71	176064 68	176064 68
Kontrola:					
	Bilans otwarcia	170769 40	—	—	—
	Suma Prima Noty	115105 87	—	—	—
	„ kasy „Winien“	23267 08	—	—	—
	„ „ „Ma“	32170 36	—	—	—
	Bilans probierczy za listopad 341312 71	—	—	—	—

Skontro R^{ku} bieżącego Różnych

z 30. listopada 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	Bażant Władysław, Lwów	4000 —	—	4000 —	—
2	M. Jonasz, Lwów	6000 —	24000 —	—	18000 —
3	H. Todesco, Fiume	4000 —	6169 60	—	2169 60
4	L. Stadtmüller w miejscu	724 79	1395 99	—	671 20
5	A. Primavesi, Fiume	28824 40	29693 20	—	868 80
6	Kumor Aleksander, Gorlice	6673 88	6279 08	394 80	—
7	Kordecki Jan, Złoczów	3597 —	3597 —	—	—
8	Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach	4592 64	4592 64	—	—
9	Schumann Jan w miejscu	—	170 —	—	170 —
10	Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	6878 40	—	6870 40	—
11	Ważny Jan w miejscu	3611 40	3611 40	—	—
12	Franz Wertheim & Comp., Wien	—	500 —	—	500 —
13	Borys Jan, Przemyśl	3290 —	—	3290 —	—
14	H. Maiti, Tryest	—	3600 —	—	3600 —
	Saldo	11424 40	—	11424 40	—
		83608 91	83608 91	25979 60	25979 60

Grudzień 1898.

1.

Art. 87. Z przyczyny upadłości pewnego kupca trafia się nam sposobność nabycia na licytacji większej partii doborowej kawy „Ceylon“, do czego jest potrzebnym większy kapitał. Nie chcąc brać na siebie całego ryzyka, wchodzimy w spółkę à metà do tego interesu z Karolem Bałlabanem w miejscu, ku czemu wręcza on nam w gotówce K 20000.—

Analiza. Spólnika traktujemy jak zwykłego komitenta, uznając jego rachunek osobisty kwotą wręczoną.

Art. 87 $\frac{1}{2}$. Otrzymujemy w spadku w gotówce K 18'000
które wkładamy do przedsiębiorstwa w celu podniesienia kapitału.

Analiza. Pozycja kasowa. Dłużnikiem jest R^k kasy, wierzycielem zaś właściciel, t. j. R^k kapitału, ponieważ zysk stąd wypadający, względnie pomnożenie kapitału, nie wypłynęło z działalności przedsiębiorstwa, lecz z poza sfery tegoż. Vide §. 67., 68., 85., 86.

Art. 88. Zakupujemy na licytacji 20 beczek kawy „Ceylon“ H. M. 284/303, B^{to} 19720 kg, N^{to} 19286 kg à K 220— per q . . . K 42429'20

Analiza. Towar nabyty nie jest własnością naszą, lecz wspólną, mamy przeto odróżnić go odpowiednio od towarów własnych i towarów w komisie, otwierając R^k kawy à $\frac{1}{2}$ z K. Bałabanem w miejscu. Nadto mamy, stosownie do uwag naszych, wypowiedzianych w §§. 109., 110. i 111., przenieść zaraz połowę wartości zakupionego towaru na rachunek naszego spółnika. — Będą przeto w tym wypadku dwie pozycje :

- a) pozycja kasowa, w której R^k kasy będzie wierzycielem, a R^k kawy à $\frac{1}{2}$ dłużnikiem za wartość zakupionego towaru i
- b) pozycja Prima Noty, w której R^k kawy à $\frac{1}{2}$ będzie wierzycielem, a rachunek osobisty spółnika naszego, t. j. R^k bież. Różnych, K. B., dłużnikiem za połowę wartości zakupionego towaru.

2.

Art. 89. Płacimy za zwózkę towaru partycypacyjnego B^{to} 19720 kg à 40 h per q K 78 88

Analiza jak w art. 88.

Art. 90. Sprzedajemy za gotówkę Związkowi handlowemu dla Kółek rolniczych w miejscu z towaru komisowego: 100 worów ryżu włoskiego, H. M. 2401/2500, B^{to} 5000 kg à K 60— per q loco składu,
brutto za netto K 3000—
Skonto 2°/_o 60—
K 2940—

Analiza. Nie chcąc dla Związku otwierać odrębnego rachunku, nie przeprowadzamy interes przez rachunek osobowy. Jest przeto jedynie jedna pozycja kasowa. Dłużnikiem jest R^k kasy, a wierzycielem R^k ryżu w komisie od H. M.

Art. 91. Zarachowujemy przynależną nam prowizję 5°/_o od K 2940 K 147—

Analiza. Pozycja Prima Noty. Dłużnikiem jest R^k ryżu w komisie, a wierzycielem R^k prowizyi. Vide §. 95.

Art. 91 $\frac{1}{2}$. Pobieramy czynsz od lokatorów realności w kwocie K 800—

Analiza jak w art. 41. jednak w odwrotnym stosunku.

3.

Art. 92. Sprzedajemy na kredyt wekslowy 4-miesięczny firmie Kuryłowicz i Surmaczewski w Stanisławowie 40 worów ryżu włoskiego, H. M. 2501/2540, B^{to} 2000 kg à K 60— per q loco składu, brutto za netto K 1200—

Analiza. Dłużnikiem jest R^k bież. Różnych, K. i S., wierzycielem zaś R^k ryżu w komisie.

Art. 93. Zarachowujemy przynależną nam prowizję 5% K 60—

Analiza jak w art. 91.

4.

Art. 94. Sprzedajemy 7 beczek kawy „Ceylon“ z towaru partycyp. za gotówkę różnym firmom w miejscu: H. M. 284/290, B^{to} 6902 kg, N^{to} 6762 kg à K 320— per q łącznie opakowania K 20638·40

Analiza jak w art. 88., jednak w odwrotnym stosunku. Dwie pozycye.

5.

Art. 95. Kuryłowicz i Surmaczewski w Stanisławowie przesyłają nam listownie akcept swój per 3/4 na K 1200—

Analiza. R^k rymes jest dłużnikiem, R^k bież. Różnych, K. i S., wierzycielem.

6.

Art. 96. Wysyłamy do H. Maiii w Tryście w gotówce K 3147—
i akcept firmy Kuryłowicz i Surmaczewski per 3/4 1200—

Analiza. Tu są dwie pozycye, kasowa i Prima Noty, w których obydwóch dłużnikiem jest R^k bież. Różnych, H. M., wierzycielami zaś rachunki, które dały odnośne wartości.

7.

Art. 98. Sklep odprowadza do kasy głównej K 2300—

NB. Chcąc uszczuplić materyał jednostajny w ćwiczeniu, nie przeprowadzamy odtąd codziennie w kasie sklepowej kwotę uzyskaną z targu dziennego, lecz uwidoczniamy ją jedynie z końcem każdego tygodnia, odprowadzając zarazem do kasy głównej.

8.

Art. 99. Wręczamy spółnikowi naszemu z kawy à metà, Karolowi Ballabanowi w miejscu, w gotówce K 10000—

Analiza. Pozycja kasowa. R^k bież. Różnych, K. B., jest dłużnikiem, a R^k kasy wierzycielem.

Art. 100. Sprzedajemy za gotówkę różnym firmom w miejscu 60 worów ryżu z komisu, H. M. 2541/2600, B^{tt}o 3000 kg à K 60.— per q loco składu, brutto za netto K 1800.—

Analiza. Dłużnikiem jest R^k kasy, wierzycielem zaś R^k ryżu w komisie.

Art. 101. Zarachowujemy przynależną nam 5% prowizyę K 90.—
Analiza jak w art. 91.

9.

Art. 102. Chcąc zachęcić komitenta naszego do dalszego powierzania nam swego towaru do komisowej sprzedaży, przekazujemy firmie H. Maiti w Tryeście czekiem Nr. 2 na Pocztową kasę oszczędności we Wiedniu jako zaliczkę zwrotną kwotę K 1700.—

Analiza jak w art. 35.

10.

Art. 103. Przekazujemy firmie A. Primavesi w Fiume czekiem Nr. 3 na Pocztową kasę oszczędności we Wiedniu kwotę K 868.80
celem pokrycia faktury tejże z 25/10.

Analiza jak w art. 35.

Art. 104. Kordecki Jan w Złoczowie zamawia listownie 200 głów cukru, których wartość chce pokryć w połowie akceptem per 3 miesiące, a w połowie per 5 miesięcy, na co się godzimy. Realizując zamówienie, przedkładamy mu fakturę na 200 głów cukru, N^{tt}o 2308 kg à K 60.— per q loco Lwów K 1384.80

Analiza jak w art. 50.

11.

Art. 105. Pokrywamy fakturę firmy Fr. Wertheim & Comp. we Wiedniu z 18/11. czekiem Nr. 4 na Pocztową kasę oszczędności we Wiedniu w kwocie K 500.—

Analiza jak w art. 35.

Art. 106. Wkładamy do Pocztowej kasy oszczędności na rachunek bieżący K 10000.—

Analiza jak w art. 24.

12.

Art. 107. Za dostarczony w listopadzie do biura materyał opałowy płacimy według rachunku K 62.50

Analiza jak w art. 1. Vide §. 97.

Art. 108. Kordecki Jan w Złoczowie przysłał nam celem pokrycia wierzytelności naszej z 10. b. m. 2 swe akcepta: K 692.40 per 10/3 i K 692.40 per 10/5 K 1384.80

Analiza jak w art. 25^{1/2}.

13.

Art. 109. Wydajemy do sklepu z magazynu i piwnicy po cenie kosztów własnych:

1 beczkę kawy „Jawa“	N ^{to} 902 kg à K 291·60 per q	K 2630·24
1 „ „ „Ceylon“	„ 904 „ „ 321·68 „ q	2907·98
1 „ wina „Nero“	452 l. à K 76·18 per hl.	344·33
		<u>K 5882·55</u>

Analiza jak w art. 5.

Art. 110. Wydajemy na portorya depeszy i drobne wydatki za czas od 1/11—13/12 wedle Kasy podręcznej K 45·28

Analiza jak w art. 1. Vide §. 62. strona 92.

14.

Art. 111. Wydajemy do sklepu z magazynu i piwnicy po cenie kosztów własnych:

1 beczkę „Riesling“	482 l. à K 61·72 per hl.	K 297·49
200 głów cukru	2218 kg à K 51— per q	1131·18
1 beczkę wina „Nero“	460 l. à K 76·18 per hl.	350·43
2 beczki wina wł. biały.	1067 l. à K 65·42	698·03
		<u>K 2477·13</u>

Analiza jak w art. 5.

Art. 112. Sklep odprowadza do kasy głównej z targu od 8/12—14/12 K 2300—

Analiza jak w art. 23.

15.

Art. 113. Wydajemy na kosztą podróży szefa do Fiume i napowrót K 122·84

Analiza jak w art. 1. Vide §. 97. Gdyby podróż tę przedsięwziął szef dla swej przyjemności, a nie w interesie przedsiębiorstwa, to należałoby pozycę przeprowadzić przez R^k utrzymania domu.

Art. 114. Lechicki i Kosterkiewicz w Stryju przysyłają na częściowe pokrycie swego długu następujące żyrowane rymesy:

K 3000— per 25/2, akc. J. Barański, Stryj	
„ 2000— per 25/3, „ L. Welker, Stryj,	
które my przyjmujemy al pari	K 5000—

Analiza jak w art. 25^{1/2}.

16.

Art. 115. H. Todesco, Fiume, przedkłada nam fakturę z 14. b. m. na wysłane do nas 5 beczek kawy „Ceylon“:

H. T. 97,	B ^{to} 980 kg,	N ^{to} 908 kg
" 98,	" 992 "	" 946 "
" 99,	" 986 "	" 940 "
" 100,	" 988 "	" 920 "
" 101,	" 987 "	" 930 "

B^{to} 4933 kg, N^{to} 4644 kg à K 300.— per q loco Fiume, łącznie opakowania, oclone . . . K 13932.— i zawiadamia nas równocześnie, że celem pokrycia faktury swej trasował na nas:

K 6966.— per 18/3, zl. Länderbank, Wien

" 6966.— " 18/4, " " " " K 13932.—

Analiza. Przez trasowanie na nas wartości faktury z jednej strony, a przyjęcie przez nas zobowiązania wykupu trat z drugiej strony, względem czego już dawniej porozumieliśmy się z dostawcą, okazuje się interes wyrównanym. Stąd też będą dwie pozycje Prima Noty w uwzględnieniu dążności przeprowadzenia pozycyi przez rachunek osobowy:

a) gdzie R^k towarów będzie dłużnikiem, R^k bież. Różnych, H. T., wierzycielem i

b) gdzie R^k bież. Różnych, H. T., będzie dłużnikiem, a R^k trat i akceptów własnych wierzycielem. Vide §. 125.

17.

Art. 116. Na otrzymane zlecenie wysyłamy do Aleksandra Kumora w Gorlicach: 1 beczkę kawy „Ceylon“, H. T. 101, B^{to} 987 kg, N^{to} 929 kg à K 360.— per q loco Lwów . . . K 3344.40 której wartość on ma pokryć swoim akceptem per 17/3.

Analiza jak w art. 50.

18.

Art. 117. Bierzemy do domu na własne potrzeby ze sklepu różne towary według Noty wartości . . . K 36.32

Analiza. Kto wziął? Właściciel. Kto dał? Przedsiębiorstwo, względnie sklep. Właściciel jest przeto dłużnikiem, a R^k sklepu wierzycielem, co przeprowadzamy przez rachunek pomocniczy R^{ku} kapitału, t. j. przez R^k utrzymania domu. Vide §§. 94., 97.

19.

Art. 118. Pocztaowa kasa oszczędności we Wiedniu zawiadamia nas, że Aleksander Kumor w Gorlicach złożył na nasz rachunek w dniu 17. b. m. . . . K 394.80

Analiza jak w art. 35., jednak w odwrotnym stosunku.

Art. 119. Otrzymujemy od firmy Jenike & Comp. w Hamburgu fakturę z 15/12 na wysłane z naszego polecenia, via Mysłowice, 5 beczek kawy „Jawa“ J. & C. 247/251, B^{to} 4870 kg, N^{to} 4766 kg à M^r 180.— per q loco Hamburg M^r 8578·80
 fracht Hamburg-Mysłowice à M^r 8·40 per q 409·08
 M^r 8987·88
 à K 117·56 K 10566·15
 Val. per 15/4.

Analiza jak w art. 4. z nadmienieniem, iż w rachunku komitenta mamy prowadzić obok waluty krajowej także i obcą, ponieważ dla dostawcy jest miarodajną waluta obca. Vide §. 138. strona 236, 237.

20.

Art. 120. Właściciel zarachowuje przedsiębiorstwu za wikt i pomieszkowanie praktykanta sklepowego za grudzień K 30.—

Analiza jak w art. 81.

Art. 121. Sprzedajemy na kredyt otwarty 3-miesięczny z towaru partycy-pacyjnego firmom:

Ludwik Włodek w Brzeżanach 1 beczkę kawy „Ceylon“, H. M. 291, B^{to} 986 kg, N^{to} 966 kg à K 330.— per q, łącznie opako-wania, loco Lwów dworzec K 3187·80

Wilhelm Frantz w Tarnopolu 2 beczki kawy „Cey-lon“, H. M. 292/3, B^{to} 1972, N^{to} 1932 kg à K 330.— per q, łącznie opakowania, loco Lwów dworzec 6375·60

Analiza jak w art. 50. K 9563·40

21.

Art. 122. Kupujemy w Banku hipotecznym w miejscu dewizę na Hamburg M^r 5283·15 per 21/3 à K 118.— K 6234·12

od tego dyskont 90/31½ K 54·55

„ kurtaż $\frac{4}{10} \frac{0}{00}$ 2·49

„ prowizya 1 $\frac{0}{00}$ 6·23

„ stempel 4·50 67·77

K 6166·35

Analiza. Pozycya kasowa. R^k dewiz dłużnikiem, R^k kasy wierzyicielem.

Art. 123. Sklep odprowadza do kasy głównej z targu od 15/12—21/12 K 2100.—

22.

Art. 124. Płacimy za fracht kawy z Hamburga (Mysłowice-Lwów) à K 5·80 per q K 282·46

za zwózkę à 40 h per q 19·48

Analiza jak w art. 6. K 301·94

Art. 125. Posyłamy do firmy Jenike & Comp. w Hamburgu na poczet faktury tejże z 15/12 dewizę na Hamburg Mr 5283·15 per 21/3 à K 117·56 K 6210·87

Analiza. R^k bież. Różnych, J. & C., jest dłużnikiem, R^k dewiz wierzycielem.

23.

Art. 126. Sprzedajemy 10 beczek kawy „Ceylon“ z towaru partycypacyjnego za gotówkę różnym firmom w miejscu: H. M. 294/303, B^{to} 9860 kg, N^{to} 9626 kg à K 320— per q łącznie opakowania, loco składu K 30803·20

Analiza jak w art. 88., jednak w odwrotnym stosunku.

Art. 127. Wysyłamy na otrzymane złączenie do Jana Kordeckiego w Złoczowie 2 beczki wina „Nero“ 904 l. à K 90— per hl łącznie opakowania, loco Lwów K 813 60

Art. 128. Chcąc wyrównać rachunek M. Jonasza w miejscu, obliczamy przynależne mu odsetki wypadające z rachunku bieżącego à 8°/_o od l. ods. 13860 w kwocie (24000— 18 dni, 18000— 53 dni) K 308—
którą go uznajemy.

Analiza. R^k bież. Różnych, M. J., jest wierzycielem, bo ma pretensję z tytułu odsetek, a R^k odsetek jest dłużnikiem, bo winien takową pokryć. Pozycja Prima Noty. Vide §. 98.

Art. 129. Wręczamy M. Jonaszowi w miejscu, celem pokrycia jego wierzytelności, rymesę Nr. 37 K 10000— per 15/2, akc. M. Jawor-
nicki, Kraków K 10000—
dyskont ⁵⁴/₈ 120—
K 9880—
i w gotówce 8428—

Analiza. Ponieważ prowadzimy R^k rymes jako rachunek czysto gospodarczy, przeto musimy dyskont z rymesy wręczonej odrębnie przeprowadzić. Stąd będą trzy pozycye. Dwie Prima Noty, a jedna kasowa.

1. Prima Noty: R^k bież. Różnych, M. J., jest dłużnikiem, a R^k rymes wierzycielem za nominalną wartość rymesy.
2. Prima Noty: R^k dyskontu jest dłużnikiem, a R^k bież. Różnych, M. J., wierzycielem za dyskont wypadający z rymesy.

Pozycja kasowa: R^k bież. Różnych, M. J., jest dłużnikiem, a R^k kasy wierzycielem za wręczoną gotówkę.

Art. 130. Zarząd masy konkursowej Ludwika Włodka w Brzeżanach, do majątku której to firmy utworzono konkurs, wzywa nas do zgłoszenia naszej pretensyi celem stwierdzenia wykazanych przez upadłą firmę wierzytelności w stanie biernym jej Inwentarza.

Analiza. Czyniąc zadość temu życzeniu, musimy i w Księdze naszej głównej przedstawić stan odpowiadający rzeczywistości, t.j. uwidocznic odpowiednio, że ta, jak na dotąd pewna, wierzytelność nasza u Włodka stała się wątpliwą. Do tego służy Conto dubioso, czyli R^k wierzytelności wątpliwych, na który to rachunek przenieść mamy Saldo Włodka. Będzie przeto R^k wierzytelności wątpliwych dłużnikiem, a R^k bież. Różnych, L. W., wierzycielem za to Saldo. Vide §. 142.

Art. 131. Płacimy za fracht od kawy z Fiume B ^{tto} 4933 kg à K 10·80	
per q	K 532·76
za zwózkę à 40 h per q	19·74

Analiza jak w art. 6.

K 552·50

Art. 132. Aleksander Kumor w Gorlicach przysyła nam celem pokrycia faktury naszej z 17/12 akcept swój na K 3344·40 per 17/3	K 3344·40
---	-----------

Analiza jak w art. 25^{1/2}.

Art. 133. Właściciel podnosi z kasy przedsiębiorstwa na potrzeby własne	K 500—
---	--------

Analiza jak w art. 74.

Art. 134. Wypłacamy remunerację świąteczną pomocnikom w sklepie	K 120—
---	--------

Analiza jak w art. 85.

Art. 135. Wypłacamy remunerację świąteczną kantorzystom i magazynierowi	K 240—
---	--------

Analiza jak w art. 1.

Art. 136. Jan Kordecki w Złoczowie przysyła nam celem pokrycia faktury naszej z 23/12 akcept swój na K 813·60 per 23/3	K 813·60
--	----------

Analiza jak w art. 25^{1/2}.

Art. 137. Władysław Bażant w miejscu spłaca na swój dług i zamawia równocześnie 1 beczkę kawy „Ceylon“ i 100 głów cukru, które mu dostarczamy:	K 2000—
--	---------

1 beczkę kawy „Ceylon“ A. P. 45, B ^{tto} 986 kg, N ^{tto} 929 kg à K 390— per q	K 3623·10
--	-----------

100 głów cukru N ^{tto} 1226 kg à K 60—	735·60
---	--------

K 4358·70

Rabat 10% od K 3623·10	362·31
----------------------------------	--------

K 3996·39

Fakturę pokrywa zarazem akceptem własnym równej wartości per 24/2.

Analiza. W tym wypadku są trzy pozycje. Jedna kasowa i dwie Prima Noty. Należy uwydatnić otrzymaną gotówkę, wydany towar i otrzymaną rymesę.

 27.

Art. 138. Sprzedajemy za gotówkę Władysławowi Bażantowi w miejscu:	
2 beczki wina „Nero“ H. T. 83/4, B ^{tto} 982 kg 904 l. à K 90—	
per hl.	K 813·60
Rabat 10%	81·36
	K 732·24
Skonto 2%	14·64
	K 717·60

Analiza. Przeprowadzić przez rachunek osobowy, wskutek czego mają być dwie pozycje: jedna Prima Noty, a druga kasy.

Art. 139. Zarachowujemy czynsz za biuro, magazyn i piwnicę za grudzień w kwocie	K 200—
---	--------

Analiza jak w art. 82.

Art. 140. Zarachowujemy czynsz za sklep za grudzień w kwocie K 100—	
---	--

Analiza jak w art. 83.

 28.

Art. 141. Wręczamy spółnikowi naszemu z kawy à $\frac{1}{2}$, K. Bałabanowi w miejscu, w gotówce	K 19248·46
---	------------

Analiza jak w art. 99.

Art. 142. Jan Kordecki w Złoczowie zgłasza listownie pretensję o odszkodowanie z powodu ubytku wina w transporcie (Leccage) w wysokości K 180—, którą my mu przyznajemy w kwocie K 90—	
--	--

Analiza. Pozycja Prima Noty. Interes opiera się na pretensji obcej, a dotyczy opustu z ceny towaru. Należy przeto obciążyć R^k towarów, a uznać R^k bież. Różnych, J. K.

 29.

Art. 143. Wysyłamy na otrzymane zlecenie od Jana Kordeckiego w Złoczowie pod adresem tegoż: 100 głów cukru N ^{tto} 1205 kg à K 60— per q	K 723—
którą to wartość on ma pokryć akceptem swym per 29/3.	

 30.

Art. 144. Wydajemy do sklepu z magazynu i piwnicy po cenie kosztów własnych:	
--	--

2 beczki wina „Nero“ 904 l. à K 76·18 per hl. .	K 688·67
100 głów cukru N ^{to} 1206 kg à K 52— per q .	627·12
2 beczki wina „Riesling“ 970 l. à K 61·72 per hl.	598·68
	<u>K 1914·47</u>

31.

- Art. 145. Wypłacamy rachunek za dostarczony materiał opałowy do biura za grudzień K 175—
 Wydajemy na drobne wydatki, depesze i portorya od 14/12 do 31/12, jak Kasa podręczna 85·50
 Wydajemy na płace personalu w biurze i magazynie 240—
 Płacimy podatek zarobkowy za listopad i grudzień w kwocie 80—
 Analiza jak w art. 1. K 580·50
- Art. 146. Wydajemy za opał i światło sklepu za listopad i grudzień według rachunku K 103·40
 Wydajemy za płacę pomocnika w sklepie za grudzień 120—
 Analiza jak w art. 85. K 223·40
- Art. 147. Płacimy dozorecy realności za grudzień K 40—
 Analiza jak w art. 41.
- Art. 148. Właściciel bierze od przedsiębiorstwa na swoje potrzeby 250 kg węgla à K 2·80 per q K 7—
 Analiza jak w art. 117. z uwydatnieniem R^{ku} kosztów handlowych jako wierzyciela.
- Art. 149. Sklep odprowadza do kasy głównej K 2820·39
- Art. 150. Przenosimy Saldo R^{ku} utrzymania domu na R^k kapitału, stosownie do uwag naszych wypowiedzianych w §. 85. strona 131.
- Art. 151. Przenosimy Saldo R^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti na R^k bież. Różnych, H. M., jako wypadający zysk ze sprzedaży, przynależny tej osobie, stosownie do uwag naszych wypowiedzianych w §. 108. strona 178.
- Art. 152. Ze względu na prawdopodobną już w najbliższym czasie stratę u L. Włodka i możliwe inne straty, w przyszłości wyniknąć mogące z obrotu naszego handlowego, pragniemy stworzyć rezerwę dla dubiosów w kwocie K 3200—
 służyć mającą do pokrycia podobnych strat, t. z. zmniejszyć już obecnie nasz kapitał czysty o powyższą kwotę, przez co wykazany w Inwentarzu, z uwzględnieniem tej rezerwy, nasz czysty kapitał będzie miał zawsze co najmniej realną wartość, bo zawsze o tyle większą, o ileby przewyższała rezerwa dla dubiosów rzeczywiste dubiosa stanu czynnego.

Analiza. Możemy to w dwojaki sposób uskutecznić. Albo redukując bezpośrednio nasz kapitał, t. j. przeprowadzając zaszczość rachunkową w ten sposób, iżby właściciel sam, czyli R^k kapitału, pokrywał tę stratę, lub też żeby przedsiębiorstwo jako takie pokryło ją. Wybieramy drugi sposób, albowiem stosunek krytyczny z naszym komitentem wynikł z działalności przedsiębiorstwa, a właściciel sam, czyli R^k kapitału, ma tylko w takich wypadkach występować jako czynnik, jeśli zysk lub strata wynikają z poza sfery działalności przedsiębiorstwa. Obciążamy przeto R^k strat i zysków, a uznajemy R^k rezerwy dla dubiosów kwotą wydzieloną z zysków na utworzenie wspomnianej rezerwy. Pozycja Prima Noty.

§. 234. W tym dniu, jak w ogóle z końcem każdego miesiąca, mamy zastosować się do uwag naszych, wypowiedzianych w §. 230., t. j. mamy zamknąć obydwa dzienniki i sporządzić Bilans probierczy wraz z Skontrem R^{ku} bież. Różnych, jak to uwidoczniliśmy w §. 233.

Bilans ten przedstawia się nam następująco :

Bilans probierczy

z 31. grudnia 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału	983 32	124591 07		123607 75
4	R ^k monet	10493 70	10568 58		74 88
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	32747 59	11200 —	21547 59	
7	R ^k towarów	101788 09	56054 76	45733 33	
8	R ^k nieruchomości	84287 50	2200 —	82087 50	
9	R ^k ruchomości	3603 84		3603 84	
10	R ^k dyskontu	196 —	178 33	17 67	
12	R ^k długów hipotecznych		30000 —		30000 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		41804 —		41804 —
14	R ^k sklepu	21695 69	19356 71	2338 98	
15	R ^k kosztów handlowych	1836 20	7 —	1829 20	
16	R ^k kaucyj czynnych	200 —		200 —	
17	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	20394 80	7661 44	12733 36	
18	R ^k utrzymania domu	1043 32	1043 32	— —	— —
19	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti	5940 —	5940 —	— —	— —
20	R ^k kawy à 1/2 z K. Ballabanem	73010 58	82259 04		9248 46
21	R ^k prowizyi		297 —		297 —
22	R ^k bież. Różnych	190416 87	179729 95	10686 92	
23	R ^k dewiz	6166 35	6210 87		44 52
24	R ^k odsetek	308 —		308 —	
25	R ^k wierzytelności wątpliwych	3187 80		3187 30	
	Transport	570459 65	579102 07	196434 19	205076 61

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
	Transport	570459 65	579102 07	196434 19	205076 61
26	R ^k kasy	143099 63	134457 21	8642 42	
27	R ^k strat i zysków	3200 —		3200 —	
28	R ^k rezerwy dla dubiosów		3200 —		3200 —
		716759 28	716759 28	208276 61	208276 61
Kontrola:					
	Bilans probierczy za listopad 341312.71				
	Suma Prima Noty	167940.13			
	„ kasy „Winien“	105219.59			
	„ „ „Ma“	102286.85			
	Bilans probierczy za grudzień 716759.28				

Skontro R^{ku} bieżącego Różnych
z 31. grudnia 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	Bažant Władysław, Lwów	8713 99	4713 99	4000 —	
2	M. Jonasz, Lwów	24428 —	24428 —		
3	H. Todesco, Fiume	17932 —	20101 60		2169 60
4	L. Stadtmüller w miejscu	724 79	1395 99		671 20
5	A. Primavesi, Fiume	29693 20	29693 20		
6	Kumor Aleksander, Gorlice	10018 28	10018 28		
7	Kordecki Jan, Złoczów	6518 40	5885 40	633 —	
8	Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach	4592 64	4592 64		
9	Schumann Jan w miejscu		170 —		170 —
10	Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	6870 40	5000 —	1870 40	
11	Ważny Jan w miejscu	3611 40	3611 40		
12	Wertheim Fr. & Comp, Wien	500 —	500 —		
13	Borys Jan, Przemyśl	3290 —		3290 —	
14	H. Maiti, Tryest	6047 —	4163 —	1884 —	
15	Bałaban Karol w miejscu	50502 50	50502 50		
16	Kuryłowicz i Surmaczewski, Stanisławów	1200 —	1200 —		
17	Jenike & Comp., Hamburg	6210 87	10566 15		4355 28
18	Włodek Ludwik, Brzeżany	3187 80	3187 80		
19	Frantz Wilhelm, Tarnopol	6375 60		6375 60	
	Saldo		10686 92		10686 92
		190416 87	190416 87	18053 —	18053 —

NB. W Salda Conti można każdy rachunek osobowy, jeśli jest wyrównany, zamknąć, wskutek czego nie potrzeba też koniecznie zamknąć, względnie wyrównane rachunki wciągać do Skontra. Mogłyby przeto z powyższego Skontra odpaść rachunki z fol. 2, 5, 6, 8, 11, 12, 15, 16 i 18.

Dozwolonom jest również zamknięcie i otwarcie rachunków osobowych, mieszczących się w Salda Conti, jakkolwiek nie wyrównanych, w dowolnym czasie, a nawet wskazanem, szczególnie wówczas, gdy wręczamy komitentowi naszemu wyciąg rachunkowy, wykazujący stosunek nasz do niego, czyli Saldo rachunku. Tem Saldem, z powołaniem się na wyciąg ostatni, rozpoczynamy też następny wyciąg rachunkowy. Rachunki Księgi głównej muszą być absolutnie prowadzone do końca okresu rachunkowego, chyba że zwijamy w tym okresie pewien rachunek, przenosząc Saldo onego na inny rachunek.

§. 235. Ponieważ jednak z upływem miesiąca grudnia upływa również i okres nasz rachunkowy, z końcem którego przystąpić mamy do zamknięcia Księgi głównej, która zgodnie z Inwentarzem wyprowadzić nam ma matematycznie pewnie stan nasz majątkowy z tegoż dnia, wynik ogólny z całego okresu i wyniki poszczególne, składające się na ów czysty wynik, przeto zastosować się mamy dokładnie do wskazówek wypowiedzianych w §. 225. strona 348 tego dzieła.

Następnie mamy sporządzić Inwentarz, oceniając sumiennie każdą część naszego majątku, czy to czynnego, czy biernego, w celu wykazania jak najdokładniejszego rzeczywistego naszego kapitału czystego.

- a) Mamy więc zebrać wszystkie nasze zapasy, stwierdzając wykazane w księgach pomocniczych, czyli Skontrach, ilości pozostałe, przez porównanie obrotu wykazanego w dotyczących rachunkach naszej Księgi głównej z Przychodem i Rozchodem Skontr, — ewentualnie, w razie niezgodności, mamy dochodzić przyczyny tej niezgodności i spowodować sprostowanie.
- b) Mamy sprowadzić wszystkie przedmioty na wartość ich z dnia inwentury, t. z. odliczyć dyskont z weksli czynnych i biernych, płatnych w późniejszym czasie; odliczyć pewien procent tytułem amortyzacji od przedmiotów podlegających zużyciu; spowodować oszacowanie pewnych przedmiotów na wartość ich dzisiejszą, jeśli z okoliczności niezależnych od nas wartość tychże znacznie się podniosła, lub spadła.
- c) Mamy wyszukać i uwzględnić wszystkie nieuwzględnione dotąd rachunkowo pozycje, odnoszące się do okresu rachunkowego przeszłego lub przyszłego, a zatem: zaległe odsetki, czynsze, podatki, naprzód zapłacone odsetki, czynsze, podatki, udzielone zaliczki na płace i t. p. należności, wpływające dodatnio lub ujemnie na wykazanie wyniku czystego za okres rachunkowy właśnie upłyniony.

Inwentarz ten przedstawia się nam następująco:

Inwentarz

sporządzony dnia 31. grudnia 1898 r.

I. Stan czynny.					
1	Gotówka w kasie w walucie krajowej . . .			K 8642	42
2	Efekta:				
	60 sztuk 4% austr. renty kor. à K 200.— al				
	pari	K 12000	—		
	Wartość kuponu 4% za dni 18) . . .	240	—	12240	—
3	Wartość książeczki Pcztowej kasy oszczędno-				
	ści Nr. 128453			12733	36
	Transport . . .			33615	78

		Transport . . .			K 33615	78
4	Rymesy w portfelu :					
	Nr. 38 K 1698-50 per 7/2 akc. J. Kordecki	K 1698	50			
	" 39 " 1698-50 " 7/5 " "	1698	50			
	" 40 " 3611-40 " 19/3 " J. Ważny .	3611	40			
	" 42 " 692-40 " 10/3 " J. Kordecki	692	40			
	" 43 " 692-40 " 10/5 " "	692	40			
	" 44 " 3000- " 25/2 " J. Barański.	3000	—			
	" 45 " 2000- " 25/3 " L. Welker .	2000	40			
	" 46 " 3344-40 " 17/3 " A. Kumor .	3344	40			
	" 47 " 813-60 " 23/3 " J. Kordecki	813	60			
	" 48 " 3996-39 " 24/2 " Wł. Bażant.	3996	39	21547	59	
5	Kaucya czynne:					
	Kaucya złożona w Pocztowej kasie oszczędn.			200	—	
6	Towary w magazynie:					
	5 becz kawy Jawa Netto 4564 kg à K 291-60 per q	13308	62			
	5 " " " 4712 " " 228-04 " q	10745	24			
	2 " " Ceylon " 1799 " " 321-68 " q	5787	02			
	5 " " " 4644 " " 311-90 " q	14484	64			
	540 głów cukru " 5693 " " 51-— " q	2903	43			
	4 becz wina Nero " 845 l. " 76-18 " hl.	643	72			
	5 " " wł biał. " 1696 " " 65-42 " hl.	1109	52	48982	19	
7	Towary w sklepie:					
	Wartość towarów w sklepie, jak subinwentarz A	5842	96			
	Drobni dłużnicy	130	62	5973	58	
8	Nieruchomości :					
	Wartość realności we Lwowie, położonej przy ul. Zielonej Nr. 27, według Inwentarza początkowego	84000	—			
	Amortyzacya $\frac{1}{2}\%$ (z względu na okres 2 miesięczny)	420	—	83580	—	
9	Ruchomości :					
	Wartość urzędzenia biura K 1868 94					
	" " sklepu i piwnicy 1734-90	3603	84			
	Amortyzacya 5% (ze względu na okres 2 miesięczny)	180	19	3423	65	
10	Dyskont z trat:					
	6% od l. ods. 34966			582	76	
11	Dłużnicy rach. bieżącego :					
	Bażant Władysław, Lwów	4000	—			
	Kordecki Jan, Złoczów	633	—			
	Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	1870	40			
	Borys Jan, Przemyśl	3290	—			
	H. Maiti, Tryest	1884	—			
	Frantz Wilhelm, Tarnopol	6375	60	18053	—	
12	Wierzytelności wątpliwe (Dubiosa):					
	Włodek Ludwik, Brzeżany			3187	80	
	Suma stanu czynnego			219146	35	
II. Stan bierny.						
1	Długi hipoteczne:					
	Wierzytelność Gal. Banku kraj., zahipotekowana na realności we Lwowie przy ul. Zielonej Nr. 27	K 30000	—			
	Transport			30000	—	

	Transport			K 30000	—
2	Traty i akcepta własne w obiegu :				
	K 6000.— per 15/1 zł. Rohrbacher Zuckerfabrik	K 6000	—		
	" 1872.— " 4/3 " A. Primavesi	1872	—		
	" 20000.— " 16/4 " " " " "	20000	—		
	" 6966.— " 18/3 " Länderbank, Wien	6966	—		
	" 6966.— " 18/4 " " " " "	6966	—	41804	—
3	Rezerwa dla dubiosów			3200	—
4	Dyskont z rymes :				
	6% od l. ods. 15764			262	73
5	Zaległe odsetki :				
	5% odsetki zaległe od długu hipot. K 30000.— za dni 60			250	—
6	Wierzyciele rach. bieżącego :				
	H. Todesco, Fiume	2169	60		
	L. Stadtmüller w miejscu	671	20		
	Schumann Jan w miejscu	170	—		
	Jenike & Comp., Hamburg, Mr 3704-73 á K 117-56	4355	28	7366	08
	Suma stanu biernego			82882	81
	Rekapitulacya.				
	Stan czynny			K 219146	35
	Stan bierny			82882	81
	Czysty kapitał			136263	54
	W porównaniu z kapitałem zakładowym	K 124591	07		
	po odliczeniu kosztów utrzymania domu	983	32	123607	75
	wynika zysk			K 12655	79

Bilans

do poprzedzającego Inwentarza.

Stan czynny.

Stan bierny.

1	Gotówka	K 8642	42	1	Długi hipoteczne	K 30000	—
2	Efeka	12240	—	2	Traty i akcepta wł. w obiegu	41804	—
3	Ks. Pocztovej kasy oszczędności	12733	36	3	Rezerwa dla dubio- sów	3200	—
4	Rymes w portfelu	21547	59	4	Dyskont z rymes	262	73
5	Kaucye czynne	200	—	5	Zaległe odsetki	250	—
6	Towary w magazynie	48983	19	6	Wierzyciele rach. bieżącego	7366	08
7	Towary w sklepie	5973	58		Czysty kapitał	136263	54
8	Nieruchomości	83580	—				
9	Ruchomości	3423	65				
10	Dyskont z trat	582	76				
11	Dłużnicy rach. bież.	18053	—				
12	Wierzytelności wåt- pliwe	3187	80				
		219146	35			219146	35

Powyższy Inwentarz i Bilans uznają we wszystkich częściach jako prawdziwy.

Lwów dnia 31. grudnia 1898 r.

N. N.

§. 236. Obecnie możemy już przystąpić do sporządzenia Strazzy zamknięcia, jako roboty przygotowawczej do zamknięcia Księgi głównej, w myśl uwag naszych, zawartych w §. 226. strona 349 tego dzieła, przy czem mamy następnej normy się trzymać, nie odchodząc ani na jotę od treści takowej, mianowicie:

a) **Jakikolwiek rachunek mielibyśmy zamykać w Księdze głównej, z wyjątkiem R^{ku} kapitału, R^{ku} bilansu i R^{ku} strat i zysków, to mamy odnieść się przedewszystkiem do Inwentarza w celu przekonania się, czy nie znajduje się w nim jakowaś pozycja dotycząca rachunku zamknąć się mającego.**

b) **Jeśli znajdziemy odnośną pozycję w stanie czynnym Inwentarza, to mamy rachunek zamknąć się mający uznać przez R^k bilansu.**

c) **Jeśli znajdziemy odnośną pozycję w stanie biernym Inwentarza, to mamy rachunek zamknąć się mający obciążyć do R^{ku} bilansu.**

Następnie patrzymy się, czy po wstawieniu pozycji inwentarzowej cyfry rachunku stronicy Winien i Ma znoszą się lub nie.

d) **Jeśli cyfry się znoszą, a rachunek należy do grupy rachunków czysto gospodarczych, t. j. takich, których saldo końcowe wykazuje czysty dług, czystą wierzytelność lub zapas, jak rachunki osobowe i R^k kasy, to rzecz jest w porządku i rachunek zamykamy formalnie.** (Gdyby rachunek czysto gospodarczy nie wyrównywał się cyfrowo po wstawieniu pozycji inwentarzowej, to byłby dowód, iż wykazaliśmy ową pozycję mylnie w Inwentarzu, a w dalszej konsekwencji w onym i mylny czysty kapitał).

e) **Jeśli cyfry się nie znoszą, to jest dowód, że rachunek daje jakiś wynik, mianowicie:**

gdy cyfra stronicy Ma przemaga, to jest zysk, a wtedy obciążamy rachunek zamknąć się mający do R^{ku} strat i zysków;

a gdy cyfra stronicy Winien przemaga, to jest strata, a wtedy uznajemy rachunek zamknąć się mający przez R^k strat i zysków.

f) **R^k bilansu zamykamy przez R^k kapitału, uznając go za czysty kapitał.**

g) **R^k strat i zysków zamykamy przez R^k kapitału, albo obciążając go za czysty zysk, albo uznając za czystą stratę.**

h) **R^k kapitału ma zamykać się sam przez się po otrzymaniu różnic z R^{ku} bilansu i z R^{ku} strat i zysków.**

i) **Gdyby R^k kapitału w ten sposób się nie zamykał, to byłby dowód, że zamknięcie jakowegoś z poprzedzających rachunków było błędnem, co powodować nas musi do ponownej kontroli zamknięcia i sprostowania błędu.**

Pomieniona Strazza zamknięcia przedstawia się nam następująco:

Strazza zamknięcia

z 31. grudnia 1898 r.

Księgi głównej				R ^k bilansu przedstawiający nam Inwentarz, względnie przedsię- biorstwo (wykazuje czysty kapitał koń- cowy)		R ^k strat i zysków *) przedstawiający nam wyuki z poszczególnych rachunków (wyrachowuje czysty kapitał końcowy z czystego wyniku i kapitału zakładowe- go (Rku kapitału))	
Folio	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie		Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
		Winien	Ma				
4	R ^k monet Do Rku strat i zysków za zysk	10493 70 74 88 10568 58	10568 58			3200 —	*) 74 88
5	R ^k efektów Od Rku bilansu za zapas Do Rku strat i zysków za zysk	12160 — 80 — 12240 —	12240 —	12240 —			80 —
6	R ^k rymes Od Rku bilansu za zapas	32747 59 32747 59	11200 — 21547 59 32747 59	21547 59			
7	R ^k towarów Od Rku bilansu za zapas Do Rku strat i zysków za zysk	101788 09 3248 86 105036 95	56054 76 48982 19 105036 95	48982 19			3248 86
8	R ^k nieruchomości Od Rku bilansu za war- tość realności Do Rku strat i zysków za zysk	84287 50 1492 50 85780 —	2200 — 83580 — 85780 —	83580 —			1492 50
9	R ^k ruchomości Od Rku bilansu za war- tość urządzenia Od Rku strat i zysków za stratę	3603 84 3603 84	3423 65 180 19 3603 84	3423 65		180 19	
10	R ^k dyskontu Od Rku bilansu za dy- skont z trat Do Rku bilansu za dy- skont z rymes Do Rku strat i zysków za zysk	196 — 262 73 302 36 761 09	178 33 582 76 761 09	582 76	262 73		302 36
	Przeniesienie			170356 19	262 73	3380 19	5198 60

Folio	Księgi głównej		R ^k bilansu przedstawiający nam Inwentarz, względnie przedsiębiorstwo (wykazuje czysty kapitał końcowy)		R ^k strat i zysków *) przedstawiający nam wyniki z poszczególnych rachunków (wyrachowuje czysty kapitał końcowy z czystego wyniku i kapitału zakładowego (R ^k u kapitału))	
	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie	Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
	Przeniesienie .		170356 19	232 73	3380 19	5198 60
12	R ^k długów hipotecznych Do R ^k u bilansu za dług hipoteczny . . .	30000 — 30000 —	30000 — 30000 —		30000 —	
13	R ^k trat i akceptów wł. . Do R ^k u bilansu zawartość obiegu . . .	41804 — 41804 —	41804 — 41804 —		41804 —	
14	R ^k sklepu . . . Od R ^k u bilansu za zapas Do R ^k u strat i zysków za zysk . . .	21695 69 3634 60 25330 29	19356 71 5973 58 25330 29	5973 58		3634 60
15	R ^k kosztów handlowych Od R ^k u strat i zysków za stratę . . .	1836 20 1836 20	7 — 1829 20 1836 20		1829 20	
16	R ^k kaucyj czynnych . Od R ^k u bilansu za wartość kaucyi . . .	200 — 200 —	200 — 200 —	200 —		
17	Pocztowa kasa oszcz. . Od R ^k u bilansu za wartość książeczki . . .	20394 80 20394 80	7661 44 12733 36 20394 80	12733 36		
18	R ^k utrzymania domu .	1043 32 1043 32	1043 32 1043 32			
19	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti . . .	5940 — 5940 —	5940 — 5940 —			
20	R ^k kawy à 1/2 z K. Bałtąbanem Do R ^k u strat i zysków za zysk . . .	73010 58 9248 46 82259 04	82259 04 82259 04			9248 46
21	R ^k prowizyi . . . Do R ^k u strat i zysków za zysk . . .	297 — 297 —	297 — 297 —			297 —
	Przeniesienie .		189263 13	72066 73	5209 39	18378 66

Księgi głównej				Rk bilansu przedstawiający nam Inwentarz, względnie przedsiębiorstwo (wykazuje czysty kapitał końcowy)		Rk strat i zysków *) przedstawiający nam wyniki z poszczególnych rachunków (wyrachowuje czysty kapitał końcowy z czystego wyniku i kapitału zakładowego (Rku kapitału))	
Folio	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie		Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
		Winien	Ma				
	Przeniesienie			189263 13	72066 73	5209 39	18378 66
22	Rk bież. Różnych	190416 87	179729 95				
	Od Rku bilansu za długi komitentów		18653 —	18053 —			
	Do Rku bilansu za wierzytelności komitent.	7366 08			7366 08		
		197782 95	197782 95				
23	Rk dewiz	6166 35	6210 87				
	Do Rku strat i zysków za zysk	44 52					44 52
		6210 87	6210 87				
24	Rk odsetek	308 —					
	Do Rku bilansu za zapłacone odsetki	250 —			250 —		
	Od Rku strat i zysków za stratę		558 —			558 —	
		558 —	558 —				
25	Rk wierzytelności wątpl.	3187 80					
	Od Rku bilansu za wierzytelności wątpliwe		3187 80	3187 80			
		3187 80	3187 80				
26	Rk kasy	143099 63	134457 21				
	Od Rku bilansu za zapas		8642 42	8642 42			
		143099 63	143099 63				
28	Rk rezerwy dla dubiosów		3200 —				
	Do Rku bilansu za rezerwę	3200 —			3200 —		
		3200 —	3200 —				
1	Rk kapitału	983 32	124591 07				
	Do Rku bilansu za czysty kapitał	136263 54			136263 54		
	Od Rka strat i zysków za czysty zysk		12655 79			12655 79	
		137246 86	137246 86	219146 35	219146 35	18423 18	18423 18

*) Przeprowadzając w Strazzy zamknięcia poszczególne rachunki Księgi głównej, natrafiamy w tejże księdze na fol. 27 również i na R^k strat i zysków. Mielibyśmy więc, analogicznie do dotychczasowego naszego postępowania, także i R^k strat i zysków wstawić do zamknięcia po lewej stronie Strazzy zamknięcia;

Mając przed sobą Strazę zamknięcia, teraz dopiero pojmujemy organiczną całość buchalteryi systematycznej i przyczynę, dla czego dzielimy rachunki Księgi głównej na dwie główne grupy cechowe, t. j. grupę rachunków gospodarczych i grupę czystego majątku.

Widzimy jak na dłoni z tej Strazy, że matematyczną pewność naszej rachunkowości osiągniemy jedynie wówczas, gdy w takowej podwójnie uwidocznimy nasz czysty kapitał:

- a) raz w R^{ku} bilansu, który skupia w sobie wszystkie rachunki gospodarcze i wykazuje czysty kapitał końcowy z porównania stanu czynnego ze stanem biernym;
- b) a drugi raz w R^{ku} strat i zysków w połączenia z R^{kiem} kapitału, którzy, doliczając do kapitału zakładowego czysty zysk, lub odliczając od niego czystą stratę, wyrachowują tenże sam czysty kapitał końcowy.

Kontrola jest tu obopólna i nieomylna, bo każdy błąd okazać się musi, jeśli tylko R^k kapitału nie zamyka się w sposób normą wskazany.

§. 237. Zużytkowując Strazę zamknięcia do zamknięcia Księgi głównej, potrzebujemy jedynie wyczytać z niej zawartość czterech rubryk dotyczących R^{ku} bilansu i R^{ku} strat i zysków, sformułować na podstawie tej zawartości pozycyę zamknięcia w Prima Nocie i zakontować je do Księgi głównej, poczem i w onej okażą się wszystkie rachunki cyfrowo wyrównane.

Następnie formułujemy pozycyę otwarcia odpowiednio do uwag naszych, zawartych w §. 85. strona 128, 129, 130, i sporządzamy Bilans otwarcia, który przedstawia się nam następująco:

Bilans otwarcia

z 1. stycznia 1899 r.

Księgi głównej		Winien		Ma		Per saldo			
Fol.	Nazwa rachunku					Winien		Ma	
1	R^k kapitału			K 136263	54			K 136263	54
5	R^k efektów	K 12240	—			K 12240	—		
6	R^k rymes	21547	59			21547	59		
7	R^k towarów	48982	19			48982	19		
8	R^k nieruchomości . .	83580	—			83580	—		
	Transport	166349	78	136263	54	166349	78	136263	54

ponieważ jednak rachunek ten jest tym rachunkiem, który zbiera wyniki ze wszystkich innych rachunków Księgi głównej, a my dla niego już utworzyli w Strazy zamknięcia podwójną kolumnę pieniężną z odpowiednim napisem, — przeto odpada potrzeba wymienienia nazwy tego rachunku po lewej stronie Strazy, natomiast zachodzi konieczność umieszczenia cyfry obrotu tego rachunku jako pierwszej pozycyi we wzmiankowanej rubryce podwójnej, co też i uczyniliśmy.

Tylko w ten sposób wyprowadzi R^k strat i zysków ten wynik czysty, jaki wypada z porównania naszego kapitału zakładowego z czystym kapitałem końcowym, uwidocznionym w Inwentarzu w Rekapitulacyi.

Księgi głównej		Winien		Ma		Per saldo			
Fol.	Nazwa rachunku					Winien		Ma	
	Transport	K 166349	78	K 136263	54	K 166349	78	K 136263	54
9	R ^k ruchomości	3423	65			3423	65		
10	R ^k dyskontu	582	76	262	73	320	03		
11	R ^k długów hipotecznych			30000	—			30000	—
13	R ^k trać akceptów własnych			41804	—			41804	—
14	R ^k sklepu	5973	58			5973	58		
16	R ^k kaucyj czynnych	200	—			200	—		
17	Pocztowa kasa oszczędności, Wiedeń	12733	36			12733	36		
22	R ^k bież. Różnych	18053	—	7366	08	10686	92		
23	R ^k odsetek			250	—			250	—
25	R ^k wierzytelności wątpl.	3187	80			3187	80		
26	R ^k kasy	8642	42			8642	42		
28	R ^k rezerwy dla dubiosów			3200	—			3200	—
		219146	35	219146	35	211517	54	211517	54

Skontro R^{ku} bieżącego Różnych

z 1. stycznia 1899 r.

jest to samo, co z 31. grudnia 1898 r., odpada zatem, chyba, żeby był jakiś rachunek osobowy z obcą walutą, któryby wykazywał z końcem roku jakiś wynik. W takim razie różniłoby się Saldo R^{ku} bieżącego Różnych z 1. stycznia od takiegoż Salda z 31. grudnia o kwotę wyniku. W obecnem ćwiczeniu nie zachodzi ta okoliczność. Vide fol. 23. Księgi głównej i fol. 17. Salda Conti tego ćwiczenia.

Prima Nota

(Memoryał, Pamiętnik, Dziennik, Raptu-
larz, Memorial, Cladda, Strazza, Manuale,
Brouillon, Day-Book, Waste-Book).

1

Listopad 1898.

Folio		Salda Ks. Conti głów.									
				Pozycye otwarcia							
1	2	1	9 dłużników do R ^{ku} bilansu za mój stan czynny								
	3		R ^k kasy	K 14612	96						
	4		R ^k monet	10493	70						
	5		R ^k efektów	12160	—						
	6		R ^k rymes	10000	—						
	7		R ^k towarów	34057	80						
	8		R ^k nieruchomości	84000	—						
	9		R ^k ruchomości	1368	94						
	10		R ^k dyskontu	76	—						
	11		R ^k bież. Różnych:								
			Bażant Władysław, Lwów	4' 00	—	K 170769	40				
2	2	1	R ^k bilansu do 4 wierzycieli za mój stan hierny								
	12		do R ^{ku} długów hipotecznych	30000	—						
	13		„ R ^{ku} trat i akceptów własnych	6000	—						
	10		„ R ^{ku} dyskontu	178	33						
	11		„ R ^{ku} bież. Różnych:								
			M. Jonasz, Lwów K 24000--								
	3		H. Todesco, Fiume 4000	28000	—	64178	33				
	2	1	R ^k bilansu								
	1		do R ^{ku} kapitału								
			za czysty kapitał			106591	07				
4	7	1	R ^k towarów								
	11		do R ^{ku} bież. Różnych:								
			L. Stadtmüller w miejscu								
			za 1 beczkę wina Riesler, jak fakt.								
			z 31/10	524	79						
	5		A. Primavesi, Fiume								
			za 4 beczki wina Nero, jak fakt z 25/10	863	80	1393	59				
	14	2	R ^k sklepu								
	7		do R ^{ku} towarów								
			za wydane towary z magazynu i piwnicy, jak Nota 84			7425	10				
4	14	4	R ^k sklepu								
	7		do R ^{ku} towarów								
			za 1 beczkę wina Nero, jak Nota 85			340	83				
	7	„	R ^k towarów								
	11		do P ^{ku} bież. Różnych:								
			L. Stadtmüller w miejscu								
			za 3 beczki wina Riesler, jak fakt								
			z 4/11			871	20				
	11	5	R ^k bież. Różnych:								
6			Kumor Aleksander, Gorlice								
	7		do R ^{ku} towarów								
			za 1 beczkę kawy Jawa, jak fakt. 86			3279	08				
Przeniesienie						13309	80				

Listopad 1898.

Folio		Saldy Ks. Conti głów.							
				Przeniesienie				K 13309	80
5	7 11	6		R ^k towarów do R ^{ku} bież. Różnych: A. Primavesi, Fiume za 10 beczek włoskiego wina białego, jak fakt. z 4/1				1872	—
7	11 7	7		R ^k bież. Różnych: Kordecki Jan, Złoczów do R ^{ku} towarów za 1 beczkę kawy Jawa i 1 beczkę wina Nero, jak fakt. 87				3597	—
8	7 11	8		R ^k towarów do R ^{ku} bież. Różnych: Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach za 940 głów cukru, jak fakt. z 6/11				4592	64
7	6 11	"		R ^k rymes do R ^{ku} bież. Różnych: Kordecki Jan, Złoczów za akcept tegoż: Nr. 38 K 1698 50 per 7/2 " 39 " 1698 50 " 7/5	K 1698 1698	50 50		3397	—
14	7	"		R ^k sklepu do R ^{ku} towarów za wydane towary z magazynu, jak Nota 88				1083	24
14	7	9		R ^k sklepu do R ^{ku} towarów za 4 beczek wina, jak Nota 89				1223	35
6	11 7	10		R ^k bież. Różnych: Kumor Aleksander, Gorlice do R ^{ku} towarów za 1 beczkę kawy Ceylon, jak fakt. 90.				3394	80
8	11 17	11		R ^k bież. Różnych: Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach do Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu za podniesioną gotówkę na czek Nr. 1				4592	64
5	11 13	12		R ^k bież. Różnych: A. Primavesi, Fiume do R ^{ku} trat i akceptów własnych za akcept mój K 1872— per 4/3				1872	—
9	8 11	15		R ^k nieruchomości do R ^{ku} bież. Różnych: Schumann Jan w miejscu za 1 regulator Geburtha, jak fakt. z 14/11				170	—
				Przeniesienie				39104	47

Listopad 1898.

Folio									
Salda	Ks.								
Conti	głów.								
					Przeniesienie			K 39104	47
10	11	17	R ^k bież. Różnych:						
	7		Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj						
			do R ^{ku} towarów					6870	40
			za 2 beczki kawy Jawa, jak fakt. 91.						
11	11	19	R ^k bież. Różnych:						
	7		Ważny Jan w miejscu						
			do R ^{ku} towarów					3611	40
			za 1 beczkę kawy Ceylon, jak fakt. 92						
11	6	"	R ^k rymes						
	11		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Ważny Jan w miejscu					3611	40
			za akcept tegoż Nr. 40 K 3611-40 per 19/3						
12	9	20	R ^k ruchomości						
	11		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Wertheim Franz & Comp., Wien					500	—
			za 1 kasę ogniotrwałą Nr. 28614, jak fakt. z 18/11						
5	7	21	R ^k towarów						
	11		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			A. Primavesi, Fiume					26952	40
			za 5 beczek kawy Jawa i 5 beczek kawy Ceylon, jak fakt. z 15/11						
5	11	23	R ^k bież. Różnych:						
	13		A. Primavesi, Fiume, do 2 wierzycieli			K 20000	—		
	4		do R ^{ku} trat i akceptów własnych						
			za akcept mój K 20000— per 10/4			4380	58	24380	58
			do R ^{ku} monet						
			za Frs 4300— w notach à K 95-23						
3	7	24	R ^k towarów						
	11		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			H. Todesco, Fiume					2169	60
			za 10 beczek wina Nero, jak fakt. z 16/11						
13	14	25	R ^k sklepu						
	7		do R ^{ku} towarów					685	62
			za 1 beczkę wina Nero, jak Nota 93						
13	11	26	R ^k bież. Różnych:						
	7		Borys Jan. Przemysł					3290	—
			do R ^{ku} towarów						
			za 1 beczkę kawy Ceylon, jak fakt. 94						
14	19	28	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti						
	11		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			H. Maiti Tryest					3600	—
			za przesłanych 200 worów ryżu włoskiego do sprzedaży komisowej, jak fakt. z 20/11						
			Przeniesienie					114775	87

Listopad 1898.

Folio										
Salda	Ks.									
Conti		głów.								
				Przeniesienie				K 114775	87	
15	30	R ^k kosztów handlowych								
18		do R ^{ku} utrzymania domu								
		za wikt i pomieszkanie praktykanta za								
		listopad						30	—	
8	"	2 dłużników do R ^{ku} nieruchomości								
15		R ^k kosztów handlowych								
		za czynsz biura, magazynu i piwnicy								
		za listopad			K 200	—				
14		R ^k sklepu								
		za czynsz sklepu za listopad			100	—		300	—	
								115105	87	
		Grudzień 1898.								
15	11	1 R ^k bież. Różnych:								
		Bałłaban Karol w miejscu								
	20	do R ^{ku} kawy à 1/2 z K. Bałłabanem								
		za przeniesienie połowy wartości za-								
		kupionego towaru						21214	60	
15	11	2 R ^k bież. Różnych:								
		Bałłaban Karol w miejscu								
	20	do R ^{ku} kawy à 1/2 z K. Bałłabanem								
		za przeniesienie połowy kosztów zwózki						39	44	
19	"	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti								
21		do R ^{ku} prowizyi								
		za 5% prowizyę ze sprzedaży kom. od								
		K 2940.—						147	—	
16	11	3 R ^k bież. Różnych:								
		Kuryłowicz i Surmaczewski, Stani-								
		sławów								
	19	do R ^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti								
		za 40 worów ryżu włoskiego, jak fakt.								
		z 3/12						1200	—	
19	"	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti								
21		do R ^{ku} prowizyi								
		za 5% prowizyę ze sprzedaży kom. od								
		K 1200.—						60	—	
15	20	4 R ^k kawy à 1/2 z K. Bałłabanem								
	22	do R ^{ku} bież. Różnych:								
		Bałłaban Karol w miejscu								
		za przeniesienie połowy wartości sprze-								
		danego towaru						10319	20	
16	6	5 R ^k rymes								
	22	do R ^{ku} bież. Różnych:								
		Kuryłowicz i Surmaczewski, Sta-								
		nisławów								
		za akcept tychże Nr. 41 K 1200.— per 3/4						1200	—	
		Przeniesienie						34180	24	

Grudzień 1898.

Folio									
Salda	Ks.								
Conti	głów.								
			Przeniesienie					K 34180	24
14	22	6	R ^k bież. Różnych: H. Maiti, Tryest						
	6		do R ^{ku} rymes za rymesę Nr. 41 per 3/4					1200	—
	19	8	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti						
	21		do R ^{ku} prowizyi za 5% prowizyę ze sprzedaży kom. od K 1800—					90	—
14	22	9	R ^k bież. Różnych: H. Maiti, Tryest						
	17		do Pocztowa kasa oszcz., Wiedeń za podniesioną gotówkę na czek Nr. 2					1700	—
5	22	10	R ^k bież. Różnych: A. Primavesi, Fiume						
	17		do Pocztowa kasa oszcz., Wiedeń za podniesioną gotówkę na czek Nr. 3					868	80
7	22	"	R ^k bież. Różnych: Kordecki Jan, Złoczów						
	7		do R ^{ku} towarów za 200 głów cukru, jak fakt. 95					1384	80
12	22	11	R ^k bież. Różnych: Fr. Wertheim & Comp., Wien						
	17		do Pocztowa kasa oszcz., Wiedeń za podniesioną gotówkę na czek Nr. 4					500	—
7	6	12	R ^k rymes						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych: Kordecki Jan Złoczów						
			za akcept tegoż: Nr. 42 K 692:40 per 10/3			K 692	40		
			" 43 " 692:40 " 10/5			692	40	1384	80
14		13	R ^k aklepu						
	7		do R ^{ku} towarów za wydane z magazynu i piwnicy to- wary, jak Nota 96					5882	55
14		14	R ^k sklepu						
	7		do R ^{ku} towarów za wydane z magazynu i piwnicy to- wary, jak Nota 97					2477	13
10	6	15	R ^k rymes						
	23		do R ^{ku} bież. Różnych: Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj						
			za rymesę Nr. 44 K 3000— per 25/2, akc. J. Barański, żyr. L. i K.			3000	—		
			" " Nr. 45 K 2000— per 25/3 akc. L. Welker, żyr. L. i K.			2000	—	5000	—
			Przeniesienie					54668	32

Grudzień 1898.

Folio									
Salda	Ks.								
Conti	głów.								
				Przeniesienie				K 54668	32
3	7	16	R ^k towarów						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			H. Todesco, Fiume						
			za 5 beczek kawy Ceylon, jak fakt. z 14/12					13932	—
3	22	"	R ^k bież. Różnych;						
			H. Todesco, Fiume						
	13		do R ^{ku} trat i akceptów własnych						
			za tratę na mnie K 6966— per 18/3, zl.		K 6966	—			
			Länderbank, Wien						
			" " " " K 6966— per 18/4, zl.		6966	—		13932	—
			Länderbank, Wien						
6	22	17	R ^k bież. Różnych:						
			Kumor Aleksander, Gorlice						
	7		do R ^{ku} towarów						
			za 1 beczkę kawy Ceylon, jak fakt. 98					3344	40
	18	18	R ^k utrzymania domu						
	14		do R ^{ku} sklepu						
			za pobrane na własne potrzeby towary						
			ze sklepu, jak Nota					36	32
6	17	19	Pocztowa kasa oszczędności, Wiedeń						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Kumor Aleksander, Gorlice						
			za złożoną w dniu 17/12 na nasz ra-						
			chunek gotówkę					394	80
17	7	"	R ^k towarów						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Jenike & Comp., Hamburg						
			za 5 beczek kawy Jawa, jak fakt. z 15/12		Mr 8987	88		10566	15
	15	20	R ^k kosztów handlowych						
	18		do R ^{ku} utrzymania domu						
			za wikt i pomieszkanie praktykanta za						
			grudzień					30	—
18	22	"	R ^k bież. Różnych						
	20		do R ^{ku} kawy à 1/2 z K. Bałłabanem						
			Włodek Ludwik, Brzeżany						
			za 1 beczkę kawy Ceylon, jak fakt. z 20/12		K 3187	80			
19			Frantz Wilhelm, Tarnopol						
			za 2 beczki kawy Ceylon, jak fakt. z 20/12		6375	60		9563	40
15	20	"	R ^k kawy à 1/2 z K. Bałłabanem						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Bałłaban Karol w miejscu						
			za przeniesienie 1/2 wartości sprzeda-						
			nego towaru					4781	70
17	22	22	R ^k bież. Różnych:						
			Jenike & Comp., Hamburg						
	22		do R ^{ku} dewiz						
			za dewizę na Hamburg Mr 5283·15						
			per 2/3 à K 117·56		Mr 5283	15		6210	87
			Przeniesienie					117459	96

Grudzień 1898.

Folio									
Salda	Ks.								
Conti	głów.								
				Przeniesienie				K 117459	96
15	20	23	R ^k kawy à $\frac{1}{2}$ z K. Bałłabanem						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych						
			Bałłaban Karol w miejscu						
			za przeniesienie $\frac{1}{2}$ wartości sprzeda-					15401	60
			nego towaru						
7	22	"	R ^k bież. Różnych:						
			Kordecki Jan, Złoczów						
	7		do R ^{ku} towarów					813	60
			za 2 beczki wina Nero, jak fakt. 99						
2	24	"	R ^k odsetek						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			M. Jonasz w miejscu						
			za 8% ods. wypadające z rach. bież.					308	—
			l. o. 13869						
2	22	"	R ^k bież. Różnych:						
			M. Jonasz w miejscu						
	6		do R ^{ku} rymes					10000	—
			za rymesę Nr. 37 K 10000— per 15/2						
2	10	"	R ^k dyskontu						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			M. Jonasz w miejscu						
			za dyskont z rymesy Nr. 37					120	—
18	25	24	R ^k wierzytelności wątpliwych						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Włodek Ludwik, Brzeżany						
			za przeniesienie Salda jako wierzytel-					3187	80
			ności wątpliwej z przyczyny upa-						
			dłości komitenta						
6	6	"	R ^k rymes						
	22		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Kumor Aleksander, Gorlice			K 3344	40		
			za akcept tegoż Nr. 46 K 3344·40 per 17/3						
7			Kordecki Jan, Złoczów			813	60		
			za akcept tegoż Nr. 47 K 813·60 per 23/3						
1			Bażant Władysław w miejscu			3996	39	8154	39
			za akcept tegoż Nr. 48 K 3996·39 per 24/2						
1	22	"	R ^k bież. Różnych:						
			Bażant Władysław w miejscu						
	7		do R ^{ku} towarów					3996	39
			za 1 beczkę kawy i 100 głów cukru,						
			jak fakt. 100						
1	22	27	R ^k bież. Różnych:						
			Bażant Władysław w miejscu						
	7		do R ^{ku} towarów					717	60
			za 2 beczki wina Nero, jak fakt. 101						
			Przeniesienie					160159	34

Grudzień 1898.

Folio		Salda	Ks.	Conti	głów.					
							Przeniesienie		K 160159	34
	27						2 dłużników do R ^{ku} nieruchomości			
	15						R ^k kosztów handlowych			
							za czynsz za biuro, magazyn i piwnicę			
							za grudzień	K 200	—	
	14						R ^k sklepu			
							za czynsz za sklep za grudzień	100	—	300
	7						R ^k towarów			
	22						do R ^{ku} bież. Różnych:			
7							Kordecki Jan, Złoczów			
							za opust z faktury z 23/12, jak list			
							mój z 28/12			90
	22						R ^k bież. Różnych:			
7							Kordecki Jan, Złoczów			
	7						do R ^{ku} towarów			
							za 100 głów cukru, jak fakt. 102			723
	14						R ^k sklepu			
	7						do R ^{ku} towarów			
							za wydane towary z magazynu i piwnicy, jak Nota 103			1914
	18						R ^k utrzymania domu			
	15						do R ^{ku} kosztów handlowych			
							za 250 kg. węgla kam. à K 2-80 per q			7
	1						R ^k kapitału			
	18						do R ^{ku} utrzymania domu			
							za przeniesienie Salda			983
	19						R ^k ryżu w komisie od H. Maiti			
	22						do R ^{ku} bież. Różnych:			
14							H. Maiti, Tryest			
							za przeniesienie Salda jako zysku wypadającego ze sprzedaży komisowej			563
	27						R ^k strat i zysków			
	28						do R ^{ku} rezerwy dla dubiosów			
14							za wydzielenie z zysków obecnego okresu rezerwy przeznaczonej do pokrycia ewentualnych strat, wynikających z obrotu naszego handlowego			3200
										167940
										13
							Pozycje zamknięcia.			
	2						R ^k bilansu do 12 wierzycieli			
							za mój stan czynny			
	5						do R ^{ku} efektów	K 12240	—	
	6						„ R ^{ku} rymes	21547	59	
	7						„ R ^{ku} towarów	48982	19	
							Przeniesienie	82769	78	

Grudzień 1898.

Folio		Salda/ Ks.		Conti głów.							
						Przeniesienie	K 82769	78			
8	31	do Rku	nieruchomości	.	.	.	82580	—			
9		„ Rku	ruchomości	.	.	.	3423	65			
10		„ Rku	dyskontu	.	.	.	582	76			
14		„ Rku	sklepu	.	.	.	5973	58			
16		„ Rku	kaucyj czynnych	.	.	.	200	—			
17		„	Pocztowej kasy oszczędności, Wiedeń	.	.	.	12733	56			
22		„ Rku	bież. Różnych	.	.	.	18053	—			
25		„ Rku	wierzytelności wątpliwych	.	.	.	3187	80			
26		„ Rku	kasy	.	.	.	8642	42	K 219146	35	
2	„	6 dłużników do Rku bilansu									
		za mój stan bierny									
10		Rk	dyskontu	.	.	.	262	73			
12		Rk	długów hipotecznych	.	.	.	30000	—			
13		Rk	trat i akceptów własnych	.	.	.	4184	—			
22		Rk	bież. Różnych	.	.	.	7366	68			
24		Rk	odsetek	.	.	.	250	—			
28		Rk	rezerwy dla dubiosów	.	.	.	3200	—	82882	81	
1	„	Rk kapitału									
2		do Rku	bilansu	.	.	.			136263	54	
		za czysty kapitał									
27	„	Rk strat i zysków do 3 wierzycieli									
		za poniesione straty									
9		do Rku	ruchomości	.	.	.	180	19			
15		„ Rku	kosztów handlowych	.	.	.	1829	20			
24		„ Rku	odsetek	.	.	.	558	—	2567	39	
27	„	9 dłużników do Rku strat i zysków									
		za osiągnięte zyski									
4		Rk	monet	.	.	.	74	88			
5		Rk	efektów	.	.	.	80	—			
7		Rk	towarów	.	.	.	3248	86			
8		Rk	nieruchomości	.	.	.	1492	50			
10		Rk	dyskontu	.	.	.	302	36			
14		Rk	sklepu	.	.	.	3634	60			
20		Rk	kawy à 1/2 z K. Ballabanem	.	.	.	9248	46			
21		Rk	provizji	.	.	.	297	—			
23		Rk	dewiz	.	.	.	44	52	18423	18	
27	„	Rk strat i zysków									
1		do Rku	kapitału	.	.	.			12655	79	
		za czysty zysk									

Styczeń 1899.

Folio									
Salda	Ks.								
Conti	głów.								
Pozycye otwarcia.									
2	1	12 dłużników do R ^{ku} bilansu za mój stan czynny							
5		R ^k	efektów	.	.	12240	—		
6		R ^k	rymes	.	.	21547	59		
7		R ^k	towarów	.	.	48982	19		
8		R ^k	nieruchomości	.	.	83580	—		
9		R ^k	ruchomości	.	.	3423	65		
10		R ^k	dyskontu	.	.	582	76		
14		R ^k	sklepu	.	.	5973	58		
16		R ^k	kaucyj czynnych	.	.	200	—		
17		Pocztowa kasa oszczędności, Wiedeń				12733	36		
22		R ^k	bież. Różnych	.	.	18053	—		
25		R ^k	wierzytelności wątpliwych	.	.	3187	80		
26		R ^k	kasy	.	.	8642	42	219146	35
2	"	R ^k bilansu do 6 wierzycieli za mój stan bierny							
10		do R ^{ku}	dyskontu	.	.	262	73		
12		" R ^{ku}	długów hipotecznych	.	.	30000	—		
13		" R ^{ku}	trat i akceptów własnych	.	.	41804	—		
22		" R ^{ku}	bież. Różnych	.	.	7366	08		
24		" R ^{ku}	odsetek	.	.	250	—		
28		" R ^{ku}	rezerwy dla dubiosów	.	.	3200	—	82882	81
2	"	R ^k bilansu do R ^{ku} kapitału za czysty kapitał						136263	54

U w a g a. W przeprowadzeniu praktycznem materiału buchaltarycznego opuściliśmy z umysłu z art. 137 pozycję dotyczącą wpłaty Wł. Bażanta w kwocie K 2000.—. Ma to ten cel, ażeby uczący się nie odpisał mechanicznie wszystkiego z podręcznika, lecz, mając obszerniejszy materiał do przeobrażenia, sam wyprowadzał odmienne cyfry w Dzienniku, Księdze głównej, Bilansie probierczym, Inwentarzu i Strazzy zamknięcia.

Radzimy ogółem Panom nauczycielom zmieniać każdemu ze swych uczniów cyfry kilku pozycji z podanego do obrobienia materiału, do której to zmiany oni zastosować mają odpowiednie cyfry czy to przy pokryciu długu lub wierzytelności gotówką, czy innemi wartościami. W ten tylko sposób zapobiega się, ażeby uczniowie jeden od drugiego nie odpisywali, a nadto umożliwia nauczycielowi ocenę słuszną zdolności każdego z uczniów.

Księga kasy

(Livre de caisse, Cash-Book, Libro de
la Cassa, Cassabuch).

Winien.

Listopad 1898. (Księga kasy oznacza to samo,
Vide

Folio		Ks.		Salda		Conti		główniej	
		1	Za zapas według Inwentarza					K 14612	96
	3/11	5	Do R ^{ku} bież. Różnych:						
6			Kumor, Aleksander, Gorlice						
			za gotówkę pocztą					3000	—
	3/11	7	" R ^{ku} bież. Różnych:						
7			Kordecki Jan, Złoczów						
			za gotówkę pocztą					200	—
	3/13	"	" R ^{ku} sklepu						
			za gotówkę z targu od 2—7					3200	—
	3/11	10	" R ^{ku} bież. Różnych:						
6			Kumor Aleksander, Gorlice						
			za gotówkę pocztą					3000	—
	3/4	13	" R ^{ku} monet						
			za sprzed. Mr 5200— à K 119—					6188	—
	3/13	14	" R ^{ku} sklepu						
			za gotówkę z targu od 8—14					1900	—
	3/8	15	" R ^{ku} nieruchomości						
			za pobrany czynsz od lokatorów						
			realności za listopad					800	—
	3/13	21	" R ^{ku} sklepu						
			za gotówkę z targu od 15—21					2700	—
	3/11	22	" R ^{ku} bież. Różnych:						
6			Kumor Aleksander, Gorlice						
			za gotówkę z przekazu kolejowego					279	08
Przeniesienie									
								35880	04

co R^k kasy w Księdze głównej. Listopad 1898.
§. 56).

Ma.

Folio		Sa'da		Ks.		Conti		główniej	
15/3	1	Od R ^{ku} kosztów handlowych							
		za księgi buchalteryczne i przy-							
		bory kancelaryjne, jak Nota Wł.							
		Zborowicza z 31/10						K	85 08
9/3	"	R ^{ku} ruchomości							
		za urządzenie sklepu i piwnicy,							
		jak rachunek firmy Marcia Pru-							
		gar i Syn w miejscu z 1/11						1734	90
11/3	"	R ^{ku} bież. Różnych:							
		L. Stadtmüller w miejscu							
		za gotówkę osobiście						524	79
7/3	2	R ^{ku} towarów							
		za fracht wina z Fiume, Btto 1938							
		kg. à K 10-80 per q				K	212	54	
		za akcyzę miejską 1816 l. à K 16—							
		per hl.					189	60	
		za dowóz à 40 h per q					7	87	410 01
11/3	4	R ^{ku} bież. Różnych:							
		L. Stadtmüller w miejscu							
		za gotówkę osobiście							200 —
16/3	7	R ^{ku} kaucyj czynnych							
		za złożoną kaucję w Pocztovej							
		kasie oszczędności we Wiedniu							206 —
17/3	"	Pocztowej kasy oszcz. Wiedeń							
		za wkładkę na rach. bież. na ks.							
		Nr. 128458							10000 —
7/3	8	R ^{ku} towarów							
		za fracht cukru z Rohrbach i zwózkę							499 20
7/3	9	R ^{ku} towarów							
		za fracht wina z Fiume, Btto 4900							
		kg. à K 8-20 per q					401	80	
		za akcyzę miejską 4680 l. à K 16—							
		per hl.					748	80	
		za zwózkę à 40 h per q					39	20	1189 80
8/3	14	R ^{ku} nieruchomości							
		za płacę dozorca za listopad							40 —
8/3	16	R ^{ku} nieruchomości							
		za robociznę przy naprawkach w re-							
		alności murarzom i stolarzowi.							37 50
11/3	"	R ^{ku} bież. Różnych:							
		H. Todesco, Fiume							4000 —
		za gotówkę przekazem pocztowym							
11/3	18	R ^{ku} bież. Różnych:							
		M. Jonasz w miejscu							
		za gotówkę osobiście							6000 —
7/3	21	R ^{ku} towarów							
		za fracht i zwózkę kawy z Fiume							1063 48
11/3	23	R ^{ku} bież. Różnych:							
		A. Primavesi, Fiume							
		za gotówkę przekazem pocztowym							2571 82
7/3	24	R ^{ku} towarów							
		za fracht wina z Fiume, 4916 kg							
		à K 10-80 per q					530	92	
		za akcyzę miejską, 4520 l. à K 16—							
		per hl.					723	20	

Skorowidz Księgi głównej*).

B.
R^k bieżący Różnych . . . 11, 22
na bilansu . . . 2

D.
R^k dyskontu . . . 10
R^k długów hipotecznych . . 12
R^k dewiz . . . 23

E
R^k efektów . . . 5

K.
R^k kapitału . . . 1
R^k kosztów handlowych . . 15
R^k kaucyj czynnych . . 16
R^k kawy à 1/2 z K. Bałabanem 20
R^k kasy . . . 3, 26

M.
R^k monet . . . 4

N.
R^k nieruchomości . . . 8

O.
R^k odsetek . . . 24

P.
Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu 17
R^k prowizyi . . . 21

R.
R^k rymes . . . 6
R^k ruchomości . . . 9
R^k ryżu w komisie od H. Maiti 19
R^k rezerwy dla dubiosów . 27

S.
R^k sklepu . . . 14

T.
R^k towarów . . . 7
R^k trat i akceptów własnych . 13

U.
R^k utrzymania domu . . 18

W.
R^k wierzytelności wątpliwych . 25

*) Skorowidz nie należy umieszczać w księdze głównej, lecz w odrębnej na ten cel przeznaczonej książeczce z odpowiednim napisem (Spis, Indeks, Rejestr) i podziałem według liter alfabetu.

Księga główna czyli centralna

(Grand livre, Livre de raison, Ledger,
Libro Maestro, Hauptbuch).

1 Winien.		Rachunek			
1898					
Grudzień	31	Do R ^{ku} utrzymania domu za przeniesienie Salda	9	K 983	32
"	"	" R ^{ku} bilansu za czysty kapitał	10	136263	54
				137246	86

2 Winien.		Rachunek			
1898					
Listopad	1	Do 4 wierzycieli za mój stan bierny	1	K 64178	33
"	"	" R ^{ku} kapitału za czysty kapitał	"	106591	07
				170769	40
Grudzień	31	Do 12 wierzycieli za mój stan czynny	10	219146	35
				219146	35
1899					
Styczeń	1	Do 5 wierzycieli za mój stan bierny	11	82882	81
"	"	" R ^{ku} kapitału za czysty kapitał	"	136263	54
				219146	35

3 Winien.		Rachunek			
1898					
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas według Inwentarza	1	K 14612	96
"	5	" R ^{ku} bież. Różnych za got. pocztą od Kumora	"	3000	—
"	7	" R ^{ku} bież. Różnych za got. pocztą od Kordec- kiego	"	200	—
"	"	" R ^{ku} sklepu za got. z targu od 2-7.	"	3200	—
"	10	" R ^{ku} bież. Różnych za got. pocztą od Kumora	"	3000	—
"	13	" R ^{ku} monet za sprzed. Mr 5200	"	6188	—
"	14	" R ^{ku} sklepu za got. z targu od 8-14.	"	1900	—
"	15	" R ^{ku} nieruchomości za pobrany czynsz od lo- katorów za listopad	"	800	—
"	21	" R ^{ku} sklepu za got. z targu od 15-21.	"	2700	—
"	22	" R ^{ku} bież. Różnych za got. z przekazu kolej. od Kumora	"	279	08
"	28	" R ^{ku} sklepu za got. z targu od 22-28.	"	2000	—
Przeniesienie na fol.			26	37880	04

kapitału.		Ma.			
1898					
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu za czysty kapitał	1	K 106591	07
Grudzień	1	" R ^{ku} kasy za otrzymaną ze spadku gotówkę	2	18000	—
"	31	" R ^{ku} strat i zysków za czysty zysk	11	12655	79
				137246	86
1899					
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu za czysty kapitał	11	136263	54

bilansu.		Ma.			
1898					
Listopad	1	Od 9 dłużników za mój stan czynny	1	K 170769	40
				170769	40
Grudzień	31	Od 5 dłużników za mój stan bierny	10	82882	81
"	"	" R ^{ku} kapitału ca czysty kapitał	"	136263	54
				219146	35
1899					
Styczeń	1	Od 12 dłużników za mój stan czynny	11	219146	35
				219146	35

kasy.		Ma.			
1898					
Listopad	1	Od R ^{ku} kosztów handlowych za księgi buchalte- ryczne i przybory kancelaryjne	1	K 85	08
"	"	" R ^{ku} nieruchomości za urządzenie sklepu i piwnicy	"	1734	90
"	"	" R ^{ku} bież. Różnych za got. Stadtmüllerowi	"	524	79
"	2	" R ^{ku} towarów za fracht wina z Fiume, akcyzę i zwózkę	"	410	01
"	4	" R ^{ku} bież. Różnych za got. Stadtmüllerowi	"	200	—
"	7	" R ^{ku} kaucyj czynnych za złożoną kaucję w Pocztovej kasie oszczędności	"	200	—
"	"	" Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu za wkładkę na rach. bież.	"	10000	—
"	8	" R ^{ku} towarów za fracht cukru z Rohrhach i zwózkę	"	499	20
"	9	" R ^{ku} towarów za fracht wina z Fiume, akcyzę i zwózkę	"	1189	80
"	14	" R ^{ku} nieruchomości za roboc. przy naprawach	"	37	50
"	16	" R ^{ku} nieruchomości za płacę dozorecy za listopad	"	40	—
"	"	" R ^{ku} bież. Różnych za gotówkę przek. poczt. per H. Todesco	"	4000	—
"	18	" R ^{ku} bież. Różnych za gotówkę osobiście per M. Jonasz	"	6000	—
"	21	" R ^{ku} towarów za fracht i zwózkę kawy z Fiume	"	1063	48
"	23	" R ^{ku} bież. Różnych za gotówkę przek. poczt. per A. Primavesi	"	2571	82
"	24	" R ^{ku} towarów za fracht wina z Fiume, akcyzę i zwózkę	2	1273	78
"	27	" R ^{ku} utrzymania domu za got. na potrzeby dom.	"	500	—
"	29	" R ^{ku} ryżu w komisie za fracht i zwózkę 200 worów ryżu	"	1480	—
"	30	" R ^{ku} kosztów handl. za płacę kantorzystów i magazyniera za listopad	"	240	—
"	"	" R ^{ku} sklepu za płacę pomocnika za listopad	"	120	—
Przeniesienie na fol.			26	32170	36

4 Winien. Rachunek

1898					
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas według Inwentarza	1	K 10493	70
Grudzień	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	11	74	88
				10568	58

5 Winien. Rachunek

1898					
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas według Inwentarza	1	K 12160	—
Grudzień	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	11	80	—
				12240	—
1899					
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	11	12240	—

6 Winien. Rachunek

1898					
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas według Inwentarza	1	K 10000	—
"	8	" R ^{ku} bież. Różnych:			
		za rymesy Nr. 38/39 per J. Kordecki	2	3397	—
		" " " 40 " J. Ważny	3	3611	40
Grudzień	19	" " " 41 " Kur. i Surmacz.	5	1200	—
"	5	" " " 42/43 " J. Kordecki	6	1384	80
"	12	" " " 44/45 " Lechicki i Kost.		5000	—
"	15	" " " 46/48 " od różnych osób	8	8154	39
"	24			32747	59
1899					
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	11	21547	59

7 Winien. Rachunek

1898					
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas według Inwentarza	1	K 34057	80
"	"	R ^{ku} bież. Różnych za 5 beczek wina	"	1393	59
"	2	" R ^{ku} kasy za fracht i akcyzę wina z Fiume od A. Primavesi	"	410	01
"	4	" R ^{ku} bież. Różn. za 3 becz. wina od Stadtmüllera	2	871	20
"	6	" " " 10 " " A. Primavesi	"	1872	—
"	8	" R ^{ku} kasy za fracht i zwózkę cukru z Rohrbach	1	499	20
"	"	" R ^{ku} bież. Różnych za 940 głów cukru	2	4592	64
"	9	" R ^{ku} kasy za fracht i akcyzę wina z Fiume od A. Primavesi	1	1189	80
"	21	" R ^{ku} bież. Różn. za 10 becz. kawy od A. Primavesi	4	26952	40
"	"	" R ^{ku} kasy za fracht i zwózkę tychże	1	1063	48
"	24	" R ^{ku} bież. Różnych za 10 beczek wina od H. Todesco	4	2169	60
"	"	" R ^{ku} kasy za fracht i akcyzę od tychże	2	1273	78
Grudzień	16	" R ^{ku} bież. Różnych za 5 beczek kawy od H. Todesco	7	13932	—
"	19	" R ^{ku} bież. Różnych za 5 beczek kawy per Jenike & Comp.	"	10566	15
"	22	" R ^{ku} kasy za fracht kawy z Hamburga	3	301	94
"	24	" " " " z Fiume	"	552	50
"	28	" R ^{ku} bież. Różnych za opust z faktury per J. Kordecki	9	90	—
"	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	11	3248	86
				105036	95
1899					
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	11	48982	19

monet.

Ma.

1898					
Listopad	1	Od R ^{ku} kasy za sprzed. Nr 5200.—	1	K 10493	70
"	31	" R ^{ku} bież. Różnych za Frs 4600 per A. Primavesi	11	74	88
				10568	58

efektów.

Ma.

1898					
Grudzień	31	Od R ^{ku} bilansu za zapas	10	K 12240	—
				12240	—

rymes.

Ma.

1898					
Grudzień	6	Od R ^{ku} bież. Różnych:			
		za rymesę Nr. 41 per H. Maiti	5	K 1200	—
"	23	" " " 37 " M. Jonasz	8	10000	—
"	31	" R ^{ku} bilansu za zapas	10	21547	59
				32747	59

towarów.

Ma.

1898					
Listopad	2	Od R ^{ku} sklepu za wydane towary z magazynu i piwnicy, jak Nota	1	K 7425	10
"	4	" R ^{ku} sklepu za wydane towary z magazynu i piwnicy, jak Nota	"	340	83
"	5	" R ^{ku} bież. Różn. za 1 becz. kawy per A. Kumor	2	3279	08
"	7	" " " 1 " " J. Kordecki	"	3597	—
"	8	" R ^{ku} sklepu za wyd. towary do drobn. sprzedaży	"	1083	24
"	9	" " " " " " " "	"	1223	35
"	10	" R ^{ku} bież. Różn. za 1 becz. kawy per A. Kumor	3	3394	80
"	17	" R ^{ku} bież. Różnych za 2 beczki kawy per Lechicki i Kosterkiewicz	"	6370	40
"	19	" R ^{ku} bież. Różn. za 1 beczkę kawy per J. Ważny	"	3611	40
"	25	" R ^{ku} sklepu za wyd. towary do drobn. sprzedaży	4	685	62
"	26	" R ^{ku} bież. Różn. za 1 becz. kawy per J. Borys	"	3290	—
Grudzień	10	" " " " 200 gł. cukru " J. Kordecki	6	1384	80
"	13	" R ^{ku} sklepu za wyd. towary do drobn. sprzedaży	"	5882	55
"	14	" " " " " " " "	"	2477	13
"	17	" R ^{ku} bież. Różn. za 1 becz. kawy per A. Kumor	7	3344	40
"	23	" " " " 2 " wina " J. Kordecki	8	813	60
"	24	" " " " 1 " kawy " Wł. Bażant	9	3996	39
"	27	" " " " 2 " wina " " "	"	717	60
"	29	" " " " 100 gł. cukru " J. Kordecki	"	723	—
"	30	" R ^{ku} sklepu za wyd. towary do drobn. sprzedaży	"	1914	47
"	31	" R ^{ku} bilansu za zapas	10	48982	19
				105036	95

6188 —
4380.58
10568-58

8

Winien.

Rachunek

1898						
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość realności według Inwentarza	1	K 84000	—	
"	14	" R ^{ku} kasy za płacę dozorczy za listopad	"	40	—	
"	15	" R ^{ku} bież. Różnych za 1 regulator Geburtha	3	170	—	
"	16	" R ^{ku} kasy za robociznę murarzom i stolarzowi	1	37	50	
Grudzień	31	" " " " płacę dozorey za grudzień	3	40	—	
"	"	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	11	1492	50	
				85780	—	
1899						
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość realności	11	83580	—	

9

Winien.

Rachunek

1898										
Listopad	1	Do R ^{ku}	bilansu za wart. urzadz.	biura, jak Inwent.	1	K	1368	94		
"	"	R ^{ku}	kasy za urzadzanie sklepu i piwnicy	"	3		1734	90		
"	20	R ^{ku}	bież. Różnych za 1 kasę ogniotrwałą .	.			500	—		
1899							3603	84		
Styczeń	1	Do R ^{ku}	bilansu za wartość urządzenia .	.	11		3423	65		

10

Winien.

Rachunek

[illegible]

11

Winien.

R^k bieżący[illegible]

8

nieruchomości.

Ma.

[illegible]

9

ruchomości.

Ma.

1893								
Grudzień	31	Od R ^{ku} bilansu za wartość urządzenia	.	10	K 3423	65		
"	"	R ^{ku} strat i zysków za poniesioną stratę	.	"	180	19		
					3603	84		

1

dyskontu.

Ma.

[illegible]

1

Różnych.

Ma.

[illegible]

12

Winien.

 R^k długów[illegible]

13

Winien.

R^k trat i

1898						
Grudzień	31	Do R ^{ku} bilansu za wartość weksli w obiegu .	10	K 41804	—	
				41804	—	

14

Winien.

Rachunek

[illegible]

15

Winien.

 R^k kosztów[illegible]

12

hipotecznych.

Ma.

1893	1	Od R ^{ku} bilansu za dług hip zalegający na realności	1	K 30000	—
Listopad				30000	—
1899	1	Od R ^{ku} bilansu za dług hipoteczny	11	30000	—
Styczeń					

13

akceptów własnych.

Ma.

1898									
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu	za wart. weksli w obiegu, jak Inw.	1	K	6000	—		
"	12	" R ^{ku} bież. Różnych	za akcet mój per 4/3	3		1872	—		
"	23	" " " " " "	" 10/4	4		20000	—		
Grudzień	16	" " " " " "	" 2 " traty " na " mnie per						
		H. Todesco	.	7		13932	—		
						41804	—		
1899									
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu	za wartość weksli w obiegu	11		41804	—		

1

sklepu.

Ma

[illegible]

handlowych.

Ma

[illegible]

21

Winien.

Rachunek

[illegible]

22

Winien.

R^k bieżący

1898			Przeniesienie z fol.	11	K 94638	55
Grudzień	6	Do Rku rymes	za rym. Nr. 41 per H. Maiti .	5	1200	—
"	"	Rku kasy	za got. przek. poczt. per H. Maiti .	2	3147	—
"	8	" " " "	osobiście per K. Bałaban .	"	10000	—
"	9	" Poczt. kasy oszcz.	za got. na czek Nr. 2 per H. Maiti	6	1700	—
"	10	" Poczt. kasy oszcz.	za got. na czek Nr. 3 per A. Primavesi	"	863	80
"	"	Rku towarów	za 200 głów cukrn per J. Kordecki	"	1384	80
"	11	" Roczt. kasy oszcz.	za got. na czek Nr. 4 per Fr. Wertheim	"	500	—
"	16	" Rku trat i akc. wł.	za 2 raty na mnie per H. Todesco	7	13932	—
"	17	" Rku towa ów	za 1 beczkę kawy per A. Kumor	"	3344	40
"	20	" Rku kawy à 1/2	za 3 becz. kawy per różne osoby	"	9563	40
"	22	" Rku dewiz	za dewizę na Hamburg per Jenike & Comp.	8	6210	87
"	23	" Rku kasy	za gotówkę per M. Jonasz	3	8428	—
"	"	Rku towarów	za 2 beczki wina per J. Kordecki	8	813	60
"	"	Rku rymes	za rymesę Nr. 37 per M. Jonasz	"	10000	—
"	24	" Rku towarów	za 1 becz. kawy per Wł. Bażant	9	3996	39
"	27	" " " " " "	" " " " " " " " " "	"	717	60
"	28	" Rku kasy	za gotówkę per K. Bałaban .	3	19248	46
"	29	" Rku towarów	za 100 gł. cukru per J. Kordecki	9	723	—
"	31	" Rku bilansu	za wierzytelności komitentów .	10	7366	08
					197782	95
1899						
Styczeń	1	" Rku bilansu	za długi komitentów . .	11	18053	—

23

Winien.

Rachunek

1898									
Grudzień	21	Do R ^{ku} kasy za dewizę na Hamburg per 21/3	3	Mr 5283	15	K 6166	35		
"	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk*)	11			44	52		
						6210	87		

*) Gdybyśmy dewizę zakupioną w dniu 21/12. tegoż samego dnia wysłali byli do Jenike & Comp. w Hamburgu, to nie zachodziłaby potrzeba przeprowadzenia tejże przez Rk dewiz; wystarczałoby, gdybyśmy uznali bezpośrednio Rk kasy przez Rk bież. Różnych, J. & C., za wartość zakupną. W takim wypadku ale wykazywałyby nam rach. osobowy oprócz wierzytelności także i wynik, co by nam nadawało charakter Conto mio, jako wyjątkowego rachunku osobowego. Vide §. 138. str. 236—237.

21

Ma.

provizyi.

1898	2	Od R ^{ku} ryżu w komisie	za 5%	prow. od K 2940.—	5	K	147	—
Grudzień	3		5%	" " "	"		60	—
"	8	" " "	5%	" " "	"		90	—
"		" " "		" " "			297	—

22

Ma.

Różnych.

Roznych.					
1898					
Grudzień	4	Od R ^{ku} kawy à ½ za przen. ½ wart. sprzed. towaru per K. Ballaban	11	K 103608	91
"	4	" R ^{ku} rymes za rym. Nr. 41 per Kur. i Surm.	5	10319	20
"	12	" " " " " 42/43 per J. Kordecki	"	1200	—
"	15	" " " " " 44/45 " Lech. i Kost.	6	1384	80
"	16	R ^{ku} towarów za 5 becz. kawy per H. Todesco	"	5000	—
"	19	Poczt. kasa oszcz. za złoż. got. per A. Kumor	7	13932	—
"	"	R ^{ku} towarów za 5 becz. kawy per Jenike & C.	"	394	89
"	"	R ^{ku} kawy à ½ za przen. ½ wartości sprzed. towaru per K. Ballaban	"	10566	15
"	20	" R ^{ku} kawy à ½ za przen. ½ wartości sprzed. towaru per K. Ballaban	"	4781	70
"	23	" R ^{ku} kawy à ½ za przen. ½ wartości sprzed. towaru per K. Ballaban	"	15401	60
"	"	R ^{ku} odsetek za 8% ods. z rach. bież. per M. Jonasz	8	308	—
"	"	R ^{ku} dyskontu za dyskont z rym. Nr. 37 per M. Jonasz	"	120	—
"	"	R ^{ku} wierzyt. wtpl. za przen. Salda L. Włodka	"	3187	80
"	24	R ^{ku} rymes za rym. Nr. 46/48 od różnych osób	"	8154	39
"	"	R ^{ku} kasy za gotówkę per Wł. Bażant	3	717	60
"	27	" R ^{ku} towarów za opust z fakt. per J. Kordecki	9	90	—
"	28	" R ^{ku} ryżu w komisje za przen. Salda per H. Maiti	10	563	—
"	31	" R ^{ku} bilansu za długi komitentów	10	18053	—
"	"				
				197782	95
1 ^{ca} 99				7366	08
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów	11		

23

Ma.

dewiz.

dewiz.									
1898	22	Od R ^{ku} bież. Różnych za dewizę							
Grudzień		na Hamburg per Jenike							
		& Comp.	8	Mr 5283	15	K 6210	87		
						6210	87		

24

Winien.

Rachunek

1898									
Grudzień	23	Do R ^{ku} bież. Różnych	za 8% ods. z rach. bież.						
		per M. Jonasz		8	K	308	—		
"	31	" R ^{ku} bilansu	za zaległe odsetki*)	10		250	—		
						558	—		

25

Winien.

Rachunek wierzytelności

1898									
Grudzień	24	Do R ^{ku} bież. Różnych	za przen. wątpl. wierzyt.						
		L. Włodka		8	K	3187	80		
						3187	80		
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu	za wierzytelności wątpliwe	11		3187	80		

26

Winien.

Rachunek

1898									
Grudzień	1	Do R ^{ku} bież. Różnych	Przeniesienie z fol.	3	K	37880	04		
		" R ^{ku} kapitału	za got. per K. Bałaban	2		20000	—		
"	2	" R ^{ku} ryżu w komisie	za otrzymaną ze spadku got.	"		18000	—		
"		" R ^{ku} ryżu w komisie	za sprzed. 300 wor. ryżu	"					
"		Związkowi handl.		"		2940	—		
"		" R ^{ku} nieruchomości	za pobrany czynsz od lo-	"					
"		katorów za grudzień		"		800	—		
"	4	" R ^{ku} kawy à 1/2	za sprzed. 7 beczek kawy	"					
"		różnym firmom		"		20638	40		
"	7	" R ^{ku} sklepu za got. z targu	od 29/11--7/12.	"		2300	—		
"	8	" R ^{ku} ryżu w komisie	za sprzed. 30 wor. ryżu	"					
"		różnym firmom		"		1800	—		
"	14	" R ^{ku} sklepu za got. z targu	od 8-14.	"		2300	—		
"	21	" " " " " "	15-21.	3		2100	—		
"	23	" R ^{ku} kawy à 1/2	za sprzed. 10 beczek kawy	"					
"		różnym firmom		"		20803	20		
"	27	" R ^{ku} bież. Różnych	za got. per Wł. Bażant	"		717	60		
"	31	" R ^{ku} sklepu za got. z targu	od 22-31.	"		2820	39		
						143099	63		
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu	za zapas	11		8642	42		

*) R^k odsetek ma w obecnym przykładzie charakter rachunku gosp. mieszanego. Chcąc go utrzymać w charakterze rachunku czysto wynikowego, należałoby przenieść pozycję dotyczącą zaległych odsetek, jeszcze przed sporządzeniem Bilansu probierczego, na R^k przechodni (Transitorisches Conto), jak to nadmieniliśmy w §. 96. strona 159 i uwidocznili w przykładach w §. 135. strona 226 do 232.

odsetek.

Ma.

1898									
Grudzień	31	Od R ^{ku} strat i zysków	za poniesioną stratę	10	K	558	—		
						558	—		
1899									
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu	za zaległe odsetki	11		250	—		

wątpliwych (Conto dubioso).

Ma.

1898									
Grudzień	31	Od R ^{ku} bilansu	za wierzytelność wątpliwą	10	K	3187	80		
						3187	80		

kasy.

Ma.

1898									
Grudzień	1	Od R ^{ku} kawy à 1/2	za zakup na licyt. 20 becz. kawy	3	K	32170	36		
"	2	" " " " " "	zwózkę towaru powyższego	2		42429	20		
"	6	" R ^{ku} bież. Różnych	za got. per H. Maiti	"		78	88		
"	8	" " " " " "	K. Bałaban	"		3147	—		
"	11	" Poczt. kasa oszcz.	za wkładkę na rach. bież.	"		10000	—		
"	12	" R ^{ku} koszt. handl.	za materyał opał. biura za list.	"		10000	—		
"	13	" " " " " "	port. depesze i drobne wyd.	"		62	50		
"	15	" " " " " "	koszta podróży szefa do	"		45	28		
"		Fiume		3		122	84		
"	21	" R ^{ku} dewiz	za dew. na Hamburg Mr 5283-15	"		6166	35		
"	22	" R ^{ku} towarów	za fracht kawy z Hamburga	"		301	94		
"	23	" R ^{ku} bież. Różnych	za got. per M. Jonasz	"		8428	—		
"	24	" R ^{ku} towarów	za fracht kawy z Fiume	"		552	50		
"		" R ^{ku} utrzym. domu	za got. na potrzeby dom.	"		500	—		
"		" R ^{ku} kosztów handl.	za remunerację świąt.	"					
"		kantorzystom i magazynierowi		"		240	—		
"		" R ^{ku} sklepu	za remunerację świąt. pomocni-	"					
"		kowi w sklepie		"		120	—		
"	28	" R ^{ku} bież. Różnych	za got. per K. Bałaban	"		19248	46		
"	31	" R ^{ku} kosztów handl.	za drobne wyd., opał	"					
"		i płace za grudzień		"		580	50		
"		" R ^{ku} sklepu	za opał i światło sklepu i płacę	"					
"		pom. za grudzień		"		223	40		
"		" R ^{ku} nieruchomości	za płacę dozorczy realności	"					
"		za grudzień		10		40	—		
"		" R ^{ku} bilansu	za zapas	"		8642	42		
						143099	63		

Skorowidz Salda Conti *).

B	
Bażant Władysław w miejscu . . .	1
Borys Jan, Przemyśl . . .	13
Bańaban Karol w miejscu . . .	15

F.	
Frantz Wilhelm, Tarnopol . . .	19

J.	
Jenike & Comp. Hamburg . . .	17
M. Jonasz w miejscu . . .	2

K.	
Kumor Aleksander, Gorlice . . .	6
Kordecki Jan, Złoczów . . .	7
Kuryłowicz i Surmaczewski, Stanisławów . . .	16

L.	
Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj . . .	10

M.	
H. Maiti, Tryest	14

P.	
A. Primavesi, Fiume	5

R.	
Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach . . .	8

S.	
L. Stadtmüller w miejscu . . .	4
Schumann Jan w miejscu . . .	9

T.	
H. Todesco, Fiume	3

W.	
Ważny Jan w miejscu . . .	11
Fr. Wertheim & Comp., Wien . . .	12
Włodek Ludwik, Brzeżany . . .	18

*) Skorowidz nie należy umieszczać w tej księdze, lecz w odrębnej na ten cel przeznaczonej książeczce z odpowiednim napisem (Spis, Indeks, Rejestr) i podziałem według liter alfabetu.

Salda Conti

(Conto Corrente, Livres de comptes courants, Account Current-Book, Libro dei conti correnti, Riscontro, Conto-corrent-Buch).

[illegible]

1893						
Listopad	19	Za akcept własny Nr. 40 per 19/3	P.3	K 3611	4	
				3611	4	

12

Winien.

Franz Wertheim & Comp.,

1893									
Grudzień	11	Za podniesioną gotówkę na czek Nr. 4	P. 6	K	500	—			
					500	—			

13

Winien.

Jan Borys,

1898									
Listopad	26	Za 1 becz. kawy Ceylon, jak fakt. 91, Val. per 26/2	P. 4	K	3290	—			
					3290	—			
1899									
Styczeń	1	Za Saldo, Val per 26/2			3290	—			

14

Winien.

H. Maiti,

1893									
Grudzień	6	Za rymesę Nr. 41 per 3/4	5	K	1200	—			
"	"	" gotówkę przekazem pocztowym	2		3147	—			
"	9	" podniesioną gotówkę na czek Nr. 2	6		1790	—			
					6047	—			
1899									
Styczeń	1	Za Saldo			1884	—			

15

Winien.

Karol Bałaban,

1898									
Grudzień	1	Za przen. z rach. à 1/2 połowy wart. zakup. towaru	P. 5	K	21214	60			
"	2	" " " kosztów zwózki	5		39	44			
"	8	" gotówkę osobiście	K. 2		10000	—			
"	28	" " "	3		19248	46			
					50502	50			

16

Winien.

Kuryłowicz i Surmaczewski,

1893									
Grudzień	3	Za 20 worów ryżu włoskiego	5	K	1200	—			
					1200	—			

17

Winien.

Jenike & Comp.,

1898									
Grudzień	22	Za dewizę na Hamburg per 21/3 *)	P. 8	Mr	5283	15	K	6210	87
"	31	" Saldo, Val per 15/4			3704	73		4355	28
					8987	88		10566	15

*) Rachunek ten mógłby wykazywać i wynik jako wyjątkowy rachunek osobowy „Conto mio“, stosownie do uwagi naszej, uczynionej w Księdze głównej przy Rku dewiz, fol. 23. Mianowicie moglibyśmy obciążyć firmę rzeczywistą kwotą nabycia. K 6166:35 co z uwzględnieniem Salda 4355:28

wydałoby w porównaniu z wierzytelnością 10521:63
10566:15

zysk w walucie krajowej w kwocie K 44:52

Wien.

12
Ma.

1898									
Listopad	20	Za 1 kasę ogniotrwałą, jak fakt. z 18/11	P. 3	K	500	—			
					500	—			

Przemyśl.

13
Ma.

1898									
Grudzień	31	Za Saldo			K	3290	—		
						3290	—		

Tryest.

14
Ma.

1898									
Listopad	23	Za 200 worów ryżu włoskiego, jak fakt. z 20/11	P. 4	K	3600	—			
Grudzień	31	" przenies. zysku osiągn ze sprzed. komisowej	" 10		563	—			
"	"	" Saldo			1884	—			
					6047	—			

w miejscu.

15
Ma.

1898									
Grudzień	1	Za gotówkę osobiście	K. 2	K	20000	—			
"	4	" przen. z rach. à 1/2 połowy wart. sprzed. towaru	P. 5		10319	20			
"	20	" " " " " " " " " " " "	" 7		4781	70			
"	23	" " " " " " " " " " " "	" 8		15401	60			
					50502	50			

Stanisławów.

16
Ma.

1898									
Grudzień	5	Za akcept własny per 3/4	5	K	1200	—			
					1200	—			

Hamburg.

17
Ma.

1898									
Grudzień	19	Za 5 beczek kawy Jawa, jak fakt. z 15/12	P. 7	Mr	8987	88	K	10566	15
					8987	88		10566	15
1899									
Styczeń	1	Za Saldo, Val. per 1:4			3704	73		4355	28

18

Winien.

Ludwik Włodek,

1898						
Grudzień	20	Za 1 beczkę kawy Ceylon, jak fakt. z 20/12	P. 7	K 3187	80	
				3187	80	

19

Winien.

Wilhelm Frantz,

1898						
Grudzień	20	Za 2 beczki kawy Ceylon, jak fakt. z 20/12	P. 7	K 6375	60	
				6375	60	
1899						
Styczeń	1	Za Saldo		6375	60	

18

Brzeżany.

Ma.

1898						
Grudzień	24	Za przeniesienie wierzytelności wątpliwej z powodu upadłości na Conto dubioso	P. 8	K 3187	80	
				3187	80	

19

Tarnopol.

Ma.

1898						
Grudzień	31	Za Saldo		K 6375	60	
				6375	60	

Skorowidz Skontra towarów.

Cukier	6	Wino Riesler	3
Kawa Jawa	1	„ Nero	4
„ Ceylon	2	„ włoskie białe	5

U w a g a. Skontro to prowadzi magazynier, stąd też są rubryki „Kontrola“ i „Cena“ niewypełnione. Gdyby buchalterya prowadziła w swem biurze dla kontroli magazyniera odrębne Skontro towarów, co stanowczo być powinno, natenczas rubryki te uzupełnia się z dzienników odnośnych i księgi, w której umieszczamy kalkulacyę (Księga kalkulacyjna, Księga faktur Przychodu).

Rubryki pieniężne są w Skontrze towarów w Buchalteryi systematycznej ogółem niepotrzebne, albowiem wynik z obrotu wykazuje dotyczący rachunek Księgi głównej.

Skontro towarów

(Livres de marchandises, livre d'entrée et de sortie de marchandises, livre de magasin ; Stock-Book, Store-Book, Warehouse-Ledger ; Libro di Magazzino ; Warenbuch, Warenscontro, Lagerbuch).

1 Przychód. Kawa Jawa.

Data	Kontrola	Nazwa dostawcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga w kłgr.		Cena koszt. wł. per q
						brutto	netto	
1898								
Listopad	1	P. 1	Zapas inwentarzowy	H. T.	42	1	988	904
"	"	"	"	"	43	1	992	906
"	"	"	"	"	44	1	992	902
"	"	"	"	"	45	1	987	902
"	"	"	"	"	46	1	993	906
"	"	"	"	"	47	1	992	904
"	21	P. 4	A. Primavesi, Fiume	A. P.	37	1	947	902
"	"	"	"	"	38	1	986	940
"	"	"	"	"	39	1	992	902
"	"	"	"	"	40	1	990	918
"	"	"	"	"	41	1	987	902
Grudzień	19	P. 7	Jenike & C., Hamburg	J. & C.	247	1	974	954
"	"	"	"	"	248	1	974	953
"	"	"	"	"	249	1	974	953
"	"	"	"	"	250	1	974	953
"	"	"	"	"	251	1	974	953
						16	15716	14754
1899								
Styczeń	1	P. 11	Zapas inwentarzowy	A. P.	37/41	5	4956	4510
"	"	"	"	J. & C.	247/51	5	4870	4766

2 Przychód. Kawa Ceylon.

Data	Kontrola	Nazwa dostawcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga w kłgr.		Cena koszt. wł. per q
						brutto	netto	
1898								
Listopad	1	P. 1	Zapas inwentarzowy	H. T.	53	1	1007	923
"	"	"	"	"	54	1	1010	924
"	"	"	"	"	55	1	1016	926
"	"	"	"	"	56	1	1014	929
"	21	P. 4	A. Primavesi, Fiume	A. P.	42	1	988	904
"	"	"	"	"	43	1	993	905
"	"	"	"	"	44	1	991	903
"	"	"	"	"	45	1	986	940
"	"	"	"	"	46	1	987	920
Grudzień	16	P. 7	H. Todesco, Fiume	H. T.	97	1	980	908
"	"	"	"	"	98	1	992	946
"	"	"	"	"	99	1	986	940
"	"	"	"	"	100	1	988	920
"	"	"	"	"	101	1	987	930
						14	13925	12918
1899								
Styczeń	1	P. 11	Zapas inwentarzowy	A. P.	45/46	2	1912	1799
"	"	"	"	H. T.	97/101	5	4933	4644

3 Przychód. Wino Riesler.

Data	Kontrola	Nazwa dostawcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga brutto w kg.	Ilość w litr.	Cena koszt. wł. per hl.
1898								
Listopad	1	P. 1	L. Stadtmüller, Lwów	L. S.	21	1	940	850
"	4	P. 2	"	"	28	1	532	482
"	"	"	"	"	29	1	540	490
"	"	"	"	"	30	1	512	480
						4	2524	2302

Kawa Jawa

Rozchód.

[illegible]

Kawa Ceylon.

Rozchód,

[illegible]

Wino Riesler.

Rozchód.

Data		Kon- trola	Nazwa odbiorey	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga brutto w kg	Ilość w litr.	Cena sprzedaży per hl.
1898									
Listopad	2	P. 1	Sklep własny	L. S.	21	1	940	856	
Grudzień	14	" 6	" "	"	28	1	532	482	
"	30	" 9	" "	"	29/30	2	1052	970	
						4	2524	2302	

4

Przychód.

Wino włoskie Nero.

Data	Kon- trola	Nazwa dostawcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga brutto w kg	Ilość w li r.	Cena koszt. wł. per hl.
1898								
Listopad	1	P. 1	A. Primavesi, Fiume	A. P.	28	1	486	450
"	"	"	"	"	29	1	502	460
"	"	"	"	"	30	1	490	450
"	"	"	"	"	31	1	490	450
"	24	P. 4	H. Todesco, Fiume	H. T.	75	1	492	452
"	"	"	"	"	76	1	492	452
"	"	"	"	"	77	1	492	452
"	"	"	"	"	78	1	492	452
"	"	"	"	"	79	1	492	452
"	"	"	"	"	80	1	492	452
"	"	"	"	"	81	1	492	452
"	"	"	"	"	82	1	490	452
"	"	"	"	"	83	1	491	452
"	"	"	"	"	84	1	491	452
					14	6884	6330	
1899								
Styczeń	1	P. 11	Zapas inwentarzowy	H. T.	83/84	2	919	845

5

Przychód.

Wino włoskie białe.

Data	Kon- trola	Nazwa dostawcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga brutto w kg.	Ilość w litr.	Cena koszt. wł. per hl.
1898								
Listopad	6	P. 2	A. Primavesi, Fiume	A. P.	47	1	490	470
"	"	"	"	"	48	1	488	465
"	"	"	"	"	49	1	492	470
"	"	"	"	"	50	1	484	461
"	"	"	"	"	51	1	496	474
"	"	"	"	"	52	1	487	465
"	"	"	"	"	53	1	493	470
"	"	"	"	"	54	1	489	468
"	"	"	"	"	55	1	491	469
"	"	"	"	"	56	1	490	468
					10	4900	4680	
1898								
Styczeń	1	P. 11	Zapas inwentarzowy	A. P.	53/56	4	1816	1696

6

Przychód.

Cukier.

Data	Kon- trola	Nazwa dostawcy	Ilość głów	Waga netto w klgr.	Cena koszt. wł. per q
1898					
Listopad	1	P. 1	Zapas inwentarzowy	600	7200
"	8	" 2	Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach	940	9984
1899			1540	17184	
Styczeń	1	P. 11	Zapas inwentarzowy	540	5693

Wino włoskie Nero.

Rozchód.

4

Data	Kon- trola	Nazwa odbiorcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga brutto w kg.	Ilość w litr.	Cena sprzedaży per hl
1898								
Listopad	4	P. 1	Sklep własny	A. P.	28	1	486	450
"	7	" 2	Kordecki Jan, Złoczów	"	31	1	490	450
"	25	" 4	Sklep własny	"	29/30	2	982	900
Grudzień	13	" 6	" "	H. T.	75	1	492	452
"	14	" 6	" "	"	76	1	502	460
"	23	" 8	Kordecki Jan, Złoczów	"	77/78	2	984	904
"	27	" 9	Bażant Wład., Lwów	"	79/80	2	984	904
"	30	" 9	Sklep własny	"	81/82	2	984	904
"	31	"	Manco z powodu uło- tnienia, 1%	"			61	61
"	"	" 10	Zapas inwentarzowy	"	83/84	2	919	845
						14	6884	6330

Wino włoskie białe.

Rozchód.

5

Data	Kon- trola	Nazwa odbiorcy	Znak	Numer	Ilość beczek	Waga brutto w kg.	Ilość w litr.	Cena sprzedaży per hl.
1898								
Listopad	9	P. 2	Sklep własny	A. P.	47/50	4	1930	1870
Grudzień	14	" 6	"	"	51/52	2	1107	1067
	31	"	Manco z powodu uło- tnienia, 1%	"			47	47
"	"	" 10	Zapas inwentarzowy	"	53/56	4	1816	1696
						10	4900	4680

Cukier.

Rozchód.

6

Data	Kon- trola	Nazwa odbiorcy	Ilość głów	Waga netto w klg.	Cena sprzedaży per q
1898					
Listopad	2	P. 1	Sklep własny	100	1204
"	8	" 2	"	200	2124
Grudzień	10	" 6	Kordecki Jan, Złoczów	200	2308
"	14	" 6	Sklep własny	200	2218
"	24	" 9	Bażant Władysław, Lwów	100	1226
"	29	" 9	Kordecki Jan, Złoczów	100	1203
"	30	" 9	Sklep własny	100	1206
"	31	" 10	Zapas inwentarzowy	540	5693
			1540	17184	

Skontro

(Livre des effets à recevoir, Book of Bills receivable, Riscontro degli

1

Przychód.

Skontro

Data przychodu	Numer	Wartość nominalna	Kontrola	Dostawca	Wystawiciel	Akceptant	Żyrant
1898 List.	1 37	K 10000 —	P. 1	Z Inwentarza	N. N.	M. Jawornicki	N. N.
"	8 38	1698 50	" 2	J. Kordecki	"	J. Kordecki	"
"	" 39	1698 50	" 2	"	"	"	"
"	19 40	3611 40	" 3	J. Ważny	"	J. Ważny	"
Grudz.	5 41	1200 —	" 5	Kuryłowicz i Surmaczewski	"	Kuryłowicz i Surmaczewski	N. N.
"	12 42	692 40	" 6	J. Kordecki	"	J. Kordecki	"
"	" 43	692 40	" 6	"	"	"	"
"	15 44	3000 —	" 6	Lechicki i Kosterkiewicz	Lechicki i Kosterkiewicz	J. Barański	Lechicki i Kosterkiewicz
"	" 45	2000 —	" 6	"	"	L. Welker	"
"	24 46	3344 40	" 8	A. Kumor	N. N.	A. Kumor	"
"	" 47	813 60	" 8	J. Kordecki	"	J. Kordecki	"
"	" 48	3996 39	" 8	Wł. Bażant	"	Wł. Bażant	"
		32747 59					
1899 Stycz.	1 38	1698 50	P. 11	Z Inwentarza	N. N.	J. Kordecki	"
"	" 39	1698 50	"	"	"	"	"
"	" 40	3611 40	"	"	"	J. Ważny	"
"	" 42	692 40	"	"	"	J. Kordecki	"
"	" 43	692 40	"	"	"	"	"
"	" 44	3000 —	"	"	Lechicki i Kosterkiewicz	J. Barański	Lechicki i Kosterkiewicz
"	" 45	2000 —	"	"	"	L. Welker	"
"	" 46	3344 40	"	"	N. N.	A. Kumor	"
"	" 47	813 60	"	"	"	J. Kordecki	"
"	" 48	3996 39	"	"	"	Wł. Bażant	"

20

Przychód.

Skontro

Data przychodu	Numer	Wartość nominalna	Kontrola	Dostawca	Wystawiciel	Akceptant	Żyrant
1898 Grudz.	21 49	Mr 5283 15	K. 3	Gal. Bank hip., Lwów	Gal. Bank hip., Lwów	M. Warburg, Hamburg	Gal. Bank hip., Lwów
		5283 15					

rymes i dewiz.

effetti a ricevere, Rimessen und Devisen - Scontro, Wechsel - Scontro).

rymes.

Rozchód.

1

Zlecenie	Miejsce płatności (umiejscowienie)	Data zapadłości	Data rozchodu	Numer	Odbiorca	Wartość nominalna	Kontrola	Uwaga
M. Jonasz	Kraków	Luty 15	Grudz. 23	37	M. Jonasz, Lwów	K 10000 —	P. 8	
"	Złoczów	7	" 31	38	Inwentarz	1698 50	" 11	
"	"	Maj 7	" "	39	"	1698 50	" 11	
"	Lwów	Marz. 19	" "	40	"	3611 40	" 11	
H. Maiti	Stanisławów	Kwiec. 3	" "	41	H. Maiti, Tryest	1200 —	" 5	
"	Złoczów	Marz. 10	" "	42	Inwentarz	692 40	" 11	
"	"	Maj 10	" "	43	"	692 40	" 11	
"	Stryj	Luty 25	" "	44	"	3000 —	" 11	
"	"	Marz. 25	" "	45	"	2000 —	" 11	
"	Gorlice	" 17	" "	46	"	3344 40	" 11	
"	Złoczów	" 23	" "	47	"	813 60	" 11	
"	Lwów	Luty 24	" "	48	"	3996 39	" 11	
						32747 59		
"	Złoczów	Luty 7						
"	"	Maj 7						
"	Lwów	Marz. 19						
"	Złoczów	" 10						
"	"	Maj 10						
N. N.	Stryj	Luty 25						
"	"	Marz. 26						
"	Gorlice	" 17						
"	Złoczów	" 23						
"	Lwów	Luty 24						

dewiz.

Rozchód.

20

Zlecenie	Miejsce płatności (umiejscowienie)	Data zapadłości	Data rozchodu	Numer	Odbiorca	Wartość nominalna	Kontrola	Uwaga
Jenike & Comp., Hamburg	Hamburg	Marz. 21	Grudz. 22	21	Jenike & Comp., Hamburg	Mr 5283 15	P. 8	
						5283 15		

Skorowidz Księgi faktur przychodu.

Cukier	1
Kawa Jawa	1, 2
„ Ceylon	1, 2
Wino Siebenbürger Riesler	1
„ Nero	1, 2
„ włoskie białe	1

**Księga faktur przychodu
i kalkulacyi**

(Livre de factures et de comptes de revient,
Invoice Book Inward and of Calculations,
Libro delle fatture e di calcolazioni, Factu-
ren-Eingangs- und Calculations-Buch).

1

Listopad 1898.

1	P. 1	L. Stadtmüller w miejscu 1 becz. wina „Sieben- bürger Riesler“, fakt. z 31/10, Btto 940 kg, 850 l. à K 70— per hl. Rabat 10% . . . Skonto 2% . . .	K 595 — 59 50 535 50 10 71 524 79	1	Cena kosztów własnych per hl.	K 61 72
1	P. 1	A. Primavesi, Fiume 4 becz. wina włoskiego „Nero“, fakt. z 23/10, Btto 1968 kg., 1810 l. à K 48— per hl. loco Fiume	K 868 80	2	Kwota faktury z 25/10 fracht Fiume-Lwów à K 10-80 per q . . . akcyza miejska à K 16— per hl. dowóz à 40 h per q .	K 868 80 212 54 189 60 7 87 1278 81
					Cena kosztów własnych per hl.	70 65
4	P. 2	L. Stadtmüller w miejscu 3 becz. wina „Sieben- bürger Riesler“, fakt. z 4/11. Btto 1584 kg., 1452 l. à K 60— per hl. Od tego gotówka z 4/11	K 871 20 200 — 671 20	4	Kwota faktury z 4/11 . Cena kosztów własnych per hl.	K 871 20 60 —
6	P. 2	A. Primavesi, Fiume 10 becz. wina włoskiego białego, fakt. z 4/11, Btto 4990 kg., 4680 l à K 40— loco Fiume per hl. . . .	K 1872 —	9	Kwota faktury z 4/11 . fracht Fiume-Lwów à K 8-20 per q . . . akcyze miejska à K 16— per hl. dowóz à 40 h per q .	K 1872 — 401 80 748 80 39 20 3061 80
					Cena kosztów własnych per hl.	65 42
8	P. 2	Rohrbacher Zuckerfabr., Rohrbach 940 głów cukru, fakt. z 6/11, Ntto 9984 kg. à K 46— per q loco Rohrbach . . .	K 4592 64	8	Kwota faktury z 6/11 . fracht Rohrbach-Lwów i zwózka	K 4592 64 499 20 5091 84
					Cena kosztów własnych per q	51 —
21	P. 4	A Primavesi, Fiume, 5 becz. kawy „Jawa“, fakt. z 10/11, Btto 4902 kg., Ntto 4564 kg. à K 280— per q loco Fiume, oclone . .	K 12779 20	21	Kwota faktury z 10/11 fracht Fiume-Lwów i zwózka à K 10-80 .	K 12779 20 529 42 13308 62
					Cena kosztów własnych per q	291 60

Listopad 1898.

21	P. 4	A. Primavesi, Fiume 5 becz. kawy „Ceylon“, fakt. z 10/11, Btto 4945 kg., Ntto 4572 kg. à K 310.— per q loco Fiume, oclone . . .	K 14173 20	21	Kwota faktury z 10/11 fracht Fiume-Lwów i zwózka à K 10·80 .	K 14173 20 534 06 14707 26
					Cena kosztów własnych per q	321 68
24	P. 4	H. Todesco, Fiume 10 becz. wina „Nero“, fakt. z 16/11, Btto 4936 kg., 4520 l. à K 48.— per hl., loco Fiume, occlone	K 2169 60	24	Koszta faktury z 16/11 fracht Fiume-Lwów à K 10·80 per q . . . akcyza miejska à K 16.— per hl. dowóz à 40 h per q .	K 2169 60 530 92 723 20 19 66 3443 38
					Cena kosztów własnych per q	76 18

Grudzień 1898.

16	P. 7	H. Todesco, Fiume 5 becz. kawy „Ceylon“, fakt. z 14/12, Btto 4933 kg., Ntto 4644 kg. à K 300.— per q loco Fiume, oclone . . .	K 13932 —	24	Kwota faktury z 14/12 fracht Fiume-Lwów à K 10 80 per q . . . dowóz à 40 h per q .	K 13932 — 532 76 19 74 14484 50
					Cena kosztów własnych per q	311 90
19	P. 7	Jenike & Comp, Hamburg 5 becz. kawy „Jawa“, fakt. z 15/12, Btto 4870 kg., Ntto 4766 kg. à Mr 180.— per q loco Hamburg dworzec . fracht Hamburg-Mysłowice	Mr 8578 80 409 08 8987 88	22	Kwota faktury z 15/12 Mr 8987 88 loco Mysłowice à K 117·56 . fracht Mysłowice-Lwów à K 5·80 per q . . . dowóz à 40 h per q .	K 10566 15 282 46 19 48 10368 09
					Cena kosztów własnych per q	228 03

Skorowidz Księgi faktur rozchodu.

B.

Bażant Władysław w miejscu	3
Borys Jan, Przemyśl	2

K.

Kumor Aleksander, Gorlice	1, 2, 3
Kordecki Jan, Złoczów	1, 2, 3

L.

Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	2
---	---

S.

Sklep własny	1, 2, 3
------------------------	---------

W.

Ważny Jan w miejscu a	2
---	---

Księga faktur rozchodu*)

(Livre de ventes, Invoice Book Outward,
Liber delle vendite, Ausgangs-Facturen-
buch).

*) Księgę tę zastępuje zazwyczaj „**Kopiał fakturowy**“, który w swych odbitkach przedstawia najdokładniej wyszłe od nas oryginały faktur.

1

Listopad 1898.

84	P. 1	2	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży 1 beczkę wina Siebenb. Riesler , 850 l. à K 61 72 per hl 100 głów cukru Ntto 1204 kg. à K 52— per q H. T. 42, 1 beczkę kawy Jawa , Ntto 972 kg à K 320— per q " 53, 1 " " Ceylon , Ntto 904 kg à K 350— per q	K 524 62 626 08 3110 40 3164 — 7425 10
85	P. 1	4	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży A. P. 28, 1 beczkę wina Nero , 450 l. à K 75 74 per hl.	K 340 83
86	P. 2	5	Kumor Aleksander, Gorlice otrzymał na żądanie z 4/11 na własny rachunek i odpowiedzial- ność, koleją, do stacji Gorlice, za pobraniem K 279 08 H. T. 43, 1 beczkę kawy Jawa , Btto 992 kg. Ta 86 " Ntto 956 kg. à K 343 — per q. loco Lwów dworzec Od tego gotówka z 5/11 Pobrano przekazem kolejowym	K 3279 08 3000 — 279 08
87	P. 2	7	Kordecki Jan, Złoczów otrzymał na żądanie z 6/11 na własny rachunek i odpowiedzial- ność, koleją do stacji Złoczów. za pokryciem wekslowem H. T. 44, 1 beczkę kawy Jawa , Btto 938 kg. Ta 98 " Ntto 840 kg. à K 380— per q loco Lwów dworzec A. P. 31, 1 beczkę wina Nero , Btto 490 kg, 450 l. à K 0— per q loco Lwów dworzec Od tego gotówka z 7/11 Val. po połowie per 7/2 i 7/5 w rymesach	K 3192 — 405 — 3597 — 200 — 3397 —
88	P. 2	8	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży 260 głów cukru , Ntto 2124 kg. à K 51— per q.	K 1083 24
89	P. 2	9	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży A. P. 47/50 4 beczki włoskiego wina biał. 1870 l. à K 65 42 per hl.	K 1223 35
90	P. 3	10	Kumor Aleksander, Gorlice otrzymał na żądanie z 9/11 na własny rachunek i odpowiedzial- ność, koleją do stacji Gorlice H. T. 54, 1 beczkę kawy Ceylon , Btto 1029 kg. Ta 86 " Ntto 943 kg. à K 360— per q loco Lwów dworzec Od tego gotówka z 10/11	K 3394 80 3000 — 394 80

Listopad 1898.

91	P. 3 17	Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj otrzymali na zlecenie z 16/11 na własny rachunek i odpowiedzialność, koleją do stacyi Stryj H. T. 45/46 2 beczki kawy Jawa , Btto 1980 kg. Ta 172 „ Ntto 1808 kg. à K 380— per q loco Lwów dworzec	K 6370	40
92	P. 3 19	Ważny Jan w miejscu odebrał sam ze składu naszego H. T. 55, 1 beczkę kawy Ceylon , Btto 1016 kg. Ta 90 „ Ntto 926 kg. à K 390— per q loco składu	K 3611	40
93	P. 4 25	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży A. P. 29/30, 2 beczki wina Nero , 900 l. à K 76·18 per hl. .	K 685	62
94	P. 4 26	Borys Jan, Przemyśl otrzymał na zlecenie z 25/11 na własny rachunek i odpowiedzialność, koleją do stacyi Przemyśl H. T. 56, 1 beczkę kawy Ceylon , Btto 1025 kg. Ta 85 „ Ntto 940 kg. à K 350— per q loco Lwów dworzec	K 3290	—
Grudzień 1898.				
95	P. 6 10	Kordecki Jan, Złoczów otrzymał na zlecenie z 9/12 na własny rachunek i odpowiedzialność, koleją do stacyi Złoczów N. N. 95/96, 2 skrzynie zawierające 200 gł. cukru Ntto 2308 kg. à K 60— per q loco Lwów dworzec za akceptem po połowie per 10/3 i 10/5.	K 1384	80
„	6			
96	P. 6 13	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży H. T. 47, 1 beczkę kawy Jawa , Ntto 902 kg. à K 291·60 per q . A. P. 42, 1 „ Ceylon , Ntto 904 kg. à K 321·63 per q . H. T. 75, 1 „ wina Nero , 452 l. à K 76·18 per hl.	K 2630 2907 344	24 93 33
			5882	55
97	P. 6 14	Sklep własny otrzymuje do drobnej sprzedaży L. S. 28, 1 beczkę wina Riesler , 482 l. à K 61·72 per hl. . 200 głów cukru , Ntto 2218 kg. à K 51— per q H. T. 76, 1 beczkę wina Nero , 460 l. à K 76·18 per hl. A. P. 51/52, 2 beczki wina wł. białego , 1067 l. à K 65·42 per hl.	K 297 1131 350 698	49 18 43 03
			2477	13

Grudzień 1898.

98	P. 7 17	Kumor Aleksander, Gorlice otrzymał na zlecenie z 16/12 na własny rachunek i odpowiedzialność, koleją do stacyi Gorlice A. P. 43, 1 beczkę kawy Ceylon , Btto 1017 kg. Ta 88 „ Ntto 929 kg. à K 360.— per q loco Lwów dworzec za akceptem per 17/3.	K 3344	40
	„ 8			
99	P. 8 23	Kordecki Jan, Złoczów otrzymał na zlecenie z 22/12 na własny rachunek i odpowiedzialność, koleją do stacyi Złoczów H. T. 77/78, 2 beczki wina Nero , Btto 984 kg., 904 l. à K 90.— per hl loco Lwów Podzamecze za akceptem per 23/3.	K 813	60
	„ 8			
100	P. 9 24	Bażant Władysław w miejscu odebrał sam ze składu naszego A. P. 44, 1 beczkę kawy Ceylon , Btto 1017 kg. Ta 88 „ Ntto 929 kg. à K 390.— per q loco Lwów Podzamecze 100 głów cukru Ntto 1226 kg. à K 60.— per q loco Lwów Podzamecze Rabat 10% od K 3623-10 za akceptem per 24/3	K 3623	10 735 60 4358 70 362 31 3996 39
	„ 8			
101	P. 9 27	Bażant Władysław w miejscu odebrał sam ze składu naszego H. T. 79/80, 2 beczki wina Nero Btto 984 kg., 904 l. à K 81.— per hl. loco składu, per Cassa Skonto 2%	K 732	24 14 64 717 60
	K. 3			
102	P. 9 29	Kordecki Jan, Złoczów otrzymał na zlecenie z 28/12 na własny rachunek i odpowiedzialność, koleją do stacyi Złoczów N. N. 102, 1 skrzynię 100 głów cukru , Ntto 1205 kg. à K 60.— per q loco Lwów Podzamecze	K 723	—
103	P. 9 30	Sklep własny otrzymał do drobnej sprzedaży H. T. 81/82, 2 beczki wina Nero , 904 l. à K 76-18 per hl. L. S. 29/30, 2 „ „ Riesler , 970 l. à K 61-72 per hl. 100 głów cukru , Ntto 1206 kg. à K 52.— per q	K 688	67 598 68 627 12 1914 47

Kasa sklepu.

1

		Przychód		Rozchód	
1898					
Listopad	2	Gotówka z targu	K 729	—	
"	3	" "	518	60	
"	"	Zakupiono stemple, marki pocztowe i woreczki do opakowania			K 22 52
"	4	Gotówka z targu	610	28	
"	5	" "	482	67	
"	6	" "	566	42	
"	7	" "	387	40	
"	"	Odprowadzono do kasy głównej			3200 —
"	8	Gotówka z targu	230	—	
"	9	" "	246	24	
"	10	" "	220	—	
"	11	" "	260	—	
"	12	" "	307	50	
"	13	" "	237	50	
"	14	" "	480	—	
"	"	Odprowadzono do kasy głównej			1900 —
"	15	Gotówka z targu	540	—	
"	16	" "	250	—	
"	17	" "	487	40	
"	18	" "	286	24	
"	"	Zakupiono szpagat i woreczki do opa- kowania			7 74
"	19	Gotówka z targu	309	—	
"	20	" "	271	—	
"	21	" "	237	50	
"	"	Odprowadzono do kasy głównej			2700 —
"	22	Gotówka z targu	246	24	
"	"	Zakupiono stemple, marki pocztowe i woreczki do opakowania			4 34
"	23	Gotówka z targu	540	—	
"	24	" "	480	—	
"	25	" "	230	—	
"	26	" "	246	26	
"	27	" "	270	—	
"	28	" "	305	—	
"	"	Odprowadzono do kasy głównej			2000 —
"	29	Gotówka z targu	230	—	
"	30	" "	246	24	
"	"	Saldo			546 89
			10381	49	10381 49
Grudzień	1	Saldo	546	89	
"	"	Gotówka z targu	230	—	
"	2	" "	387	40	
"	3	" "	246	24	
"	4	" "	260	—	
"	5	" "	230	—	
"	6	" "	237	50	
"	7	" "	246	24	
"	"	Odprowadzono do kasy głównej			2300 —
"	8	Gotówka z targu	460	—	
"	9	" "	246	24	
"	10	" "	220	—	
"	11	" "	260	—	
"	12	" "	307	50	
		Przeniesienie	3878	01	2300 —

			Przychód		Rozchód	
1893		Przeniesienie	K		K	
Grudzień	13	Gotówka z targu	3878	01	2300	—
"	14	"	237	50		
"	15	Odprowadzono do kasy głównej	540	—	2300	—
"	16	Gotówka z targu	480	—		
"	17	"	230	—		
"	18	"	337	40		
"	19	"	246	24		
"	20	"	260	—		
"	21	"	230	—		
"	22	Odprowadzono do kasy głównej	237	50	2100	—
"	23	Gotówka z targu	246	24		
"	24	"	540	—		
"	26	"	480	—		
"	27	"	230	—		
"	28	"	246	26		
"	29	"	305	—		
"	30	"	270	—		
"	31	"	230	—		
"	"	Odprowadzono do kasy głównej	246	24	2820	39
			9520	39	9520	39

Strazza sklepu.

1

E. Lityński, Koralnicka 6.

			à	Winien	Ma
1898					
Listopad	3	Za 1 gł. cukru, 11·20 kg.	60	K 6 72	
"	"	" 5 kg. kawy Jawa	4·00	20 —	
"	"	" 10 l. wina Riesler	80	8 —	
"	6	" 10 l. " "	"	8 —	
"	8	" 5 kg. kawy Ceylon	4·20	21 —	
"	16	" gotówkę			K 40 —
Grudzień	31	" Saldo			23 72
1899				63 72	63 72
Styczeń	1	Za Saldo	23 72		
A. Kuliński, Batorego 28.					
1898					
Listopad	3	Za 1 gł. cukru, 11·46 kg.	60	6 88	
"	"	" 5 kg. kawy Ceylon	4·20	21 —	
"	"	" 10 l. wina Riesler	80	8 —	
"	5	" 10 gł. cukru, 112 kg.	60	67 20	
"	"	" 15 kg. kawy Jawa	4·00	69 —	
"	6	" 20 l. wina	80	16 —	
"	16	" gotówkę			100 —
Grudzień	31	" Saldo			79 08
1899				179 08	179 08
Styczeń	1	Za Saldo	79 08		
A. Zderkowska, Ormiańska 24.					
1898					
Listopad	3	Za 2 kg. kawy Jawa	4·00	8 —	
"	"	" 2 " " Ceylon	4·20	8 40	
"	"	" 1 gł. cukru, 11·40 kg.	60	6 84	
"	5	" 5 kg. kawy Ceylon	4·20	21 —	
"	"	" 1 gł. cukru, 10·96 kg.	60	6 58	
"	18	" gotówkę			40 —
Grudzień	31	" Saldo			10 82
1899				50 82	50 82
Styczeń	1	Za Saldo	10 82		
Albin Zagórski, Mickiewicza 6.					
1898					
Listopad	6	Za 5 kg. kawy Jawa	4·00	20 —	
"	"	" 6 " " Ceylon	4·20	20 —	
"	"	" 10 l. wina	80	8 —	
"	8	" 10 l. "	"	8 —	
"	19	" gotówkę			40 —
Grudzień	31	" Saldo			17 —
1899				57 —	57 —
Styczeń	1	Za Saldo	17 —		
Michał Pajgert, Łyczaków 27.					
1898					
Listopad	7	Za 5 kg. kawy Jawa	4·00	20 —	
"	"	" 5 kg. " Ceylon	4·20	21 —	
"	20	" gotówkę			41 —
1899				41 —	41 —

Sposób obliczania się Pocztovej kasy oszczędności w dziale przekazowym co do odsetek bieżących i innych należytości.

§. 238. Stosunek nasz do Pocztovej kasy oszczędności (Check i Clearing) uwidocznia się wprawdzie w naszej Księdze głównej, ewentualnie w Salda Conti, w dotyczącym rachunku, lecz jedynie co do obrotu samego. Odsetek bieżących, prowizyi i należytości manipulacyjnej nie obliczamy w tym rachunku ani my sami, ani przedkłada nam szczegółowe takie obliczenie Pocztowa kasa oszczędności w swych wyciągach, które uwidoczniają jedynie ostateczny stan naszego rachunku z wymienieniem ryczałtowych kwot odnośnych należytości, jak to nam uwydatnia wzór poniżej umieszczony.

Nummer des Checkbüchels:
25000.

K. k. Postsparcassen-Amt, Wien.

Conto-Auszug.

Nr. 7, vom 31/12 1898.

Nr. des Erlags- scheinnes oder Checks	Einlagestelle bezw. Zahlstelle	Einlagen und Gutschriften		Rück- zahlungen		Last- schriften im Clearing- Verkehre		Guthaben	
		K	h	K	h	K	h	K	h
	Übertrag vom 19/12							12733	36
	Zinsen	8	33					12741	69
	Provision				1	91			
	Manipulationsgebühr				—	36		12739	42
	Fürtrag								

Obowiązkiem jest jednak naszym umieć kontrolować przedłożone nam rachunki, a zatem i zapoznać się ze sposobem obliczania, jakim posługuje się Pocztowa kasa oszczędności.

Informacje dotyczące oprocentowania wkładek i zarachowania należytości za prawo korzystania z obrotu przekazowego znajdujemy w Rozdziale IV. i V. „Przepisów co do obrotu przekazowego c. k. Pocztovej kasy oszczędności“ (Belehrung über den Anweisungs- (Check und Clearing) Verkehr des k. k. Postsparcassen-Amtes), który orzeka:

Wszystkie wkładki w dziale przekazowym (Check i Clearing), łącznie wkładki pierwotnej, oprocentowują się aż do dalszej dyspozycji po dwa od sta rocznie. Oprocentowanie poczyną się, wychodząc od dnia wkładki, względnie wpisu pozycji czynnej, od każdego następnego 1. lub 16. dnia w miesiącu, który następuje po dniu wkładki, względnie wpisu pozycji czynnej, a kończy się z 15. lub ostatnim dniem w miesiącu, który następuje po dniu zwrotu, względnie wpisu pozycji biernej.

Kwoty niżej jednego guldena (2 koron) nie oprocentowują się wcale.

Z końcem roku doliczają się narosłe odsetki do kapitału i oprocentowują odtąd tak samo jak wkładki. Przy obliczaniu odsetek uwzględnia się rok rachunkowy, czyli przyjmuje się każdy miesiąc po dni 30.

Za prawo korzystania z obrotu przekazowego (Check i Clearing) zarachowuje Poczta kasa oszczędności swym komitentom, pomijając zwrot kosztów za dostarczone druki, następujące należitości:

- 1) Należytość manipulacyjną dwu centów (4 helerów) od uwidocznionej w rachunku każdej zmiany (wkładka, zwrot, przelanie pewnych kwot z naszego rachunku na rachunek innych osób, lub odwrotnie, Gutschrift, Lastschrift).
- 2) Prowizję $\frac{1}{4}\%$ od każdej pozycji obciążającej nasz rachunek aż do wysokości zł. 3000.— (K 6000.—), a $\frac{1}{8}\%$ od każdej podobnej pozycji ponad powyższą kwotę.

Należytości te ściąga sobie Poczta kasa oszczędności przez wstawienie odnośnych pozycji biernych w naszym rachunku i to zazwyczaj po uwidocznieniu 50 pozycji rachunkowych, ewentualnie, gdyby takiej ilości przed upływem roku nie było, z końcem roku, lub z dniem wystąpienia członka z łączności z Poczta kasa oszczędności.

Od prowizyi są uwolnione:

- a) obciążenia przeprowadzone w rachunku z obrotu przekazowego (Clearing Verkehr);
- b) kwoty wypłacone z naszego polecenia przez Poczta kasa oszczędności w drodze przekazów pocztowych (Postanweisungen);
- c) kwoty wydatkowane z naszego polecenia i na nasz rachunek przez Poczta kasa oszczędności na zakupno Państwowych papierów wartościowych; nareszcie
- d) wszystkie pozycje dotyczące należitości Poczta kasy oszczędności, jak wartość za druki, prowizya i t. p.

Odsetki oblicza Poczta kasa oszczędności w ten sposób, iż ze wszystkich pozycji jednego $\frac{1}{2}$ miesiąca wynajduje **najniższą wierzytelność naszą** i takową mnoży przez daną ilość $\frac{1}{2}$ miesięcy aż do następnej zmiany, wprowadzone stąd liczby zlicza z końcem roku i dzieli je przez 12 ($2\% : 24 = \frac{1}{2}\%$).

Prowizję oblicza Poczta kasa oszczędności tylko od zwykłych zwrotów, w szczególności zaś od pozycji do zł. 3000.— (K 6000.—) po $\frac{1}{4}\%$, a od pozycji przewyższających pomienioną kwotę po $\frac{1}{8}\%$.

Należytość manipulacyjną zarachowuje Poczta kasa oszczędności od każdej czynności urzędowej w wysokości 2 ct., czyli 4 h (wkładka, przekaz, przelanie należitości czynnych i biernych z naszego rachunku na obcy rachunek). Wstawienie w rachunek przynależnych odsetek uważa również jako czynność urzędową, tak samo wstawienie pozycji dotyczących prowizyi i ogólnej należitości manipulacyjnej, lecz obie te pozycje jako

jedną czynność, za którą oblicza razem 2 ct., czyli 4 h, i to dopiero w następnym okresie rachunkowym. Przy podniesieniu wierzytelności per Saldo rachunku odpada zarachowanie tej należności. (Obacz: Adolf Fr. Hess, Anleitung zur Berechnung der Zinsen, Provision und Manipulationsgebür im Checkverkehre mit der k. k. Postsparkasse, Wien, Alfred Hölder).

Poniżej wzór obrachunku Pocztovej kasy oszczędności zastosowany do odnośnego rachunku w naszym ćwiczeniu:

N. N. in N.*)

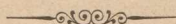
Tag der amtlichen Buchung	Conto-Auszug Nr.	Text	Einlagen und Gutschriften		Rückzahlungen		Lastschriften im Clearing-Verkehre		Guthaben		Verzinsung von — bis	Halbmonate	Zinsnummern
			K	h	K	h	K	h	K	h			
1898													
7 Nov.	1	Einzahlung .	10000	—					10000	—			
11 "	2	Check, Rohrbacher Zuckerfabrik . .			4592	64			5407	36	16/11—30/11	1	54·07
9 Dez.	3	Check, H. Maiti			1700	—			3707	36			
10 "	4	Check, A. Primavesi . .			868	80			2838	56			
11 "	.	Check, F. Wertheim . . .			500	—			2338	56	1/12—31/12	2	46·76
11 "	5	Einzahlung .	10000	—					12338	56			
19 "	6	Erlag, A. Kumor . . .	394	80					12733	36			
31 "	7	Zinsen . . .	8	33					12741	69			100·83
" "	"	Provision . .			1	91					100 : 12		K 8·33
" "	"	Manipulationsgebür . .			—	36			12739	42			
			20403	13	7663	71	—	—	12739	42			
1899													
1 Jän.		Übertrag . .							12739	42			

*) Obrachunek ten otrzymujemy dopiero w pierwszych miesiącach następnego roku, dlatego też niewidoczne są należności Pocztovej kasy oszczędności, dotyczące prowizyi i t. p. pretensyj, w naszym rachunku w Księdze głównej. Co się tyczy sprawdzenia zarachowanych odsetek, to osiągamy je przez następne zestawienie, oparte na sposobie obliczania odsetek wypadających z rachunku bieżącego, uwidocznionym w §. 38. str. 44 tego dzieła, mianowicie:

kapitał K 5407—, dni 15, liczba ods. 811

" " 2338—, " 30, " " 701

" " 1512 : 180 = K 8·31.

ROZDZIAŁ III.

Metoda niemiecka.

§. 239. Wspominaliśmy już niejednokrotnie, że wszystkie metody Buchalteryi systematycznej mają zasadę wspólną i że formy ich odmienne spowodowane są jedynie pewnymi właściwościami pewnych przedsiębiorstw, które dążą głównie albo do uproszczenia, albo do podziału pracy buchalterycznej.

Metoda niemiecka, która ma więcej ksiąg niezbędnych od metody włoskiej, **wyłączyła** nietylko z dążności do podziału pracy, jak raczej z dążności do uproszczenia **Księgi głównej**.

Zaprowadzili ją Niemcy, stąd też metodę tę nazwano metodą niemiecką.

W przedsiębiorstwach większych, które zastosowywały u siebie metodę włoską, wykazywała nam praktyka, że Księga główna, a zatem najważniejsza księga, t. j. ta, która w swych rachunkach przedstawia nam przedsiębiorstwo nasze jako organiczną całość, z uwidocznieniem składających się na tę całość poszczególnych gałęzi, wyczerpuje się zanadto prędko.

Przyczyną tego było codzienne kontowanie każdej poszczególniej pozycji rachunkowej do Księgi głównej, a co za tem idzie, nadmierne przepełnienie każdego poszczególnego rachunku przedmiotowego pozycjami, które spotrzebywały kilka lub kilkanaście kartek tej księgi co miesiąca. Gdy takich rachunków przedmiotowych mieliśmy więcej w Księdze głównej, co w większych przedsiębiorstwach było nieuniknionem, to w tych warunkach, uwzględniając 12 miesięcy, starczyła nam księga ta zaledwie na rok jeden.

Rozchodziło się przeto w tych okolicznościach o znalezienie sposobu, iżby Księgę główną uczynić dłuższotrwałą, czyli innemi słowy, ażeby skupić cyfrowo wartość zaszłości rachunkowych każdego poszczególnego rachunku za pewien okres w ten sposób, aby tak w dziale długów, jak i wierzytelności tych rachunków uwidocznioną była za ten okres tylko suma długów, względnie suma wierzytelności.

Osiągamy to, stwarzając nową księgę niezbędną pod mianem **Miesięcznika**, którego przeznaczeniem jest pośredniczyć w przeniesieniu materiału buchalterycznego z dzienników do Księgi głównej w cyfrach sumarycznych, jak powyżej wskazano, przyczem pamiętać mamy o tem, że z Miesięcznika kontować mamy z pierwszej części onego tylko dłużników, a z drugiej części tylko wierzycieli.

Blizsze szczegóły dotyczące Miesięcznika znajdujemy w §. 63. str. 94 do 100 tego dzieła, gdzie powiedzianem jest także, że **wskutek zaszłej zmiany w formie metody pierwotnej, a oraz sposobu kontowania, mieszczą się w rachunkach Księgi głównej, oprócz pozycji otwarcia i pozycji**

zamknięcia, tylko tyle pozycyji w Debet i Credit każdego poszczególnego rachunku, ile jest miesięcy w okresie rachunkowym, — naturalnie suponując, iż był materyał buchalteryczny po temu.

Mamy więc obecnie uproszczoną Księgę główną, umożliwiającą nam pogląd na rozwój naszego przedsiębiorstwa z jednej księgi za czas możliwie najdłuższy.

Jest to niewątpliwie zaletą metody niemieckiej, ale zaletą wprowadzającą zarazem wadliwość w innym kierunku w dotychczasowej naszej rachunkowości.

Metoda włoska umożliwiała nam bowiem, z powodu kontowania codziennego, sporządzenie Bilansu probierczego, czyli pogląd na stan naszego przedsiębiorstwa w chwili dowolnej, metoda niemiecka nie dopuszcza tego, a to z powodu, iż kontujemy cały materyał do Księgi głównej za pośrednictwem Miesięcznika dopiero po upływie miesiąca.

Możemy więc mieć przy zastosowaniu metody niemieckiej pogląd ten tylko z końcem każdego miesiąca, a nadto nie mamy w Księdze głównej w ciągu miesiąca ewidencji codziennej stosunku naszego do osób w rachunkach zbiorowych i stanu codziennego innych naszych części majątkowych, wymagających codziennej kontroli.

Ażebymy otrzymać tę ewidencję, musimy więc kontować codziennie do Salda Conti i innych ksiąg podobnych, uzupełniających Księgę główną, a oraz do wszystkich skont, przeznaczonych do wykazania nam obrotu i stanu ważniejszych części naszych majątkowych.

Tylko w ten sposób neutralizujemy po części wspomnianą wadę, spowodowaną przez zmianę pierwotnej formy buchalterycznej.

§. 240. Chcąc ułatwić uczącemu się pojęcie różnicy między metodą włoską a niemiecką, nie przeprowadzamy nowego ćwiczenia dla tej metody, lecz reprodukujemy poprzedzające w formie nowej, opuszczając za razem te księgi, które nie doznają żadnej zmiany.

Przeprowadzamy zatem jedynie: Miesięcznik, Księgę główną i Księgę bilansu, — ostatnią li z tego względu, że w metodzie włoskiej nie przedstawiliśmy ją jako całość, tylko w urywkach jej umieszczonych w materyale do przerobienia w tych miejscach, które uznaliśmy za stosowne, ażeby wskazać naocznie, w jakim porządku uczący się ma dokonywać poszczególnych czynności kontrolnych.

Miesięcznik *)

(Journal, Giornale, Sammeljournal,
Monatsbuch).

*) Nazwa Journal czyli Dziennik nie jest nazwą stosowną dla omawianej obecnie księgi, ponieważ zaszłości rachunkowe nie formułujemy w niej codziennie i w tym porządku, w jakim one przychodzą, lecz ściągamy je dopiero po upływie pewnego okresu czasowego według poszczególnych rachunków, zazwyczaj z końcem każdego miesiąca; — stąd też nazwa Miesięcznik wydaje się nam najodpowiedniejszą nazwą, analogicznie do nazwy niemieckiej „Monatsbuch“. — Także nazwy Zbiornik, stosowanej często, nie chcemy używać dla tej księgi, a to celem odróżnienia jej od Zbiornika kasowego i tym podobnych możebnych zbiorników jednostronnych.

Niektórzy, sporządzając Miesięcznik, nie sortują dłużników i wierzycieli w sposób w następnym wzorze uwidoczniiony, lecz, zbierając n. p. dla dłużnika ośnośnych wierzycieli z danego okresu, wpisują ich w tym porządku chronologicznym, jak one przychodzą, bez względu na to, że powtarzają się kilka lub kilkanaście razy. Wprawdzie możemy w ten sposób wyprowadzić sumę każdego rachunku jako dłużnika do wszystkich jego wierzycieli, a sumę każdego rachunku jako wierzyciela od wszystkich jego dłużników, lecz nie widzimy w takim zestawieniu ile każdy dłużnik winien jest do poszczególnych swych wierzycieli, a ile każdy wierzyciel ma u poszczególnych swych dłużników. W życiu praktycznem jest to jednak nadzwyczaj ważnem; doświadczenie poucza nas bowiem, że zestawienie dłużników i wierzycieli w sposób w naszym wzorze przeprowadzony, jakkolwiek mozolniejsze, ułatwia nam nadzwyczaj wyszukanie jakowejś pozycyi w czasie późniejszym. Praca ta wynagradza się w dwójnasób przez oszczędzenie czasu w szukaniu i dogodność informacyi chwilowej, która dla przedsiębiorstwa może być czasami niezmierniej wagi.

Listopad 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.			Przeniesienie				K 2789 98	
	11	1/30	Rk bież. Różnych do 5 wierzycieli						
			do Rku kasy						
K. 1			1. L. Stadtmüller w miejscu	524	79				
" 1			4. " " "	200	—				
" 1			16. H. Todesco, Fiume	4000	—				
" 1			18. M. Jonasz w miejscu	6000	—				
" 1			23. A. Primavesi, Fiume	2571	82	K 13296	61		
			do Rku towarów						
P. 2			5. Kumor Aleksander, Gorlice	3279	08				
" 2			7. Kordecki Jan, Złoczów	3597	—				
" 3			10. Kumor Aleksander, Gorlice	3394	80				
" 3			17. Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	6870	40				
" 3			19. Ważny Jan w miejscu	3611	40				
" 4			26. Borys Jan, Przemyśl	3290	—	24042	68		
			do Pocztowa kasa oszcz., Wiedeń						
" 3			11. Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach			4592	64		
			do Rku trat i akceptów własnych						
" 3			12. A. Primavesi, Fiume	1872	—				
" 4			23. " " "	20000	—	21872	—		
			do Rku monet						
" 4			23. A. Primavesi, Fiume			4380	58	68184	51
	7	1/30	Rk towarów do 2 wierzycieli						
			do Rku kasy						
K. 1			2. za koszta transp. wina z Fiume	410	01				
" 1			8. " " " cukru z Rohrbach	499	20				
" 1			9. " " " wina z Fiume	1189	80				
" 1			21. " " " kawy	1063	48				
" 2			24. " " " wina	1273	78	4436	27		
			do Rku bież. Różnych						
P. 1			1. L. Stadtmüller w miejscu	524	79				
" 1			" A. Primavesi, Fiume	863	80				
" 2			4. L. Stadtmüller, w miejscu	871	20				
" 2			6. A. Primavesi, Fiume	1872	—				
" 2			8. Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach	4592	64				
" 4			21. A. Primavesi, Fiume	26952	40				
" 4			24. H. Todesco, Fiume	2169	60	37851	43	42287	70
	15	1/30	Rk kaucyj czynnych						
			do Rku kasy						
K. 1			7. za złożoną kaucję w P. K. O.					200	—
	16	1/30	Pocztowa kasa oszcz., Wiedeń						
			do Rku kasy						
K. 1			7. za wkładkę na rach. bież.					10000	—
	8	1/30	Rk nieruchomości do 2 wierzycieli						
			do Rku kasy						
K. 1			14. za płacę dozorczy za listopad	40	—				
" 1			16. za robociznę murarzy i stolarza	37	50	77	50		
			do Rku bież. Różnych						
" 3			15. Schumann Jan w miejscu			170	—	247	50
			Przeniesienie					123709	69

Listopad 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.								
			Przeniesienie	.					K 123709 69
K. 2	17	1/30	R ^k utrzymania domu do R ^{ku} kasy 27. za got. na potrzeby domowe	.					500 —
K. 2	18	1/30	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti do 2 wierzycieli do R ^{ku} kasy 29. za fracht i zwózkę 200 wor. ryżu do R ^{ku} bież. Różnych				K 1480 —		
P. 4			28. H. Maiti, Tryest	.			3600 —		5080 —
K. 2	19	1/30	R ^k sklepu do 3 wierzycieli do R ^{ku} kasy 30. za płacę pomocnika za listopad do R ^{ku} towarów				120 —		
P. 1			2. za otrzym. towary z mag. i piwn.		7425 10				
" 1			4. " " " " "		340 83				
" 2			8. " " " " "		1083 24				
" 2			9. " " " " "		1223 35				
" 4			25. " " " " "		685 62		10758 14		
" 4			do R ^{ku} nieruchomości 30. za czynsz sklepu za listopad	.			100 —		10978 14
P. 2	6	1/30	R ^k rymes do R ^{ku} bież. Różnych						
" 3			9. Kordecki Jan, Złoczów 19. Ważny Jan w miejscu	.			3397 — 3611 40		7008 40
K. 1	3	1/30	R ^k kasy do 4 wierzycieli do R ^{ku} bież. Różnych						
" 1			5. Kumor Aleksander, Gorlice	.	3000 —				
" 1			7. Kordecki Jan, Złoczów	.	200 —				
" 1			10. Kumor Aleksander, Gorlice	.	3000 —				
" 1			22. " " " "	.	279 08		6479 08		
" 1			do R ^{ku} sklepu						
" 1			7. za gotówkę z targu od 3—7	.	3200 —				
" 1			14. " " " " 8—14	.	1900 —				
" 1			21. " " " " 15—21	.	2700 —				
" 2			28. " " " " 22—28	.	2000 —		9800 —		
" 1			do R ^{ku} monet						
" 1			13. za sprzedanych M ^r 5200.—	.			6188 —		
" 1			do R ^{ku} nieruchomości 15. za pobrany czynsz od lokatorów za listopad	.			800 —		23267 08
									170543 31
			Wierzyciele.						
K. 1	11	1/30	R ^k bież. Różnych od 6 dłużników od R ^{ku} kasy						
" 1			5. Kumor Aleksander, Gorlice	.	3000 —				
" 1			7. Kordecki Jan, Złoczów	.	200 —				
" 1			10. Kumor Aleksander, Gorlice	.	3000 —				
" 1			22. " " " "	.	279 08		6479 08		
			Przeniesienie	.			6479 08		—

Listopad 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.			Przeniesienie				K — —	
		R^k bież. Różn. od 6 dłużn. Przenies.				K 6479 08			
		od R^{ku} towarów							
P. 1		1. L. Stadtmüller w miejscu		524	79				
" 1		" A. Primavesi, Fiume		868	80				
" 2		4. L. Stadtmüller w miejscu		871	20				
" 2		6. A. Primavesi, Fiume		1872	—				
" 2		8. Rohrb. Zuckerfabrik, Rohrbach.		4592	64				
" 4		21. A. Primavesi, Fiume		26952	40				
" 4		24. H. Todesco, Fiume		2169	60	37851	43		
		od R^{ku} ryms							
" 2		8. Kordecki Jan, Złoczów		3397	—				
" 3		19. Ważny Jan w miejscu		3611	40	7008	40		
		od R^{ku} nieruchomości							
" 3		15. Schumann Jan w miejscu				170	—		
		od R^{ku} ruchomości							
" 3		20. Fr. Wertheim & Comp., Wien				500	—		
		od R^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti							
" 4		28. H. Maiti, Tryest				3600	—	55608	91
19	1/30	R^k sklepu							
		od R^{ku} kasy							
K. 1		7. za gotówkę z targu od 2—7				3200	—		
" 1		14. " " " " 8—14				1900	—		
" 1		21. " " " " 15—21				2700	—		
" 2		28. " " " " 22—28				2000	—	9800	—
4	1/30	R^k monet od 2 dłużników							
		od R^{ku} kasy							
K. 1		13. za sprzedanych Mr 5200—				6188	—		
		od R^{ku} bież. Różnych							
P. 4		23. A. Primavesi, Fiume				4380	58	10568	58
8	1/30	R^k nieruchomości od 3 dłużników							
		od R^{ku} kasy							
K. 1		15. za pobrany czynsz od lokatorów za listopad				800	—		
		od R^{ku} kosztów handlowych							
P. 4		30. za czynsz biura, magazynu i pi- wnicy za listopad				200	—		
		od R^{ku} sklepu							
" 4		30. za czynsz sklepu za listopad				100	—	1100	—
7	1/30	R^k towarów od 2 dłużników							
		od R^{ku} sklepu							
P. 1		2. za wyd. towary z mag. i piwn.		7425	10				
" 1		4. " " " " "		340	83				
" 2		8. " " " " "		1083	24				
" 2		9. " " " " "		1223	35				
" 4		25. " " " " "		685	62	10758	14		
		od R^{ku} bież. Różnych							
" 2		5. Kumor Aleksander, Gorlice		3279	08				
" 2		7. Kordecki Jan, Złoczów		3597	—				
" 3		10. Kumor Aleksander, Gorlice		3394	80				
" 3		17. Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj		6870	40				
" 3		19. Ważny Jan w miejscu		3611	40				
" 4		26. Borys Jan, Przemyśl		3290	—	24042	68	34800	82
		Przeniesienie						111878 31	

Grudzień 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.								
Dłużnicy.									
	20	1/31	Rk kawy á ½ z K. Bałabanem do 2 wierzycieli do Rku kasy						
K. 2			1. za zakup. na licytacji 20 beczek kawy Ceylon .	42429	20				
" 2			2. za zwozkę powyższego towaru .	78	88	K 42508	08		
P. 5			do Rku bież. Różnych						
" 7			4. Bałaban Karol w miejscu .	10319	20				
" 8			20. " " " .	4781	70				
" 8			23. " " " .	15401	60	30502	50	K 73010	58
	11	1/31	Rk bież. Różnych do 8 wierzycieli do Rku kasy						
K. 2			6. H. Maiti, Tryest .	3147	—				
" 2			8. Bałaban Karol w miejscu .	10000	—				
" 3			23. M. Jonasz w miejscu .	8428	—				
" 3			28. Bałaban Karol w miejscu .	19248	46	40823	46		
P. 5			do Rku kawy á ½ z K. Bałabanem						
" 5			1. Bałaban Karol w miejscu .	21214	60				
" 7			2. " " " .	39	44				
" 7			20. Włodek Ludwik Brzeżany .	3187	80				
" 7			" Frantz Wilhelm, Tarnopol .	6375	60	30817	44		
" 5			do Rku ryżu w komisie od H. Maiti						
" 5			3. Kuryłowicz i Surmaczewski Stanisławów .			1200	—		
" 5			do Rku rymes						
" 8			6. H. Maiti, Tryest .	1200	—				
" 8			23. M. Jonasz w miejscu .	10000	—	11200	—		
" 6			do Poczł. kasy oszcz. we Wiedniu						
" 6			9. H. Maiti, Tryest .	1700	—				
" 6			10. A. Primavesi, Fiume .	868	80				
" 6			11. Fr. Wertheim & Comp, Wien .	500	—	3068	80		
" 6			do Rku towarów						
" 7			10. Kordecki Jan, Złoczów .	1384	80				
" 8			17. Kumor Aleksander, Gorlice .	3344	40				
" 9			23. Kordecki Jan, Złoczów .	813	60				
" 9			24. Bażant Władysław w miejscu .	3996	39				
" 9			27. " " " .	717	60				
" 9			29. Kordecki Jan, Złoczów " .	723	—	10979	79		
" 7			do Rku trat i akceptów własnych						
" 8			16. H. Todesco, Fiume .			13932	—		
" 8			do Rku dewiz						
" 8			22. Jenike & Comp., Hamburg .			6210	87	118232	36
	16	1/31	Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu do 2 wierzycieli do Rku kasy						
K. 2			11. za wkładkę na rach. bież. .			10000	—		
P. 7			do Rku bież. Różnych						
P. 7			19. Kumor Aleksander, Gorlice .			394	80	10394	80
	14	1/31	Rk kosztów handl. do 3 wierzycieli do Rku kasy						
K. 2			12. za opał biura w listopadzie .	62	50				
" 2			13. za portoryja, depesze i drobne wydatki od 1/11—31/12 .	45	28				
			Przeniesienie .	107	78			201637	74

Grudzień 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. ołów.								
			Przeniesienie						K 201637 74
			R^k kosztów handl. do 3 wierzycieli						
K. 3			do R^{ku} kasy Przeniesienie	107 78					
" 3			15. za koszta podróży szefa do Fiume	122 84					
" 3			24. za remunerację świąteczną kan- torzystów i magazyniera	240 —					
" 3			31. za opał, drobne wydatki, poda- tek i płace	580 50	K 1051 12				
P. 7			do R^{ku} utrzymania domu						
" 9			20. za wikt i pomieszkanie prakty- kanta za grudzień		30 —				
" 9			do R^{ku} nieruchomości						
" 9			27. za czynsz za biuro, magazyn i piwnicę za grudzień		200 —			1281 12	
21	1/31		R^k dewiz						
K. 3			do R^{ku} kasy						
" 3			21. za zakupioną dewizę na Hamburg					6166 35	
7	1/31		R^k towarów do 2 wierzycieli						
K. 3			do R^{ku} kasy						
" 3			22. za koszta transportu kawy z Ham- burga	301 94					
" 3			24. za koszta transportu kawy z Fiume	552 50	854 44				
P. 7			do R^{ku} bież. Różnych						
" 7			16. H. Todesco, Fiume	13932 —					
" 9			19. Jenike & Comp. Hamburg	10566 15					
" 9			28. Kordecki Jan, Złoczów	90 —	24588 15			25442 59	
17	1/31		R^k utrzym. domu do 3 wierzycieli						
K. 3			do R^{ku} kasy						
" 3			24. za gotówkę na potrzeby domowe		500 —				
P. 7			do R^{ku} sklepu						
" 9			18. za pobrane towary		36 32				
" 9			do R^{ku} kosztów handlowych						
" 9			31. za pobrany węgiel		7 —			543 32	
19	1/31		R^k sklepu do 3 wierzycieli						
K. 3			do R^{ku} kasy						
" 3			24. za remunerację świąteczną po- mocnika	120 —					
" 3			31. za opał i płacę pomocnika za grudzień	223 40	343 40				
P. 6			do R^{ku} towarów						
" 6			13. za otrzymane towary	5882 55					
" 9			14. " " "	2477 13					
" 9			30. " " "	1914 47	10274 15				
" 9			do R^{ku} nieruchomości						
" 9			27. za czynsz za sklep za grudzień		100 —			10717 55	
8	1/31		R^k nieruchomości						
K. 3			do R^{ku} kasy						
" 3			31. za płacę dozorczy realności za grudzień					40 —	
			Przeniesienie						245828 67

Grudzień 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.								
			Przeniesienie						K 245828 67
	18	1/31	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti do 2 wierzycieli do R ^{ku} prowizyi						
P. 5			2. za 5% prow. od sprzedaży ko- misowej K 2940—	147	—				
" 5			3. za 5% prow. od sprzedaży ko- misowej K 1200—	60	—				
" 5			8. za 5% prow. od sprzedaży ko- misowej K 1800—	90	—	K	297	—	
" 9			do R ^{ku} bież. Różnych 31. H. Maiti, Tryest				563	—	860
	6	1/31	R ^k rymes do R ^{ku} bież. Różnych						
P. 5			5. Kurylowicz i Surmaczewski, Sta- niśławów				1200	—	
" 6			12. Kordecki Jan, Złoczów				1384	80	
" 6			15. Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj				5000	—	
" 8			24. Kumor Aleksander, Gorlice				3344	40	
" 8			" Kordecki Jan, Złoczów				813	60	
" 8			" Bażant Władysław w miejscu				3996	39	15739 19
	22	1/31	R ^k odsetek do R ^{ku} bież. Różnych						
P. 8			23. M. Jonasz w miejscu						308
	10	1/31	R ^k dyskontu do R ^{ku} bież. Różnych						
P. 8			23. M. Jonasz w miejscu						120
	23	1/31	R ^k wierzytelności wątpliwych do R ^{ku} bież. Różnych						
P. 8			24. Włodek Ludwik, Brzeżany						3187 80
	1	1/31	R ^k kapitału do R ^{ku} utrzymania domu						
P. 9			31. za przeniesienie Salda						983 32
	24	1/31	R ^k strat i zysków do R ^{ku} rezerwy dla dubiosów						
P. 10			31. za wydzielenie rezerwy dla po- krycia nieprzewidzianych strat						3200
	3	1/31	R ^k kasy do 6 wierzycieli do R ^{ku} bież. Różnych						
K. 2			1. Bałaban Karol w miejscu	20000	—				
" 3			27. Bażant Władysław w miejscu	717	60			20717 60	
" 2			do R ^{ku} kapitału					18000	—
" 2			1. za otrzymaną ze spadku gotówkę						
" 2			do R ^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti	2940	—				
" 2			2. za sprzed. 100 worów ryżu	1800	—			4740	—
" 2			8. " " 60 " "						
" 2			do R ^{ku} nieruchomości					800	—
" 2			2. za pobrany czynsz za grudzień						
			Przeniesienie				44257 60		270226 98

Grudzień 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.								
		Przeniesienie						K 270226 98	
		Rk kasy do 6 wierzycieli Przenies.				K 44257 60			
		do Rku kawy à $\frac{1}{2}$ z K. Bałłabanem							
K.	2	4. za sprzed. 7 becz. kawy . . .		20638 40					
"	3	23. " " 10 " " . . .		30803 20		51441 60			
		do Rku sklepu							
"	2	7. za got. z targu od 29/11—7/12 . .		2300 —					
"	2	14. " " " " 8—14 . . .		2300 —					
"	3	21. " " " " 15—21 . . .		2100 —					
"	3	31. " " " " 22—31 . . .		2820 39		9520 39		105219 59	
								375446 57	
		Wierzyciele.							
11 1/31		Rk bież. Różnych od 9 dłużników							
		od Rku kasy							
K.	2	1. Bałłaban Karol w miejscu . . .		20000 —					
"	3	27. Bażant Władysław w miejscu . . .		717 60		20717 60			
		od Rku kawy à $\frac{1}{2}$ z K. Bałłabanem							
P.	5	4. Bałłaban Karol w miejscu . . .		10319 20					
"	7	20. " " " " . . .		4781 70					
"	8	23. " " " " . . .		15401 60		30502 50			
		od Rku rymes							
"	5	5. Kuryłowicz i Surmaczewski, Sta- niśławów . . .		1200 —					
"	6	12. Kordecki Jan, Złoczów . . .		1384 80					
"	6	15. Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj . .		5000 —					
"	8	24. Kumor Aleksander. Gorlice . . .		3344 40					
"	8	Kordecki Jan, Złoczów . . .		813 60					
"	8	" Bażant Władysław w miejscu . .		3996 39		15739 19			
		od Rku towarów							
"	7	16. H. Todesco, Fiume . . .		13932 —					
"	7	19. Jenike & Comp, Hamburg . . .		10566 15					
"	9	28. Kordecki Jan, Złoczów . . .		90 —		24588 15			
		od Poczt. kasy oszcz. we Wiedniu							
"	7	19. Kumor Aleksander, Gorlice . . .				394 80			
		od Rku odsetek							
"	8	23. M. Jonasz w miejscu . . .				308 —			
		od Rku dyskontu							
"	8	23 M. Jonasz w miejscu . . .				120 —			
		od Rku wiarytelności wątpliwych							
"	8	24. Włodek Ludwik, Brzeżany . . .				3187 80			
		od Rku ryżu w komisie od H. Maiti							
"	9	31. H. Maiti Tryest . . .				563 —		96121 04	
1 1/31		Rk kapitału							
		od Rku kasy							
K.	2	1. za otrzymaną ze spadku gotówkę				18000 —			
18 1/31		Rk ryżu w komisie od H. Maiti od 2 dłużników							
		od Rku kasy							
K.	2	2. za sprzed. 100 wor. ryżu . . .		2940 —					
"	2	8. " " 60 " " . . .		1800 —		4740 —			
		od Rku bież. Różnych							
P.	5	3. Kuryłowicz i Surmaczewski, Sta- niśławów . . .				1200 —		5940 —	
		Przeniesienie						120061 04	

Grudzień 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.								
		Przeniesienie						K 120061	04
	20	1/31	R ^k kawy à ½ z K. Bałlabanem od R ^{ku} dłużników						
K. 2			od R ^{ku} kasy						
			4. za sprzed. 7 becz. kawy . . .	20638	40				
" 3			23. " " 10 " " . . .	30803	29	K 51441	60		
P. 5			od R ^{ku} bież. Różnych						
" 5			1. Bałlaban Karol w miejscu . . .	21214	60				
" 7			2. " " " " . . .	39	44				
" 7			20. Włodek Ludwik, Brzeżany . . .	3187	80				
" 7			" Frantz Wilhelm, Tarnopol . . .	6375	60	30817	44	82259	04
	19	1/31	R ^k sklepu od 2 dłużników od R ^{ku} kasy						
K. 2			7. za got. z targu od 29/11—7/12 . . .	2300	—				
" 2			14. " " " " 8—14 . . .	2300	—				
" 3			21. " " " " 15—21 . . .	2100	—				
" 3			31. " " " " 22—31 . . .	2820	39	9520	39		
P. 7			od R ^{ku} utrzymania domu						
			18. za wydane towary . . .			36	32	9556	71
	7	1/31	R ^k towarów od 2 dłużników od R ^{ku} bież. Różnych						
P. 6			10. Kordeck. Jan, Złoczów . . .	1384	80				
" 7			17. Kumor Aleksander, Gorlice . . .	3344	40				
" 8			23. Kordecki Jan, Złoczów . . .	813	60				
" 9			24. Bażant Władysław w miejscu . . .	3996	39				
" 9			27. " " " " . . .	717	60				
" 9			29. Kordecki Jan, Złoczów " . . .	723	—	10979	79		
" 6			od R ^{ku} sklepu						
" 6			13. za wydane towary . . .	5882	55				
" 6			14. " " " " . . .	2477	13				
" 9			30. " " " " . . .	1914	47	10274	15	21253	94
	6	1/31	R ^k rymes od R ^{ku} bież. Różnych						
P. 9			6. H. Maiti, Tryest . . .			1200	—		
" 8			23. M. Jonasz w miejscu . . .			12000	—	11200	—
	16	1/31	Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu od R ^{ku} bież. Różnych						
P. 6			9. H. Maiti, Tryest . . .			1700	—		
" 6			10. A. Primavesi, Fiume . . .			863	80		
" 6			11. Fr. Wertheim & Comp., Wien . . .			500	—	3068	80
	25	1/31	R ^k prowizyi od R ^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti						
P. 5			2. za 5% prow. od K 2940.— . . .			147	—		
" 5			3. " " " " " 1200.— . . .			60	—		
" 5			8. " " " " " 1800.— . . .			90	—	297	—
	13	1/31	R ^k trat i akceptów własnych od R ^{ku} bież. Różnych						
P. 7			16. H. Todesco, Fiume . . .					13932	—
			Przeniesienie . . .					261628	53

Grudzień 1898.

Folio			Przeniesienie .				K 261628 53
dzien- nika	Ks. głów.						
P. 7	17	1/31	Rk utrzymania domu od 2 dłużników od Rku kosztów handlowych 20. za wikt i pomieszkanie prakty- kanta za grudzień		K 30 —		
" 9			od Rku kapitału 31. za przeniesienie Salda		983 32	1013 32	
P. 8	21	1/31	Rk dewiz od Rku bież. Różnych 22. Jenike & Comp., Hamburg			6210 87	
K. 2	8	1/31	Rk nieruchomości od 3 dłużników od Rku kasy 2. za pobrany czynsz za grudzień od Rku kosztów handlowych		800 —		
P. 9			27. za czynsz za biuro, magazyn i piwnicę za grudzień		200 —		
" 9			od Rku sklepu 27. za czynsz za sklep za grudzień		100 —	1100 —	
P. 9	14	1/31	Rk kosztów handlowych od Rku utrzymania domu 31. za wydany węgiel			7 —	
P. 10	26	1/31	Rk rezerwy dla dubiosów od Rku strat i zysków 31. za wydzielenie z zysków rezerwy dla nieprzewidzianych strat			3200 —	
K. 2	3	1/31	Rk kasy od 9 dłużników od Rku kawy a 1/2 z K. Bałlabanem 1. za zakup. na licytacji 20 becz. kawy	42429 20			
" 2			2. za zwózkę powyższego towaru . od Rku bież. Różnych	78 88	42508 08		
" 2			6. H. Maiti, Tryest	3147 —			
" 2			8. Bałlaban Karol w miejscu	10000 —			
" 3			23. M. Jonasz w miejscu	8428 —			
" 3			28. Bałlaban Karol w miejscu	19248 46	40823 46		
" 2			od Poczł. kasy oszcz. we Wiedniu 11. za wkładkę na rach. bieżący . od Rku kosztów handlowych		10000 —		
" 2			12. za opał dla biura w listopadzie	62 50			
" 2			13. za portorya, depesze i drobne wydatki od 1/11—13/12	45 28			
" 3			15. za koszta podróży szefa do Fiume	122 84			
" 3			24. za remunerację świąteczną kan- torzystów i magazyniera	240 —			
" 3			31. za drobne wydatki, opał, poda- tek i płace	580 50	1051 12		
" 3			od Rku dewiz 21. za zakupioną dewizę na Hamburg od Rku towarów		6166 35		
" 3			22. za koszta transp. kawy z Ham- burga	301 94			
" 3			24. za koszta transp. kawy z Fiume	552 50	854 44		
			Przeniesienie		101403 45	273159 72	

Grudzień 1898.

Folio							
dzien- nika	Ks. głów.						
		Przeniesienie					K 273159 72
		R ^k kasy od 2 dłużn. Przeniesienie				K 101403 45	
		od R ^{ku} utrzymania domu					
K. 3		24. za got. na potrzeby domowe				500 —	
		od R ^{ku} sklepu					
" 3		24. za remunerację świąteczną po- mocnikowi				120 —	
" 3		31. za opał, światło i płacę za grudzień				223 40	343 40
		od R ^{ku} nieruchomości					
" 3		31. za płacę dozorczy za grudzień					40 —
							102286 85
							375446 57
		Kontrola:					
		Suma Prima Noty				167940 13	
		" kasy „Winien“				105219 59	
		" " „Ma“				102286 85	
						375446 57	
		Pozycje zamknięcia.					
2	31	R ^k bilansu do 12 wierzycieli					
		za mój stan czynny					
3		do R ^{ku} kasy				8642 42	
5		" R ^{ku} efektów				12240 —	
6		" R ^{ku} rymes				21547 59	
7		" R ^{ku} towarów				48982 19	
8		" R ^{ku} nieruchomości				83580 —	
9		" R ^{ku} ruchomości				3423 65	
10		" R ^{ku} dyskontu				582 76	
11		" R ^{ku} bież. Różnych				18053 —	
15		" R ^{ku} kaucyj czynnych				200 —	
16		" Poczł. kasy oszcz. we Wiedniu				12733 36	
19		" R ^{ku} sklepu				5973 58	
23		" R ^{ku} wierzytelności wątpliwych				3187 80	219146 35
2	31	6 dłużników do R ^{ku} bilansu					
		za mój stan bierny					
10		R ^k dyskontu				262 73	
11		R ^k bież. Różnych				7366 08	
12		R ^k długów hipotecznych				30000 —	
13		R ^k trat i akceptów własnych				41804 —	
22		R ^k odsetek				250 —	
26		R ^k rezerwy dla dubiosów				3200 —	82882 81
1	31	R ^k kapitału					
2		do R ^{ku} bilansu					
		za czysty kapitał					136263 54
24	31	R ^k strat i zysków do 3 wierzycieli					
		za poniesione straty					
9		do R ^{ku} ruchomości				180 19	
13		" R ^{ku} kosztów handlowych				1829 20	
22		" R ^{ku} odsetek				558 —	2567 39

Grudzień 1898.

Folio									
dzien- nika	Ks. głów.								
24	31	9 dłużników do R ^{ku} strat i zysków							
		za osiągnięte zyski							
4		R ^k monet			K	74	88		
5		R ^k efektów				80	—		
7		R ^k towarów				3248	86		
8		R ^k nieruchomości				1492	50		
10		R ^k dyskontu				302	36		
19		R ^k sklepu				3634	60		
20		R ^k kawy à 1/2 z K. Bałabanem				9248	46		
21		R ^k dewiz				44	52		
25		R ^k prowizyi				297	—	K 18423	18
24	31	R ^k strat i zysków							
1		do R ^{ku} kapitału							
		za czysty zysk						12655	79
Styczeń 1899.									
Pozycye otwarcia.									
2	1	12 dłużników do R ^{ku} bilansu							
		za mój stan czynny							
3		R ^k kasy				8642	42		
5		R ^k efektów				12240	—		
6		R ^k rymes				21547	59		
7		R ^k towarów				48982	19		
8		R ^k nieruchomości				83580	—		
9		R ^k ruchomości				3423	65		
10		R ^k dyskontu				582	76		
11		R ^k bież. Różnych				18053	—		
15		R ^k kaucyj czynnych				200	—		
16		Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu				12733	36		
19		R ^k sklepu				5973	58		
23		R ^k wierzytelności wątpliwych				3187	80	219146	35
2	1	R ^k bilansu do 6 wierzycieli							
		za mój stan bierny							
10		do R ^{ku} dyskontu				262	73		
11		„ R ^{ku} bież. Różnych				7366	08		
12		„ R ^{ku} długów hipotecznych				30000	—		
13		„ R ^{ku} trat i akceptów własnych				41804	—		
22		„ R ^{ku} odsetek				250	—		
26		„ R ^{ku} rezerwy dla dubiosów				3200	—	82882	81
2	1	R ^k bilansu							
1		do R ^{ku} kapitału							
		za czysty kapitał						136263	54

Księga główna czyli centralna

(Grand livre, Livre de raison, Ledger,
Libro Maestro, Hauptbuch).

1		Winien.	Rachunek			
1898						
Grudzień	1/31	Do R ^{ku} utrzymania domu za przeniesienie Salda	11	K 983	32	
"	31	" R ^{ku} bilansu za czysty kapitał	16	136263	54	
				137246	86	

2		Winien.	Rachunek			
1898						
Listopad	1	Do 4 wierzycieli za mój stan bierny	1	K 64178	33	
"	"	" R ^{ku} kapitału za czysty kapitał	"	106591	07	
				170769	40	
Grudzień	31	Do 12 wierzycieli za mój stan czynny	16	219146	35	
				219146	35	
1899						
Styczeń	1	Do 6 wierzycieli za mój stan bierny	17	82882	81	
"	"	" R ^{ku} kapitału za czysty kapitał	18	136263	54	
				219146	35	

3		Winien.	Rachunek			
1898						
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	1	K 14612	96	
"	1/30	" 4 wierzycieli	4	23267	08	
Grudzień	1/31	" 6 "	11	105219	59	
				143099	63	
1899						
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	17	8642	42	

4		Winien.	Rachunek			
1898						
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	1	K 10493	70	
Grudzień	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	74	88	
				10568	58	

5		Winien.	Rachunek			
1898						
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	1	K 12160	—	
Grudzień	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	80	—	
				12240	—	
1899						
Styczeń	I	Do R ^{ku} bilansu za zapas	17	12240	—	

6		Winien.	Rachunek			
1898						
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	1	K 10000	—	
"	1/30	" R ^{ku} bież. Różnych	4	7008	40	
Grudzień	1/31	" " " "	10	15739	19	
				32747	59	
1899						
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	17	21547	59	

1		kapitału.	Ma.			
1898						
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu za czysty kapitał	1	K 106591	07	
Grudzień	1/31	" R ^{ku} kasy za otrzymany spadek	12	18000	—	
"	31	" R ^{ku} strat i zysków za czysty zysk	17	12655	79	
				137246	86	
1899						
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu za czysty kapitał	18	136263	54	

2		bilansu.	Ma.			
1898						
Listopad	1	Od 9 dłużników za mój stan czynny	1	K 170769	40	
				170769	40	
Grudzień	31	Od 6 dłużników za mój stan bierny	16	82882	81	
"	"	" R ^{ku} kapitału za czysty kapitał	"	136263	54	
				219146	35	
1899						
Styczeń	1	Od 12 dłużników za mój stan czynny	17	219146	35	
				219146	35	

3		kasy.	Ma.			
1898						
Listopad	1/30	Od 10 dłużników	7	K 32170	36	
Grudzień	1/31	" 9 "	15	102286	85	
"	31	" R ^{ku} bilansu za zapas	16	8642	42	
				143099	63	

4		monet.	Ma.			
1898						
Listopad	1/31	Od 2 dłużników	5	K 10568	58	
				10568	58	

5		efektów.	Ma.			
1898						
Grudzień	31	Od R ^{ku} bilansu za zapas	16	K 12240	—	
				12240	—	

6		rymes.	Ma.			
1898						
Grudzień	1/31	Od R ^{ku} bież. Różnych	14	K 11200	—	
"	31	" R ^{ku} bilansu za zapas	16	21547	59	
				32747	59	

7

Winien.

Rachunek

1898									
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	1	K 34057	80				
"	1/30	" 2 wierzycieli	3	42287	70				
Grudzień	1/31	" 2 "	9	25441	59				
"	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	3248	86				
				105036	95				
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	17	48982	19				

8

Winien.

Rachunek

1898									
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość realności	1	K 84000	—				
"	1/30	" 2 wierzycieli	3	247	50				
Grudzień	1/31	" R ^{ku} kasy	10	40	—				
"	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	1492	50				
				85780	—				
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość realności	17	83580	—				

9

Winien.

Rachunek

1898									
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość urzędzenia	1	K 1368	94				
"	1/30	" 2 wierzycieli	2	2234	90				
				3603	84				
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość urzędzenia	17	3423	65				

10

Winien.

Rachunek

1898									
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za dyskont z trat	1	K 76	—				
Grudzień	1/31	" R ^{ku} bież. Różnych	11	120	—				
"	31	" R ^{ku} bilansu za dyskont z rymes	16	262	73				
"		" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	302	36				
				761	09				
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za dyskont z trat	17	582	76				

11

Winien.

R^k bieżący Różnych

1898									
Listopad	1	Do R ^{ku} bilansu za długi komitentów	1	K 4000	—				
"	1/30	" 5 wierzycieli	2	68184	51				
Grudzień	1/31	" 8 "	9	118232	36				
"	31	" R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów	16	7366	08				
				197782	95				
1899									
Styczeń	1	Do R ^{ku} bilansu za długi komitentów	17	18053	—				

12

Winien.

Rachunek

1898									
Grudzień	31	Do R ^{ku} bilansu za zaległy dług na realności	16	K 30000	—				
				30000	—				

towarów.

Ma. 7

1898									
Listopad	1/30	Od 2 dłużników	6	K 34800	82				
Grudzień	1/31	" 2 "	14	21253	94				
"	31	" R ^{ku} bilansu za zapas	16	48982	19				
				105036	95				

nieruchomości.

Ma. 8

1898									
Listopad	1/30	Od 3 dłużników	6	K 1100	—				
Grudzień	1/31	" 3 "	15	1100	—				
"	31	" R ^{ku} bilansu za wartość realności	16	83580	—				
				85780	—				

ruchomości.

Ma. 9

1898									
Grudzień	31	Od R ^{ku} bilansu za wartość urzędzenia	16	K 3423	65				
"	"	" R ^{ku} strat i zysków za poniesioną stratę	"	180	19				
				3603	84				

dyskontu.

Ma. 10

1898									
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu za dyskont z rymes	1	K 178	33				
Grudzień	31	" " " " " z trat	16	582	76				
				761	09				
1899									
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu za dyskont z rymes	17	262	73				

(Conto Corrent, Conto).

Ma. 11

1898									
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów	1	K 28000	—				
"	1/30	" 6 dłużników	5	55608	91				
Grudzień	1/31	" 9 "	12	96121	04				
"	31	" R ^{ku} bilansu za długi komitentów	16	18053	—				
				197782	95				
1899									
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów	17	7366	08				

długów hipotecznych.

Ma. 12

1898									
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu za zaległy dług na realności	1	K 30000	—				
				30000	—				
1899									
Styczeń	1	Od R ^{ku} bilansu za zaległy dług na realności	17	30000	—				

20

Winien.			R ^k kawy à 1/2		
1898	1/31	Do 2 wierzycieli	8	K 73010	58
Grudzień	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	9248	46
"				82259	04

21

Winien.			Rachunek		
1898	1/31	Do R ^{ku} kasy	9	K 6166	35
Grudzień	31	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	44	52
"				6210	87

22

Winien			Rachunek		
1898	1/31	Do R ^{ku} bież. Różnych	11	K 308	—
Grudzień	31	" R ^{ku} bilansu za zaległe odsetki	16	250	—
"				558	—

23

Winien.			Rachunek wierzytelności		
1898	1/31	Do R ^{ku} bież. Różnych	11	K 3187	80
Grudzień				3187	80
1899	1	Do R ^{ku} bilansu za wierzytelność wątpliwą	17	3187	80
Styczeń					

24

Winien.			R ^k strat		
1898	1/31	Do R ^{ku} rezerwy dla dubiosów za stworzenie rezerwy	11	K 3200	—
Grudzień	31	" 3 wierzycieli za poniesione straty	16	2567	39
"	"	" R ^{ku} kapitału za czysty zysk	17	12655	79
"				18423	18

25

Winien.			Rachunek		
1898	31	Do R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk	17	K 297	—
Grudzień				297	—

26

Winien.			Rachunek rezerwy		
1898	31	Do R ^{ku} bilansu za rezerwę dla strat możebnych	16	K 3200	—
Grudzień				3200	—

20

z k. Bałabanem.			Ma.		
1898	1/31	Od 2 dłużników	13	K 82259	04
Grudzień				82259	04

21

dewiz.			Ma.		
1898	1/31	Od R ^{ku} bież. Różnych	14	K 6210	87
Grudzień				6210	87

22

odsetek.			Ma.		
1898	31	Od R ^{ku} strat i zysków za poniesioną stratę	16	K 558	—
Grudzień				558	—
1899	1	Od R ^{ku} bilansu za zaległe odsetki	17	250	—
Styczeń					

23

wątpliwych (Conto dubioso).			Ma.		
1898	31	Od R ^{ku} bilansu za wierzytelności wątpliwe	16	K 3187	80
Grudzień				3187	80

24

i zysków.			Ma.		
1898	31	Od 9 dłużników za osiągnięte zyski	17	K 18423	18
Grudzień				18423	18

25

prowizyi.			Ma.		
1898	1/31	Od R ^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti	14	K 297	—
Grudzień				297	—

26

dla dubiosów.			Ma.		
1898	1/31	Od R ^{ku} strat i zysków	15	K 3200	—
Grudzień				3200	—
1899	1	Od R ^{ku} bilansu za rezerwę dla strat możebnych	17	3200	—
Styczeń					

Skorowidz Księgi głównej.

B.
R^k bieżący Różnych . . . 11

D.
R^k dyskontu . . . 10
R^k długów hipotecznych . 12
R^k dewiz . . . 21

E.
R^k efektów . . . 5

K.
R^k kapitału . . . 1
R^k kosztów handlowych . 14
R^k kaucyj czynnych . . 15
R^k kawy à $\frac{1}{2}$ z K. Ballabanem 20
R^k kasy . . . 3

M.
R^k monet . . . 4

N.
R^k nieruchomości . . . 8

O.
R^k odsetek . . . 22

P.
Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu 16
R^k prowizyi . . . 25

R.
R^k rymes . . . 6
R^k ruchomości . . . 9
R^k ryżu w komisie od H. Maiti 18
R^k rezerwy dla dubiosów 26

S.
R^k sklepu . . . 19

T.
R^k towarów . . . 7
R^k trat i akceptów własnych . 13

U.
R^k utrzymania domu . . 17

W.
R^k wierzytelności wątpliwych . 23

Księga bilansu
i Strazza zamknięcia

(Livre de balances, Balance-Book, Libro
di bilancio, Bilanzbuch und Abschluss-
Strazza).

1

Bilans otwarcia

z 1. listopada 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału		106591 07		106591 07
3	R ^k kasy	14612 96		14612 96	
4	R ^k monet	10493 70		10493 70	
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	10000 —		10000 —	
7	R ^k towarów	34057 80		34057 80	
8	R ^k nieruchomości	84000 —		84000 —	
9	R ^k ruchomości	1363 94		1363 94	
10	R ^k dyskontu	76 —	178 33		102 33
11	R ^k bież. Różnych	4000 —	28000 —		24000 —
12	R ^k długów hipotecznych		30000 —		30000 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		6000 —		6000 —
		170769 40	170769 40	166693 40	166693 40

Skontro R^{ku} bież. Różnych

jak na stronie 364.

Bilans probierczy

z 30. listopada 1898 r.

1	R ^k kapitału		106591 07		106591 63
3	R ^k kasy	37880 04	32170 36	5709 68	
4	R ^k monet	10493 70	10563 58		74 88
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	17008 40		17008 40	
7	R ^k towarów	76345 59	34800 82	41544 68	
8	R ^k nieruchomości	84247 50	1100 —	83147 50	
9	R ^k ruchomości	3603 84		3603 84	
10	R ^k dyskontu	76 —	178 33		102 —
11	R ^k bież. Różnych	72184 51	83608 91		11424 40
12	R ^k długów hipotecznych		30000 —		30000 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		27872 —		27872 —
14	R ^k kosztów handlowych	555 08		555 08	
15	R ^k kaucyj czynnych	200 —		200 —	
16	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	10000 —	4592 64	5407 36	
17	R ^k utrzymania domu	500 —	30 —	470 —	
18	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti	5080 —		5080 —	
19	R ^k sklepu	10978 14	9800 —	1178 14	
		341312 71	341312 71	176064 68	176064 68

Kontrola:

Bilans otwarcia 170769 40

Suma Miesięcznika za listopad 170543 31

Bilans probierczy za listopad 341312 71

Skontro R^{ku} bież. Różnych

jak na stronie 378.

Bilans probierczy

z 31. grudnia 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału	933 32	124591 07		123607 75
3	R ^k kasy	143099 63	134457 21	8642 42	
4	R ^k monet	10493 70	10568 58		74 88
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	32747 59	11200 —	21547 59	
7	R ^k towarów	101788 09	56054 76	45733 33	
8	R ^k nieruchomości	84287 50	2200 —	82187 50	
9	R ^k ruchomości	3603 84		3603 84	
10	R ^k dyskontu	196 —	178 33	17 67	
11	R ^k bież. Różnych	190416 87	179729 95	10686 92	
12	R ^k długów hipotecznych		30000 —		30000 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		41804 —		41804 —
14	R ^k kosztów handlowych	1836 20	7 —	1829 20	
15	R ^k kaucyj czynnych	200 —		200 —	
16	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	20394 80	7661 44	12733 36	
17	R ^k utrzymania domu	1043 32	1043 32	—	—
18	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti	5940 —	5940 —	—	—
19	R ^k sklepu	21695 69	19356 71	2338 98	
20	R ^k kawy à 1/2 z K. Ballabanem	73010 58	82259 04		9248 46
21	R ^k dewiz	6166 35	6210 87		44 52
22	R ^k odsetek	308 —		308 —	
23	R ^k wierzytelności wątpliwych	3187 80		3187 80	
24	R ^k strat i zysków	3200 —		3200 —	
25	R ^k prowizyi		297 —		297 —
26	R ^k rezerwy dla dubiosów		3200 —		3200 —
		716759 28	716759 28	208276 61	208276 61
Kontrola:					
	Bilans probierczy za listopad 341312-71				
	Suma Miesięcznika za grudzień 375446-57				
	Bilans probierczy za grudzień 716759-28				

Skontro R^{ku} bież. Różnych

jak na stronie 390.

Strazza zamknięcia

jak na stronie 395—397.

Bilans otwarcia

z 1. stycznia 1899 r.

1	R ^k kapitału		136263 54		136263 54
3	R ^k kasy	8642 42		8642 42	
5	R ^k efektów	12240 —		12240 —	
6	R ^k rymes	21547 59		21547 59	
7	R ^k towarów	48982 19		48982 19	
8	R ^k nieruchomości	83580 —		83580 —	
9	R ^k ruchomości	3423 65		3423 65	
10	R ^k dyskontu	582 76	262 73	320 03	
11	R ^k bież. Różnych	18053 —	7366 08	10686 92	
	Przeniesienie	197051 61	143892 35	189422 80	136263 54

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
	Przeniesienie	197051 61	143892 35	189422 80	136263 54
12	R ^k długow hipotecznych		30000 —		30000 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		41804 —		41804 —
15	R ^k kaucyj czynnych	200 —		200 —	
16	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	12733 36		12733 36	
19	R ^k sklepu	5973 58		5973 58	
22	R ^k odsetek		250 —		250 —
23	R ^k wierzytelności wątpliwych	3187 80		3187 80	
26	R ^k rezerwy dla dubiosów		3200 —		3200 —
		219146 35	219146 35	211517 54	211517 54

Skontro R^{ku} bież. Różnych
jak na stronie 399.

Księga zapadłości

czyli Terminarz *).

(Livre d'échéances, Libro delle scadenze,
Verfallbuch).

*) Dla księgi zapadłości są rozmaite wzory, z których dobieramy sobie dowolnie wzór dla nas najodpowiedniejszy. Obecny, skupiający w sobie pogląd terminów tak naszych zobowiązań wekslowych i fakturowych, jak też i podobnych naszych pretensyj, uważamy jako najlepszy wzór dla przedsiębiorstwa handlowego średnich rozmiarów.

Zresztą podobnie przysłużyć się nam może i zwykły kalendarz biurowy, w którym pod odpowiednią datą wpisywać będziemy nasze zobowiązania i pretensye, — przechodząc go częściej uważnie i wykreślając to, co już zostało pokrytem lub ściągniętem.

W każdym razie jest to jedna z najważniejszych ksiąg pomocniczych każdego przedsiębiorstwa, którą jak najskrupulatniej prowadzić powinniśmy, tak ze względu na ściągnięcie naszych wierzytelności we właściwym czasie, jak niemniej i na słowność w dotrzymaniu naszych zobowiązań pieniężnych, — od czego zawisł przeważnie kredyt nasz ogółem.

Do wykupu.

Traty obce i akcepta własne.
Faktury obce.

Styczeń 1899.

Kwota		Dzień zapadłości	Wierzyciel (zlecenie)	Uwaga
K 6000 170	— —	15 15	Rohrbacher Zuckerfabrik Jan Schumann, Lwów	Akcept własny Fakt. z 14/11
Luty 1899.				
671	20	4	L. Stadtmüller, Lwów	Fakt. z 4/11
Marzec 1899.				
2169 6966	60 —	16 18	H. Todesco, Fiume Länderbank, Wien	Fakt, z 16/11 Trata, H. Todesco
Kwiecień 1899.				
1872 20000 4355 6966	— — 28 —	3 10 15 18	A. Primavesi, Fiume Jenike " & Comp., "Hamburg Länderbank, Wien	Akcept własny Reszta z fakt. z 15/12 Mr 3704.73 Trata, H. Todesco
Maj 1899.				

Do ściągnięcia.

Rymesy i dewizy.
Faktury własne.

Styczeń 1899.

Kwota		Dzień zapadłości	Dłużnik (akceptant, żyrant)	Uwaga
K 1870	40	17	Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	Reszta z fakt. z 17/11
Luty 1899.				
4000	—	4	Wł. Bażant, Lwów	Dług z Inwentarza
1698	50	7	Jan Kordecki, Złoczów	Eskont z 23/12 M. Jonasz
10000	—	15	M. Jawornicki, Kraków	
3996	39	24	Wł. Bażant, Lwów	Fakt. z 26/11
3000	—	25	J. Barański, Lechicki i Kosterkiewicz	
3290	—	26	Jan Borys, Przemyśl	
Marzec 1899.				
692	40	10	Jan Kordecki, Złoczów	Fakt. z 20/12
3344	40	17	A. Kumor, Gorlice	
3611	40	19	Jan Ważny, Lwów	Fakt. z 29/11, mniej opustu K 90—
6375	60	20	Wilhelm Frantz, Tarnopol	
813	60	23	Jan Kordecki, Złoczów	
2000	—	25	L. Welker, Lechicki i Kosterkiewicz	
633	—	29	Jan Kordecki, Złoczów	
Kwiecień 1899.				
1200	—	3	Kuryłowicz i Surmaczewski, Stanisł.	Przesłano 6/12 H. Maiti
Maj 1899.				
1698	50	7	Jan Kordecki, Złoczów	
692	40	10	„ „	

Księga wierzytelności wątpliwych *)

(Livres de débiteurs douteux, Book of dubious debst, Libro dei debiti dubiosi,
Scontro für Dubiosa).

Numer porządk.	Dłużnik wątpliwy	Kwota		Stan sprawy	Uwaga
1	Włodek Ludwik	K	3187 80	Zgłoszono pretensyę do masy konkursowej w Brzeżanach w dniu 24. grudnia 1898 r.	

§. 241. Handel światowy opiera się głównie na kredycie branym i danym, naturalnie, zdrowym. Wobec tego koniecznem jest dla nas jeszcze przed zawarciem jakowegoś interesu, wywieść się dokładnie o stosunkach majątkowych osoby, kredytu od nas żądającej, i o jej charakterze, abyśmy w czas usunąć się mogli od interesu, gdyby takowy nie dawał nam absolutnej pewności zrealizowania naszej wierzytelności we właściwym czasie. Do tego służy nam **Księga informacyjna**, którą poniżej podajemy.

W księdze tej przeznaczamy pewną przestrzeń dla każdej osoby w stosunku z nami będącej i wciągamy do niej otrzymane informacje w tym porządku, w jakim one wchodzą, uzupełniając je wiadomościami później otrzymanymi, z powołaniem się na źródło tychże.

Lecz nie dość na tem, iż staramy się mieć informacje ciągłe, dotyczące osób, z którymi już jesteśmy w stosunkach, lub z którymi mamy właśnie nawiązać interesa jakowe, — w dobrze zrozumianym interesie własnym powinniśmy nadto postarać się naprzód o referencye co do osób obchodzących nasze przedsiębiorstwo ogółem, z całego rajonu naszej działalności, a to w tym celu, abyśmy w danej chwili byli przygotowani do nadarzającego się interesu, nie będąc zmuszeni do zwlekania go z powodu braku znajomości stosunków.

Z powyższych względów jest Księga informacyjna tak samo ważną księgą pomocniczą w każdym większym przedsiębiorstwie, jak Księga zapadłości i należy ją prowadzić z taką samą skrupulatnością.

Dla łatwiejszych poszukiwań powinna ona posiadać i własny rejestr.

*) Ponieważ R^k wierzytelności wątpliwych jest rachunkiem osobowym zbiorowym, tak samo jak R^k bież. Różnych, przeto wymaga on również skontra, do czego służy księga powyższa.

Stan pozostałych w tej księdze wierzytelności wątpliwych musi się równać każdo-czesnemu Saldowi R^{ku} wierz. wątpl. w Księdze głównej z dnia kontroli, jak to wykaza-liśmy w niniejszem ćwiczeniu na str. 378 i 389 odnośnie do R^{ku} bież. Różnych.

Zresztą odsyłamy uczącego się do §§. 140 do 142 tego dzieła.

Księga informacyjna.

Numer porząd.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Data	Informacja	Uwaga
1	Bažant Władysław	Lwow	1/11 1898	Młoda firma. Właścicielem wyłącznym W. B., charakter prawy. Dobry na 4000 K. Referencya od M. T.	
2	Kumor Aleksander	Gorlice	1/11 1898	Młoda firma. Właścicielem wyłącznym A. K., charakter prawy. Dobry na 4000 K. Zona posiada w Krośnle realność wartości najmniej 12000 K.	
3	Kordecki Jan	Złoczów	1/11 1898	Firma już starsza, dobra na 6000 K. J. K. posiada real- ność w Złoczowie wartości około 10000 K, na której za- lega dług hipoteczny 4000 K. Charakter prawy.	
4	Lechicki i Koster- kiewicz	Stryj	1/11 1898	Firma już starsza, dobra na 4000 K. Charakter prawy.	
5	Ważny Jan	Lwów	1/11 1898	Firma już starsza, dobra na 2000 K, lecz przy zachowa- niu ostrożności.	
6	Borys Jan	Przemyśl	1/11 1898	Firma młoda, dobra na 4000 K. Płaci wyłącznie gotówką, charakter prawy.	
7	Ballaaban Karol	Lwów	1/11 1898	Firma jedna z najstarszych, bardzo dobra, charakter za- cny, posiada majątek wyno- szący co najmniej 200000 K. Akcepta nie podpisuje.	
8	Kuryłowicz i Sur- maczewski	Stanisławów	1/11 1898	Firma młoda, dobra na 2000 K.	
9	Włodek Ludwik	Brzeżany	1/11 1898 21/12 24/12 1898	Firma starsza, przerzucała się jednak już parę razy na różne pola; ostrożność wska- zana. N. N. donosi o chwiejności. L. W. zgłosił upadłość. Stan majątkowy niejasny.	
10	Frantz Wilhelm	Tarnopol	1/11 1898	Firma stara, prima, majątek około 200000 K, charakter prawy.	

Sposób wyczytywania czystego naszego majątku i wyniku z miesięcznych Bilansów probierczych.

§. 242. Już niejednokrotnie wspominaliśmy o tem, że Buchalterya systematyczna nie tylko powinna nam dać pewność matematyczną co do cyfrowego przeprowadzenia materyału buchalterycznego w Księdze głównej, nie tylko możność wyprowadzenia wyników z poszczególnych gałęzi naszych majątkowych, stanowiących wynik ogólny z końcem roku, ale nadto powinna ona nam dać w ciągu roku możność poglądu na rozwój naszego przedsiębiorstwa, abyśmy w czas upadek jednej gałęzi, nie rentując się, wstrzymać, a gałąź inną, pomyślnie rozwijającą się, odpowiednio rozszerzyć mogli.

Możność takiego poglądu na rozwój naszego przedsiębiorstwa osiągamy zapomocą miesięcznych Bilansów probierczych; rozchodzi się tylko o to, czy umiemy wyczytać z tych bilansów to, o czem wywiedzieć się chcemy. A wywiedzieć się chcemy o wysokości każdorazowego naszego majątku czystego i o zyskach i stratach, wynikłych w poszczególnych naszych częściach majątkowych.

W jaki sposób o tem się wywiadujemy wskazała nam Strazżą zamknięcia, sporządzona z końcem roku na podstawie Inwentarza, §. 236., str. 394 tego dzieła. Musimy więc starać się z końcem każdego miesiąca wyprowadzić to samo bez pomocy Inwentarza i z pominięciem pełnej formy.

Jako przykład weźmy Bilans probierczy z 31. listopada:

			Stan czynny	Stan bierny	Straty	Zyski
Fol. 3.	R ^k kasy.	R ^k kasy jest rachunkiem czysto gosp.; Saldo onego jest przeto czystym zapasem, czyli częścią stanu czynnego	5709·68			
" 4.	R ^k monet.	R ^k monet jest rachunkiem gosp. miesz.; Saldo onego jest przeto mieszaniną zapasu i wyniku, a że Skontro nie wykazuje nam żadnego zapasu, przeto różnicę stanowi wynik, czyli w tym wypadku zysk				74·88
" 5.	R ^k efektów.	Rachunek ten jest analogicznym do poprzedniego; Saldowi . . . 12160·— należy przeciwstawić zapas według Skontra 12000·— + 4% za dni 150 . . . 200·— różnicę stanowi zysk . . . 40·—	12200·—	12200·—		
		Przeniesienie . . .	17909·68	—	—	114·88

			Stan czynny	Stan bierny	Straty	Zyski
		Przeniesienie .	17909·68	—	—	114·88
Fol. 6.	R ^k rymes.	Rachunek ten jest u nas czysto gosp., Saldo przeto czystym zapasem	17008·40			
„	7. R ^k towarów.	R ^k ten jest rachunkiem gosp. miesz., Sal- dowi . . . 41544·68 należy przeciw- stawić zapas krą- gło wzięty, który ze Skontra wy- szukujemy, przy- puścmy w kwocie 44000·—	44000·—	44000·—		
		różnicę stanowi zysk . . . 2455·32				2455·32
„	8. R ^k nieruchomości.	R ^k ten jest u nas rach. gosp. miesz. 83147·50 Przeciwstawiając Saldowi wartość realności . . . 84000·—	84000·—	84000·—		
		wynika zysk . . . 852·50				852·50
„	9. R ^k ruchomości.	R ^k ten jest rachun- kiem gosp. miesz. o ile należy nam zawsze część wartości amortyzować. Tu nie uwzględniamy tego, Saldo jest przeto częścią stanu czynnego .	3603·84			
„	10. R ^k dyskontu.	R ^k ten jest czysto wy- nikowym. Nie uwzględniając dy- skontu z 31/11 wynika zysk . . .				102·33
„	11. R ^k bież. Różnych.	R ^k ten jest czysto gosp. Saldo stanowi część stanu biernego		11424·40		
„	12. R ^k długów hipotecznych.	Stosunek jak powyżej		30000·—		
„	13. R ^k trat i akceptów własnych.	Stosu- nek jak powyżej		27872·—		
„	14. R ^k sklepu.	R ^k ten jest rach. gospod. miesz. Saldowi . 1178·14 należy przeciwsta- wić zapas, przy- puścmy krągło . 4000·—	4000·—	4000·—		
		wynika zysk . . 2821·86				2821·86
„	15. R ^k kosztów handlowych.	R ^k ten jest rach. czysto wynikowym, Saldo sta- nowi przeto stratę			555·08	
		Przeniesienie .	170521·92	69296·40	555·08	6346·89

	Stan czynny	Stan bierny	Straty	Zyski
Przeniesienie .	170521·92	69296·40	555 08	6346 89
Fol. 16. R ^k kaucyi czynnych. R ^k ten jest rach. czysto gosp.; Saldo stanowi przeto część stanu czynnego . . .	200·—			
„ 17. Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu. Stosunek jak powyżej . . .	5407·36			
„ 19. R ^k ryżu w komisie od H. Maiti. Stosunek jak powyżej, ze względu, iż przedmiot nie jest naszą własnością i że rachunek ten zamyka się przez rachunek komitenta . . .	5080·—			
	181209·28	69296·40	555·08	6346·89
				555·08
			Czysty zysk	5791·81

Rekapitulacya:

Stan czynny	181209·28
Stan bierny	69296·40
Czysty kapitał z 30/11 1898 .	111912·88
W porównaniu z kapitałem zakładowym	106591·07
po odliczeniu kosztów utrzymania domu	470·— 106121·07
wynika zysk z 30/11 .	5791·81

Z powyższego zestawienia widzimy, że
zyskaliśmy w listopadzie:

z obrotu monet	K 74·88
na efektach z podwyższenia się wartości kuponów	40·—
z obrotu towarów	2455·32
na nieruchomości z tytułu czynszów	852·50
z dyskontu weksli	102·33
z drobnej sprzedaży w sklepie	2821·86
Razem	K 6346·89

stracili natomiast z tytułu utrzymania przedsiębiorstwa 555·08

z czego wynika czysty zysk w kwocie K 5791·81

równający się czystemu zyskowi, wykazanemu w Rekapitulacyi, z porównania kapitału zakładowego z czystym kapitałem końcowym.

Rozumie się samo przez się, że przy wyczytywaniu naszego stanu majątkowego z miesięcznych Bilansów probierczych rozchodzić się nam może jedynie o szybkie wykazanie tego majątku z gruba, z pominięciem drobiazgowych pozycji detalicznych, które z końcem roku zawsze uwzględnić mamy, — oraz o rozwój poszczególnych naszych gałęzi gospodarczych, co uwiidocznia nam zestawienie strat i zysków.

ROZDZIAŁ IV.

Metoda francuska.

§. 243. Dążność do koniecznego podziału pracy buchalterycznej przy przedsiębiorstwach większych, rozgałęzionych, ujawniła się w praktyce najpierwej we Francyi, skąd też metodę tę francuską nazwano.

Polega ona na tem, iż zaprowadzamy, obok Prima Noty, tyle dzienników odrębnych, podobnych do onej, ile mamy głównych gałęzi w przedsiębiorstwie naszym, wymagających dla siebie odrębnych sił roboczych.

De la Porte był pierwszym, który w dziele swem „La science des Negocians et Teneurs de Livres, 1748“ uwidoczniał nam tę metodę, zaprowadzając dzienniki specjalne (Journaux spéciaux, auxiliaires), z których treść przenosił bezpośrednio do Księgi głównej. Prima Nota (Livre de notes) zawierała tylko takie pozycye, które nie dotyczyły interesów w specjalnych dziennikach przeprowadzanych. Była to więc metoda podobna do włoskiej, a różniła się od niej głównie tem, że zamiast dwóch ksiąg zasadniczych, t. j. Księgi kasy i Prima Noty, mieliśmy o tyle więcej ksiąg zasadniczych, ile było zaprowadzonych specjalnych dzienników.

Metoda ta nie utrzymała się jednak długo, a to głównie z tej przyczyny, jaka była powodem do zmiany metody włoskiej na niemiecką. Zresztą nakazało z czasem francuskie prawo handlowe prowadzenie jednolitego dziennika, co spowodowało znowu sfery interesowane do przyjęcia Miesięcznika (Journal general, Journal récapitulatif), jak przy metodzie niemieckiej, — bez zarzucenia jednak dzienników specjalnych.

B. Desarnaud był tym, który w roku 1825 uwidoczniał nam tę formę w dziele swem „Essay sur la Comptabilité commerciale“, przeprowadzając przeniesienie cyfr sumarycznych z dzienników specjalnych do Miesięcznika co dni 5. Forma ta nie ustaliła się jednak i przyjęto we Francyi prawie bez wyjątku sumaryczne przeniesienie z wpływem każdego miesiąca.

I Anglia przyswoiła sobie podobną formę, z małemi odmianami, jak to świadczy dzieło Th. Jones'a, który zatrzymuje dzienniki specjalne, sumujące się miesięcznie, z przeniesieniem sum tychże do Miesięcznika raz na trzy miesiące, — czego w żadnym razie polecić nie możemy.

Zastosowując metodę francuską do poprzedzającego ćwiczenia, uwidoczniamy nową formę w praktycznym jednomiesięcznym przykładzie, opuszczając naturalnie wszystkie księgi pomocnicze i Salda Conti, które są wspólne wszystkim metodom.

Przy tej sposobności nadmieniamy, że wskazanem jest w tych okolicznościach kontować do Salda Conti codziennie z wchodzącej i wychodzącej korespondencji, co jest łatwiejszem, niż gdyby to czynić miano z poszczególnych dzienników specjalnych, Kasy i Prima Noty; — w każdym jednak razie nie uwalnia to nas od obowiązku sporządzania Skontra R^{ku} bież. Różnych z wpływem każdego miesiąca, co jedynie upewnia nas w tem, iż nie popełniliśmy żadnego błędu w Salda Conti.

Dziennik specjalny:
Livre de notes

Prima Nota.

1

Listopad 1898.

Folio	Salda	Mie-	Conti	sięcz.					
8	2	11	R ^k bież. Różnych:						
	2		Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach						
			do Poczł. kasy oszczędności we Wiedniu					K 4592	64
			za podniesioną got. na czek Nr. 1						
9	2	15	R ^k nieruchomości						
	2		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Schumann Jan w miejscu					170	—
			za 1 regulator Geburtha, jak fakt. z 14/11						
12	2	20	R ^k ruchomości						
	2		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			Wertheim Franz & Comp., Wien						
			za 1 kasę ogniotrwałą Nr. 28614, jak					500	—
			fakt. z 18/11						
5	2	23	R ^k bież. Różnych:						
			A. Primavesi, Fiume						
	2		do R ^{ku} monet					4380	58
			za Fr 4600— w notach à K 95·23						
14	3	28	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti						
	3		do R ^{ku} bież. Różnych:						
			H. Maiti, Tryest						
			za przesłanych 200 worów ryżu włó-						
			skiego do sprzedaży komisowej, jak					3600	—
			fakt. z 20/11						
	1	30	R ^k kosztów handlowych						
	1		do R ^{ku} utrzymania domu						
			za wikt i pomieszkanie praktykanta za					30	—
			listopad						
1, 4	"		2 dłużników do R ^{ku} nieruchomości						
1			R ^k kosztów handlowych						
			za czynsz biura, magazynu i piwnicy						
			za listopad			K 200	—		
4			R ^k sklepu						
			za czynsz sklepu za listopad			100	—	300	—
								13573	22
Grudzień 1898.									

§. 244. Przez zaprowadzenie dzienników specjalnych staramy się nie tylko o podział pracy, ale równocześnie i o pełny pogląd na rozwój i stan tych części majątkowych, namacalnych, dla których zaprowadzamy dzienniki — z pominięciem Księgi głównej.

Wymagamy więc formy, która by umożliwiała nam wyczytanie tego samego z dziennika dotyczącego, co wyczytać możemy z dotyczącego rachunku w Księdze głównej.

Osiągnąć to możemy jedynie wówczas, jeśli dziennik ten urządzimy w formie podobnej do Skontra, w której obok obrotu umieścimy również początkowe i końcowe zapasy przedmiotu zarachować się mającego.

Nie koniec na tem. Dziennik ten powinien nam wykazać w odrębnych cyfrach sumy przenieść się mające z niego do Miesięcznika, dotyczące tak przychodu, jak i rozchodu, czyli zakupu i sprzedaży, z **wyłączeniem interesów kasowych**, które z dziennika kasowego mamy przenosić do Miesięcznika.

To osiągamy przez zaprowadzenie trzech rubryk pieniężnych, z których pierwsza dotyczy interesów kasowych, druga kredytowych, a trzecia sumę onych. **Suma interesów kredytowych, czyli rubryki średniej, jest tą sumą, którą przenosić należy z dotyczącego dziennika specjalnego do Miesięcznika.**

Jeśli dla pewnego przedmiotu prowadzimy dwa dzienniki, jak w naszym ćwiczeniu dla towarów, t. j. „Livre d'achats“ i Livre de ventes“, to przenosimy te sumy odrębnie z poszczególnych dzienników. Jest to zresztą koniecznem już ze względu na to, iż R^k towarów jest w pierwszym wypadku dłużnikiem, a w drugim wierzycielem.

W handlach światowego importu lub eksportu możemy dla każdego rodzaju towarów odrębne dzienniki specjalne prowadzić, czemu jednak i odrębne rachunki w Księdze głównej odpowiadać muszą, bo w obecnym naszym ćwiczeniu jest R^k towarów zbiorowym rachunkiem przedmiotowym.

Zasady powyżej wypowiedziane, odnoszące się do handlu, dotyczą i każdej innej gałęzi gospodarki społecznej — rozchodzić się więc będzie w onych jedynie o odmienne przedmioty, które też powodują nadanie odmiennych nazw dziennikom specjalnym, a oraz możliwą odmianę w szematycznym urządzeniu onych.

Dziennik specjalny:
Livre d'achats

Purchases-Book, Księga zakupna towarów.

1

(R^k towarów: **Debet**).

Folio		Zakupno		
Salda Mie- Conti siecz.		za go- tówkę	na kredyt	Razem
	1	Zapas według Inwentarza		34057 80
4		L. Stadtmüller w miejscu za 1 becz. wina		
		Riesler, jak fakt. z 31/10		524 79 524 79
5		A. Primavesi, Fiume , za 4 becz. wina		
		Nero, jak fakt. z 25/10		868 80 868 80
4	4	L. Stadtmüller w miejscu za 3 becz. wina		
		Riesler, jak fakt. z 4/11		871 20 871 20
5	6	A. Primavesi, Fiume , za 10 becz. włoskiego		
		wina białego, jak fakt. z 4/11		1872 — 1872 —
8	8	Rohrbacher Zuckerfabrik, Rohrbach , za		
		940 gł. cukru, jak fakt. z 6/11		4592 64 4592 64
5	21	A. Primavesi, Fiume , za 5 becz. kawy		
		Jawa i 5 becz. kawy Ceylon, jak fakt. z 15/11		26952 40 26952 40
3	24	H. Todesco, Fiume , za 10 becz. wina		
		Nero, jak fakt. z 16/11		2169 60 2169 60
		Koszta transportu i inne według Ks. kasy:		
	2	Przesyłka z Fiume, A. Primavesi,		
		wino 410·01		
	8	Przesyłka z Rohrbach, Zucker-		
		fabrik, cukier 499 20		
	9	Przesyłka z Fiume, A. Primavesi,		
		wino 1189·80		
	21	Przesyłka z Fiume, A. Primavesi,		
		kawa 1063·48		
	24	Przesyłka z Fiume, H. Todesco,		
		wino 1273 78		4436 27 4436 27
		Opusty dane według Prima Noty		
		— —		
	3	4436 27	37851 43	76345 50

Grudzień 1898.

Dziennik specjalny:
Livre de ventes*)

Sales-Book, Księga sprzedaży towarów.

(R^k towarów: **Credit**).

1

Folio		Sprzedaż			
Salda Mie-	Conti sięcz.				
		Listopad 1898			
		za go-	na	Razem	
		tówkę	kredyt		
	2		7425 10	7425 10	
	4				
	5		340 83	340 83	
6	5				
	7		3279 08	3279 08	
7	7				
	8		3597 —	3597 —	
	9		1083 24	1083 24	
	10				
6	10		1223 35	1223 35	
	17		3394 80	3394 80	
10	17				
	19		6870 40	6870 40	
11	19				
	25		3611 40	3611 40	
	26		685 62	685 62	
13	26		3290 —	3290 —	
	2, 4		34800 82	34800 82	
		Grudzień 1898.			

*) Chcąc wyprowadzić i wynik, umieszczamy, odnośnie do uwag naszych poczynionych w §. 244, w dzienniku „Livre d'achats“ w rubryce „Razem“ wartość początkowego zapasu, a w dzienniku „Livre de ventes“ również w tej samej rubryce wartość końcowego zapasu, różnicę zaś wstawiamy w rubryce „Razem“ jako zysk lub stratę w tym dzienniku, który cyfrowo okazuje się niższym. W ten sposób zrównają się cyfry obu dzienników z cyframi Debet i Credit R^ku towarów w Księdze głównej, co widzimy z poniższego zestawienia, opartego na zestawieniu za listopad na stronie 508—510:

Cyfra w rubryce „Razem“ dziennika:

„Livre d'achats“ wynosi	76345 50
„Livre de ventes“ wynosi	34800 82
+ wartości zapasu końcowego	44000 —
Różnica	2455 32

stanowi przeto w tym wypadku zysk osiągnięty z obrotu towarów.

78800 82 78800 82

Dziennik

Livre d'entrée des

Book of Bills Receivable,

(R^k rymes:

1

Folio		Data przychodu	Wierzyciel (Dostawca)	Nabyto			Numer
Salda	Mie-Conti sięcz.			za gotówkę	na kredyt	Razem	
Listopad 1898.							
	1	Listop.	1	Z Inwentarza		10000 —	37
7		"	8	J. Kordecki, Złoczów	1698 50	1698 50	38
"		"	"	"	1698 50	1698 50	39
11		"	19	J. Ważny, Lwów	3611 40	3611 40	40
	4				7008 40	17008 40	
Grudzień 1898.							

Dziennik specjalny:

Livre de sortie des effets à recevoir

Księga rymes rozchodu.

(R^k rymes: Credit).

1

Folio		Data rozchodu	Dłużnik (Odbiorca)	Pozbyto			Numer
Salda	Mie-Conti sięcz.			za gotówkę	na kredyt	Razem	

Dziennik

Livre des

Book of Bills Payable,

(R^k trat i akceptów własnych: Credit).

1

Puszczono w obieg.

Folio		Data kontowania		Dłużnik (Odbiorca)	Numer	Puszczono w obieg			Zapadłość	Wystawiciel
Salda	Mie-Conti sięcz.					za gotówkę	na kredyt	Razem		
				Listopad 1898.						
	1	Listop.	1	Z Inwentarza	1			6000 —	Stycz.	15
5		"	12	A. Primavesi, Fiume	2		1872 —	1872 —	Kwiec.	3
"		"	23	"	3		20000 —	20000 —	"	10
	2			Grudzień 1898.			21872 —	27872 —		

specjalny:

effets à recevoir

Księga rymes przychodu.

Debet).

1

Wystawiciel	Akceptant	Żyrant	Zlecenie	Zapadłość
N. N.	M. Jawornicki, Kraków			Luty 15
"	J. Kordecki, Złoczów			7
"	"			Maj 7
"	J. Ważny, Lwów			Marz. 19

Wszystko to, cośmy pisali w §. 244., dotyczy również i dzienników specjalnych, odnoszących się do weksli czynnych, jakimi są rymesy i dewizy.

I w tych dziennikach zatrzymaliśmy więc formę z trzema rubrykami pieniężnymi, a to w celu, ażeby równie jasno, jak w poprzedzających, mieć przed oczyma cyfrę przeniesć się mającą do Miesięcznika, obok cyfry ogólnej w rubryce „Razem“, umożliwiającą nam wykazanie wyniku.

W tym względzie różni się nasz wzór od wzorów przyjętych przez autorów szwajcarskich: F. Hügli i J. F. Schär, którzy się tylko jedną kolumną pieniężną zadowalniają.

Sądzymy, że po naszej stronie jest racja, co łatwo osądzić może każdy, porównując obopólne wzory.

specjalny:

effets à payer

Księga trat i akceptów własnych.

(R^k trat i akceptów własnych: Debet).

1

Ściągnięto.

Data wystawienia	Zlecenie	Folio		Data kontowania	Wierzyciel (Dostawca)	Numer	Ściągnięto		
		Salda	Mie-Conti sięcz.				za gotówkę	na kredyt	Razem
Paźdz. 15	Rohrbacher Zuckerfabr.				Listopad 1898.				
Listop. 12	A. Primavesi, Fiume								
" 23	"								
					Grudzień 1898.				

§. 245. Miesięcznik metody francuskiej ma inną cokolwiek formę, jak Miesięcznik metody niemieckiej. Nie składa się z dwóch części, zestawiających odrębnie dłużników, a odrębnie wierzycieli, lecz tylko z jednej, w której w rubrykach „Winien“ i „Ma“ zestawia je razem i osiąga zgodność cyfr, znoszących się obopólnie.

Zestawiamy go z wszystkich dzienników specjalnych, poczynając za zwyczaj od Prima Noty, a kończąc na kasie. Zresztą jest obojętnym zupełnie porządek, w jakim przeniesienie to przeprowadzamy.

Praca jest wprawdzie lżejszą, jak przy sporządzeniu Miesięcznika metody niemieckiej, ale też i nie osiąga tego, do czegośmy dążyli, tworząc Miesięcznik metody niemieckiej, t. j. uproszczenia Księgi głównej w takiej mierze, iżby ona po każdej stronie swych rachunków wykazywała tylko taką ilość pozycji, jaką ilość miesięcy posiada odnośny okres rachunkowy,

Wskutek tego przedstawia się też nam Księga główna metody francuskiej w cokolwiek odmiennej formie, jak Księga główna metody niemieckiej.

Tylko strona „Debet“ każdego rachunku wykazuje nam cyfrę sumaryczną wszystkich swych wierzycieli, — strona „Credit“ nie może tego dokonać i wykazuje taką ilość pozycji, jaką ilość własnych dłużników posiadał odnośny rachunek.

Chcąc doprowadzić do tego, iżby Miesięcznik metody francuskiej osiągnął to samo, co Miesięcznik metody niemieckiej, należałoby drugą część onego przeprowadzić, czyli wierzycieli zebrać chociaż w odmiennej formie — co uważamy za stosowniejsze.

Miesięcznik :
Journal général
Journal recapitulatif
(Common Day-Book, Monthly Journal).

Listopad 1898.

Folio							Winien	Ma
dzien- nica	Ks. głów.							
Pozycye otwarcia.								
2	1	9 dłużników do Rku bilansu						K 170769 40
		za mój stan czynny						
3		Rk kasy					K 14612 96	
4		Rk monet					10493 70	
5		Rk efektów					12160 —	
6		Rk rymes					10000 —	
7		Rk towarów					34057 80	
8		Rk nieruchomości					84000 —	
9		Rk ruchomości					1368 94	
10		Rk dyskontu					76 —	
11		Rk bież. Różnych:						
		Bazant Władysław, Lwów	4000	—			4000 —	
							170769 40	170769 40
2	1	Rk bilansu do 4 wierzycieli					64178 33	
		za mój stan bierny						
12		do Rku długów hipotecznych						30000 —
13		„ Rku trat i akceptów własnych						6000 —
10		„ Rku dyskontu						178 33
11		„ Rku bież. Różnych:						
		M. Jonasz, Lwów	24000	—				
		H. Todesco, Fiume	4000	—				28000 —
2	1	Rk bilansu					106591 07	
1		do Rku kapitału						106591 07
		za czysty kapitał						
							170769 40	170769 40
14	1/30	Rk kosztów handl. do 3 wierzycieli					555 08	
3		do Rku kasy						
K. 1		1. za księgi buchalteryczne i przy- bory kancelaryjne	85	08				
„ 2		30. za płace kantorzystów i maga- zyniera za listopad	240	—				325 08
P. 4	15	do Rku utrzymania domu						
		30. za wikt i pomieszkanie prakty- kanta za listopad						30 —
„ 4	8	do Rku nieruchomości						
		30. za czynsz biura, magazynu i pi- wnicy za listopad						200 —
9	1/30	Rk ruchomości do 2 wierzycieli					2234 90	
3		do Rku kasy						
K. 1		1. za urządzenie sklepu i piwnicy .						1734 90
P. 1	11	do Rku bież. Różnych						
		20. F. Wertheim & Comp., Wien						500 —
11	1/30	Rk bież. Różnych do 5 wierzycieli					68184 51	
3		do Rku kasy						
K. 1		1. L. Stadtmüller w miejscu	524	79				
„ 1		4. „ „ „	200	—				
„ 1		16. H. Todesco, Fiume	4000	—				
„ 1		18. M. Jonasz w miejscu	6000	—				
„ 1		23. A. Primavesi, Fiume	2571	82				13296 61
Przeniesienie							70974 49	16086 59

Listopad 1898.

Folio						Winien	Ma
dzien- nika	Ks. głów.						
			Przeniesienie			K 70974 49	K 16086 59
L. V. 1	7		do Rku towarów				
" 1			5. Kumor Aleksander, Gorlice	3279 08			
" 1			7. Kordecki Jan, Złoczów	3597 —			
" 1			10. Kumor Aleksander, Gorlice	3394 80			
" 1			17. Lechicki i Kosterkiewicz, Stryj	6870 40			
" 1			19. Ważny Jan w miejscu	3611 40			
" 1			26. Borys Jan, Przemyśl	3290 —			24042 68
	16		do Pocztowej kasy oszcz., Wiedeń				
P. 1			11. Rohrb. Zuckerfabrik, Rohrbach				4592 64
	13		do Rku trat i akceptów własnych				
L. P.			12. A. Primavesi, Fiume	1872 —			
"			23. " "	20000 —			21872 —
	4		do Rku monet				
P. 1			23. A. Primavesi, Fiume				4380 58
	17	1/30	Rk kaucyj czynnych		200 —		
K. 1	3		do Rku kasy				200 —
			7. za złożoną kaucję w P. kasie o.				
	16	1/30	Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu		10000 —		
K. 1	3		do Rku kasy				10000 —
			7. za wkładkę na rach. bież.				
	7	1/30	Rk towarów do 2 wierzycieli		42287 70		
K. 1	3		do Rku kasy				
" 1			2. za kosztą transp. wina z Fiume	410 01			
" 1			8. " " " cukru z Rohrbach	499 20			
" 1			9. " " " wina z Fiume	1189 80			
" 1			21. " " " kawy " "	1063 48			
" 2			24. " " " wina " "	1273 78			4436 27
	11		do Rku bież. Różnych				
L. A. 1			1. L. Stadtmüller w miejscu	524 79			
" 1			" A. Primavesi, Fiume	868 80			
" 1			4. L. Stadtmüller w miejscu	871 20			
" 1			6. A. Primavesi, Fiume	1872 —			
" 1			8. Rohrb. Zuckerfabrik, Rohrbach	4592 64			
" 1			21. A. Primavesi, Fiume	26952 40			
" 1			24. H. Todesco, Fiume	2169 60			37851 43
	8	1/30	Rk nieruchomości do 2 wierzycieli		247 50		
K. 1	3		do Rku kasy				
" 1			14. za płacę dozorczy za listopad	40 —			
			16. za robociznę murarzy i stolarza	37 50			77 50
	11		do Rku bież. Różnych				
P. 1			15. Schumann Jan w miejscu				170 —
	15	1/30	Rk utrzymania domu		500 —		
K. 2	3		do Rku kasy				500 —
			27. za got. na potrzeby domowe				
	18	1/30	Rk ryżu w komisie od H. Maiti do 2 wierzycieli		5080 —		
K. 2	3		do Rku kasy				1480 —
			29. za fracht i zwózkę 200 wor. ryżu				
	11		do Rku bież. Różnych				3600 —
P. 1			28. H. Maiti, Tryest				
			Przeniesienie		129289 69		129289 69

Listopad 1898.

Folio						Winien	Ma
dzien- nika	Ks. głów.						
			Przeniesienie			K 129289 69	K 129289 69
	19	1/30	R ^k sklepu do 3 wierzycieli			10978 14	
K. 2	3		do R ^{ku} kasy				
	7		30. za płacę pomocnika za listopad				120 --
L. V. 1			do R ^{ku} towarów				
" 1			2. za otrzym. towary z mag. i piwn.	7425 10			
" 1			4. " " " " "	340 83			
" 1			8. " " " " "	1083 24			
" 1			9. " " " " "	1223 35			
" 1			25. " " " " "	685 62			10758 14
P. 1	8		do R ^{ku} nieruchomości				
			30. za czynsz sklepu za listopad				100 —
	6	1/30	R ^k rymes			7008 40	
L. R. 1	11		do R ^{ku} bież. Różnych				
" 1			9. Kordecki Jan, Złoczów	3397 —			
			19. Ważny Jan w miejscu	3611 40			7008 40
	3	1/30	R ^k kasy do 4 wierzycieli			23267 08	
K. 1	11		do R ^{ku} bież. Różnych				
" 1			5. Kumor Aleksander, Gorlice	3000 —			
" 1			7. Kordecki Jan, Złoczów	200 —			
" 1			10. Kumor Aleksander, Gorlice	3000 —			
" 1			22. " " " "	279 08			6479 08
	19		do R ^{ku} sklepu				
" 1			7. za got. z targu od 2—7	3200 —			
" 1			14. " " " " 8—14	1900 —			
" 1			21. " " " " 15—21	2700 —			
" 2			28. " " " " 22—28	2000 —			9800 —
	4		do R ^{ku} monet				
" 1			13. za sprzed. Mr 5200—				6188 —
	8		do R ^{ku} nieruchomości				
" 1			15. za pobrany czynsz od lokatorów				800 —
			za listopad				
						170543 31	170543 31
			Kontrola:				
			Livre de notes	13573 22			
			" d'achats	37851 43			
			" de ventes	34800 82			
			" d'entrée des effets à recevoir	7008 40			
			" de sortie des effets à recevoir	—			
			" des effets á payer, Credit	21872 —			
			" " " " Debet	—			
			" de caisse, Debet	23267 08			
			" " " " Credit	32170 36			
			Suma Miesięcznika za listopad	170543 31			

Księga główna czyli centralna

(Grand livre, Livre de raison, Ledger,
Libro Maestro, Hauptbuch).

1 Winien.		Rachunek	

2 Winien		Rachunek	
1898			
Listopad	1	Do 4 wierzycieli za mój stan bierny	1 K 64178 33
"	"	" Rku kapitału za czysty kapitał	" 106591 07
			170769 40

3 Winien.		Rachunek	
1898			
Listopad	1	Do Rku bilansu za zapas	1 K 14612 96
"	1/30	" 4 wierzycieli	" 23267 08

4 Winien.		Rachunek	
1898			
Listopad	1	Do Rku bilansu za zapas	1 K 10493 70

5 Winien.		Rachunek	
1898			
Listopad	1	Do Rku bilansu za zapas	1 K 12160 —

6 Winien.		Rachunek	
1898			
Listopad	1	Do Rku bilansu za zapas	1 K 10000 —
"	1/30	" Rku bież. Różnych	4 7008 40

kapitału.		Ma. 1	
1898			
Listopad	1	Od Rku bilansu za czysty kapitał	1 K 106591 07

bilansu.		Ma. 2	
1898			
Listopad	1	Od 9 dłużników za mój stan czynny	1 K 170769 40
			170769 40

kasy.		Ma. 3	
1898			
Listopad	1/30	Od Rku kosztów handlowych	1 K 325 08
"	"	" Rku ruchomości	2 1734 90
"	"	" Rku bież. Różnych	" 13296 61
"	"	" Rku kaucyj czynnych	" 200 —
"	"	" Pocztowej kasy oszczędności we Wiedniu	" 10000 —
"	"	" Rku towarów	3 4436 27
"	"	" Rku nieruchomości	" 77 50
"	"	" Rku utrzymania domu	" 500 —
"	"	" Rku ryżu w komisie od H. Maiti	" 1480 —
"	"	" Rku sklepu	" 120 —

monet.		Ma. 4	
1898			
Listopad	1/30	Od Rku bież. Różnych	2 K 4380 53
"	"	" Rku monet	4 6188 —

efektów.		Ma. 5	

rymes.		Ma. 6	

7 Winien.			Rachunek		
1898	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas	1	K 34057	80
Listopad	1/30	" 2 wierzycieli	3	42287	70
"					

8 Winien.			Rachunek		
1898	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość realności	1	K 84000	—
Listopad	1/30	" 2 wierzycieli	3	247	50
"					

9 Winien.			Rachunek		
1898	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość urządzenia	1	K 1368	94
Listopad	1/30	" 2 wierzycieli	2	2234	90
"					

10 Winien.			Rachunek		
1898	1	Do R ^{ku} bilansu za dyskont z trat	1	K 76	—
Listopad					

11 Winien.			Rachunek		
1898	1	Do R ^{ku} bilansu za długi komitentów	1	K 4000	—
Listopad	1/30	" 5 wierzycieli	2	68184	51
"					

12 Winien.			Rachunek		

towarów.			Ma.		
1898	1/30	Od R ^{ku} bież. Różnych	2	K 24042	68
Listopad	"	" R ^{ku} sklepu	4	10758	14
"					

nieruchomości.			Ma.		
1898	1/30	Od R ^{ku} kosztów handlowych	1	K 200	—
Listopad	"	" R ^{ku} sklepu	4	100	—
"	"	" R ^{ku} kasy	"	800	—
"					

ruchomości.			Ma.		

dyskontu.			Ma.		
1898	1	Od R ^{ku} bilansu za dyskont z rymes	1	K 178	33
Listopad					

bieżący Różnych.			Ma.		
1898	1	Od R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów	1	K 28000	—
Listopad	1/30	" R ^{ku} ruchomości	2	500	—
"	"	" R ^{ku} towarów	3	37851	43
"	"	" R ^{ku} nieruchomości	"	170	—
"	"	" R ^{ku} ryżu w komisie od H. Maiti	"	3600	—
"	"	" R ^{ku} rymes	4	7008	40
"	"	" R ^{ku} kasy	"	6479	08
"					

długów hipotecznych.			Ma.		
1898	1	Od R ^{ku} bilansu za zalegający dług na realności	1	K 30000	—
Listopad					

13 Winien.		Rachunek trat			
1898					
Listopad	1/30				

14 Winien.		Rachunek			
1898					
Listopad	1/30	Do 3 wierzycieli	1	K 555	08

15 Winien.		Rachunek			
1898					
Listopad	1/30	Do R ^{ku} kasy	3	K 500	—

16 Winien.		Pocztowa kasa oszczędności			
1898					
Listopad	1/30	Do R ^{ku} kasy	2	K 10000	—

17 Winien.		Rachunek			
1898					
Listopad	1/30	Do R ^{ku} kasy	2	K 200	—

18 Winien.		R ^k ryżu w komisie			
1898					
Listopad	1/30	Do 2 wierzycieli	3	K 5030	—

19 Winien.		Rachunek			
1898					
Listopad	1/30	Do 3 wierzycieli	4	K 10978	14

i akceptów własnych.		Ma.			
1898					
Listopad	1	Od R ^{ku} bilansu za weksle w obiegu	1	K 6000	—
"	1/30	" R ^{ku} bież. Różnych	2	21872	—

kosztów handlowych.		Ma.			

utrzymania domu.		Ma.			
1898					
Listopad	1/30	Od R ^{ku} kosztów handlowych	1	K 30	—

we Wiedniu.		Ma.			
1898					
Listopad	1/30	Od R ^{ku} bież. Różnych	2	K 4592	64

kaucyj czynnych.		Ma.			

od H. Maiti.		Ma.			

sklepu.		Ma.			
1898					
Listopad	1/30	Od R ^{ku} kasy	4	K 9890	—

Skorowidz Księgi głównej.

B.	
R ^k bieżący Różnych	11
R ^k bilansu	2

D.	
R ^k dyskontu	10
R ^k długów hipotecznych	12

E.	
R ^k efektów	5

K.	
R ^k kapitału	1
R ^k kosztów handlowych	14
R ^k kaucyj czynnych	17
R ^k kasy	3

M.	
R ^k monet	4

N.	
R ^k nieruchomości	8

P.	
Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu	16

R.	
R ^k rymes	6
R ^k ruchomości	9
R ^k ryżu w komisie od H. Maiti	18

S.	
R ^k sklepu	19

T.	
R ^k towarów	7
R ^k trat i akceptów własnych .	13

U.	
R ^k utrzymania domu	15

§. 246. Uwidoczniając w poprzedzającym ćwiczeniu formę metody francuskiej, nie przeprowadziliśmy w niej rocznego zamknięcia, ponieważ byłoby ono tylko powtórzeniem tego, co już wykazywała metoda włoska. Nadmieniamy jedynie, że należałoby jeszcze przeprowadzić w odpowiedniej formie materyał za grudzień, sporządzić Bilans probierczy, Inwentarz i Strażę zamknięcia, sformułować pozycye zamknięcia, zamknąć Księgę główną i otworzyć ją ponownie, sformułowawszy poprzednio pozycye otwarcia.

Ogółem jakąkolwiek metodą prowadzilibyśmy księgi nasze, sposób zamknięcia Księgi głównej i wyprowadzenia wyników pozostawałby zawsze ten sam. Zasada jest tu miarodajną, a forma rzeczą podrzędną.

Pozostaje nam jeszcze ocena co do wartości metody francuskiej w praktyce.

Otóż osiągnąwszy możliwość podziału pracy przez zaprowadzenie większej ilości dzienników, możemy bezpiecznie metodę tę zastosować do największego nawet przedsiębiorstwa, o rozlicznych gałęziach gospodarki, i do każdego rodzaju onej.

Czy to handel, czy fabryka, czy bank lub gospodarka rolna w połączeniu z przemysłem, — dla wszystkich ona się nadaje, a obojętną jest zupełnie rzeczą, czy dzienniki specjalne nazwiemy tak lub owak, lub też czy szematyczne urządzenie onych przeprowadzimy inaczej.

Rozpowszechnia się też metoda francuska coraz więcej, szczególnie w Niemczech, pod przywłaszczoną nazwą metody niemieckiej; — nam nie przystoi jednak pomagać żadnemu zaborowi i dlatego pozostać powinna na zawsze dla nas ta forma pod nazwą metody francuskiej.

ROZDZIAŁ V.

Metoda amerykańska.

§. 247. **Metoda amerykańska dąży do uproszczenia pracy i osiągnęła cel swój znakomicie. Jest to metoda najpraktyczniejsza ze wszystkich i zasługująca na wszechstronne rozpowszechnienie, oczywiście tam, gdzie rodzaj przedsiębiorstwa to dopuszcza.**

Dlaczego ta metoda metodą amerykańską została przezwaną, trudno wyjaśnić. Prawdopodobnie nie jest ona ani wymysłem amerykańskim, ani nowym wymysłem ogółem, bo już w roku 1834 Martin Bataille w rozprawie swej: „Traité de la nouvelle comptabilité commerciale et finan-

cière“, a profesor M. Tremery w roku 1840 w piśmie „Manuel du teneur des livres“ oną uwidoczniają *).

W literaturze zawodowej polskiej znajdujemy ją zastosowaną w dziele Antoniego Barcińskiego: „Buchalterya podwójna“, Warszawa 1876, pod tytułem „Nowa metoda utrzymywania ksiąg podwójnie“ zupełnie racjonalnie i w dziełku Karola Jacobsona: „Metoda pogładowa buchalteryi amerykańskiej“, Warszawa 1894, cokolwiek bałamutnie **).

Również i „Podręcznik dla stowarzyszeń udziałowych“, Lwów 1896, wykazuje nam formę szematyczną, podobną do amerykańskiej w swej Księdze likwidacyjnej, autorstwa Narcyza Ulmera i Jakóba Nawrockiego, i tak zwanej Księdze głównej, — nie możemy jednak uważać tej rachunkowości za metodę amerykańską, bo brak jej głównie duszy, czyli zasad buchalteryi systematycznej. Jest to poprostu szematyczna Księga kasy, a tak zwana Księga główna wiernem odbiciem onej w sumach miesięcznych.

W literaturze zawodowej rosyjskiej widzimy podobną formę jak amerykańska, zastosowaną w dziele Th. Osersky'ego pod tytułem „Buchalteryi potrójnej“, wprawdzie z innym podziałem, ale z uwzględnieniem zasad Buchalteryi systematycznej.

Główna różnica między metodą amerykańską a poprzedzającemi ją metodami: włoską, niemiecką i francuską, tkwi w powrocie do jednolitego dziennika metody włoskiej, w którym umieszczaliśmy wszystkie interesa, a zatem kasowe i kredytowe, w ich porządku chronologicznym i w urzędzeniu szematycznym tegoż dziennika w takiej formie, że w części szematycznej onego poszczególne pary rubryk, z odpowiednim nagłówkiem, przedstawiają nam równocześnie Księgę główną. Jest to więc połączenie księgi zasadniczej z księgą systematyczną.

Zależy od nas, czy chcemy uważać tę część szematyczną dziennika rzeczywiście jako Księgę główną, czy też chcemy prowadzić odrębną Księgę główną, a szematyczny dziennik uważać jedynie jako księgę zasadniczą, z której po pewnym odstępie czasu przenosimy cyfry sumaryczne do księgi systematycznej.

Ten ostatni rodzaj zapatrywania ustalił się w nowszych czasach prawie wszędzie ze względów praktycznych, to też, stosownie do onego przeprowadzamy następne ćwiczenie w formie nowej.

*) Obacz: F. Hügli, „Die Buchhaltungs-Systeme und Buchhaltungs-Formen“, Bern 1887.

**) Do oświadczenia tego jesteśmy zmuszeni okolicznością, że autor, podejmując się reformy Buchalteryi, stara się rzekomo zapoznać nas w dziełku swem z zasadami Buchalteryi amerykańskiej i twierdzi, że nas przekona, o ile ta metoda jest praktyczniejszą od podwójnej. (Obacz str. 5 tego dziełka). Jeżeli się zważy, że metody: włoska, niemiecka, francuska i amerykańska są tylko odmianami Buchalteryi systematycznej, a ta jest Buchalterją podwójną, to twierdzenie nasze o bałamutności dziełka wyda się prawdopodobnie każdemu tylko słusznem.

§. 248. W dniu 1. maja 1899 r. zawiązuje się we Lwowie za inicjatywą nauczycieli szkół ludowych towarzystwo zaliczkowe, którego statut, zatwierdzony przez władzę, opiewa:

Statut krajowego Towarzystwa zaliczkowego nauczycielskiego, stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką we Lwowie.

Firma, siedziba i przedmiot.

§. 1. Podpisani zawiązują stowarzyszenie pod firmą „Krajowe Towarzystwo zaliczkowe nauczycielskie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“.

Przedmiotem przedsiębiorstwa jest pomaganie członkom swoim w ich potrzebach domowo-gospodarskich i zawodowych, jako to: udzielanie im pożyczek na procent umiarkowany, ułatwianie korzystnej lokacyi ich oszczędności, pośredniczenie w ubezpieczaniu ich mienia i życia, pomoc w wydawnictwie ich prac naukowych, ułatwianie w nabywaniu książek, przyborów naukowych, druków szkolnych etc. Siedzibą Towarzystwa jest miasto Lwów.

Czas trwania przedsiębiorstwa jest nieograniczony.

Kapitał obrotowy Towarzystwa.

§. 2. Kapitał obrotowy Towarzystwa powstaje z wkładek członków i udziału tychże w zyskach, tudzież z funduszy obcych.

Fundusze własne dzielą się na.

- a) właściwy majątek Towarzystwa, który należy do ogółu członków, a przedsiębiorstwu służy jako rezerwa (§. 63 stat.);
- b) udziały członków, jako własność tychże, każdego z osobna (§§. 57, 58, 59, 60 statutu).

Fundusze obce powstają z wkładek na rachunek bieżący, przyjmowanych zarówno od członków, jak i nieczłonków, tudzież z pożyczek, do obrotu zaciąganych. Kapitały obce nie mogą wszakże przekraczać sumy ogólnej wniesionych, odpowiedzialnych udziałów.

Organa Towarzystwa.

§. 3. Towarzystwo zarządza swojemi sprawami samoistnie. Organami Towarzystwa są:

1. Dyrekeya.
2. Rada nadzorcza.
3. Ogólne zgromadzenie.

I. Dyrekeya.

a) Skład i wybór Dyrekeyi.

§. 4. Dyrekeya składa się z trzech dyrektorów, a mianowicie: dyrektora kasyera, dyrektora kontrolora i dyrektora referenta. Wybiera ich Rada nadzorcza z pośród członków Towarzystwa absolutną większością głosów na przeciąg lat trzech, głosując kartkami na każdego z osobna, i przedstawia Ogólnemu zgromadzeniu do zatwierdzenia.

Gdyby który z przedstawionych nie został zatwierdzonym, Rada nadzorcza uczyni na tem samem lub na najbliższem posiedzeniu dalsze w tej mierze przedstawienie. Oprócz tego wybrani będą trzej zastępcy dyrektorów w ten sam sposób, jak członkowie Dyrekcyi. Wybór ponowny tych samych osób, po skończeniu kadencji wyborczej, jest dozwolony.

Na początek podpisujący ten statut członkowie założyciele, stanowiący ogół członków Towarzystwa, wybierają z pomiędzy siebie i mianują dyrektorami na 3-letni okres czasu, aż do czwartego dorocznego Walnego zgromadzenia, pp.: Bałabana Józefa, Pierzchałę Ludwika i Szafrąńskiego Jana.

b) Legitymacya.

§. 5. Jako legitymacya dla członków Dyrekcyi i ich zastępców służy protokół, spisany na Zgromadzeniu ogólnem, na którem wybory zatwierdzone zostały (§. 5 ust. 7 ustawy). O dokonanych wyborach powinna Dyrekcyja w najkrótszym czasie zawiadomić Sąd handlowy, przy równoczesnem przedłożeniu odpisu protokołu zatwierdzenia i deklaracyi pisemnej członków Dyrekcyi, iż wybór przyjmują, z załączeniem uwierzytelnionych podpisów tychże (§. 16 ustawy). Dyrektorowie i ich zastępcy, wybrani na pierwszy 3-letni okres czasu (§. 4), legitymują się protokołem wyborczym, spisany jednocześnie z zawiązaniem Towarzystwa.

c) Zakres czynności Dyrekcyi.

§. 6. Dyrekcyja podpisuje Towarzystwo i zastępuje je sądownie i pozasądowo w z wszystkich (na podstawie §§. 15 i następnych ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p.) przysługującymi jej atrybucyami.

§. 7. Podpis za Towarzystwo uskutecznia się w ten sposób, iż podpisujący do firmy Towarzystwa podpisy swe dołączają. Do ważności zobowiązania wobec osób trzecich potrzeba podpisu dwóch członków Dyrekcyi (§. 17 ustawy).

§. 8. Wszelkie zobowiązania, przyjęte przez Dyrekcyę, nawet bez osobnego upoważnienia od Rady nadzorczej lub Ogólnego zgromadzenia, obowiązują Towarzystwo.

§. 9. Członkowie Dyrekcyi, którzy w swoim urzędowaniu przekroczyli: zakres umocowania, przepisy ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p., lub postanowienia niniejszego statutu, odpowiadają za wszelkie stąd wynikłe szkody osobiście i solidarnie (§. 23 ustawy).

§. 10. Dyrekcyja sprawuje wszelkie bieżące czynności; w szczególności ma staranie: o dokładność i jasność księzkowania; o sporządzanie w swoim czasie, po ukończeniu roku, bilansów, według przepisów ogólnej ustawy handlowej i określić, zawartych w § 22 ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p.; również o bezpieczne i odpowiednie przechowanie gotówki, kasy i dokumentów.

§. 11. Zakres działania pojedynczych członków Dyrekcyi określi Rada nadzorcza osobnym regulaminem, zatwierdzonym przez Walne zgromadzenie.

§. 12. Dyrekcyja załatwia swe czynności większością głosów na posiedzeniach plenarnych, na których potrzebna jest obecność trzech członków Dyrekcyi, względnie zastępców.

§. 13. Dyrekcyja prowadzi osobny protokół swoich czynności. Protokoły podpisują wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie Dyrekcyi.

§. 14. Szczególnie obowiązana jest Dyrekcyja zawczasu przedkładać Sądowi handlowemu i ogłaszać sprawy w §§. 3, 6, 9, 16, 40, 42 i 49 ustawy z dnia

9. kwietnia 1873 wskazane; prowadzić rejestr, w §. 14 określony; wnosić akta do władz politycznych, w §. 35 al. 2 wskazane; jak również wypełniać ściśle zobowiązania, według §§. 22, 28, 35 al. 1 i 84 rzeczony ustawy na Towarzystwo nałożone, w przeciwnym bowiem razie kary, zwłaszcza pieniężne, nałożone w §§. 29, 35 i 89 ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p., za niewykonanie powyższych obowiązków na Dyrekcyę wyłącznie spadają.

§. 15. Poświadczenia i pokwitowania, wydawane jedynie w celu przeprowadzenia manipulacyi, mogą być podpisywane także przez tych urzędników Towarzystwa, którym te czynności przez Dyrekcyę poruczone zostaną. Za czynności te wszakże Dyrekcyą odpowiada przed Towarzystwem solidarnie.

§. 16. Gotówka, dokumenty dłużne i papiery wartościowe Towarzystwa przechowane być mają pod dwoma kluczami, które tylko w rękach Dyrektorów znajdować się mogą.

§. 17. Dyrekcyą powinna przynajmniej raz na miesiąc odbyć szkontrum kasy. Protokół z każdego odbytego szkontra powinien być przedłożony Radzie nadzorczej.

§. 18. W razie krótkotrwałych przeszkód któregokolwiek z członków Dyrekcyi zastępuje go zastępca we wszystkich czynnościach.

§. 19. Na wypadek przeszkody, trwającej dłużej niż pół roku, dalej wystąpienia lub śmierci członka Dyrekcyi, Rada nadzorcza zarządzi wybór uzupełniający.

§. 20. W miarę potrzeby przyjmowani będą do pomocy Dyrekcyi urzędnicy, których mianuje Rada nadzorcza na przedstawienie Dyrekcyi (§. 34 a).

d) Usunięcie z urzędowania członków Dyrekcyi.

§. 21. Rada nadzorcza ma prawo usuwać czasowo członków Dyrekcyi za przekroczenia urzędowe. Zarządzenie to powinna jednak przedłożyć Ogólnemu zgromadzeniu, w jak najkrótszym czasie zwołać się mającemu, do stanowczego rozstrzygnięcia.

§. 22. Ogólne zgromadzenie może każdego czasu tak całą Dyrekcyę, jak poszczególnych jej członków, złożyć z urzędu.

e) Wynagrodzenie za czynności członków Dyrekcyi.

§. 23. Członkowie Dyrekcyi pobierać będą za sprawowanie swych czynności wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy corocznie Ogólne zgromadzenie na wniosek Rady nadzorczej.

II. Rada nadzorcza.

a) Skład jej i wybór.

§. 24. Rada nadzorcza składa się z dziewięciu członków, których wybiera z grona członków Towarzystwa Ogólne zgromadzenie absolutną większością głosów na przeciąg lat trzech.

Wybieralnymi są wszyscy członkowie Towarzystwa oprócz członków Dyrekcyi. Jeżeli przy pierwszym głosowaniu nie otrzymali wszyscy absolutnej większości głosów, Zgromadzenie przystępuje do wyborów ściślejszych z pośród tych członków, którzy po wybranych otrzymali największą ilość głosów. Przy równości głosów rozstrzyga los. Z grona członków Rady nadzorczej ustępuje corocznie $\frac{1}{3}$ część, a w miejsce ustępujących zarządzone zostaną ponowne wybory.

W pierwszych dwóch latach rozstrzyga w tej mierze los. Wybór ponowny po ukończeniu kadencji wyborczej jest dozwolony.

§. 25. W razie wystąpienia lub śmierci którego z członków Rady nadzorczej, wstępuje w jego miejsce ten z członków Towarzystwa, który przy ostatnich wyborach miał względnie największą ilość głosów; wszelako Rada nadzorcza może zarządzić Walne zgromadzenie celem uzupełnienia wyboru.

b) Sposób załatwiania czynności.

§. 26. Rada nadzorcza wybiera z pośród siebie: prezesa, sekretarza i ich zastępców. Uchwały zapadają większością głosów obecnych na posiedzeniu członków. Do kompletu wymagana jest obecność pięciu członków Rady nadzorczej. Członkowie Rady nadzorczej odpowiadają za szkody, jakie mogą powstać wskutek niedopełnienia przez nich obowiązków (§. 24 ustawy).

§. 27. Posiedzenia Rady nadzorczej zwołuje prezes i przewodniczy takowym, a w razie przeszkody jego zastępca. Protokoły posiedzeń podpisują — po przyjęciu ich przez Radę nadzorczą — prezes i sekretarz.

§. 28. Dyrekcyja, jak również $\frac{1}{3}$ członków Rady nadzorczej mogą każdego czasu żądać od prezesa zwołania Rady nadzorczej, któremu to żądaniu prezes bezzwłocznie zadość uczynić powinien.

Żądanie zwołania powinno być wniesione pisemnie z podaniem przedmiotu obrad.

§. 29. Na wezwanie Rady nadzorczej obowiązana jest Dyrekcyja być obecną na posiedzeniu Rady z głosem doradczym, względnie stanowczym (§§. 35 i 36 stat.) i udzielać wszelkich wyjaśnień; niemniej na żądanie winna przedłożyć księgi korespondencye i wszelkie inne akta.

c) Usunięcie z urzędowania członków Rady nadzorczej.

§. 30. Członkowie Rady nadzorczej, którzy pozbawieni zostali prawa rozporządzania swym majątkiem, albo za zbrodnię lub przekroczenie, z chęci zysku popełniczne, zostali zasądzeni, tracą mandat. Członkowie Rady nadzorczej, którzy nie dotrzymują zobowiązań wobec Towarzystwa, lub dopuszczają do procesu z Towarzystwem, mogą być uchwałą Ogólnego zgromadzenia od urzędowania swego każdego czasu usunięci.

Prawo przedstawienia wniosku usunięcia członka Rady nadzorczej od urzędowania, z powodów w poprzednim ustępie wymienionych, przysługuje Dyrekcyi, wogóle zaś, bez ograniczenia powyższymi powodami, członkom Rady nadzorczej.

Wniosek taki może pochodzić także z grona członków Towarzystwa, w którym to razie ma być wniesiony do Rady nadzorczej pisemnie, z podaniem powodów i zaopatrzony podpisami przynajmniej 20 członków.

d) Zakres działania Rady nadzorczej.

§. 31. Rada nadzorcza czuwa nad czynnościami Dyrekcyi i jest uprawnioną w tym celu każdego czasu wglądać w książki i papiery, przedsiębrać skontrolasy, a w razie wykrytych nieporządków zarządzić środki zaradcze. Rada może członków Dyrekcyi do zatwierdzenia Ogólnego zgromadzenia zasuspendować w urzędowaniu, powinna jednak w tym wypadku powołać zastępców.

§. 32. Rada nadzorcza powinna sprawdzać bilanse miesięczne, a przytem dokładnie badać stan i tok spraw Towarzystwa z ciągu roku. W szczególności zaś obowiązana jest Rada nadzorcza sprawdzać dokładnie zamknięcia rachunkowe

i bilanse roczne, przez Dyrekcyę przedłożyć się mające, zdawać o nich sprawę Ogólnemu zgromadzeniu i czynić wnioski co do rozdziału zysków (§. 24 ust.).

§. 33. Rada nadzorcza zastępuje Towarzystwo przy zawieraniu umowy z członkami Dyrekcyi i w procesach, jakieby przeciw nim prowadzonymi być miały.

W tym wypadku jako legitymacya służy jej odpis jednośnej uchwały Ogólnego zgromadzenia i protokołów wyborczych ówczesnych członków Rady nadzorczej (§§. 24, 25 i 48 lit. c statutu i §. 25 ustawy).

§. 34. Oprócz wymienionych wyraźnie w niniejszym statucie przedmiotów, Rada nadzorcza udziela Dyrekcyi pozwolenia swego jeszcze do spraw następujących :

- a) do przyjmowania i oddalania urzędników (§. 20) i regulowania ich pborów;
- b) do umów Towarzystwa, obowiązujących na czas sięgający po za termin trwania mandatu Dyrekcyi;
- c) do zaciągania pożyczek na rzecz Towarzystwa, z zachowaniem ostrożności, przewidzianych w §. 2 niniejszego statutu;
- d) do przyjmowania wkładek na rachunek bieżący (oszczędności) z zachowaniem tych samych ostrożności, co pod c);
- e) do stałej lokacyi zbywającej gotówki;
- f) do ustanawia wysokości procentów i prowizyi od udzielonego kredytu.

Ogłoszenie o każdorazowem ustanowieniu stopy procentowej powinno być umieszczone w lokalu kasowym Towarzystwa.

§. 35. W sprawach, w następującym §. 36 wyliczonych, rozstrzyga Rada nadzorcza łącznie z Dyrekcyą na wspólnych posiedzeniach, przy których członkowie Dyrekcyi z głosem stanowczym uczestniczą. Do kompletu takich posiedzeń potrzebną jest obecność przynajmniej 5 członków Rady nadzorczej i 2 członków Dyrekcyi. Na tych posiedzeniach przewodniczy prezes Rady nadzorczej lub jego zastępca.

§. 36. Przedmiotami wspólnych posiedzeń są następujące sprawy :

- a) wykluczanie członków;
- b) suspendowanie z urzędowania urzędników;
- c) uchwalanie instrukcyj i regulaminów, jak również zaprowadzenie księgowości;
- d) ustanowienie stopy procentowej od wkładek na rachunek bieżący;
- e) ewentualny wybór delegata na Zgromadzenie Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych;
- f) ustanowienie wysokości wpisowego, przypadającego od wstępujących członków według §. 62 do funduszu rezerwowego.

III. Ogólne zgromadzenie.

a) Prawo udziału.

§. 37. Prawa, jakie członkom w sprawach Towarzystwa przysługują, wykonywują oni na Ogólnych zgromadzeniach. Uprawnieni do brania udziału w Ogólnych zgromadzeniach są tylko ci członkowie, którzy wpłacili gotówką przynajmniej jeden pełny udział w kwocie 50 K (§. 57 statutu).

Każdy pełno wpłacony udział uprawnia członka do jednego głosu na Walnem zgromadzeniu. Członek mający dwa pełne udziały posiada więc dwa głosy, trzy udziały trzy głosy i t. d. w tym stosunku. Więcej wszakże jak 4 głosy jeden członek posiadać nie może.

Przy uchwałach, powziąć się mających, prawo głosowania może być przeniesione na trzecią osobę. Pełnomocnik wszakże może zastępować tylko jedną osobę. Za instytucje i Stowarzyszenia biorą udział w Ogólnych zgromadzeniach wykazani ich pełnomocnicy.

b) Zwolywanie Ogólnych zgromadzeń.

§. 38. Ogólne zgromadzenie zwołuje z reguły Rada nadzorcza, a w razie nagłej potrzeby Dyrekcyja. Zaproszenie na Ogólne zgromadzenie powinno być ogłoszone w jednym z dzienników lwowskich, podpisane przez prezesa lub tegoż zastępcę i sekretarza Rady nadzorczej, albo przez Dyrekcyę (§. 5 ust., 8, 9, 10, 11 i §. 28 ust.).

§. 39. Zaproszenie to powinno być ogłoszone przynajmniej 8 dni przed dniem zebrania i zawierać porządek dzienny Zgromadzenia (§. 30 ustawy).

c) Zwyczajne Ogólne zgromadzenie.

§. 40. Zwyczajne Ogólne zgromadzenie odbywa się po upływie każdego roku, z reguły w wielkim tygodniu świąt wielkanocnych.

d) Nadzwyczajne Ogólne zgromadzenie.

§. 41. W wypadkach nagłych może być zwołane każdego czasu nadzwyczajne Ogólne zgromadzenie. Rada nadzorcza jest obowiązana zwołać takie Zgromadzenie do dni czterestu, jeżeli tego zażąda Dyrekcyja lub 20 członków Towarzystwa pisemnie z podaniem przedmiotu obrad.

e) Porządek dzienny:

§. 42. Porządek dzienny Ogólnego zgromadzenia ustanawia Rada nadzorcza, jeżeli zwołanie pochodzi od niej, w innych wypadkach ustanawia go Dyrekcyja.

Na porządku dziennym muszą być zamieszczone wszelkie wnioski, które przez zwołujący Zarząd lub członków (§. 40 i 41 stat.) podane zostały.

f) Przewodnictwo.

§. 43. Zgromadzeniom ogólnym przewodniczy prezes Rady nadzorczej lub jego zastępca, jeżeli zaś zwołane zostało przez Dyrekcyę, zagaja je jeden z dyrektorów. Z uchwały Ogólnego zgromadzenia przewodnictwo to może być poruczone któremukolwiek członkowi Towarzystwa. Sekretarzy powołuje przewodniczący.

g) Głosowanie.

§. 44. Głosowanie odbywać się będzie zazwyczaj przez podniesienie rąk, przy wyborach zaś kartkami. W razach, przez przewodniczącego za wątpliwe uznanych, powoła on członków do obliczenia głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego (§. 33 ustawy).

Co do głosowania przy wyborach obowiązują przepisy §§. 4, 24 i 37 stat., tudzież §. 33 ustawy.

h) Uchwały.

§. 45. Do prawomocności uchwał Zgromadzenia ogólnego wystarczy każda ilość zebranych członków, jeżeli tylko do zwołania zastosowane zostały przepisy §§. 38 i 39 statutu. Uchwały, zapadłe na Zgromadzeniach większością głosów, mają dla Towarzystwa moc obowiązującą.

§. 46. Uchwały o zmianie statutu lub rozwiązaniu Towarzystwa powzięte być mogą w obecności co najmniej $\frac{1}{4}$ części członków, uprawnionych do głosowania, większością $\frac{2}{3}$ głosów obecnych. Jeżeli na Zgromadzeniu nie ma potrzebnej liczby członków, ma się odbyć w ciągu następnych dni 30 powtórnie Walne zgromadzenie, które, bez względu na liczbę obecnych, większością $\frac{2}{3}$ głosów rozstrzyga.

§. 47. Protokół Ogólnego zgromadzenia podpisują: przewodniczący i sekretarze.

i) Sprawy podlegające uchwałom Ogólnego zgromadzenia.

§. 48. Uchwałom Ogólnego zgromadzenia podlegają następujące sprawy:

- a) zmiana i uzupełnienie statutu;
- b) rozwiązanie i likwidacja Towarzystwa;
- c) wybór Rady nadzorczej (§. 24 stat.) i pełnomocników do prowadzenia ewentualnych procesów z członkami Rady nadzorczej. Pełnomocnikom tym służy za legitymację odpis protokołu, zawierającego ich wybór;
- d) wprowadzenie kroków prawnych przeciw członkom Dyrekcyi i Rady nadzorczej;
- e) usunięcie ich z urzędowania;
- f) ostateczne orzeczenie o wszelkich zażaleniach przeciw czynnościom Dyrekcyi i Rady nadzorczej;
- g) rozdział zysków i udzielenie Dyrekcyi absolutoryum z rachunków i czynności;
- h) przystąpienie do Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych i wystąpienie z tegoż.

Następujące zaś sprawy, należące do zakresu działania Dyrekcyi, względnie Rady nadzorczej, wymagają tylko zatwierdzenia Ogólnego zgromadzenia:

1. wybór członków Dyrekcyi i ustalenie wysokości wynagrodzenia, proponowanego im przez Radę nadzorczą;
2. potwierdzenie regulaminu czynności dla Dyrekcyi;
3. odpisanie poniesionych strat od udziałów członków, bez przedsięwzięcia likwidacyi i rozwiązania Towarzystwa, według przepisów §. 77 statutu.

Do zbadania wszelkich wniosków, podlegających uchwałom Ogólnego zgromadzenia, jest ono upoważnione w każdym wypadku wybrać komisję, a uchwałę wstrzymać aż do jej sprawozdania.

Nabycie i utrata praw członka.

§. 49. Członkiem Towarzystwa może być: nauczyciel (ka), wdowa po nauczycielu, każdy pełnoletni i mający prawo rozporządzalności sobą, kogo przyjmie Dyrekcyja, wreszcie osoby moralne, jako to: Rady powiatowe, Rady gminne, Stowarzyszenia etc.

Przyjęty staje się członkiem po złożeniu deklaracyi na piśmie, że się poddaje postanowieniom statutu, regulaminu i uchwałom Walnego zgromadzenia. O przyjęciu lub odmowie rozstrzyga Dyrekcyja.

§. 50. Członek utracą swoje prawa:

- a) wskutek dobrowolnego wystąpienia;
- b) wskutek śmierci;
- c) wskutek wykluczenia.

§. 51. Dobrowolne wystąpienie członka z Towarzystwa nastąpić może tylko z końcem roku administracyjnego.

Wystąpienie jednak powinno być przynajmniej 3 miesiące przed końcem roku pisemnie Dyrekcyi zapowiedziane, w przeciwnym bowiem razie zapowiadający wystąpienie z Towarzystwa dopiero z końcem roku następnego uwolnionym być może.

Wszelako nie może zapowiadać wystąpienia z Towarzystwa członek, który zaciągniętej w niem pożyczki jeszcze nie spłacił, lub ma zobowiązania wobec Towarzystwa z tytułu poręki.

§. 52. W wypadku śmierci członka spadkobiercom zmarłego należy się udział z dywidendą aż do końca roku, w którym śmierć nastąpiła.

§. 53. Wykluczonym może być członek uchwałą Rady nadzorczej na wniosek Dyrekcyi lub 20 członków Towarzystwa.

Dyrekcyja jest obowiązana przedstawić wniosek o wykluczenie, jeżeli członek:

1. wskutek niezwróconej pożyczki da powód do kroków sądowych przeciw sobie;
2. nie wypełnia zobowiązań statutowych, a w szczególności nie uiszcza wkładek na udziały;
3. utraci prawo zarządzania swoim majątkiem;
4. jeżeli prywatny wierzyciel członka uzyska u sądu egzekucję na udział przypadający mu w razie wystąpienia.

W razie wykluczenia ustają prawa członka z dnia zapadnięcia odnośnej uchwały.

§. 54. Członkowie, którzy z Towarzystwa ustąpili, również i spadkobiercy zmarłego, mogą żądać zwrotu swego udziału tylko w wysokości, jaką w chwili ustąpienia członka wykażą księgi Towarzystwa. Innych praw do majątku Towarzystwa, lub do funduszu rezerwowego członkowie ustępujący rościć sobie nie mogą.

Wypłata udziałów członkom ustępującym z Towarzystwa i spadkobiercom zmarłych członków nastąpić może w każdym wypadku dopiero wtedy, gdy się skończy odpowiedzialność członka, w §. 51 statutu zastrzeżona, względnie po za-twierdzeniu rachunków rocznych przez Ogólne zgromadzenie, które oznaczy wysokość dywidendy lub niedoboru (§§. 75 i 76 statutu).

§. 55. Członkowie występujący, wykluczeni i spadkobiercy zmarłych członków odpowiadają za wszelkie zobowiązania Towarzystwa, zaciągnięte po dzień wystąpienia, wykluczenia lub śmierci członka, jeszcze przez przeciąg jednego roku, po upływie tego roku administracyjnego, w którym wystąpienie nastąpiło, według postanowień §. 78 ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p.

Prawa i obowiązki członków.

§. 56. Członkowie Towarzystwa mają prawo:

- a) brać udział przy wszelkich uchwałach i wyborach na Zgromadzeniach ogólnych (§. 37), jeżeli mają przynajmniej jeden udział pełno wpłacony;
- b) pobierać z kasy Towarzystwa pożyczki, wyjąwszy członków Dyrekcyi, o ile zapasy gotowych pieniędzy wystarczają;
- c) pobierać według §. 75 statutu dywidendę od swych udziałów;
- d) korzystać z dobrodziejstw, przewidzianych w §. 61 niniejszego statutu.

Natomiast są członkowie obowiązani!

- a) przystępując do Towarzystwa, zapłacić wpisowe według postanowienia §. 62 statutu;
- b) wpłacić udział według postanowienia §. 57 statutu;

- c) za dopełnienie wszelkich, przez Towarzystwo przyjętych zobowiązań, o ile fundusze Towarzystwa w funduszu rezerwowym i udziałach nie wystarczają, odpowiadać według postanowień §. 76 ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p. w wysokości dwukrotnej deklarowanego udziału.

Udziały członków.

§. 57. Udział każdego członka ustanawia się na 50 koron. Udział ten może być wpłacony: albo w całości zaraz po przystąpieniu, albo wkładkami miesięcznymi, przynajmniej po 2 korony. Dopóki udział nie osiągnie swej wysokości, dywidenda będzie do niego dopisywana (§. 5 ust. 5 ustawy). Przy obliczaniu dywidendy udziały członków o tyle będą uwzględniane, o ile z całych K. się składają.

§. 58. Każda nadwyżka udziału ponad pierwotną deklarację, powstała bądź to przez wpłatę, bądź przez dopisanie dywidendy przez członka nakazane, uważana będzie za dodatkową deklarację jednego udziału.

§. 59. Dopóki członek pozostaje w Towarzystwie, udziału swego ani w całości, ani w części wyjąć lub w inny sposób tymże rozporządzać nie może. Wszelka więc cesya, zastaw lub jakiegobądź rodzaju obciążenie udziału jest wobec Towarzystwa nieważne.

§. 60. Każdy członek otrzyma książeczkę, w której zapisywane będą pod kontrolą Dyrekcyi wszelkie wpłaty, dywidendy, jako też możliwe odpisy.

Fundusz rezerwowy i pokrycie strat.

§. 61. Możliwe straty, któreby nie mogły być pokryte zyskami roku, w którym powstały, pokryte zostaną wspomnianym w §. 2 a) majątkiem Towarzystwa (funduszem rezerwowym). Fundusz rezerwowy tworzy się z taks wstępnych, opłacanych przez członków po przyjęciu do Towarzystwa, tudzież z części zysków, określonej §. 75 statutu i powinien z czasem osiągnąć wysokość przynajmniej 10% kapitału obrotowego. Wysokość ta może być podwyższona uchwałą Walnego zgromadzenia.

W razie skutecznionych odpisów z funduszu rezerwowego, wskutek poniesionych strat, należy go ponownie uzupełnić do wysokości normalnej.

Procenta od funduszu rezerwowego, lokowanego w majątku nieruchomym lub w papierach, pupilarne bezpieczeństwo mających, użyte będą na cele humanitarne członków Towarzystwa.

§. 62. Wpisowe od członków oznaczać będzie corocznie Rada nadzorcza na wspólnych z Dyrekcyą posiedzeniach w wysokości najmniej 2, najwyżej 10 koron (§. 36 lit. f).

§. 63. Fundusz rezerwowy jest własnością Towarzystwa, a członkowie, występujący w czasie trwania Towarzystwa, żadnych do niego praw rościć sobie nie mogą. W razie rozwiązania Towarzystwa fundusz rezerwowy, o ile nie będzie użyty na pokrycie strat, rozdzielony zostanie między członków pozostałych w stosunku do wpłaconych przez nich udziałów (§. 79 statutu).

Porządek udzielania pożyczek.

§. 64. Pożyczek udziela się tylko członkom Towarzystwa, i to przy zachowaniu wszelkich ostrożności, albo na skrypt dłużny, lub akcept pożyczającego z należytą poręką (policą życiową, dwaj żyranci o niewątpliwej sile finansowej,

podkład dostatecznej wartości) i na warunkach, określonych regulaminem, uchwalonym przez Radę nadzorczą wspólnie z Dyrekcją.

§. 65. Prośby o pożyczki mogą być odrzucone bez podania przyczyny. — Przeciw odmowie pożyczki nie ma odwołania.

§. 66. Członkowie Dyrekcyi nie mogą w czasie swego urzędowania korzystać z pożyczek. Również nie mogą być poręczycielami za pożyczki, udzielane członkom Towarzystwa.

Rachunkowość.

§. 67. Rok administracyjny liczy się od 1. stycznia do 31. grudnia każdego roku, a rachunkowość ma być prowadzoną według zasad buchalteryi systematycznej. Jaką metodę tejże buchalteryi zastosować należy, oznacza Dyrekcyja w porozumieniu z Radą nadzorczą (§. 36).

§. 68. Zamknięcie rachunków rocznych powinna Dyrekcyja przedkładać Radzie nadzorczej najpóźniej w 4 tygodnie po upływie każdego roku.

§. 69. Przedłożenie rachunkowe powinno zawierać:

1. Inwentarz majątkowy z końca roku, z wyszczególnieniem stanu czynnego i biernego i wykazaniem wyniku;
2. udowodnienie ksiązkowe tegoż majątku i wyniku przez Strażę zamknięcia, względnie Księgę główną;
3. udowodnienie każdej zbiorowej pozycyi Inwentarza, czy to stanu czynnego, czy biernego, przez dokładne wyciągi odnośnych ksiąg pomocniczych, przez Radę nadzorczą sprawdzić się mających, do czego należy liczyć także i kapitał udziałowy deklarowany i wpłacony.

§. 70. Sprawdzanie rachunków w ciągu roku przeprowadza Rada nadzorcza.

§. 71. Przynajmniej na 8 dni przed zwołaniem Ogólnego zgromadzenia Rada nadzorcza jest obowiązana sprawdzić rachunki wyłożyć w biurze Towarzystwa do przejrzania członkom.

§. 72. Wniosek o udzielenie Dyrekcyi absolutoryum przedkłada Ogólnemu zgromadzeniu Rada nadzorcza.

Dochód roczny i rozdział czystego zysku.

§. 73. Z każdorocznego czystego zysku wyznaczyć się przynajmniej 10% do funduszu rezerwowego; następnie odpowiednią kwotę w % na dywidendę od udziałów, który to % oznaczy corocznie Ogólne zgromadzenie. Pozostałą resztę czystego zysku przeznaczy Ogólne zgromadzenie na tantiemy dla członków Dyrekcyi i innych funkcyjaryuszy Towarzystwa, względnie, gdyby ta reszta wynosiła znacznie poważną cyfrę, część tylko tejże na tantiemy, a resztę do przeniesienia na rok przyszły.

§. 74. Jeżeli na pokrycie strat dochody roczne i fundusz rezerwowy nie wystarczą, niedobór będzie pokryty z udziałów członków w stosunku do ich wysokości. Przy obliczaniu kwot, mających się stracić z udziałów na pokrycie strat, uwzględniane będą udziały tylko o tyle, ile z końcem roku wynosiły i z całych K się składały.

Rozwiązanie Towarzystwa.

§. 75. Rozwiązanie Towarzystwa może nastąpić:

1. wskutek uchwały Ogólnego zgromadzenia;
2. wskutek otwarcia konkursu do majątku Towarzystwa;

3. wskutek rozporządzenia c. k. władz, na mocy prawomocnego wyroku sądu karnego, w myśl §§. 37 i 88 ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p.

§. 76. W wypadkach, §. 78 ust. 1 i 3 statutu przewidzianych, przeprowadzoną będzie likwidacya według postanowień §. 41 i dalszych ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p.

§. 77. Nadwyżka, pozostała po przeprowadzonej likwidacyi, użyta zostanie: naprzód na zwrot udziałów w ich wpłaconej wysokości, następnie na wypłatę dywidendy za rok ostatni, reszta zaś podzieloną będzie między członków, odpowiednio do postanowień §. 63 statutu.

§. 78. W razie otwarcia konkursu zastosowane będą postanowienia §. 85 i dalszych ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70 Dz. u. p.

Ogłoszenia od Towarzystwa i czasopisma do tego przeznaczone.

§. 79. Wszelkie ogłoszenia i zawiadomienia w sprawach Towarzystwa wychodzić będą pod firmą Towarzystwa i mają być podpisywane przynajmniej przez dwóch członków Dyrekeyi.

§. 80. Zaproszenia na Ogólne zgromadzenie zaś, jeżeli nie pochodzą od Dyrekeyi, podpisuje prezes lub zastępca i sekretarz Rady nadzorczej pod napisem:

„Rada nadzorcza Krajowego Towarzystwa zaliczkowego nauczycielskiego, stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką“.

.....
prezes.

.....
sekretarz.

§. 81. Publiczne ogłoszenia od Towarzystwa umieszczane będą w jednym z dzienników lwowskich (§. 5 ust. 11 ustawy).

Podpisanie statutu.

§. 82. Niniejszy statut podpisują wszyscy członkowie obecni na Ogólnem zgromadzeniu, na którym statut przyjęto. Od nieobecnych, jak i później przystępujących wystarczy pisemna deklaracya przystąpienia (§. 3 ustawy).

Spory o znaczenie statutu i uchwał Towarzystwa.

§. 83. Wszelkie wątpliwości, z brzmienia statutu lub uchwał Stowarzyszonych wynikłe, rozstrzyga ostatecznie i nieodwołalnie Ogólne zgromadzenie z wykluczeniem drogi prawnej.

Postanowienia przejściowe.

§. 84. Do zarejestrowania statutu i wprowadzenia Towarzystwa w życie upoważnieni są wybrani przez pierwsze Walne zgromadzenie dnia 20. kwietnia 1899 Dyrektorowie: Bałaban Józef, Pierzchała Ludwik, Szafrąński Jan.

We Lwowie, dnia 25. kwietnia 1899.

Firma Towarzystwa i treść statutu wskutek uchwały c. k. Sądu krajowego jako handlowego we Lwowie z dnia 24. kwietnia 1899 do L. 625, do rejestru Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wpisane zostały.

Uwzględniając cel Stowarzyszenia, mamy założyć następujące księgi:

a) Dziennik i	}	jako księgi niezbędne, czyli ściśle rachunkowe;
b) Księgę główną		
c) Księgę udziałów		
d) Salda Conti		
e) Inwentarz	}	Księgę główną;
f) Księgę kasy *)		
g) Skontro rymes dla eskontu weksli (pożyczki wekslowe)		
h) Skontro akceptów własnych dla reeskontu weksli		
i) Kopiał listowy		
k) Strażę kasową		
l) Przekazki kasowe dla poboru (czerwone) i wypłaty (czarne)		
m) Rejestr członków (§. 14. ustawy)		
n) Protokół podawczy dla wchodzącej korespondencji		
o) Księgę protokołów posiedzeń Dyrekcyi		
p) Księgę bilansu i Strażę zamknięcia	}	jako księgi pomocnicze;
jako księgi czystej kontroli.		

Maj 1899.

1.

Art. 1. Założyciele Stowarzyszenia składają na kapitał udziałowy i wpisowe:

Pierchała Ludwik	na udział K 500.—, jako wpisowe K 4.—
Szafański Jan	" " " 500.—, " " " 4.—
Bałaban Józef	" " " 500.—, " " " 4.—
Ciszewski Roman	" " " 500.—, " " " 4.—
Moos Karol	" " " 500.—, " " " 4.—
Léeg Leonard	" " " 500.—, " " " 4.—

którym wydajemy Książeczki udziałowe z potwierdzeniem odbioru sum poszczególnych.

Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? Wzięło, i to gotówkę na cel podwójny, mianowicie na kapitał udziałowy i na fundusz rezerwowy. R^k kasy jest więc dłużnikiem R^{ku} kapitału udziałowego na kwotę K 3000.— i R^{ku} funduszu rezerwowego na kwotę K 24.—. Obacz §. 200 str. 311 do 314.

*) Księga kasy jest przy metodzie amerykańskiej księgą pomocniczą a nie niezbędną, ponieważ nie z niej, lecz z Dziennika kontujemy poszczególne pozycje do Księgi głównej. Służy ona jedynie do kontroli Straży kasowej, prowadzonej przez kasyera na podstawie przekazek.

Wystawiona o lpowiednio przekazka kasowa daje nam podstawę do przeprowadzenia buchalterycznego, **co przy wszystkich zaszczościach, dotyczących obrotu gotówki, uwzględnić mamy.**

Członkom założycielom otwieramy równocześnie rachunki w Księdze udziałów i wpisujemy ich do Rejestru członków.

- Art. 2. Na urządzenie lokalu wydajemy według noty Stowarzyszenia stolarzy w miejscu z dnia 1/5 kwotę K 450.—.

Analiza. Przedsiębiorstwo dało gotówkę, wierzycielem jest przeto R^k kasy, a dłużnikiem R^k urzędu (R^k ruchomości, obacz §. 134 str. 226).

- Art. 3. Na przybory kancelaryjne i księgi buchalteryczne wydajemy według r^{ku} Władysława Zborowicza w miejscu kwotę . K 87 50
za należytość stemplową kwotę 42 60
razem . . . K 130 10

Analiza. Przedsiębiorstwo dało gotówkę, R^k kasy jest przeto wierzycielem, a R^k administracji dłużnikiem (R^k kosztów handlowych, obacz §. 97 str. 160 do 162).

2.

- Art. 4. Krasucki Władysław w miejscu składu na rachunek bieżący kwotę K 2000.—.

Analiza. Przedsiębiorstwo otrzymało gotówkę. R^k kasy jest więc dłużnikiem, a R^k bież. Różnych: Wł. Krasucki, wierzycielem.

- Art. 5. Składamy w Pocztovej kasie oszczędności we Wiedniu na rachunek bieżący na książeczkę Nr. 54680, jako kaucyę dla obrotu przekazowego, K 200.—.

Analiza. Przedsiębiorstwo dało gotówkę. R^k kasy jest więc wierzycielem, a R^k bież. Różnych: Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu, dłużnikiem.

Jeżeli chcemy rozróżnić Pocztową kasę oszcz. we Wiedniu od innych naszych komitentów ze względu na to, że książeczka oszczędnościowa sama przez się stanowi papier wartościowy, który rzeczywiście w Inwentarzu naszym odrębnie wyszczególniamy, to otwieramy dla niej rachunki w szematycznym Dzienniku i Księdze głównej, nie zaś w Salda Conti. Zależnem to jest zresztą od formatu Dziennika, który możliwie nie dopuszcza dalszego rozszerzenia się, — tak samo jak nie dopuszcza rozdziału kaucyi od obrotu wkładowego, przeprowadzonego w naszym pierwszym ćwiczeniu.

- Art. 6. Nowo wstępujący członkowie wpłacają na kapitał udziałowy i wpisowe:

Bałaabanowa Marya w miejscu na deklarowane 4 udziały K 100—
na wpisowe K 4—,
Mucha Michał w miejscu na deklarowane 3 udziały K 50—,
na wpisowe K 4—,
Lipecki Franciszek, Limanowa, na deklarowanych 6 udziałów
K 200—, na wpisowe K 4—.

Analiza jak w art. 1.

Do wystawić się mających książeczek udziałowych należy wpisać pełną kwotę deklarowanych udziałów, potwierdzić zaś odbiór tylko wpłaconych kwot.

3.

Art. 7. Wkładamy do Gal. kasy oszczędności w miejscu na książeczkę Nr. 204104 K 2000—.

Analiza jak w art. 5.

Art. 8. Zawadzki August w miejscu prosi o 3 mies. pożyczkę wekslową w kwocie K 200— za poręką Janusza Michała i Soleckiego Jana, którą mu udzielamy przy dyskoncie $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi jako dodatku administracyjnego.

Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? I dało i wzięło. Dało mianowicie gotówkę w kwocie K 200— tytułem pożyczki wekslowej, a otrzymało w zamian akcept A. Zawadzkiego per $\frac{3}{8}$ na równą kwotę i w gotówce K 3·83 tytułem dyskontu i K 0·50 tytułem dodatku administracyjnego. Wskutek tego jest R^{ku} kasy wierzycielem R^{ku} rymes na K 200—, a dłużnikiem R^{ku} odsetek na kwotę K 3·86 i R^{ku} administracji na kwotę K 0·50.

Art. 9. Zarazem składa tenże na deklarowany 1 udział K 20— i na wpisowe K 4—.

Analiza jak w art. 1.

4.

Art. 10. Według wykazu Nr. 1 Pocztovej kasy oszczędności we Wiedniu złożyli na nasz rachunek nowo przystępujący członkowie:

Solski Maryan, Pikułowice, K 24—, mianowicie: na deklarowany 1 udział K 20—, na wpisowe K 4—;
Kordecki Jan, Złoczów, K 14—, mianowicie: na deklarowany 1 udział K 10—, na wpisowe K 4—;
Wiśniowiecki Tadeusz, Zborów, K 104—, mianowicie: na deklarowane 2 udziały K 100—, na wpisowe K 4—.

Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? Ani dało, ani wzięło. Muszą więc w tym wypadku występować nasi komi-tenci, z których ten, który wziął na nasz rachunek pieniądze,

staje się dłużnikiem, a ci, którzy je złożyli, wierzycielami, względnie zamiast onych te rachunki, na poczet których złożone zostały przez naszych komitentów odnośne kwoty.

Wobec tego jest dłużnikiem Pocztowa kasa oszczędności na pełną kwotę K 142.—, a wierzycielami R^k kap. udz. na kwotę K 130.—, a R^k fund. rez. na kwotę K 12.—.

5.

Art. 11. Nakazujemy Pocztowej kasie oszczędności we Wiedniu przekazem Nr. 1 wypłatę firmie Franz Wertheim & Comp. we Wiedniu kwotę K 50.— jako zadatku na zamówioną kasę oguiotrwałą.

Analiza jak w art. 10 z nadmienieniem, iż dłużnikiem w tym wypadku jest R^k bież. Różnych: Fr. Wertheim & Comp. we Wiedniu, wierzycielem zaś Pocztowa kasa oszczędności.

Art. 12. Na wniesioną swego czasu prośbę Dyrekcji o zasiłek na koszt założenia udziela nam na ten cel Wydział krajowy kwotę K 600.—.

Analiza. Ponieważ z wyjątkiem urządzenia właściwego lokalu wszelkie koszty utrzymania przedsiębiorstwa idą na R^k administracji, przeto mamy też ten rachunek przez R^k kasy dotyczącą kwotą uznać.

6.

Art. 13. Jaworski Kornel w miejscu deklaruje 1 udział i składa w gotówce na kap. udz. K 4.—, a na wpisowe K 4.—.

Analiza jak w art. 1 i 6.

Art. 14. Tenże sam prosi o krótkotrwałą pożyczkę na skrypt dłużny, za poręką Ciszewskiego Romana i Léega Leonarda, w kwocie K 400.—, którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi.

Analiza. Przedsiębiorstwo dało i wzięło gotówkę. Z jednej strony jest więc R^k kasy wierzycielem, a R^k bieżący Różnych: K. Jaworski w miejscu, dłużnikiem na K 100.—, a z drugiej strony R^k kasy dłużnikiem a R^k odsetek i R^k administracji wierzycielami za odnośne kwoty za odsetki i prowizję.

Przy pożyczkach krótkotrwałych obliczamy $\%$ za cały miesiąc, jeśli pożyczka udzieloną została przed 15. dotyczącego miesiąca; za pół miesiąca zaś, gdy to nastąpiło w drugiej połowie miesiąca.

Ze względu na Dziennik szematyczny, który nie dopuszcza dalszego rozszerzenia, kontujemy też otrzymane wkładki i udzielone pożyczki na skrypta na jeden rachunek, t. j. na R^k bież. Różnych.

7.

Art. 15. Kruczkowski Julian w miejscu deklaruje 1 udział i składa w gotówce na kap. udz. K 24.— i na wpisowe K 4.—.

Analiza jak w art. 1.

Art. 16. Wydajemy na drobne wydatki administracyjne, koszta notaryalne i t. p., jak rachunek z 6/5 K 62'87.

Analiza jak w art. 3.

8.

Art. 17. Cenar Edmund w miejscu deklaruje 2 udziały i składa w gotówce na udział K 25.—, na wpisowe K 4.—.

Analiza jak w art. 1.

9.

Art. 18. Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu awizuje wyciągiem Nr. 3 wpłatę Jakóba Jackiewicza w Nowem Siole K 10.—, z których według dopisku Jackiewicza przypada K 6.— na deklarowany 1 udział, a K 4.— na wpisowe.

Analiza jak w art. 10.

10.

Art. 19. Brzeziński Antoni w miejscu deklaruje 1 udział i wpłaca w gotówce K 4.— na udział i K 4.— na wpisowe.

Art. 20. Tenże prosi o pożyczkę wekslową 3 miesięczną w kwocie K 200.— za poręką Muchy Michała i Jaworskiego Kornela, którą mu udzielamy przy dyskoncie $7\frac{1}{2}\%$ i prowizyi $\frac{1}{4}\%$.

Analiza jak w art. 8.

11.

Art. 21. Pierzchała Ludwik w miejscu składa na rach. bież. K 100.—.

Analiza jak w art. 4.

12.

Art. 22. Dr. Karol Falkiewicz w miejscu składa do rąk naszych, jako Agencji Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, tytułem zadatku na zamierzone ubezpieczenie życia K 8.—.

Analiza. Inteses nie dotyczy nas, tylko naszego komitenta, t. j. Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie, wobec którego pełniemy czynności komisyonera. Za czynność tę otrzymujemy, po przeprowadzeniu zabezpieczenia wynagrodzenie w $\%$ z tytułu prowizyi akwizycyjnej. — Wobec tego jest dłużnikiem R^k kasy, a wierzycielem R^k bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie.

Art. 23. Wypłacamy lekarzowi Towarzystwa za sprawozdanie lekarskie o stanie zdrowia Dra Karola Falkiewicza K 8.—

Analiza jak w art. 22, lecz w odwrotnym stosunku.

13.

Art. 24. Dr. Falkiewicz Karol w miejscu deklaruje i wpłaca 1 udział w kwocie K 50.— i wpisowe w kwocie K 4.—.

14.

Art. 25. Tenże sam wpłaca jako resztę do premii półrocznej od policy Nr. 48523 Tow. wzaj. ubez. w Krakowie kwotę K 22.21.

Analiza jak w art. 22.

Art. 26. Zarachowujemy Tow. wzaj. ubez. w Krakowie przypadającą nam premię akwizycyjną od policy powyższej w kwocie K 3.75 za pół roku.

Analiza. Czy przedsiębiorstwo dało, czy wzięło? Ani dało, ani wzięło. Zaszłość niniejsza opiera się na pretensyi naszej z tytułu prowizyi, wobec czego jest R^k bież. Różnych: Tow. wzaj. ubez. w Krakowie, dłużnikiem, a R^k prowizyi wierzycielem.

15.

Art. 27. Tenże sam prosi o pożyczkę na skrypt dłużny w kwocie K 800.— spłacalną w ratach miesięcznych à K 40.—, poczynawszy od 1/6, na co składa policy asekuracyjną Nr. 48523. — Pożyczka zostaje mu przyznana na 7½% rocznie i ¼% prowizyi od każdorazowej wpłaty ratalnej.

Analiza jak w art. 14.

16.

Art. 28. Wydajemy na marki listowe i druki K 20.68.

Analiza jak w art. 3.

17.

Art. 29. Zofia Szwacz w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 10.— i na wpisowe K 4.—.

18.

Art. 30. Taż sama składa jako zadatek na premię asekuracyjną K 10.—.

Analiza jak w art. 22.

20.

Art. 31. Rudnicki Ludwik w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 20.— i na wpisowe K 4.—.

21.

Art. 32. Płacimy czynsz za lokal za czas od 1/5 do 30/6 K 40.—.

Analiza jak w art. 3.

22.

Art. 34. Nadchodzi z Wiednia faktura z 20/5 firmy Fr. Wertheim & Comp. za wysłaną do nas kasę ogniotrwłą Nr. 8495 per K 250.— val. à dato, którą rachunkowo przeprowadzamy.

Analiza. Czy daliśmy, czy wzięliśmy? Wzięliśmy, nie w zamian nie dając. Przedsiębiorstwo, względnie R^k urządzenia jest przeto dłużnikiem, a R^k bież. Różnych: Fr. Wertheim & Comp. Wien, wierzycielem (obacz R^k ruchomości, §. 134 str. 226). W świecie handlowym utarł się zwyczaj, iż otrzymane faktury przeprowadzamy rachunkowo bezzwłocznie, bez względu na to, czy zarachowane przedmioty doszły już rąk naszych, czy też są dopiero w drodze. Odpowiadając też w tym samym dniu na otrzymaną korespondencję, uznajemy komitenta odnośną kwotą fakturową ze zwykłym zastrzeżeniem, co znaczy, iż w razie gdybyśmy nie otrzymali rzeczywiście zarachowany przedmiot, pozostawiamy sobie wolność zrównoważenia pomienionej pozycji przez obciążenie komitenta.

23.

Art. 35. Rudnicki Ludwik w miejscu składu do rąk naszych K 6.— jako zadatek na zamierzone ubezpieczenie życia w Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie K 8.—.

Analiza jak w art. 22.

24.

Art. 36. Tenże sam prosi o pożyczkę na akcept dłużny w kwocie K 360.—, spłacalną w ratach miesięcznych à K 20.— począwszy od 1/6 którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $1\frac{1}{4}\%$ prowizyi. Równocześnie wypłacamy przypadającą mu gotówkę po odliczeniu $\%$ i prowizyi nam należnych.

Analiza jak w art. 14.

25.

Art. 37. Kmieć Władysław w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 10.—, na wpisowe K 4.—.

26.

Art. 38. Tenże sam prosi o krótkotrwałą pożyczkę K 100.— na skrypt dłużny, spłacalną w połowie 1/6, a w połowie 1/7, za poręką Adama Wężyka i Stefana Romańskiego, którą mu przyznajemy

na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi. Równocześnie wypłacamy przypadającą mu gotówkę po odliczeniu $\%$ i prowizyi nam należnych.

Analiza jak w art. 14.

27.

Art. 39. Płacimy za przewóz kolejowy kasy ogniotrwałej z Wiednia do Lwowa i przewóz z dworca K 84.20.

Analiza. Wydatek ten dotyczy urządzenia biura. Dłużnikiem jest więc R^k urządzenia, a wierzycielem R^k kasy.

28.

Art. 40. Charzewski Jan w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 20.—, na wpisowe K 4.—.

29.

Art. 41. Tenże sam prosi o krótkotrwałą pożyczkę K 80.— na skrypt dłużny, spłacalną $\frac{1}{7}$ za poręką Tadeusza Zabłockiego i Edwarda Greka, której mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi.

Analiza jak w art. 14.

30.

Art. 42. Rudnicki Ludwik w miejscu składa jako resztę premii od policy asek. Tow. wzaj. ubezpie. w Krakowie Nr. 48749 K 6.—.

Analiza jak w art. 22.

Art. 43. Zarachowujemy Tow. wzaj. ubezpie. w Krakowie przypadającą nam prowizję akwizycyjną od policy powyższej w kwocie K 1.88 za kwartał.

Analiza jak w art. 26.

31.

Art. 44. Potocki Stefan w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 6.—, a na wpisowe K 4.—.

W tym dniu zamykamy Dziennik i kontujemy z tegoż do Księgi głównej, sporządzając dla kontroli Bilans probierczy i dodając do onego: Skontra R^{ku} bież. Różnych, R^{ku} weksli i R^{ku} kapitału udziałowego.

Czerwiec 1899.

1.

Art. 45. Jaworski Karol w miejscu spłaca swój dług w kwocie K 100.—.

Analiza. Przedsiębiorstwo otrzymało gotówkę. R^k kasy jest przeto dłużnikiem, a R^k bież. Różnych: K. Jaworski, wierzycielem.

2.

Art. 46. Dr. Karol Falkiewicz w miejscu wpłaca na swój dług pierwszą ratę w kwocie K 40.—, tytułem $7\frac{1}{2}\%$ odsetek od K 760.— za dni 30 K 475, a tytułem dodatku adm. $\frac{1}{4}\%$, t. j. K 010.

Analiza. Przedsiębiorstwo otrzymało gotówkę na trzy różne cele. R^k kasy jest przeto dłużnikiem na pełną kwotę, t. j. K 4485, a wierzycielami są: R^k bież. Różnych: Dr. K. Falkiewicz, na kwotę K 40.—. R^k odsetek na kwotę K 475 i R^k administracyi na kwotę K —10.

3.

Art. 47. Wysyłamy przekazem pocztowym gotówkę do firmy Fr. Wertheim & Comp. we Wiedniu w kwocie K 200.—.

Analiza. Przedsiębiorstwo dało gotówkę. R^k kasy jest przeto wierzycielem, a R^k bież. Różnych: Fr. Wertheim & Comp., dłużnikiem.

4.

Art. 48. Rudnicki Ludwik w miejscu wpłaca na swój dług pierwszą ratę w kwocie K 20.—, tytułem $7\frac{1}{2}\%$ odsetek od K 340.— za dni 30 K 213, a tytułem dodatku administracyjnego $\frac{1}{4}\%$, t. j. K —05.

Analiza jak w art. 46.

5.

Art. 49. Kmieć Władysław w miejscu wpłaca na swój dług K 50.—, tytułem $7\frac{1}{2}\%$ odsetek od K 50.— za dni 30 K —31 i tytułem dodatku administracyjnego $\frac{1}{4}\%$, t. j. K —12.

Analiza jak w art. 46.

6.

Art. 50. Poczta oszczędności we Wiedniu awizuje wyciągiem Nr. 4 wpłatę: Pietrzyckiego Władysława w Rzeszowie K 6.—, mianowicie na deklarowany 1 udział K 2.—, a na wpisowe K 4.—; Siemka Wincentego z Wrzaw K 6.— z rozkładem jak powyżej.

Analiza jak w art. 10.

7.

Art. 51. Towarzystwo nauczycieli szkół ludowych miasta Lwowa wpłaca na deklarowany 1 udział K 50.— i na wpisowe K 4.—.

8.

Art. 52. Zofia Szwacz wpłaca resztę na premię do policy życiowej Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie Nr. 22412 K 3324.

Analiza jak w art. 22.

Art. 53. Zarachowujemy Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie przypadającą nam prowizję akwizycyjną od policy Nr. 22412 Zofii Szwacz za jeden kwartał w kwocie K 5'64.

Analiza jak w art. 26.

9.

Art. 54. Bąkowska Marya w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 20'—, a na wpisowe K 4'—.

10.

Art. 55. Taż sama prosi o udzielenie jej 4 miesięcznej pożyczki wekslowej w kwocie K 400'— za poręką Antoniny Aleksandrowiczowej i Zofii Szwacz, którą jej udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi.

Analiza jak w art. 8.

11.

Art. 56. Dr. Ungar Wiktor w miejscu wpłaca zadatek na policę życiową Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie w kwocie K 6'—.

Analiza jak w art. 22.

12.

Art. 57. Mucha Michał w miejscu prosi o udzielenie mu 3 miesięcznej pożyczki wekslowej w kwocie K 200'— za poręką Patockiego Stefana i Kmiecica Władysława, którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi.

Analiza jak w art. 8.

13.

Art. 57. Bizoń Franciszek w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 2'—, a na wpisowe K 4'—.

14.

Art. 58. Hipnarowska Zofia w miejscu składa na rach. bież. K 100'—.

Analiza jak w art. 4.

15.

Art. 59. Gutkowski Wacław w miejscu wpłaca na deklarowany 1 udział K 20'— i na wpisowe K 4'—.

16.

Art. 60. Tenże sam prosi o 3 miesięczną pożyczkę wekslową w kwocie K 100'— za poręką Wiktora Krzanowskiego i Maryana Solskiego, którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi.

Analiza jak w art. 8.

17.

Art. 61. Pocztaowa kasa oszczędności we Wiedniu awizuje wykazom Nr. 5 wpłatę Stroki Bolesława w Krakowie w kwocie K 54.—, mianowicie K 50.— na deklarowany 1 udział i K 4.— na wpisowe.

Analiza jak w art. 10.

18.

Art. 62. Dr. Ungar Wiktor w miejscu wpłaca resztę na policę życiową Nr. 49087 Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie K 82.38.

Analiza jak w art. 22.

Art. 63. Zarachowujemy Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie przypadającą nam prowizję akwizycyjną od pomienionej policy za 1 kwartał w kwocie K 37.50.

Analiza jak w art. 26.

19.

Art. 64. Wypłacamy lekarzowi Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie za sprawozdanie lekarskie o stanie zdrowia Zofii Szwacz, Rudnickiego Ludwika i Dra Ungara Wiktora K 24.

Analiza. Przedsiębiorstwo dało gotówkę. R^k kasy jest przeto wierzycielem, a dłużnikiem R^k bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie.

20.

Art. 65. Pocztaowa kasa oszczędności we Wiedniu zarachowuje nam wyciążem Nr. 6 koszta za przesłane czeki pocztowe K 13.—.

Analiza. Interes polega na pretensyi Pocztowej kasy oszczędności. Dłużnikiem jest przeto R^k administracyi, a wierzycielem R^k bież. Różnych: Pocztaowa kasa oszcz. we Wiedniu.

21.

Art. 66. Kuliński Antoni w miejscu wpłaca na deklarowane 2 udziały K 60.—, na wpisowe K 4.—.

22.

Art. 67. Ciszewski Roman w miejscu prosi o 3 miesięczną pożyczkę wekslową w kwocie K 200.— za poręką Leonarda Léega i Karola Moos, którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizyi.

23.

Art. 68. Lipecki Franciszek prosi o 4 miesięczną pożyczkę wekslową w kwocie K 200.— za poręką Muchy Michała i Bałabanowej Maryi, którą mu udzielamy pod warunkami, jak powyżej.

24.

Art. 69. Bank krajowy w miejscu wpłaca na deklarowanych 20 udziałów K 1000.—, na wpisowe K 4.—.

25.

Art. 70. Bank krajowy udziela nam na wniesioną w swoim czasie prośbę bezprocentową pożyczkę w kwocie K 8000.—, spłacalną w 20 półroczach à K 500.— począwszy od 1. stycznia 1900 r.

26.

Art. 71. Wkładamy do Gal. kasy oszczędności na książeczkę Nr. 204104 K 8000.—.

27.

Ar. 72. M. Solski, Pikułowice, prosi o pożyczkę na skrypt dłużny w kwocie K 400.— spłacalną w ratach miesięcznych à K 20.— począwszy od 1. sierpnia b. r. za poręką Zygmunta Popiela i Stanisława Bursy, którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizji od każdej raty.

28.

Art. 73. Wiśniowiecki Tadeusz, Zborów, prosi o pożyczkę na skrypt dłużny w kwocie K 300.—, spłacalną w ratach miesięcznych à K 15.— począwszy od 1. sierpnia b. r., za poręką Jana Ważnego i Wincentego Siemka, którą mu udzielamy pod warunkami, jak powyżej.

29.

Art. 74. Cenar Edmund w miejscu prosi o pożyczkę wekslową 4 miesięczną w kwocie K 200.— za poręką Pleszkiewicza Mikołaja i Rudnickiego Ludwika, którą mu udzielamy na $7\frac{1}{2}\%$ i $\frac{1}{4}\%$ prowizji.

30.

Art. 75. Płacimy kursorowi za czerwiec K 20.—. Drobne wydatki po koniec czerwca wynoszą K 8.75.

Analiza jak w art. 3.

Przyjmując, iż z dniem 30. czerwca 1899 kończy się nasz okres rachunkowy, powinniśmy jeszcze przed zamknięciem Dziennika przeprowadzić wszystkie czynności, przypadające na koniec roku, które nam zaleca §. 225 str. 348 tego dzieła, a zatem w obecnym wypadku:

a) mamy obliczyć odsetki wypadające z rachunku bieżącego po 4% od sta rocznie, **przeprowadzić je rachunkowo** i wygotować wyciągi rachunkowe, które przedkładamy naszym komitentom;

- b) mamy postarać się o dopisanie odsetek w książeczce Gal. kasy oszczędności Nr. 204104, względnie mamy sami obliczyć te odsetki i **przeprowadzić je rachunkowo**;
- c) mamy uwidocznnić procent naprzód pobrany od pożyczek wekslowych i pożyczek na skrypta dłużne, jako pracę przygotowawczą do sporządzenia Inwentarza;
- d) mamy pozamykać i pootwierać Salda Conti i Skontro weksli, które zarówno z Księgą udziałów mają nam dać to samo Saldo, co dotyczące rachunki w Księdze głównej. **Odnosne dowody mamy zresztą w każdym miesiącu uwidoczniać w Księdze bilansu bezpośrednio po dotyczącym Bilansie probierczym.**

Teraz dopiero :

- e) mamy sporządzić Bilans probierczy za czerwiec;
- f) " " Inwentarz końcowy;
- g) " " Strazę zamknięcia i
- h) po zestawieniu pozycji zamknięcia i otwarcia w Dzienniku zamknąć i otworzyć Księgę główną.

W jaki sposób ma nastąpić podział zysku osiągniętego i jak ten podział rachunkowo się przeprowadza, uwidoczniamy w końcu tego ćwiczenia. Na razie odsyłamy uczącego się do działu bankowego, mianowicie do §§. 200 do 212 tego dzieła, a to głównie celem poinformowania się, że kapitał udziałowy może i w innej formie w naszej Księdze głównej być przedstawionym, a to w dwóch rachunkach: w R^{ku} kapitału udziałowego i w R^{ku} udziałów, z których R^k kapitału udziałowego przedstawia nam deklarowany kapitał, a R^k udziałów dłużny kapitał, — z czego wypada, że różnica onych przedstawia się nam jako kapitał udziałowy wpłacony.

Dziennik.

1

Nr. asygnaty	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezer- wowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Maj 1899.						
		1	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłacone udziały:						
1	1		Pierchala Ludw. 500.—						
2	2		Szafrński Jan 500.—						
3	3		Balaban Józef 500.—						
4	4		Ciszewski Roman 500.—						
5	5		Moos Karol 500.—						
6	6		Léeg Leonard 500.— 3000.—		3000 —				
			do Rku funduszu rezerw. za wpłacone wpisowe:						
7			Pierchala Ludwik 4.—						
8			Szafrński Jan 4.—						
9			Balaban Józef 4.—						
10			Ciszewski Roman 4.—						
11			Moos Karol 4.—						
12			Léeg Leonard 4.— 24.—	3024 —		24 —		3024 —	
1		"	Rk urzędzenia do Rku kasy za urządzenie lokalu jak rk Stow. stolarzy z 1/5	450 —					450 —
2		"	Rk administracyi do Rku kasy za przybory kancel. i księgi buchalteryczne jak rk J. Zborowicza 87-50						
3			za należność stempłową 42-60	130 10					130 10
13	1	2	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Krasucki Wład. w miejscu za wkładkę na rach. bieżący	2000 —				2000 —	
	2	"	Rk bież. Różnych: P. kasa oszcz. w Wiedniu do Rku kasy						
4			za wkładkę jako kaucyę dla obrotu przekazowego	200 —					200 —
		"	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłacone udziały:						
14	7		Balabanowa Mar. 100.—						
15	8		Mucha Michał 50.—						
16	9		Lipecki Franc. 200.— 350.—		350 —				
			do Rku funduszu rezerw. za wpłacone wpisowe:						
17			Balabanowa Marya 4.—						
18			Mucha Michał 4.—						
19			Lipecki Franciszek 4.— 12.—	362 —		12 —		362 —	
	3	3	Rk bież. Różnych: Gal. kasa oszcz. w miejscu do Rku kasy						
			za wkładkę na książeczkę Nr. 204104	2000 —					2000 —
	10	"	Rk kasy do Rku kapitału udz. za wpłatę na udział: A. Za- wadzki	20 —	20 —			20 —	
			Przeniesienie *)	8186 10	3370 —	36 —		5406 —	2780 10

*) Przed każdym przeniesieniem należy na osobnej kartce celem kontroli sporządzić Bilans probierczy dotyczącego folia, który cyfrowo równać się musi pierwszej rubryce Dziennika.

R ^k admini- stracyi		R ^k bieżący Różnych		R ^k weksli		R ^k urządze- nia		R ^k odsetek		R ^k prowizyi		R ^k strat i zysków	
Win.	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma
130	10					450	—						
		2000	—										
		200	—										
		2000	—										
130	10	2200	—	2000	—	450	—						

Nr. asygnaty	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	Rk kapitału udziałowego		Rk funduszu rezer- wowego		Rk kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Maj 1899.						
			Przeniesienie .	8186 10	3370 —	36 —	5106 —	2780 10	
5	3		Rk kasy do Rku funduszu rez. za wpisowe: A. Zawadzki .	4 —		4 —	4 —		
6	1	"	Rk weksli do Rku kasy za dysk. akcept Zawadzkiego Augusta K 200— per 3 8 .	200 —				200 —	
20	"	"	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% od K 200— za dni 92 3-83						
21			do Rku administracji za 1/4% prowizji od K 200— —.50	4 33				4 33	
2	4		Rk bież. Różnych: P. kasa oszcz. we Wiedniu do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę członków na udział:						
11			Solski M., Piku- łowice 20—						
12			Kordecki J., Zło- czów 10—						
13			Wiśniowiecki T., Zborów 100— 130—		130 —				
			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od człon- ków:						
			Solski M., Piku- łowice 4—						
			Kordecki J., Zło- czów 4—						
			Wiśniowiecki T., Złoczów 4— 12—	142 —		12 —			
4	5		Rk bież. Różnych: Fr. Wertheim & C., Wien do Rku bież. Różnych:						
2			P. kasa oszcz. we Wiedniu za wypłatę na przekaz Nr. 1	50 —					
22	"		Rk kasy do Rku administracji za otrzymaną od Wydziału krajowego zasilek na kosztą założenia	600 —				600 —	
23	6		Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: Jaworski K. w miejscu 4—		4 —				
24			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe: K. Ja- worski w miejscu 4—	8 —		4 —	8 —		
7	5	"	Rk bież. Różnych: K. Jaworski w miejscu do Rku kasy za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny	100 —					100 —
25	"		Rk kasy do Rku odsetek za 7 1/2% odsetki od K 100— za dni 30	— 63				— 63	
			Przeniesienie .	9295 06	3504 —	56 —	6022 96	3090 10	

Nr. asygnaty	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezerwowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win	Ma	Winien	Ma
			Maj 1899.						
			Przeniesienie .	9295 06	3504 —		56 —	6022 96	3080 10
26	6		Rk kasy do Rku administracyi za 1/4% prowizyę od K 100—	— 25				— 25	
27	15	7	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę: Kruczkowski Ju- lian 24—		24 —				
28			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe: Krucz- kowski Julian 4—	28 —			4 —	28 —	
8	"		RK administracyi do Rku kasy za drobne wydatki, koszta no- taryalne itp. jak rk z 6,5 .	62 87					62 87
29	16	8	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę: Cenar Edm. 25.—		25 —				
30			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe: Cenar E. 4—	29 —			4 —	29 —	
	2	9	Rk bież. Różnych: P. kasa oszcz. we Wiedniu do 2 wierzycieli						
	17		do Rku kapitału udziałowego za wpłatę (Nr. 3) J. Jackie- wicza 6—		6 —				
			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe (Nr. 3) J. Jackiewiczza 4—	10 —			4 —		
31	18	10	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę: A. Brzeziński 4—		4 —				
32			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe: A. Brzeziński 4—	8 —			4 —	8 —	
9	1	"	Rk weksli do Rku kasy za dysk. akcept A. Brzeziń- skiego K 200— per 10/8 .	200 —					200 —
33		"	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% od K 200— za dni 92 3'83						
34			do Rku administracyi za 1/4% prowizyę od K 200— —'50	4 33				4 33	
35	6	11	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Pierzchała Ludwik w miejscu za wkładkę na rach. bieżący .	100 —				100 —	
36	7	12	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezp. w Krak. za złożony zadatek przez Dra K. Falkiewiczza na zamie- rzone ubezpieczenie życia .	8 —				8 —	
10	7	"	Rk bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezp. w Krak. do Rku kasy za honorarium lek. z oględzin Dra K. Falkiewiczza .	8 —					8 —
			Przeniesienie .	9753 51	3563 —		72 —	6200 54	3350 97

R ^k admini- stracyi		R ^k bieżący Różnych		R ^k weksli		R ^k urządze- nia		R ^k odsetek		R ^k provizyi		R ^k strat i zysków	
Win	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win	Ma
180	10	600	50	2492	—	2050	—	200	—	450	—	4	46
		—	25										
62	87												
				10	—								
						200	—						
										3	83		
		—	50										
				100	—								
				8	—								
				8	—								
192	97	601	25	2510	—	2158	—	400	—	450	—	8	29

Nr. asygnaty	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezer- wowego.		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Maj 1899.						
			Przeniesienie .	9753	51	3563	—	72	6200 54 3350 97
37	19	13	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: Dr. K. Falkiewicz 50'—				50		
38			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe: Dr. K. Falkiewicz 4'—	54	—		4	54	—
39	7	14	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezp. w Krak. za resztę premii półrocznej do policy Nr. 48522 złożonej przez Dra K Falkiewicza .	22	21			22	21
		"	Rk bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezp. w Krak. do Rku prowizyi za prowizję akwizycyjną od policy powyższej za 1/2 roku	3	75				
11	8	15	Rk bież. Różnych: Dr. Karol Falkiewicz do Rku kasy za udzieloną pożyczkę na spła- ty ratalne	800	—				800
40		"	Rk kasy do Rku odsetek za 7 1/2% od K 800'— za dni 16	2	67			2	67
12		16	Rk administracji do Rku kasy za marki li-towe i druki .	20	68				20 68
41	20	17	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: Zofia Szwacz 10'—			10	—		
42			do Rku funduszu rezerw. za wpłatę wpisowego: Zofia Szwacz 4'—	14	—		4	14	—
43	7	18	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezp. w Krak. za złożony zadatek na premię asekuracyjną przez Zofię Szwacz	10	—			10	—
44	21	20	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: Rudnicki Ludwik 20'—			20	—		
45			do Rku funduszu rezerw. za wpłatę na wpisowe od tegoż 4'—	24	—		4	24	—
13		21	Rk administracji do Rku kasy za czynsz lokalu od 1/5 - 30/6	40	—				40
9		22	Rk urzędzenia do Rku b. Różn.: Fr. Wertheim & C., Wien za kasę ogniotrwłą Nr 8495 jak fakt. z 20.5	250	—				
46	7	23	Rk kasy do Rku bież. Różnych!: Tow. wzaj. ubezp. w Krak. za złożony zadatek przez L. Rudnickiego na zamierzone ubezpieczenie życia	8	—			8	—
			Przeniesienie .	11002	82	3643	—	84	6335 42 4211 65

R ^k admini- stracyi		R ^k bieżący Różnych		R ^k weksli		R ^k urządze- nia		R ^k odsetek		R ^k provizyi		R ^k strat i zysków	
Win.	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma
192 97	601 25	2510 —	2158 —	400 —		450 —			8 29				
			22 21										
		3 75									3 75		
		800 —											
20 68									2 67				
			10 —										
40 —													
			250 —			250 —							
			8 —										
253 65	601 25	3313 75	2448 21	400 —		700 —			10 96		3 75		

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	Rk kapitału udziałowego		Rk funduszu rezer- wowego		Rk kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Maj 1899.						
			Przeniesienie .	11002	82		3643	—	84 — 6335 42 4211 65
9	24		Rk bież. Różnych: L. Rudnicki w miejscu do Rku kasy						
14			za udzieloną pożyczkę na skrypt dłużny	360	—				360 —
47	"		Rk kasy do Rku odsetek za 7 1/2% odsetki od K 360— za dni 8	—	60			—	60
48	22		Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: Wład. Kmieć			10			
49			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż	14	—		4	14	—
10	26		Rk bież. Różnych: Wł. Kmieć w miejscu do Rku kasy						
15			za udzieloną krótkotrwałą po- życzkę na skrypt dłużny . .	100	—				100 —
50	"		Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% odsetki od K 100— za dni 35		— 73				
51			do Rku administracji za 1/4% prowizję od K 100—	—	98			—	98
16	27		Rk urzędnika do Rku kasy za transport kasy ogniotrwa- łej z Wiednia do Lwowa i dowóz	84	20				84 20
52	23		Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: J. Cha- rzewski			20	—		
53			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż	24	—		4	24	—
11	29		Rk bieżący Różnych: J. Charzewski w miejscu do Rku kasy						
17			za udzieloną krótkotrwałą po- życzkę na skrypt dłużny . .	80	—				80 —
54	"		Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% odsetki od K 80— za dni 33		— 55				
55			do Rku administracji za 1/4% prowizję od K 80—	—	75			—	75
56	7		Rk kasy do Rku bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krak. za resztę na premię L. Rudnic- kiego do policy Nr. 48749 .	6	—			6	—
7	"		Rk bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krak. do Rku prowizji za prowizję akwizycyjną od po- licy pomienionej za kwartał	1	88				
			Przeniesienie .	11675	23		3673	—	92 — 6381 75 4835 85

R ^k admini- stracyi			R ^k bieżący Różnych			R ^k weksli			R ^k urządze- nia			R ^k odsetek			R ^k provizyi			R ^k strat i zysków		
Win.	Ma		Winien	Ma		Winien	Ma		Win.	Ma		Win.	Ma		Win.	Ma		Win.	Ma	
253 65	601 25		3813 75	2448 21		400 —			700 —			10 96			3 75					
			360 —									— 60								
			100 —									— 73								
	— 25								84 20											
			80 —									— 55								
	— 20																			
			6 —																	
			1 88												1 88					
253 65	601 70		3855 63	2454 21		400 —			784 20			12 84			5 63					

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezerwowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Maj 1899.						
			Przeniesienie .	11675 23	3673 —	92 —		6381 75	4835 85
57	24	31	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę na udział: St. Potocki 6—		6 —				
58			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż 4—	10 —		4 —		10 —	
				11685 23	3679 —	96 —		6391 75	4835 85
			Czerwiec 1899.						
59	5	1	Rk kasy do Rku bież. Różnych: K. Jaworski w miejscu za spłatę długu .	100 —				100 —	
60	8	2	Rk kasy do 3 dłużników do Rku bież. Różnych: Dr. K. Falkiewicz w miejscu za spłatę na dług 40—						
61			do Rku odsetek za $7\frac{1}{2}\%$ odsetki od K 760— za dni 30 4*75						
62			do Rku administracji za $\frac{1}{4}\%$ prowizyi od K 40— —10	44 85				44 85	
18	4	3	Rk bież. Różnych: Fr. Wertheim & C., Wiedeń do Rku kasy za gotówkę przekazem poczt.	200 —				200 —	
63	9	4	Rk kasy do 3 dłużników do Rku bież. Różnych: L. Rudnicki w miejscu za spłatę na dług 20 —						
64			do Rku odsetek za $7\frac{1}{2}\%$ odsetki od K 340— za dni 30 2*13						
65			do Rku administracji za $\frac{1}{4}\%$ prowizyi od K 20— —05	22 18				22 18	
66	10	5	Rk kasy do 3 wierzycieli do Rku bież. Różnych: Wł. Kmieć w miejscu za spłatę na dług 50—						
67			do Rku odsetek za $7\frac{1}{2}\%$ odsetki od K 50— za dni 30 —31						
68			do Rku administracji za $\frac{1}{4}\%$ prowizyi od K 50 — —12	50 43				50 43	
25	2	6	Rk bież. Różnych: P. kasa oszcz. we Wiedniu do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę (Nr. 4): Wł. Pietrzyckiego 2— W. Siemka 2— 4—		4 —				
26			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe (Nr. 4): Wł. Pietrzyckiego 4— W. Siemka 4— 8—	12 —		8 —		217 46	200 —
			Przeniesienie .	429 46	4 —	8 —		217 46	200 —

[illegible]

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezerw- owego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Czerwiec 1899.						
			Przeniesienie .	429 46	4	8		217 46	200 —
69	27	7	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę Tow. nauczycieli szkół lud. m. Lwowa 50—		50 —				
70			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż 4—	54 —		4 —		54 —	
71	7	8	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krak. za resztę na premię Zofii Szwacz do policy Nr. 22412	83 24				33 24	
	7		Rk bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krak. do Rku prowizyi za prowizję akwizyc. od po- licy pomienionej za kwartał	5 64					
72	28	9	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę M. Bąkowskiej 20—		20 —				
73			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tejsze 4—	24 —		4 —		24 —	
19	3	10	Rk weksli do Rku kasy za pożyczkę wekslową na akcept Bąkowskiej Maryi K 400— per 10/10	400 —					400 —
74			Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7½% od K 400— za dni 122 10 17						
75			do Rku administracyi za ¼% od K 400— 1—	11 17				11 17	
76	7	11	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krak. za złożony zadatek przez Dra W. Ungara na ubezpiecze- nie życia	6 —				6 —	
20	4	12	Rk weksli do Rku kasy za pożyczkę wekslową na akcept M. Muchy K 200— per 12/9	200 —					200 —
77		12	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7½% odsetki od K 200— za dni 92 3 83						
78			do Rku administracyi za ⅓% prowizyi od K 200— — 50	4 33				4 33	
79	29	13	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę Fr. Bizonia 2—	6 —	2 —				
80			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż 4—			4 —		6 —	
81	12	14	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Z. Hipnarowska w miejscu za wkładkę na rach. bież. .	100 —				100	
			Przeniesienie .	1273 84	76 —	20 —		456 20	800 —

R ^k admini- stracyi		R ^k bieżący Różnych		R ^k weksli		R ^k urządze- nia		R ^k odsetek		R ^k provizyi		R ^k strat i zysków	
Win.	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma
	— 27	212 —	210 —						7 19				
			33 24										
		5 64									5 64		
				400 —									
									10 17				
	1 —												
			6 —										
				200 —									
									3 88				
	— 50												
			100 —										
	1 77	217 64	319 24	600					21 19		5 64		

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezerwowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Czerwiec 1899.						
			Przeniesienie	1273 84	76 —	20 —		456 20	800 —
82	30	15	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę W. Gutkow- skiego 20—		20 —				
83			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż 4—	24 —		4 —		24 —	
21	5	16	Rk weksli do Rku kasy za pożyczkę wekslową na akcept Wacława Gutkow- skiego K 100— per 16/9	100 —					100 —
84		16	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7½% odsetki od K 100— za dni 92 1'92						
85			do Rku administracji za 1/4% prowizyi od K 100— 25—	2 17				2 17	
2		17	Rk bież. Różnych : P. kasa oszcz. we Wiedniu do 2 wierzycieli						
31			do Rku kapitału zakładowego za wpłatę (Nr. 5) Bol. Straki 50—		50 —				
			do Rku funduszu rezerw. za wpłatę (Nr. 5) od tegoż 4—	54 —		4 —			
86	7	18	Rk kasy do Rku bież. Różnych : Tow. wzaj. ubezp. w Krak. za resztę na premię Dra W. Ungara do policy Nr. 49087	82 38				82 38	
	7	18	Rk bież. Różnych : Tow. wzaj. ubezp. w Krak. do Rku prowizyi za prowizję akwizycyjną od pomienionej policy za kwar- tal 37 50	37 50					
22		19	Rk bież. Różnych : Tow. wzaj. ubezp. w Krak. do Rku kasy za sprawozdanie lekarskie ze stanu zdrowia Zofii Szwacz, L. Rudnickiego i Dra Ungara	24 —					24 —
	2	20	Rk administracji do Rku bież. Różnych : P. kasa oszcz. we Wiedniu za otrzymane druki (wyciąg Nr. 6) 13 —	13 —					
87	32	21	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę : A. Kulińskiego 60—		60 —				
88			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż 4—	64 —		4 —		64 —	
23	6	22	Rk weksli do Rku kasy za pożyczkę wekslową na akcept R. Ciszewskiego K 200— per 22/9 200 —	200 —					200 —
			Przeniesienie	1874 89	206 —	32 —		628 75	1124 —

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezerwowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Czerwiec 1899.						
			Przeniesienie .	1874 89	2 6 —	32 —		628 75	1124 —
89		22	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% od K 200— za dni 92	3 83					
90			do Rku administracji za 1/4% prowizyi od K 200—	4 33				4 33	
24	7	23	Rk weksli do Rku kasy za pożyczkę wekslową na akcept F. Lipeckiego K 200 per 23/10	200 —					200 —
91		"	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% od K 200— za dni 122	5 08					
92			do Rku administracji za 1/4% prowizyi od K 200—	5 58				5 58	
93	33	24	Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku kapitału udziałowego za wpłatę Gal. Banku krajowego	1000 —	100 —				
94			do Rku funduszu rezerw. za wpisowe od tegoż	4 —			4 —	1004 —	
95	13	25	Rk kasy do Rku bież. Różnych: Gal. Bank krajowy za wkładkę na rach. bieżący	8000 —				8000 —	
25	3	26	Rk bież. Różnych: Gal. kasy oszcz. w miejscu do Rku kasy za wkładkę na książeczkę Nr. 204107	8000 —					8000 —
26	14	27	Rk bież. Różnych: M. Sołski, Pikułowice do Rku kasy za udzieloną pożyczkę na skrypt dłużny	400 —					400 —
96			Rk kasy do Rku odsetek za 7 1/2% ods. od K 400— po- życzki M. Sołskiego za dni 34	2 83				2 83	
15		28	Rk bież. Różnych: T. Wiśniowiecki Zborów do Rku kasy za udzieloną pożyczkę na skrypt dłużny	300 —					300 —
97		"	Rk kasy do Rku odsetek za 7 1/2% ods. od K 300— po- życzki T. Wiśniowieckiego za dni 33	2 06				2 06	
28	8	29	Rk weksli do Rku kasy za pożyczkę wekslową na akcept Ed. Cenara K 200— per 29/10	200 —					
			Przeniesienie .	1993 69	1206 —	36 —		9647 49	10024 —

10

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezerwowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winien	Ma
			Czerwiec 1899.						
			Przeniesienie .	19993 69	1206 —	36 —		9617 55	10024 —
98	29		Rk kasy do 2 wierzycieli do Rku odsetek za 7 1/2% od K. 200 — za dni 122 5 08						200 —
99			do Rku administracji za 1 1/4% prowizyi od K 200 — 50	5 58				5 58	
29	30		Rk administracji do Rku kasy za płacę wóznego za czerwiec 20. — drobne wydatki jak nota 8 75	28 75					28 75
	"		Rk odsetek do Rku bież. Różnych za 5% odsetki wypadające z rachunku bieżącego po 30/6						
1			do Wł. Krasuckiego w miejscu 16 11						
6			do L. Pierzchały w miejscu — 71						
12			do Z. Hipnarowskiej w miejscu — 22	17 04					
3	"		Rk bież. Różnych: Gal. kasa oszcz. w miejscu do Rku odsetek za 4% odsetki wypadające z rachunku bież. po 30/6	16 22					
				20061 28	1206 —	36 —		9653 13	10252 75
			Pozycje zamknięcia						
30			Rk bilansu do 4 wierzycieli za nasz stan czynny						956 28
			do Rku kasy 956 28						
			do Rku bież. Różnych 12301 22						
			do Rku weksli 1700 —						
			do Rku urzędzenia 744 99	15702 49					
			5 dłużników do Rku bilansu za nasz stan bierny i czysty zysk						
			Rk kapitału udziałowego 4885 —	4885 —					
			Rk funduszu rezerwowego 132 —			132 —			
			Rk bież. Różnych 10312 10						
			Rk odsetek 31 99						
			Rk strat i zysków 341 40	15702 49					
"			Rk strat i zysków do Rku urzędzenia za poniesioną stratę	39 21					
"			3 dłużników do Rku strat i zysków za osiągnięte zyski						
			Rk administracji 309 82						
			Rk odsetek 22 02						
			Rk prowizyi 48 77	380 61					

R ^k admini- stracyi		R ^k bieżący Różnych		R ^k weksli		R ^k urządze- nia		R ^k odsetek		R ^k prowizyi		R ^k strat i zysków	
Win.	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma
13 —	3 02	9033 14	8444 62	1100 —					36 91		43 14		
				200 —									
									5 09				
	— 50												
28 75													
			17 04					17 04					
		16 22							16 22				
41 75	3 52	9049 36	8461 66	1300 —				17 04	58 21		43 14		
			12301 22		1700 —		744 99						
		10312 10											
								31 99				341 40	
							39 21					39 21	
309 82								22 02					380 61
									48 77				

Artykuł kasy	Folio ksiąg pomocniczych	Data	T r e ś ć	R ^k kapitału udziałowego		R ^k funduszu rezer- wowego		R ^k kasy	
				Winien	Ma	Win.	Ma	Winion	Ma
			Lipiec 1899.						
			Pozycje otwarcia						
			1 4 dłużników do Rku bilansu						
			za nasz stan czynny						
			Rk kasy 956.28					956.28	
			Rk bież. Różnych 123.1.22						
			Rk weksli 1700.—						
			Rk urzędzenia 744.99	15702.49					
			” Rk bilansu do 5 wierzycieli						
			za nasz stan bierny i czysty						
			zysk						
			do Rku kapitału udział. 4885.—		4885.—				
			do Rku funduszu rezerw. 132.—			132.—			
			do Rku bież. Różnych 10312.10						
			do Rku odsetek 31.99						
			do Rku strat i zysków 341.40	15702.49					
				15702.49	4885.—	132.—		956.28	

R ^k admini- stracy		R ^k bieżący Różnych		R ^k weksli		R ^k urządze- nia		R ^k odsetek		R ^k provizyi		R ^k strat i zysków	
Win.	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma	Win.	Ma
		12301 22		1700 —		744 99							
			10312 10						31 99				341 40
		12301 22	10312 10	1700 —		744 99			31 99				341 40

1

Strazza kasowa

Przychód

Maj 1899.

Rozchód

1	1. Pierzchała L. na udział	5 0	1	1. Urządzenie, rach. Stow.	
	2. Szafrński Jan " "	500		stolarzy z 1/5	450 —
	3. Bałaban Józef " "	500		2. Przybory kancel. i księgi	
	4. Ciszewski R. " "	500		rach. W. Zborowicza z 1/5	87 50
	5. Moos Karol " "	500		3. Należytość stemplowa za	
	6. Leeg Leonard " "	500		książki	42 60
	7. Pierzchała L. na wpisowe	4		Saldo	2443 90
	8. Szafrński J. " "	4			
	9. Bałaban Józef " "	4			
	10. Ciszewski R. " "	4			
	11. Moos Karol " "	4			
	12. Leeg Leonard " "	4			
		3024			3024 —
2	Saldo	2443 90	2	4. Pocztowa kasa oszcz. we	
	13. Krasucki Wład. wkładka	2000		Wiedniu	200 —
	14. Bałabanowa M. na udział	100		Saldo	4605 90
	15. Mucha Michał " "	50			
	16. Lipecki Franc. " "	200			
	17. Bałabanowa M. na wpisowe	4			
	18. Mucha Michał " "	4			
	19. Lipecki Franc. " "	4			
		4805 90			4805 90
3	Saldo	4605 90	3	5. Galic. kasa oszczędności	
	19 a A. Zawadzki na udział	20		wkładka	2000 —
	19 b " " wpisowe	4		6. Ad. Zawadzki, pożyczka	
	20. % z pożyczki A. Zawadz-	3 83		wekslowa	200 —
	kiego			Saldo	2434 23
	21. Dodatek administracyjny	— 50			
	A. Zawadzkiego				
		4634 23			4634 23
4	Saldo	2434 23	5	Saldo	3034 23
5	22. Subwencya Wydziału Kraj.	600			3034 23
		3034 23			3034 23
6	Saldo	3034 23	6	7. K. Jaworski, pożyczka na	
	23. K. Jaworski na udział	4		skrypt	100 —
	24. " " wpisowe	4		Saldo	2943 11
	25. " " %	— 63			
	26. " " dodatek				
	administracyjny	— 25			
		3043 11			3043 11
7	Saldo	2943 11	7	8. Koszta notaryalne i drobne	
	27. J. Kruczkowski na udział	24		wydatki	62 87
	28. " " wpis.	4		Saldo	2908 24
		2971 11			2971 11
8	Saldo	2908 24	8	Saldo	2937 24
	29. Ed. Cenar na udział	25			
	30. " " wpisowe	4			
		2937 24			2937 24

Przychód

Maj 1899.

Rozchód

9	Saldo	2937	24	10	9. A. Brzeziński, pożyczka		
10	31. A. Brzeziński na udział	4	—		weksłowa	200	—
	32. " " " wpisowe	4	—		Saldo	2749	57
	33. " " " % od						
	pożyczki	3	83				
	34. A. Brzeziński na dod. adm.	—	50				
		2949	57			2949	57
11	Saldo	2749	57	11	Saldo	2857	57
	35. L. Pierzchała, wkładka	100	—				
	36. T. wzaj. ubezp. w Krak.,						
	z odsetek Dra Falkiewicza	8	—				
		2857	57			2857	57
12	Saldo	2857	57	12	10. T. wzaj. ubezp. w Krak.,		
					honorarium lekarskie	8	—
					Saldo	2849	57
		2857	57			2857	57
13	Saldo	2849	57	13	Saldo	2903	57
	37. Dr. K. Falkiewicz na udział	50	—				
	38. " " " " wpis.	4	—				
		2903	57			2903	57
14	Saldo	2903	57	14	Saldo	2925	78
	39. T. wzaj. ubezp. w Krak.,						
	Dr. K. Falkiewicz na prem.	22	21				
		2925	78			2925	78
15	Saldo	2925	78	15	11. Dr. K. Falkiewicz, po-		
	40. Dr. K. Falkiewicz, % od				życzka na skrypt	800	—
	pożyczki	2	67		Saldo	2128	45
		2928	45			2928	45
16	Saldo	2128	45	16	12. Marki listowe i druki	20	68
					Saldo	2107	77
		2128	45			2128	45
17	Saldo	2107	77	17	Saldo	2121	77
	41. Z. Szwacz na udział	10	—				
	42. " " " wpisowe	4	—				
		2121	77			2121	77
18	Saldo	2121	77	18	Saldo	2131	77
	43. T. wzaj. ubezp. w Krak.,						
	Z. Szwacz, zadatek	10	—				
		2131	77			2131	77
19	Saldo	2131	77	20	Saldo	2155	77
20	44. L. Rudnicki na udział	20	—				
	45. " " " wpisowe	4	—				
		2155	77			2155	77
21	Saldo	2155	77	21	13. Czynsz na lokal od 1/7-30/6	40	—
					Saldo	2115	77
		2155	77			2155	77

22	Saldo	2115	77	23	Saldo	2123	77
23	46. T. wzaj. ubezp. w Krak., zadek L. Rudnickiego	8	—				
		2123	77			2123	77
24	Saldo	2123	77	24	14. L. Rudnicki pożyczka na skrypt	360	—
	47. L. Rudnicki odsetki od po- życzki	—	60		Saldo	1764	37
		2124	37			2124	37
25	Saldo	1764	37	25	Saldo	1778	37
	48. W. Kmiec na udział	10	—				
	49. " " " wpisowe	4	—				
		1778	37			1778	37
26	Saldo	1778	37	26	15. Wł. Kmiec, pożyczka na skrypt	100	—
	50. W. Kmiec, odsetki od po- życzki	—	73		Saldo	1679	35
	51. W. Kmiec dodatek na adm.	—	25				
		1779	35			1779	35
27	Saldo	1679	35	27	16. Transport kasy ogniotrwa- łej z Wiednia i dowóz	84	20
					Saldo	1595	15
		1679	35			1679	35
28	Saldo	1595	15	28	Saldo	1619	15
	52. J. Charzewski na udział	20	—				
	53. " " " wpisowe	4	—				
		1619	15			1619	15
29	Saldo	1619	15	29	17. J. Charzewski, pożyczka na skrypt	80	—
	54. J. Charzewski, odsetki od pożyczki	—	55		Saldo	1539	90
	55. J. Charzewski dod. na adm.	—	20				
		1619	90			1619	90
30	Saldo	1539	90	30	Saldo	1545	90
	56. T. wzaj. ubezp. w Krak., L. Rudnicki na premię	6	—				
		1545	90			1545	90
31	Saldo	1545	90	31	Saldo	1555	90
	57. St. Patocki na udział	6	—				
	58. " " " wpisowe	4	—				
		1555	90			1555	90
Czerwiec 1899.				Czerwiec 1899			
1	Saldo	1555	90	1	Saldo	1655	90
	59. K. Jaworski na dług	100	—				
		1655	90			1655	90

Przychód

Czerwiec 1899.

Rozchód

2	Saldo	1655	90	2	Saldo	1700	75
	60. Dr. K. Falkiewicz na dług	40					
	61. " " " " %	4	75				
	62. " " " " adm.	—	10				
		1700	75			1700	75
3	Saldo	1700	75	3	18. Fr. Wertheim & Comp.		
					Wien	200	—
					Saldo	1500	75
		1700	75			1700	75
4	Saldo	1500	75	4	Saldo	1522	93
	63. L. Rudnicki na dług	20					
	64. " " " " %	2	13				
	65. " " " " adm.	—	05				
		1522	93			1522	93
5	Saldo	1522	93	5	Saldo	1573	36
	66. W. Kmiec na dług	50	—				
	67. " " " " %	—	31				
	68. " " " " adm.	—	12				
		1573	36			1573	36
6	Saldo	1573	36	7	Saldo	1627	36
7	69. T. nauczycieli lwowskie						
	na udział	50	—				
	70. T. nauczycieli lwowskie						
	na wpisowe	4	—				
		1627	36			1627	36
8	Saldo	1627	36	8	Saldo	1660	60
	71. Z. Szwacz reszta premii	33	24				
		1660	60			1660	60
9	Saldo	1660	60	9	Saldo	1684	60
	72. M. Bąkowska na udział	20	—				
	73. " " " " wpisowe	4	—				
		1684	60			1684	60
10	Saldo	1684	60	10	19. M. Bąkowska pożyczka		
	74. M. Bąkowska na %	10	17		weksłowa	400	—
	75. " " " " adm.	1	—		Saldo	1295	77
		1695	77			1695	77
11	Saldo	1295	77	11	Saldo	1301	77
	76. T. wzaj. ubezp. w Krak.,						
	zakład Dra Ungera	6	—				
		1301	77			1301	77
12	Saldo	1301	77	12	20. M. Mucha pożyczka wek-		
	77. M. Mucha na %	3	83		słowa	200	—
	78. " " " " adm.	—	50		Saldo	1106	16
		1306	10			1306	10
13	Saldo	1106	10	13	Saldo	1112	10
	79. Fr. Bizoń na udział	2	—				
	80. " " " " wpisowe	4	—				
		1112	10			1112	10

Przychód

Czerwiec 1899.

Rozchód

14	Saldo	1112	10	14	Saldo	1212	10
	81. Z. Hipnarowska na wkładkę	100	—				
		1212	10			1212	10
15	Saldo	1212	10	15	Saldo	1236	10
	82. W. Gutkowski na udział	20	—				
	83. " " " wpisowe	4	—				
		1236	10			1236	10
16	Saldo	1236	10	16	21. W. Gutkowski pożyczka		
	84. W. Gutkowski na %	192	—		weksłowa	100	—
	85. " " " adm.	—25	—		Saldo	1138	27
		1238	27			1238	27
17	Saldo	1138	27	18	Saldo	1220	65
18	86. T. wzaj. ubezpiecz., reszta na						
	premię Dra Ungara	82	38				
		1220	65			1220	65
19	Saldo	1220	65	19	22. Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krak.,		
					honorarium lekarskie	24	—
					Saldo	1196	65
		1220	65			1220	65
20	Saldo	1196	65	21	Saldo	1260	65
21	87. A. Kuliński na udział	60	—				
	88. " " " wpisowe	4	—				
		1260	65			1260	65
22	Saldo	1260	65	22	23. R. Ciszewski, pożyczka		
	89. R. Ciszewski na %	383	—		weksłowa	200	—
	90. " " " adm.	—50	—		Saldo	1064	98
		1264	98			1264	98
23	Saldo	1064	98	23	24. F. Lipecki pożyczka weks-		
	91. F. Lipecki na %	508	—		lowa	200	—
	92. " " " adm.	—50	—		Saldo	870	56
		1070	56			1070	56
24	Saldo	870	56	24	Saldo	1874	56
	93. Gal. Bank kraj. na udział	1000	—				
	94. " " " " wpisowe	4	—				
		1874	56			1874	56
25	Saldo	1874	56	25	Saldo	9874	56
	95. Gal. Bank. kraj. za wkładkę	8000	—				
		9874	56			9874	56
26	Saldo	9874	56	26	25. Gal. kasa oszcz., wkładka		
					na ks. 204104	8000	—
					Saldo	1874	56
		9874	56			9874	56
27	Saldo	1874	56	27	26. M. Solski, pożycz. na skrypt		
	96. M. Solski na %	283	—		Saldo	400	—
		1877	39			1477	39
						1877	39

Przychód

Czerwiec 1899.

Rozchód

28	Saldo	1477 39	28	27. T. Wiśniowiecki, pożyczka na skrypt	300 —
	97. T. Wiśniowiecki na %	2 06		Saldo	1179 45
		1479 45			1479 45
29	Saldo	1179 45	29	28 Ed. Cenar pożyczka wekslowa	200 —
	98. Ed. Cenar na %	5 08		Saldo	985 03
	99. " " " adm.	— 50			1185 03
		1185 03			
30	Saldo	985 03	30	29. Płaca kursora za czerwiec i drobne wydatki	28 75
		985 03		Saldo	956 28
					985 03
Lipiec 1899.			Lipiec 1899.		
1	Saldo	956 28			

Księga

Winien Maj 1899.

1/3	Do Różnych jak Dziennik fol.	1	.	.	.	.	.	.	.	K 5406	—
1/6	"	2	.	.	.	.	.	.	.	616	96
6/12	"	3	.	.	.	.	.	.	.	177	58
13/23	"	4	.	.	.	.	.	.	.	134	88
24/30	"	5	.	.	.	.	.	.	.	46	33
31	"	6	.	.	.	.	.	.	.	10	—
										6391	75
Czerwiec 1899.											
1	Saldo	.	.	.	.	.	.	.	.	1555	90
1/6	Do Różnych jak Dziennik fol.	6	.	.	.	.	.	.	.	217	46
6/12	"	7	.	.	.	.	.	.	.	238	74
12/19	"	8	.	.	.	.	.	.	.	172	55
20/27	"	9	.	.	.	.	.	.	.	9018	80
28/30	"	10	.	.	.	.	.	.	.	5	58
										11209	03
Lipiec 1899.											
1	Saldo	.	.	.	.	.	.	.	.	956	28

kasy*).

Maj 1899.

Ma.

1/3	Od Różnych jak Dziennik fol.	1	.	.	.	.	.	.	.	K 2708	10
3/6	"	2	.	.	.	.	.	.	.	300	—
6/12	"	3	.	.	.	.	.	.	.	270	87
13/23	"	4	.	.	.	.	.	.	.	860	68
24/30	"	5	.	.	.	.	.	.	.	624	20
31	Saldo	.	.	.	.	.	.	.	.	1555	90
										6391	75
Czerwiec 1899.											
1/5	Od Różnych jak Dziennik fol.	6	.	.	.	.	.	.	.	200	—
6/12	"	7	.	.	.	.	.	.	.	600	—
12/19	"	8	.	.	.	.	.	.	.	324	—
20/27	"	9	.	.	.	.	.	.	.	8900	—
28/30	"	10	.	.	.	.	.	.	.	228	75
30	Saldo	.	.	.	.	.	.	.	.	956	28
										11209	03
Lipiec 1899.											

*) Księga kasy jest tu tylko księgą pomocniczą, niejako Skontrem Strazzy kasowej, którą prowadzimy celem nieustającej kontroli kasjera, prowadzącego tę Strazę.

Rejestr Księgi głównej.

	A.	
R ^k administracyi		4
	B.	
R ^k bieżący Różnych		5
	F.	
R ^k funduszu rezerwowego		2
	K.	
R ^k kapitału udziałowego		1
R ^k kasy		3
	O.	
R ^k odsetek		8
	P.	
R ^k prowizyi		9
	U.	
R ^k urzędzenia		7
	W.	
R ^k weksli		6

Księga główna czyli centralna

(Grand livre, Livre de raison, Ledger,
Libro Maestro, Hauptbuch).

1 Winien. Rk kapitału

1899						
Czerwiec	30	Do R ^{ku} bilansu za kapitał wpłacony . . .	10	K 4885	—	
				4885	—	

2 Winien. Rk funduszu

1899						
Czerwiec	30	Do R ^{ku} bilansu za rezerwę na nieprzewidziane wypadki . . .	10	K 132	—	
				132	—	

3 Winien. Rachunek

1899						
Maj	31	Do Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 6391	75	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	9653	13	
				16044	88	
Lipiec	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas . . .	11	956	28	

4 Winien. Rachunek

1899						
Maj	31	Do Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 253	65	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	41	75	
"	"	Do R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk . . .	11	309	82	
				605	22	

5 Winien. Rk bieżący

1899						
Maj	31	Do Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 3855	63	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	9049	36	
"	"	" R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów . . .	"	10312	10	
				23217	09	
Lipiec	1	Do R ^{ku} bilansu za dług komitentów . . .	11	12301	22	

6 Winien. Rachunek

1899						
Maj	31	Do Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 400	—	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	1300	—	
				1700	—	
Lipiec	1	Do R ^{ku} bilansu za zapas . . .	11	1700	—	

udziałowego. Ma. 1

1899						
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 3679	—	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	1206	—	
				4885	—	
Lipiec	1	Od R ^{ku} bilansu za kapitał wpłacony . . .	11	4885	—	

rezerwowego. Ma. 2

1899						
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 96	—	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	36	—	
				132	—	
Lipiec	1	Od R ^{ku} bilansu za rezer. na nieprzewidz. wypadki	11	132	—	

kasy. Ma. 3

1899						
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 4835	85	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	10252	75	
"	"	" R ^{ku} bilansu za zapas . . .	"	956	28	
				16044	88	

administracyi. Ma. 4

1899						
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 601	70	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	3	52	
				605	22	

Różnych. Ma. 5

1899						
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31 . . .	6	K 2454	21	
Czerwiec	30	" " " " " 1—30 . . .	10	8461	66	
"	"	" R ^{ku} bilansu za dług komitentów . . .	"	12301	22	
				23217	09	
Lipiec	1	Od R ^{ku} bilansu za wierzytelności komitentów . . .	11	10312	10	

weksli. Ma. 6

1899						
Czerwiec	30	Od R ^{ku} bilansu za zapas . . .	10	K 1700	—	
				1700	—	

7 Winien.		Rachunek			
1899					
Maj	31	Do Różnych jak Dziennik od 1—31	6	K 784	20
				784	20
Lipiec	1	Do R ^{ku} bilansu za wartość urządzenia . . .	11	744	99

8 Winien.		Rachunek			
1899					
Czerwiec	30	Do Różnych jak Dziennik od 1—30	10	K 17	04
"	"	" R ^{ku} bilansu za naprząd otrzymane odsetki .	"	31	99
"	"	" R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk . . .	11	22	02
				71	05

9 Winien.		Rachunek			
1899					
Czerwiec	30	Do R ^{ku} strat i zysków za osiągnięty zysk . . .	11	K 48	77
				48	77

10 Winien.		Rachunek			
1899					
Czerwiec	30	Do 4 wierzycieli za nasz stan czynny	10	K 15702	49
				15702	49
Lipiec	1	Do 4 wierzycieli za nasz stan bierny	11	15361	09
"	"	" R ^{ku} strat i zysków za czysty zysk	"	341	40
				15702	49

11 Winien.		R ^k strat			
1899					
Czerwiec	30	Do R ^{ku} urządzenia za poniesioną stratę . . .	11	K 39	21
"	"	" R ^{ku} bilansu za czysty zysk	10	341	40
				380	61

urządzenia.		Ma.			
1899					
Czerwiec	30	Od R ^{ku} bilansu za wartość urządzenia . . .	10	K 744	99
"	"	" R ^{ku} strat i zysków za poniesioną stratę . .	11	39	21
				784	20

odsetek.		Ma.			
1899					
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31	6	K 12	84
Czerwiec	30	" " " " " 1—30	10	58	21
				71	05
Lipiec	1	Od R ^{ku} bilansu za naprząd otrzymane odsetki .	11	31	99

provizyi.		Ma.			
1899					
Maj	31	Od Różnych jak Dziennik od 1—31	6	K 5	63
Czerwiec	30	" " " " " 1—30	10	43	14
				48	77

bilansu.		Ma.			
1899					
Czerwiec	30	Od 4 dłużników za nasz stan bierny	10	K 15361	09
"	"	" R ^{ku} strat i zysków za czysty zysk	"	341	40
				15702	49
Lipiec	1	Od 4 dłużników za nasz stan czynny		15702	49
				15702	49

i zysków.		Ma.			
1899					
Czerwiec	30	Od R ^{ku} administracji za osiągnięty zysk . . .	11	K 309	82
"	"	" R ^{ku} odsetek " " " "	"	22	02
"	"	" R ^{ku} prowizyi " " " "	"	48	77
				380	61
Lipiec	1	Od R ^{ku} bilansu za czysty zysk	11	341	40

Rejestr Salda Conti.

C.		
Charzewski Jan w miejscu	11	
F.		
Dr. Falkiewicz Karol w miejscu	8	
G.		
Gal. kasa oszczędności w miejscu	3	
Gal. Bank krajowy w miejscu	13	
H.		
Hipnarowska Zofia w miejscu	12	
I.		
Jaworski Kornel w miejscu	5	
K.		
Krasucki Władysław w miejscu	1	
Kmieć Władysław w miejscu	10	
P.		
Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	2	
Pierzchała Ludwik w miejscu „	6	
R.		
Rudnicki Ludwik w miejscu	9	
S.		
Solski Maryan, Pikułowice	14	
T.		
Towarzystwo wzaj. ubezpiecz. w Krakowie	7	
W.		
Fr. Wertheim & Comp., Wien	4	
Wiśniowiecki Tadeusz, Zborów	15	

Salda Conti

(Conto - Corrente, Livres de comptes courants, Account Current-Book, Libro dei conti correnti, Riscontro, Conto-corrent-Buch).

7

Winien.

Tow. wzaj. ubez.

1899								
Maj	12	Za honorar. lekarskie dotyczące Dra Falkiewicza	4	K	8	—		
"	14	" prowizję akwizycyjną do policy Nr. 48523	"		3	75		
"	30	" " " " " Nr. 48749	6		1	88		
Czerwiec	8	" " " " " Nr. 22412	7		5	64		
"	18	" " " " " Nr. 49087	8		37	50		
"	19	" honorarium lekarskie dotyczące Dra Ungara,						
"		L Rudnickiego i Zofii Szwacz	"		24	—		
"	30	Za Saldo			95	06		
					175	83		

8

Winien

Dr. Karol Falkiewicz

1899								
Maj	15	Za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny	4	K	800	—		
					800	—		
Czerwiec	1	Za Saldo			700	—		

9

Winien.

Ludwik Rudnicki

1899								
Maj	24	Za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny	5	K	360	—		
					360	—		
Lipiec	1	Za Saldo			340	—		

10

Winien.

Władysław Kmiec

1899								
Maj	26	Za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny	5	K	100	—		
					100	—		
Lipiec	1	Za Saldo			50	—		

11

Winien.

Jan Charzewski

1899								
Maj	29	Za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny	5	K	80	—		
					80	—		
Lipiec	1	Za Saldo			80	—		

w Krakowie.

M.a

1899								
Maj	12	Za złożony zatek przez Dra K. Falkewicza	3	K	8	—		
"	14	" resztę premii półrocznej do policy Nr. 48523	4		22	21		
"	18	Za złożony zatek przez Zofię Szwacz	"		10	—		
"	23	" " " " " L. Rudnickiego	5		8	—		
"	30	" resztę premii kwartalnej do policy Nr. 48749	6		6	—		
Czerwiec	8	Za resztę premii kwartalnej do policy Nr. 22412	7		33	24		
"	11	Z. Szwacz	"		6	—		
"	18	Za złożony zatek przez Dra W. Ungara	8		82	38		
"		" resztę premii kwartalnej do policy Nr. 49087			175	83		
"		Dra Ungara						
Lipiec	1	Za Saldo						

w miejscu.

Ma.

1899								
Czerwiec	2	Za spłatę na dług	6	K	40	—		
"	30	" Saldo			760	—		
					800	—		

w miejscu.

Ma.

1809								
Czerwiec	4	Za spłatę na dług	6	K	20	—		
"	30	" Saldo			340	—		
					360	—		

w miejscu.

Ma.

1899								
Czerwiec	5	Za spłatę na dług	6	K	50	—		
"	30	" Saldo			50	—		
					100	—		

miejsu.

Ma.

1899								
Czerwiec	30	Za Saldo			K	80	—	
						80	—	

*

12 Winien. Zofia Hipnarowska

1899 Czerwiec	30	Za Saldo	K 100	22
			100	22

13 Winien. Gal. Bank krajowy

1899 Czerwiec	30	Za Saldo	K 8000	—
			8000	—

14 Winien. Maryan Solski

1899 Czerwiec	27	Za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny .	9 K 400	—
			400	—
Lipiec	1	Za Saldo	400	—

15 Winien. Tadeusz Wiśniowiecki

1899 Czerwiec	28	Za otrzymaną pożyczkę na skrypt dłużny .	10 K 300	—
			300	—
Lipiec		Za Saldo	300	—

w miejscu.

12 Ma.

1899 Czerwiec	14	Za wkładkę na rach. bież.	8 K 100	—
"	30	" 5% ods. z " " po 30/6	10	—
			100	22
Lipiec	1	Za Saldo	100	22

w miejscu.

13 Ma.

1899 Czerwiec	25	Za wpłatę na rach. bież.	9 K 8000	—
			8000	—
Lipiec	1	Za Saldo	8000	—

Pikułowice.

14 Ma.

1899 Czerwiec	30	Za Saldo	K 400	—
			400	—

Zborów.

15 Ma.

1899 Czerwiec	30	Za Saldo	K 300	—
			300	—

Inwentarz

sporządzony dnia 30. czerwca 1899 r.

I. Stan czynny.			
1	Gotówka w kasie w walucie krajowej	K	956 28
2	Rymesy w portfelu		
	K 200— per 3/8 akc. A. Zawadzki	K 200	—
	" 200— " 10/8 " A. Brzeziński	200	—
	" 400— " 10/10 " M. Bąkowska	400	—
	" 200— " 12/9 " M. Mucha	200	—
	" 100— " 16/9 " W. Gntkowski	100	—
	" 200— " 22/9 " R. Ciszewski	200	—
	" 200— " 23/10 " Fr. Lipecki	200	—
	" 200— " 29/10 " Ed. Cenar	200	—
			1700 —
3	Ruchomości		
	Wartość urządzenia po cenach zakupna	784	20
	Amortyzacya 5%	39	21
			744 99
4	Dłużnicy rachunku bieżącego		
	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	355	—
	Gal. kasa oszcz. w miejscu (kś. Nr. 204104)	10016	22
	Dr. Falkiewicz Karol w miejscu	760	—
	Rudnicki Ludwik "	340	—
	Kmieć Władysław "	50	—
	Charzewski Jan "	80	—
	Solski Marian, Pikułowice	400	—
	Wiśniowiecki Tadeusz, Zborów	800	—
			12301 22
	Suma stanu czynnego		15702 49
II. Stan bierny.			
1	Kapitał udziałowy (wpłacony)		4885 —
2	Fundusz rezerwowy		132 —
3	Pozycja przenośna: Naprzód otrzymany		
	Dyskont z rymes, 7½% od l. o 1326	27	62
	% z rach. bież. " " " 210	4	37
			31 99
4	Wierzyciele rachunku bieżącego		
	Krasucki Władysław w miejscu	2016	11
	Pierzchała Ludwik	100	71
	Towarzystwo wzaj. uhezp. w Krakowie	95	06
	Hipnarowska Zofia w miejscu	100	22
	Gal. Bank krajowy	8000	—
			10312 10
	Suma stanu biernego		15361 09
Rekapitulacya.			
	Stan czynny		15702 49
	Stan bierny		15361 09
	Zysk		341 40

B i l a n s

do poprzedzającego Inwentarza.

Stan czynny.

Stan bierny.

1	Gotówka . . .	K 956	28	1	Kapitał udziałowy .	K 4885	—
2	Rymesy . . .	1700	—	2	Fundusz rezerwowy	132	—
3	Ruchomości . .	744	99	3	Pozycja przenośna .	31	99
4	Dłużnicy . . .	12301	22	4	Wierzyciele . . .	10312	10
					Czysty zysk . . .	341	40
		15702	49			15702	49

Powyższy Inwentarz i Bilans uznajemy we wszystkich częściach jako prawdziwy.

Lwów dnia 30. czerwca 1899 r.

Bałaban Józef.

Pierzchała Ludwik.

Szafranowski Jan.

Księga bilansu

i Strazza zamknięcia

(Livre de balances, Balance-Book, Libro
di bilancio, Bilanzbuch und Abschluss-
Strazza).

1

Bilans probierczy

z 31 maja 1899 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału udziałowego	—	3679	—	3679
2	R ^k funduszu rezerwowego	—	96	—	96
3	R ^k kasy	6391 75	4835 85	1555 90	—
4	R ^k administracyi	253 65	601 70	—	348 05
5	R ^k bież. Różnych	3855 63	2454 21	1401 42	—
6	R ^k weksli	400	—	400	—
7	R ^k urzędzenia	784 20	—	784 20	—
8	R ^s odsetek	—	12 84	—	12 84
9	R ^k prowizyi	—	5 63	—	5 63
		11685 23	11685 23	4141 52	4141 52

Skontro R^{ku} bież. Różnych

1	Władysław Krasucki w miejscu		2000	—	2000	—
2	Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu	352	50	302	—	—
3	Gal. kasa oszczędności w miejscu	2000	—	2000	—	—
4	Fr Wertheim & Comp. Wien	50	250	—	200	—
5	Kornel Jaworski w miejscu	100	—	100	—	—
6	Ludwik Pierzchała w miejscu		100	—	100	—
7	Tow. wzaj ubezpiecz. w Krakowie	13 63	54 21		40 58	—
8	Dr. Karol Falkiewicz w miejscu	800	—	800	—	—
9	Ludwik Rudnicki w miejscu	360	—	360	—	—
10	Władysław Kmiec w miejscu	100	—	100	—	—
11	Jan Charzewski w miejscu	80	—	80	—	—
	Saldo		1401 42		1401 42	—
		3855 63	3855 63	3742	—	3742

Skontro R^{ku} weksli (rymesy) *)

	Nr. 1 A. Zawadzki per 3/8	200	—			
	Nr. 2 A. Brzeziński „ 10/8	200	—			
	Saldo		400	—		
		400	—	400	—	

*) Tu wyszczególniamy te weksle, które według Skontra rymes mają znajdować się w portfelu.

Skontro R^{ku} kapitału udziałowego

Folio	Nazwa rachunku	Kapitał udziałowy			
		wpłacony		deklarowany	
1	L. Pierzchała	500	—	500	—
2	J. Szafrński	500	—	500	—
3	J. Bałaban	500	—	500	—
4	R. Ciszewski	500	—	500	—
5	K. Moos	500	—	500	—
6	L. Léeg	500	—	500	—
7	M. Bałabanowa	100	—	200	—
8	M. Mucha	50	—	150	—
9	Fr. Lipecki	200	—	300	—
10	A. Zawadzki	20	—	50	—
11	M. Solski	20	—	50	—
12	J. Kordecki	10	—	50	—
13	T. Wiśniowiecki	100	—	100	—
14	K. Jaworski	4	—	50	—
15	J. Kruczkowski	24	—	50	—
16	Ed. Cenar	25	—	100	—
17	J. Jackiewicz	6	—	50	—
18	A. Brzeziński	4	—	50	—
19	Dr. K. Falkiewicz	50	—	50	—
20	Z. Szwacz	10	—	50	—
21	L. Rudnicki	20	—	50	—
22	Wł. Kmiec	10	—	50	—
23	J. Charzewski	20	—	50	—
24	St. Potocki	6	—	50	—
	Saldo		3679 —		4500 —
		3679 —	3679 —	4500 —	4500 —

Bilans probierczy

z 30. czerwca 1899 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału udziałowego		4885 —		4885 —
2	R ^k funduszu rezerwowego		132 —		132 —
3	R ^k kasy	16044 88	15088 60	956 28	
4	R ^k administracji	295 40	605 22		309 82
5	R ^k bież. Różnych	12904 99	10915 87	1989 12	
6	R ^k weksli	1700 —		1700 —	
7	R ^k urzadzenia	784 20		784 20	
8	R ^k odsetek	17 04	71 05		54 01
9	R ^k prowizyi		48 77		48 77
		31746 51	31746 51	5429 60	5429 60

Skontro R^{ku} kapitału udziałowego.

Folio	Nazwa rachunku	Kapitał udziałowy			
		wpłacony		deklarowany	
1	L. Pierzchała	500	—	500	—
2	J. Szafrński	500	—	500	—
3	J. Bałaban	500	—	500	—
4	R. Ciszewski	500	—	500	—
5	L. Moos	500	—	500	—
6	L. Léeg	500	—	500	—
7	M. Bałabanowa	100	—	200	—
8	M. Mucha	50	—	150	—
9	Fr. Lipecki	200	—	300	—
10	A. Zawadzki	20	—	50	—
11	M. Solski	20	—	50	—
12	J. Kordecki	10	—	50	—
13	T. Wiśniowiecki	100	—	100	—
14	K. Jaworski	4	—	50	—
15	J. Kruczkowski	24	—	50	—
16	Ed. Cenar	25	—	100	—
17	J. Jackiewicz	6	—	50	—
18	A. Brzeziński	4	—	50	—
19	Dr. K. Falkiewicz	50	—	50	—
20	Z. Szwacz	10	—	50	—
21	L. Rudnicki	20	—	50	—
22	Wł. Kmieć	10	—	50	—
23	J. Charzewski	20	—	50	—
24	St. Patocki	6	—	50	—
25	Wł. Pietrzycki	2	—	50	—
26	W. Siemek	2	—	50	—
27	Tow. nauczycieli szkół lud. m Lwowa	50	—	50	—
28	M. Bakowska	20	—	50	—
29	Fr. Bizoń	2	—	50	—
30	W. Gutkowski	20	—	50	—
31	Bol. Straka	50	—	50	—
32	A. Kuliński	60	—	100	—
33	Gal. Bank krajowy	1000	—	1000	—
	Saldo		4885		5950
		4885	—	5950	—

5

Strazza zamknięcia

z 30. czerwca 1899. r.

Folio	Księgi głównej				R ^k bilansu wykazuje czysty wynik z poró- wnania stanu czynnego z bier- nym		R ^k strat i zysków wyrachowuje czysty wynik z porówna- nia strat z zy- skami	
	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie		Oba rach. mają przeło obopólnie się znosić.				
		Winien	Ma		Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
1	R ^k kapitału udziałowego do R ^{ku} bilansu za kapitał udziałowy	4885	—			4885		
		4885	—					
		—	4885					
2	R ^k funduszu rezerwowego do R ^{ku} bil. za fund. rez.	132	—			132		
		132	—					
		—	132					
3	R ^k kasy od R ^{ku} bilansu za zapas	16044 88	15088 60		956 28			
			956 28					
		16044 88	16044 88					
4	R ^k administracji do R ^{ku} strat i zysk. za zysk	295 40	605 22					
		309 82						309 82
		605 22	605 22					
5	R ^k bież. Różnych od R ^{ku} bilansu za długi komitentów do R ^{ku} bilansu za wie- rzytel. komitentów	12904 99	10915 87					
			12301 22		12301 22			
		10312 10				10312 10		
		23217 09	23217 09					
6	R ^k weksli od R ^{ku} bilansu za zapas	1700 —						
			1700 —		1700 —			
		1700 —	700 —					
7	R ^k urzędzenia od R ^{ku} bilansu za wartość urzędzenia od R ^{ku} strat i zysk. za stratę	784 20						
			744 99		744 99			
			39 21				39 21	
		784 20	784 20					
8	R ^k odsetek do R ^{ku} bilansu za naprzód otrzymany % do R ^{ku} strat i zysk. za zysk	17 04	71 05					
		31 99				31 99		
		22 02						22 02
		71 05	71 05					
	R ^k prowizyi do R ^{ku} strat i zysk. za zysk		48 77					48 77
		48 77	48 77					
	Zysk					341 40	341 40	
					15702 49	15702 49	380 61	380 61

Księga kuponowa asygnat poboru.

Asygnata: 1.

Kasa pobierze

od Pana: Ludwika Pierzchały w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie: pięćset cztery K i wstawi w dobro

R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów

R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .

R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	—
500 —	1
4 —	7
504 —	—

Asygnata: 1.

Kasa pobierze

od Pana: Ludwika Pierzchały w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie: pięćset cztery K i wstawi w dobro

R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów

R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .

R^{ku}

Lwów. dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	—
500 —	1
4 —	7
504 —	—

Asygnata: 2.

Kasa pobierze

od Pana: Jana Szafrąńskiego w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie: pięćset cztery K i wstawi w dobro

R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów

R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .

R^{kn}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	—
500 —	2
4 —	8
504 —	—

Asygnata: 2.

Kasa pobierze

od Pana: Jana Szafrąńskiego w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie: pięćset cztery K i wstawi w dobro

R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów

R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .

R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	—
500 —	2
4 —	8
504 —	—

Asygnata: 3.

Kasa pobierze

od Pana: Józefa Bałabana w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie: pięćset cztery K i wstawi w dobro

R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów

R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .

R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	—
500 —	3
4 —	9
504 —	—

Asygnata: 3.

Kasa pobierze

od Pana: Józefa Bałabana w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie: pięćset cztery K i wstawi w dobro

R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów

R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .

R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	—
500 —	3
4 —	9
504 —	—

KRAJOWE TOWARZYSTWO ZALICZKOWE NAUCZYCIELSKIE WE LWOWIE.

Asygnata : 4.

Kasa pobierze

od Pana : Romana Ciszewskiego w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie : pięćset cztery K i wstawi w dobro
 R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów
 R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .
 R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Asygnata : 5.

Kasa pobierze

od Pana : Karola Moos
na rachunek: tegoż własny słownie : pięćset cztery K i wstawi w dobro
 R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów
 R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .
 R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Asygnata : 6.

Kasa pobierze

od Pana : Leonarda Léeg
na rachunek: tegoż własny słownie : pięćset cztery K i wstawi w dobro
 R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów
 R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .
 R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1799

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	
500 —	4
4 —	10
504 —	

KRAJOWE TOWARZYSTWO ZALICZKOWE NAUCZYCIELSKIE WE LWOWIE.

Asygnata : 4.

Kasa pobierze

od Pana : Romana Ciszewskiego w miejscu
na rachunek: tegoż własny słownie : pięćset cztery K i wstawi w dobro
 R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów
 R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .
 R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Asygnata : 5.

Kasa pobierze

od Pana : Karola Moos
na rachunek: tegoż własny słownie : pięćset cztery K i wstawi w dobro
 R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów
 R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .
 R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Asygnata : 6.

Kasa pobierze

od Pana : Leonarda Léeg
na rachunek: tegoż własny słownie : pięćset cztery K i wstawi w dobro
 R^{ku} kapitału udziałowego tytułem wpłaty na deklarow. 10 udziałów
 R^{ku} funduszu rezerwowego tytułem wpisowego .
 R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 504 —	
500 —	4
4 —	10
504 —	

K 504 —	
500 —	5
4 —	11
504 —	

K 504 —	
500 —	6
4 —	12
504 —	

Księga kuponowa asygnat wypłaty.

Asygnata : 1.

Kasa wypłaci

Panu: Stow. stolarzy
w miejscu
na rachunek: tegoż stow.
słownie: czterysta pię-
dziesiąt K
i wstawi w dług
R^{ku} urzędnika
tytułem kosztów urzą-
dzenia biura
R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrński

Asygnata : 2.

Kasa wypłaci

Panu: W. Zborowiczowi
w miejscu
na rachunek: tegoż własny
słownie: ośmdziesiąt
siedem 50/100 K
i wstawi w dług
R^{ku} administracyi za na-
byte księgi handlowe
i przybory kancela-
ryjne
R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrński

Asygnata : 2.

Kasa wypłaci

Panu: Urzędowi wymiaru
należytości
na rachunek: tegoż własny
słownie: czterdzieści dwa
60/100 K
i wstawi w dług
R^{ku} administracyi za koszt
ta ostempl. ksiąg
handlowych
R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrński

Asygnata : 1.

Kasa wypłaci.

Panu: Stow. stolarzy
w miejscu
na rachunek: tegoż stow.
słownie: czterysta pię-
dziesiąt K
i wstawi w dług
R^{ku} urzędnika tytułem
kosztów urzędnika
biura
R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrński

Asygnata : 2.

Kasa wypłaci.

Panu: W. Zborowiczowi
w miejscu
na rachunek: tegoż własny
słownie: ośmdziesiąt
siedem 50/100 K
i wstawi w dług
R^{ku} administracyi za na-
byte księgi handlowe
i przybory kancela-
ryjne
R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrński

Asygnata : 3.

Kasa wypłaci.

Panu: Urzędowi wymiaru
należytości
na rachunek: tegoż własny
słownie: czterdzieści dwa
60/100 K
i wstawi w dług
R^{ku} administracyi za koszt
ta ostempl. ksiąg
handlowych
R^{ku}

Lwów dnia 1. maja 1899

Ludwik Pierzchała
Jan Szafrński

KRAJOWE TOWARZYSTWO ZALICZKOWE NAUCZYCIELSKIE WE LWOWIE.

Asygnata : 4.

Kasa wypłaci

Panu : Urzędowi pocztowemu w miejscu
na rachunek : Pocztowej kasy osz. we Wiedniu
słownie : dwieście K
i wstawi w dług
R^{ku} bieżącego Różnych, Poczł. kasa oszcz. we Wiedniu, za wkładkę jako kaucyę dla obrotu przekazowego . . .

R^{ku}

Lwów dnia 2. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 200 —	—
200 —	4
200 —	—
2500 —	5
2000 —	—
200 —	6
200 —	—

KRAJOWE TOWARZYSTWO ZALICZKOWE NAUCZYCIELSKIE WE LWOWIE.

Asygnata : 4.

Kasa wypłaci.

Panu : Urzędowi pocztowemu w miejscu
na rachunek : Pocztowej kasy osz. we Wied.
słownie : dwieście K
i wstawi w dług
R^{ku} bieżącego Różnych, Poczł. kasa oszcz. we Wiedniu, za wkładkę jako kaucyę dla obrotu przekazowego . . .

R^{ku}

Lwów dnia 2. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 200 —	—
200 —	4
200 —	—
2000 —	5
2000 —	—
2000 —	6
200 —	—

Asygnata : 5.

Kasa wypłaci

Panu : Gal. kasie oszcz. w miejscu
na rachunek : tejże własny
słownie : dwa tysiące K
i wstawi w dług
R^{ku} bieżącego Różnych, Gal. kasie oszczędn. w miejscu jako wkładkę na rach. bieżący

R^{ku}

Lwów dnia 3. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 2000 —	—
2500 —	5
2000 —	—
2000 —	—

Asygnata : 5.

Kasa wypłaci.

Panu : Gal. kasie oszcz. w miejscu
na rachunek : tejże własny
słownie : dwa tysiące K
i wstawi w dług
R^{ku} bieżącego Różnych, Gal. kasie oszczędn. w miejscu jako wkładkę na rach. bieżący

R^{ku}

Lwów dnia 3. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 2000 —	—
2000 —	5
2000 —	—
2000 —	—

Asygnata : 6.

Kasa wypłaci

Panu : Aug. Zawadzkiemu w miejscu
na rachunek : tegoż własny
słownie : dwieście K
i wstawi w dług
R^{ku} weksli jako pożyczkę wekslową na akcept tegoż K 200 — per 3/3

R^{ku}

Lwów dnia 3. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 200 —	—
200 —	6
200 —	—

Asygnata : 6.

Kasa wypłaci.

Panu : Aug. Zawadzkiemu w miejscu
na rachunek : tegoż własny
słownie : dwieście K
i wstawi w dług
R^{ku} weksli jako pożyczkę wekslową na akcept tegoż K 200 — per 3/3

R^{ku}

Lwów dnia 3. maja 1899

Ludwik Pierzchała
 Jan Szafrąński

Kwota	Artykuł kasy
K 200 —	—
200 —	6
200 —	—

Księga udziałów.

1

Numer książeczki udziałowej: 1.

Ludwik Pierzchała w miejscu.

Deklarowana				Wpłacony kapitał				Liczby edsetkowe	Dywidenda		Wypowiedziany		Wyplacony		Uwaga	
w dniu		ilość	wartość	w dniu		w kwocie	ilość dni po koniec okresu rachunk.		a % od sta		kapitał		dywi- denda			
							Liczby edsetkowe		8		w dniu		w kwocie			
									w kwocie							
1899 Maj	1	10	500	1899 Maj	1	500	—	60	300	6	67					

2

Numer książeczki udziałowej: 2.

Jan Szafranski w miejscu.

1899 Maj	1	10 500	1899 Maj	1 500 —	60	300	6	67					
-------------	---	--------	-------------	---------	----	-----	---	----	--	--	--	--	--

3

Numer książeczki udziałowej: 3.

Józef Bałaban w miejscu.

1899 Maj	1	10 500	1899 Maj	1 500 —	60	300	6	67					
-------------	---	--------	-------------	---------	----	-----	---	----	--	--	--	--	--

4

Numer książeczki udziałowej: 4.

Roman Ciszewski w miejscu.

1899 Maj	1	10 500	1899 Maj	1 500 —	60	300	6	67					
-------------	---	--------	-------------	---------	----	-----	---	----	--	--	--	--	--

5

Numer książeczki udziałowej: 5.

Karol Moos w miejscu.

1899 Maj	1	10 500	1899 Maj	1 500 —	60	300	6	66					
-------------	---	--------	-------------	---------	----	-----	---	----	--	--	--	--	--

6

Numer książeczki udziałowej: 6.

Leonard Léeg w miejscu.

1899 Maj	1	10 500	1899 Maj	1 500 —	60	300	6	66					
-------------	---	--------	-------------	---------	----	-----	---	----	--	--	--	--	--

7

Numer książeczki udziałowej: 7.

Marya Bałabanowa w miejscu.

Deklarowana				Wpłacony kapitał				Ilość dni po koniec okresu rachunk. Liczby odsetkowe	Dywidenda	Wypowiedziany		Wyplacony		Uwaga
w dniu	Ilość		wartość	w dniu	w kwocie		a % od sta		kapitał		dywi-			
	udział.										denda			
								8						
1899 Maj	2	4	200	1899 Maj	2	100	—	58	58	1 29				

8

Numer książeczki udziałowej: 8.

Michał Mucha w miejscu.

1899 Maj	2	3	150	1899 Maj	2	50	—	58	29	—	65				
-------------	---	---	-----	-------------	---	----	---	----	----	---	----	--	--	--	--

9

Numer książeczki udziałowej: 9.

Franciszek Lipecki w miejscu.

1899 Maj	2	6	300	1899 Maj	2	200	—	58	116	2 58					
-------------	---	---	-----	-------------	---	-----	---	----	-----	------	--	--	--	--	--

10

Numer książeczki udziałowej: 10.

August Zawadzki w miejscu.

1899 Maj	3	1	50	1899 Maj	3	20	—	57	11	—	24				
-------------	---	---	----	-------------	---	----	---	----	----	---	----	--	--	--	--

11

Numer książeczki udziałowej: 11.

Maryan Solski, Pikułowice.

1899 Maj	4	1	50	1899 Maj	4	20	—	56	11	—	24				
-------------	---	---	----	-------------	---	----	---	----	----	---	----	--	--	--	--

12

Numer książeczki udziałowej: 12.

Jan Kordecki, Złoczów.

1899 Maj	4	1	50	1899 Maj	4	10	—	56	6	—	13				
-------------	---	---	----	-------------	---	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

13

Numer książeczki udziałowej: 13.

Tadeusz Wiśniowiecki, Zborów.

Deklarowana				Wpłacony kapitał				Liczby odsetkowe	Dywidenda		Wypowiedziany		Wypłacony		Uwaga
w dniu		liczść	wartość	w dniu		w kwocie	liczść dni po koniec okresu rachunk.		a % od sta		kapitał		dywi- denda		
									3		w dniu	w kwocie			
														udział	
1899 Maj	4	2	100	1899 Maj	4	100	—	56	56	124					

14

Numer książeczki udziałowej: 14.

Kornel Jaworski w miejscu.

1899 Maj	6	1 50	1899 Maj	6	4 —	54	2 — 04							
-------------	---	------	-------------	---	-----	----	--------	--	--	--	--	--	--	--

15

Numer książeczki udziałowej: 15.

Julian Kruczkowski w miejscu.

1899 Maj	7	1 50	1899 Maj	7	24 —	53	13 — 29							
-------------	---	------	-------------	---	------	----	---------	--	--	--	--	--	--	--

16

Numer książeczki udziałowej: 16.

Edmund Cenar w miejscu.

1899 Maj	8	2 100	1899 Maj	8	25 —	52	13 — 29							
-------------	---	-------	-------------	---	------	----	---------	--	--	--	--	--	--	--

17

Numer książeczki udziałowej: 17.

Jakób Jaćkiewicz, Nowesioło.

1899 Maj	9	1 50	1899 Maj	9	6 —	51	3 — 07							
-------------	---	------	-------------	---	-----	----	--------	--	--	--	--	--	--	--

18

Numer książeczki udziałowej: 18.

Antoni Brzeziński w miejscu.

1899 Maj	10	1 50	1899 Maj	10	4 —	50	2 — 04							
-------------	----	------	-------------	----	-----	----	--------	--	--	--	--	--	--	--

Numer książeczki udziałowej: 19

Dr Karol Falkiewicz.

Deklarowana				Wpłacony kapitał				Liczby odsetkowe	Dywidenda		Wypowiedziany		Wyplacony		Uwaga
w dniu	wartość			w dniu	w kwocie				a	% od sta	kapitał		dywi- denda		
	udział.								8		w dniu		w kwocie		
									w kwocie						
1899 Maj	13	1	50	1899 Maj	13	50	—	47	24	—	53				

20

Numer książeczki udziałowej: 20.

Zofia Szwacz w miejscu.

1899 Maj	17	1	50	1899 Maj	17	10	—	43	4	—	09				
-------------	----	---	----	-------------	----	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

21

Numer książeczki udziałowej: 21.

Ludwik Rudnicki w miejscu.

1899 Maj	20	1	50	1899 Maj	20	20	—	40	8	—	18				
-------------	----	---	----	-------------	----	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

22

Numer książeczki udziałowej: 22.

Władysław Kmiec w miejscu.

1899 Maj	25	1	50	1899 Maj	25	10	—	35	4	—	09				
-------------	----	---	----	-------------	----	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

23

Numer książeczki udziałowej: 23.

Jan Charzewski w miejscu.

1899 Maj	28	1	50	1899 Maj	28	20	—	32	6	—	13				
-------------	----	---	----	-------------	----	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

24

Numer książeczki udziałowej: 24.

Stanisław Patocki w miejscu.

1899 Maj	31	1	50	1899 Maj	31	6	—	30	2	—	04				
-------------	----	---	----	-------------	----	---	---	----	---	---	----	--	--	--	--

25

Numer książeczki udziałowej: 25.

Władysław Pietrzycki, Rzeszów.

Deklarowana				Wpłacony kapitał				Liczby odsetkowe	Dywidenda	Wypowiedziany		Wyplacony		Uwaga
w dniu	ilość	wartość	w dniu	w kwocie	ilość dni po koniec okresu rachunk.	a % od sta			kapitał		dywi-			
						8	w kwocie		w dniu	w kwocie	denda			
											udział.			
1899 Czerw.	6	1 50	1899 Czerw.	6	2 — 24	—	—	—						

26

Numer książeczki udziałowej: 26.

Wincenty Siemek, Wrzawy.

1899 Czerw.	6	1 50	1899 Czerw.	6	2	—	24	—	—					
----------------	---	------	----------------	---	---	---	----	---	---	--	--	--	--	--

27

Numer książeczki udziałowej: 27.

Towarzystwo nauczycieli szkół ludowych miasta Lwowa.

1899 Czerw	7	1 50	1899 Czerw.	7	50	—	23	12	—	27				
---------------	---	------	----------------	---	----	---	----	----	---	----	--	--	--	--

28

Numer książeczki udziałowej: 28.

Marya Bąkowska w miejscu.

1899 Czerw.	9	1 50	1899 Czerw.	9	20	—	21	4	—	09				
----------------	---	------	----------------	---	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

29

Numer książeczki udziałowej: 29.

Franciszek Bizoń w miejscu.

1899 Czerw.	13	1 50	1899 Czerw.	13	2	—	17	—	—					
----------------	----	------	----------------	----	---	---	----	---	---	--	--	--	--	--

30

Numer książeczki udziałowej: 30.

Wacław Gutkowski w miejscu.

1899 Czerw.	15	1 50	1899 Czerw.	15	20	—	15	3	—	07				
----------------	----	------	----------------	----	----	---	----	---	---	----	--	--	--	--

Numer książeczki udziałowej: 31.

Bolesław Straka w miejscu.

Deklarowana				Wpłacony kapitał				Liczby odsetkowe	Dywidenda	Wypowiedziany		Wyplacony	Uwaga
w dniu	ilość	wartość	udział.	w dniu	w kwocie	ilość dni po koniec okresu rachunk.	a % od sta		kapitał		dywi- denda		
							8		w dnln	w kwocie			
											w kwocie		
1899 Czerw.	17	1	50	1899 Czerw.	17	50	—	13	7	—	16		

32

Numer książeczki udziałowej: 32.

Antoni Kuliński w miejscu.

1899 Czerw.	21	2	100	1899 Czerw.	21	60	—	9	5	—	11					
----------------	----	---	-----	----------------	----	----	---	---	---	---	----	--	--	--	--	--

33

Numer książeczki udziałowej: 33.

Gal. Bank krajowy w miejscu.

1899 Czerw.	24	20	1000	1899 Czerw.	24	1000	—	6	60	133						
----------------	----	----	------	----------------	----	------	---	---	----	-----	--	--	--	--	--	--

1

Przychód.

Skontro

Data przychodu	Numer	Wartość nominalna	Kontrola	Dostawca	Wystawiciel	Akceptant	Żyrant
1999 Maj	3 1	200	Dz 2	Solecki Jan	Janusz Michał	Zawadzki August	Solecki Jan Janusz Michał
"	10 2	200	" 3	Jaworski Kornel	Mucha Michał	Brzeziński Antoni	Jaworski Kornel Mucha Michał
Czerw.	10 3	400	" 7	Aleksandrowicz Antonina	Szwacz Zofia	Bąkowska Marya	Aleksandrowicz Antonina Szwacz Zofia
"	12 4	200	" 7	Kmieć Władysław	Patocki Stefan	Mucha Michał	Patocki Stefan Kmieć Władysław
"	16 5	100	" 8	Solski Maryan	Krzanowski Wiktor	Gutkowski Wacław	Solski Maryan Krzanowski Wiktor
"	22 6	290	" 8	Moos Karol	Léeg Leonard	Ciszewski Roman	Léeg Leonard Moos Karol
"	23 7	200	" 9	Mucha Michał	Bałaban Marya	Lipeccki Franciszek	Mucha Michał Bałaban Marya
"	29 8	200	" 10	Pleszkiewicz Mikołaj	Rudnicki Ludwik	Cenar Edmund	Pleszkiewicz Marya Rudnicki Ludwik
1899 Lipiec	1 1	1700 — 200	Dz. 11	Inwentarz	Janusz Michał	Zawadzki August	Solecki Jan Janusz Michał
"	" 2	200	" "	"	Mucha Michał	Brzeziński Antoni	Jaworski Kornel Mucha Michał
"	" 3	400	" "	"	Szwacz Zofia	Bąkowska Marya	Aleksandrowicz Antonina Szwacz Zofia
"	" 4	200	" "	"	Patocki Stefan	Mucha Michał	Patocki Stefan Kmieć Władysław
"	" 5	100	" "	"	Krzanowski Wiktor	Gutkowski Wacław	Solski Maryan Krzanowski Wiktor
"	" 6	200	" "	"	Léeg Leonard	Ciszewski Roman	Léeg Leonard Moos Karol
"	" 7	200	" "	"	Bałaban Marya	Lipeccki Franciszek	Mucha Michał Bałaban Marya
"	" 8	200	" "	"	Rudnicki Ludwik	Cenar Edmund	Pleszkiewicz Mikołaj Rudnicki Ludwik

rymes.

Rozchód.

1

Miejsce płatności	Data zapadłości	Data rozchodu	Numer	Odbiorca	Wartość nominalna	Kontrola	Uwaga
Lwów	Sierpień	3	1899 Czerwiec 30	1	Inwentarz	200	10
"	"	8	" "	2	"	200	"
"	Paźdźier.	10	" "	3	"	400	"
"	Wrzesień	12	" "	4	"	200	"
"	"	16	" "	5	"	100	"
"	"	22	" "	6	"	200	"
"	Paźdźier.	23	" "	7	"	200	"
"	"	29	" "	8	"	200	"
Lwów	Sierpień	3			1700		
"	"	8					
"	Paźdźier.	10					
"	Wrzesień	12					
"	"	16					
"	"	22					
"	Paźdźier.	23					
"	"	29					

Rejestr członków

(§. 14. ustawy)

Fol. Ks. udział.	Imię i nazwisko członka	Stan lub zatrudnienie	Miejsce zamieszkania	Dzień przystąpienia	Wysokość deklarowanego udziału	Dzień wypowiedzenia	Wysokość wypowiedzianego udziału	Dzień wystąpienia
				1899				
1	Pierzchała Ludw.k	nauczyciel	Lwów	Maj	1	500	—	
2	Szafrński Jan	"	"	"	1	500	—	
3	Balaban Józef	"	"	"	1	500	—	
4	Ciszewski Roman	"	"	"	1	500	—	
5	Moos Karol	"	"	"	1	500	—	
6	Léeg Leonard	"	"	"	1	500	—	
7	Balaban Marya	kapitalistka	"	"	2	200	—	
8	Mucha Michał	nauczyciel	"	"	2	150	—	
9	Lipeci Franciszek	"	"	"	2	300	—	
10	Zawadzki August	"	"	"	3	50	—	
11	Solski Maryan	"	Pikułowice	"	4	50	—	
12	Kordecki Jan	kupiec	Złoczów	"	4	50	—	
13	Wiśniowiecki Tadeusz	właściciel realności	Zborów	"	4	100	—	
14	Jaworski Kornel	nauczyciel	Lwów	"	6	50	—	
15	Kruczkowski Julian	"	"	"	7	50	—	
16	Cenar Edmund	"	"	"	8	100	—	
17	Jackiewicz Jakób	"	Nowosioło	"	9	50	—	
18	Brzeziński Antoni	"	Lwów	"	10	50	—	
19	Dr. Falkiewicz Karol	"	"	"	13	50	—	
20	Szwacz Zofia	nauczyciel.	"	"	17	50	—	
21	Rudnicki Ludwik	nauczyciel	"	"	20	50	—	
22	Kmieć Władysław	"	"	"	25	50	—	
23	Charzewski Jan	właściciel realności	"	"	28	50	—	
24	Patocki Stanisław	nauczyciel	"	"	31	50	—	
25	Pietrzycki Władysław	"	Rzeszów	Czerw.	6	50	—	
26	Siemek Wincenty	"	Wrzawy	"	6	50	—	
27	Towarzystwo nauczycieli szkół ludowych miasta Lwowa	Stowarzyszenie naukowe	Lwów	"	7	50	—	
28	Bąkowska Marya	nauczyciel.	"	"	9	50	—	
29	Bizoń Franciszek	nauczyciel	"	"	13	50	—	
30	Gutkowski Wacław	"	"	"	15	50	—	
31	Straka Bolesław	"	Kraków	"	17	50	—	
32	Kulhński Antoni	kupiec	Lwów	"	21	100	—	
33	Gal. Bank krajowy	Towarzystwo akcyjne	"	"	24	1000	—	

Księga pożyczek skryptowych*).

Fol. księgi udziałów:

Stopa %: $7\frac{1}{2}\%$ rocznie, zwłoka: 2%

Nr. prot. podaw.:

Prowizya: $\frac{1}{4}\%$ od raty na kapitał

Dłużnik p. Dr. Karol Falkiewicz, zamieszkały we Lwowie, pożyczył na skrypt dłużny z dnia 15. maja 1899 L. rep. . . . za podkładem policy Nr. 48523 Krakowskiego Towarzystwa asek. kwotę K 800.—, spłacalną w 20 równych ratach miesięcznych, płatnych z góry à K 42.43 jak poniżej.

Uchwała { Dyrekcyi
Rady nadzorczej } z dnia 14. maja 1899. l. . .

Rozkład pożyczki na raty				Spłata pożyczki							Reszta długu	Uwaga
Rata	Termin płatności	Na kapitał	Na procent	Data	Arytm. kasy	kwota	Procent po- brany na rok		Procent zwłoki	Procent pobrano do		
							bież.	nast.				
	1899			1899								
1	Maj	15	37 66	4 77	Maj	15	42 43				15/6	762 34
2	Czerwiec	"	37 90	4 53	Czerwiec	"	42 43				15/7	724 44
3	Lipiec	"	38 14	4 29	Lipiec	"	42 43				15/8	686 30
4	Sierpień	"	38 38	4 05	Sierpień	"	42 43				15/9	647 92
5	Wrzesień	"	38 62	3 81	Wrzesień	"	42 43				15/10	609 30
6	Paździer.	"	38 86	3 57	Paździer.	"	42 43				15/11	570 44
7	Listopad	"	39 10	3 33	Listopad	"	42 43				15/12	531 34
8	Grudzień	"	39 35	3 08	Grudzień	"	42 43	1 54	1 54		15/1	491 99
	1900			1900								
9	Styczeń	15	39 60	2 83	Styczeń	15	42 43				15/2	452 39
10	Luty	"	39 85	2 58	Luty	"	42 43				15/3	412 54
11	Marzec	"	40 10	2 33	Marzec	"	42 43				15/4	372 44
12	Kwiecień	"	40 35	2 08	Kwiecień	"	42 43				15/5	332 09
13	Maj	"	40 60	1 83	Maj	"	42 43				15/6	291 49
14	Czerwiec	"	40 86	1 57	Czerwiec	"	42 43				15/7	250 63
15	Lipiec	"	41 12	1 31	Lipiec	"	42 43				15/8	209 51
16	Sierpień	"	41 38	1 05	Sierpień	"	42 43				15/9	168 13
17	Wrzesień	"	41 64	— 79	Wrzesień	"	42 43				15/10	126 49
18	Paździer.	"	41 90	— 53	Paździer.	"	42 43				15/11	84 59
19	Listopad	"	42 16	— 27	Listopad	"	42 43				15/12	42 43
20	Grudzień	"	42 43	— —	Grudzień	"	42 43					
	Razem		800 —	48 60			848 60					

Uwaga: (Zabezpieczono hipotecznie na realności l . . . przy ulicy we położonej).

*) W ćwiczeniu niniejszem traktowaliśmy długi ratalne w ten sposób, iż dłużnicy płacili z dołu raty równe na kapitał procent zaś z góry od każdorazowego długu, jak to po największej części czynią mniejsze instytucje finansowe przy pożyczkach ratalnych miesięcznych.

Jest to niedogodnem dla pożyczających głównie z tej przyczyny, iż raty są nierówne szczególnie w początkach stosunkowo za wysokie.

Ażeby temu zapobiedz, względnie dogodzić komitentowi, należy skonstruować plan amortyzacyjny jak przy długach hipotecznych, **per mese**, co zastosowaliśmy przy pożyczce Dra Falkiewicza w powyższym przykładzie. Tu wypadł % per mese 0.625.

Sposób obliczenia i konstrukcyę planu obacz w dziale końcowym tego dzieła.

Wzór książeczki udziałowej.

1. strona.

Nr.

Fol. książki udziałowej

KSIĄŻECZKA UDZIAŁOWA

Krajowego Towarzystwa zaliczkowego nauczycielskiego we Lwowie
stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką.

Imię i nazwisko:

2. strona.

Deklarowana pierwotna kwota udziału
 „ dalsza „ „
 Razem
 Razem

K 100	—
50	
150	

wyrażnie: Sto koron
 „ Pięćdziesiąt koron
 „ Sto pięćdziesiąt koron

Wpisowe koron 4. na rzecz funduszu rezerwowego uiszczono.

We Lwowie dnia 13. maja 1899 r.

Odcisk pieczęci firmowej.
Podpisy.

3. strona.

Wyciąg ze statutu Kraj. Tow. zaliczkowego nauczycielskiego we Lwowie
stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką.

Wewnątrz.

Data	Arty- kuł kasy	R u c h			Potwierdzenie odbioru
		słowami	K	h.	
1899					
Maj	13	Sto koron	100	—	<i>Józef Bałaban</i> <i>Józef Bałaban</i>
Lipiec	1	Pięćdziesiąt koron	50	—	
			150	—	

Wzór książeczki wkładowej.

1. strona.

Nr. Fol. Księgi wkładek

KSIĄŻECZKA WKŁADKOWA

Krajowego Towarzystwa zaliczkowego nauczycielskiego we Lwowie
stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką.

2. strona.

Imię i nazwisko :

We Lwowie dnia

Odcisk pieczęci firmowej.

Podpisy.

3. strona.

Postanowienia co do wkładek na rachunek bieżący.

4. strona.

Zastrzeżenia.

Ustanowiona stopa procentowa roczna począwszy od wynosi %
wyrażnie :

Wewnątrz.

Data		Włożono lub odebrano	Słowami	Liczbami		Arty- kuł kasy	Potwierdzenie
				K	h.		
1899							
Maj	16	Wkładka	Czteryście koron	400	—		
Czerw.	2	"	Pięćdziesiąt koron	50	—		
			Stan	450	—		
			4%	2	10		
"	30		Stan	452	10		
			Stan				
			Stan				
			Stan				
			Stan				

Księga kredytowa.

1.

Imię i nazwisko: August Zawadzki w miejscu.

Nr. udziału: 10

Suma wpłaconego udziału: K 20—

Wysokość dozwolonego kredytu: K

Nr. weksłu lub skryptu	Długi własne	Termin płatności	Kwota dłużna	Nr. weksłu lub skryptu	Poręczenia	Termin płatności	Kwota dłużna	U w a g a
1	Akcept własny	3/8	200 —					Ręczyciele: Michał Janusz Jan Solecki

2.

Imię i nazwisko: Kornel Jaworski w miejscu

Nr. udziału: 14.

Suma wpłaconego udziału: K 4—

Wysokość dozwolonego kredytu: K

Nr. weksłu lub skryptu	Długi własne	Termin płatności	Kwota dłużna	Nr. weksłu lub skryptu	Poręczenia	Termin płatności	Kwota dłużna	U w a g a
1	Skrypt dłużny	1/5, 1/7	400 —	2	Skrypt dłużny A. Brzezińskiego	1/7	200 —	Ręczyciele: Roman Ciszewski Leonard Léeg

3.

Imię i nazwisko: Antoni Brzeziński w miejscu.

Nr. udziału: 18.

Suma wpłaconego udziału: K 50—

Wysokość dozwolonego kredytu: K

Nr. weksłu lub skryptu	Długi własne	Termin płatności	Kwota dłużna	Nr. weksłu lub skryptu	Poręczenia	Termin płatności	Kwota dłużna	U w a g a
2	Akcept własny	10/8	200 —					Ręczyciele: Michał Mucha Kornel Jaworski

4.

Imię i nazwisko: Dr. Karol Falkiewicz w miejscu.

Nr. udziału: 19.

Suma wpłaconego udziału: K 50—

Wysokość dozwolonego kredytu: K

Nr. weksłu lub skryptu	Długi własne	Termin płatności	Kwota dłużna	Nr. weksłu lub skryptu	Poręczenia	Termin płatności	Kwota dłużna	U w a g a
3	Skrypt dłużny	ratalny à K 40 — aż do 1/12 1900	800 —					Jako podkład po- lica Nr. 48523 Krak.Tow.ase- kurac.

Protokół

skontra komisji kontrolującej z dnia 30. czerwca 1899 r.

Obecni członkowie komisji:

Obecni członkowie Dyrekcji:

Urzednicy:

I. K a s a.

Po odebraniu kluczków od kasy zamknięto Księgę kasową, której Saldo wykazywało zapas w kwocie K 956·28.

Kasa zawierała:

5	szt.	not bankowych	à K 100·—	.	.	.	K 500·—	
10	"	"	à K 20·	.	.	.	" 200·—	
20	"	"	à K 10·—	.	.	.	" 200·—	
10	"	srebrem	à K 5·—	.	.	.	" 53·—	
5	"	"	à K 1·—	.	.	.	" 5·—	
25	"	monety zdawkowej	à 20, 10 i 2 h.	.	.	.	" 1·28	956·28

Nadto znaleziono w portfelu:

Książeczkę Gal. kasy oszczęd. we Lwowie Nr. 204104 na imię Towarzystwa na kwotę 10016·22

Wyciąg Nr. 6. c. k. Poczł. kasy oszczęd. we Wiedniu, wykazujący Saldo na korzyść Towarzystwa w kwocie 355·—

8 szt. rymes mianowicie:

Nr. 1	na K 200·—	per 3/8	akc. A. Zawadzkiego	.	K 200·—	
" 2.	" " 200·—	" 10/8	" A. Brzezińskiego	.	" 200·—	
" 3.	" " 400·—	" 10/10	" M. Bąkowskiej	.	" 400·—	
" 4.	" " 200·—	" 12/9	" M. Machy	.	" 200·—	
" 5.	" " 100·—	" 16/9	" W. Gutkowskiego	.	" 100·—	
" 6.	" " 200·—	" 22/9	" R. Ciszewskiego	.	" 200·—	
" 7.	" " 200·—	" 23/10	" Fr. Lipeckiego	.	" 200·—	
" 8.	" " 200·—	" 29/10	" Ed. Cenara	.	" 200·—	1700·—

6 szt. skryptów dłużnych:

Nr. 1.	Dra K. Falkiewicza na K 800·—	z podkł. policy Nr. 48523, na który spłacono K 40·—	K 760·—	
Nr. 2.	L. Rudnickiego na K 360·—	z podkł. policy Nr. 48749, na który spłacono K 20·—	" 340·—	
Nr. 3.	Wł. Kmiecica na K 100·—	za poręką A. Wężyka i St. Romańskiego, na który spłacono K 50·—	" 50·—	
Nr. 4.	J. Charzewskiego na K 80·—	za poręką T. Zabłockiego i E. Greka, na który spłacono	" 80·—	
Nr 5.	M. Solskiego na K 400·—	za poręką Z. Popiela i St. Bursy, na który spłacono	" 400·—	
Nr. 6.	T. Wiśniowieckiego na K 300·—	za poręką J. Ważnego i W. Siemka, na który spłacono	" 300·—	1930·—

Rzetelność wykazanego salda kasowego sprawdzono przez porównanie asygnat kasowych z przychodem i rozchodem kasy, przez przeliczenie sum odnośnych i przez wypośredkowanie salda, które zupełnie się zgadza z wykazanym zapasem gotówki w kwocie K 956·28.

II. Buchalterya.

a) **Księgi rachunkowe** prowadzone są według Buchalteryi systematycznej, metody amerykańskiej prawidłowo, toż samo uzupełniające księgi pomocnicze jako to: Księga udziałów, Salda Conti, Skontro rymes i Księga bilansu jako księga nieustającej kontroli.

b) **Kontrolę tychże** przeprowadzono dokładnie, przechodząc w Dzienniku szematycznym każdą pozycję rachunkową z osobna i oceniając rzetelną podstawę onej, jak niemniej sumując poszczególne strony Dziennika i sprawdzając sumy miesięczne onego.

c) **Sprawdzono również kontowanie**, czyli przeniesienie tych sum z końcem każdego miesiąca z dotyczących rubryk Dziennika do odnośnych rachunków Księgi głównej, przyczem stwierdzono, że nie zaszła żadna omyłka co do nazwy rachunku przy kontowaniu.

d) **Sprawdzono dalej Bilanse probiercze miesięczne** z Księgą główną i przekonano się, że wszystkie są rzetelnie zestawione, a w końcu

e) **sprawdzono zbiorowe rachunki Księgi głównej**, jako to R^k udziałów, R^k rymes i R^k bieżący Różnych, porównując je z Księgą udziałów, z Salda Conti i ze Skontrem rymes, które wykazywały taki sam stan, jak go wykazywały: dotyczący Bilans probierczy i dotyczące skontro uzupełniające tegoż bilansu.

Specjalnie w dniu dzisiejszym zgadzały się Salda książkowe z wykazanym stanem portfelu, a to:

R^{ku} bieżącego Różnych:

w wykazanej książeczce Gal. kasy oszczęd. Nr. 204104

w kwocie K 10016-22

w wykazanym wyciągu Nr. 6 Poczt. kasy oszczęd.

w kwocie " 355-—

i w wykazanych skryptach dłużnych w kwocie " 1930-— 12301-22

czemu przeciwstawiają się wierzyciele, mianowicie:

Krasucki Władysław z kwotą K 2016-11

Pierchała Ludwik " " 100-71

Tow. wzaj. ubezpiecz. w Krakowie z kwotą " 95-06

Hipnarowska Zofia z kwotą " 100-22

Gal. Bank krajowy " " 8000-— 10312-10

a zatem z saldem w kwocie K 1989-12

R^k rymes:

w wykazanych 8 rymesach z saldem " 1700-—

i R^k udziałów:

w wykazanych rach. 33 członków stowarzyszenia z saldem " 4885-—

jako w wpłaconym kapitale udziałowym, przy deklarowanym

kapitale w kwocie " 5950-—

f) **Badano zaciągnięte zobowiązania poszczególnych dłużników** stowarzyszenia ze względu na porękę tychże udzieloną innym dłużnikom i sprawdzono, że Dyrekcyja trzyma się ściśle cyfr dozwolonego kredytu unormowanego przez Radę nadzorczą, a uwidocznionego w Księdze kredytowej, przy udzielaniu pożyczek.

g) W końcu stwierdzono, że odsetki były rzetelnie obliczane, stosownie do uchwalonej stopy procentowej rocznej, jak niemniej prowizya jako dodatek na pokrycie kosztów administracyi.

Uwagi ogólne:

Wnioski:

Lwów dnia 30. czerwca 1899 r.

Podpisy.

Protokół

skontra komisji rewizyjnej z dnia 15. lipca 1899 r.

Obecni członkowie komisji:

Obecni członkowie Dyrekcyi:

Urzednicy:

Opierając się na protokołach komisji kontrolującej z ciągu okresu rachunkowego, w których sprawdzono materyał buchalteryczny z tego okresu szczegółowo, a nadto sprawdzono Bilanse probiercze miesięczne, przystąpiła komisya rewizyjna do oceny przedłożonego przez Dyrekcyę Inwentarza majątkowego, a oraz zamknięcia Księgi głównej, udowodnić mającej rachunkowo ten majątek i wypadający z obrotu onego wynik.

I. Inwentarz.

Stan czynny:

mieści w sobie wszystko to, co Towarzystwo posiada lub co ma do żądania, w wartości sprowadzonej słusznie na wartość z dnia inwentury, mianowicie:

a) Gotówkę w walucie krajowej w wartości niezmiennej	K 956 28
b) Rymesy , wprowadzicie w wartości nominalnej.	K 1700.—
lecz przy uwzględnieniu przypadającego na nie dyskontu, umieszczonego w stanie biernym w kwocie	„ 27·62
właściwie w wartości	„ 1672·38
c) Urządzenie , po obliczeniu 5 ⁰ / ₀ amortyzacyi, w wartości	„ 744·99
d) Dłużnicy w pełnej wartości	„ 12301·22
a to ze względu, iż żaden dług nie stał się dotąd wątpliwym i że nie zachodzi obawa, iżby to stać się mogło w najbliższym czasie w obec posiadanej pewnej gwarancyi	K 15674·87

Stan bierny:

mieści w sobie wszystkie długi Towarzystwa i to, co z obrotu minionego okresu na poczet nowego okresu przypada, mianowicie:

a) Kapitał udziałowy (wpłacony) dokładnie według stanu Księgi udziałów w kwocie	K 4885.—
b) Fundusz rezerwowy dokładnie w cyfrze przypadającej nań z wpisowego od członków w kwocie	„ 132.—
c) Naprzód otrzymane odsetki od udzielonych pożyczek na skrypta, w kwocie (Dyskont z rymes uwzględniono już powyżej)	„ 4·37
d) Wierzyciele : w pełnej cyfrze	„ 10312·10
a to ze względu, iż wysokość wkładu onych jest udowodnioną	K 15333·47

Wykazany przeto w Inwentarzu w porównaniu stanu czynnego z biernym **zysk** w kwocie K 341·40 okazuje się rzeczywistym zyskiem.

II. Księga główna.

W księdze tej przedstawiają się nam wszystkie nasze części majątkowe tak stanu czynnego jak i biernego następująco:

Księgi głównej			Rk bilansu wykazuje czysty wynik z poro- wnania stanu czynnego z bier- nym		Rk strat i zysków wyrachowuje czysty wynik z porównania strat z zyskami				
Folio	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie		Oba rach. mają przeto obopólnie się znosić					
		Winien	Ma	Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)		
1	Rk kapitału udziałowego. Na dobro tego rachunku wpłynęło od 33 człon. Ponieważ nie zwrócono nic, oddaje się zatem jako dług Towarzystwa Rwi bilansu	4885	—	—	—	4885	—		
		4885	—	4885	—	—	—		
2	Rk funduszu rezerwowego. Na dobro tego rachunku wpłynęło od 33 człon- ków z wpisowego Ponieważ nie pokryto z tego żadną stratę, od- daje się jako kapitał żelazny Rwi bilansu	132	—	—	—	132	—		
		132	—	132	—	—	—		
3	Rk kasy. Do kasy wpłynęło z różnych tytułów w gotówce Wydano pod różnym tytułem w gotówce . . Pozostały zapas oddaje się jako własność To- warzystwa Rwi bilansu	16044 88	—	15088 60	—	956 28	—		
		—	—	—	—	956 28	—		
		16044 88	—	16044 88	—	—	—		
	Obrot kasowy wynosił przeto: w przychodzie 16044 88 w rozchodzie 15088 60 Ogółem 31133 48								
4	Rk administracji. Dotychczasowe koszty założenia i utrzymania przedsiębiorstwa wynosiły Na dobro tego rachunku wpłynęło tyt. subwen- cji z Wydz. kraj. z dodatku na adm. od członków Wypadającą różnicę oddaje się jako zysk Rwi strat i zysków	295 40	—	600 — 5 22	—	—	—		
		309 82	—	—	—	—	—		309 82
		605 22	—	605 22	—	—	—		
5	Rk bieżący Różnych. Udzielono pożyczek na skrypta dłużne 7 człon- kom własnym Otrzymano od tychże tytułem zwrotu Ulokowano w Gal. kasie oszczęd. we Lwowie Dopisano teje tytułem odsetek Ulokowano w Pocztovej kasie oszczęd. we Wiedniu z obrotu Umorzona wierzytelność komitenta za kasę og- niotrwałą wynosi Pozostała wierzytelność Stowarzyszenia oddaje się Rwi bilansu Otrzymano od 4 własnych członków tyt. wkła- dek na rok bież. Dopisano tymże tyt. odsetek Wierzytelność krak. Towarzystwa asek. w obro- cie z tyt. zastępstwa Pozostały dług Towarzystwa oddaje się Rwi bilansu	2140 — 10000 — 16 22 418 — 250 — 12301 22 10200 — 17 04 80 77 10312 10	— — — 63 — 250 — 12301 22 — 17 04 175 83 10312 10	210 — — — — 250 — 12301 22 — 17 04 175 83 10312 10	— — — — — 12301 22 — — — 10312 10	— — — — — — — — — —	— — — — — — — — — —		
		23217 09	—	23217 09	—	—	—		
	Przeniesienie			13257 50	—	15329 10	—		309 82

Księgi głównej				Rk bilansu (wykazuje czysty wynik z poró- wnania stanu czynnego z bier- nym		Rk strat i zysków wyrachowuje czysty wynik z porównania strat z zyskami	
Folio	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie		Oba rach. mają przeto obojętnie się znosić			
		Winien	Ma	Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
	Przeniesienie			13257 50	15829 10		309 82
6	Rk weksli. Udzielono pożyczek wekslowych własnym człon- kom w kwocie	1700 —					
	Pozostały zapas weksli oddaje się jako wła- sność Towarzystwa Rwi bilansu		1700 —	1700 —			
		1700 —	1700 —				
7	Rk urzędzenia. Koszta urzędzenia biura wynoszą	784 20					
	Wartość tego urzędzenia, po odliczeniu amori- zacji, oddać się mającą Rwi bilansu, wy- nosi		744 99	744 99			
	Różnicę stąd wypadającą przenosi się jako stratę na Rk strat i zysków		39 21			39 21	
		784 20	784 20				
8	Rk odsetek. Zarachowano i pobrano w gotówce z tytułu odsetek czynnych		71 05				
	Zarachowano i wypłacono w gotówce z tytułu odsetek biernych	17 04					
	Nadwyżka pobranych odsetek za okres przyszły oddaje się jako dług Tow. Rwi bilansu	31 99			31 99		
	Różnica przechodzi jako zysk na Rk strat i zysków	22 02					22 02
		71 05	71 05				
9	Rk prowizji. Zarachowano Krak Tow. assek. z tyt. prowizji która to cyfra jako zysk przechodzi na Rk strat i zysków		48 77				
		48 77					48 77
		48 77	48 77				
	Stąd widzimy, że i Księga główna skupiając w Rk bilansu po stronie „Winien” odebrany od różnych rach. nasz stan czynny a po stronie „Ma” odebrany od różnych rach. nasz stan bierny wykazuje ten sam czysty zysk, co i Inwentarz gdy Rk strat i zysków, skupiając po stronie „Winien” poniesione straty różnych rach. a po stronie „Ma” osiągnięte zyski z róż. rach. porównania owych wyrachowuje ten sam czysty zysk, co i Inwentarz			15702 49	15361 09 341 40	39 21 341 40	380 61 380 61
				15702 49	15702 49	380 61	380 61

Uwagi ogólne.

a) Komisya zauważyła, że komulacja „Pożyczek na skrypta” i „Wkładów” w R^{ku} bieżącym Różnych nie jest odpowiednią; należy koniecznie celem rozróżnienia rodzaju komitentów, dla obu pierwszych działów otworzyć odrębne rachunki i na takowe przenieść odnośne saldo z R^{ku} bież. Różnych. W tym celu należy też zwiększyć format Dziennika szematycznego.

b) Komisya znalazła, że Buchalteria i kasa prowadzone są wzorowo i że należy się funkcyonaryuszom Towarzystwa z tego powodu pełne uznanie. Również i kierownictwo jest znakomitem, a Dyrekcya zasługuje na tem większe uznanie,

o ile członkowie Dyrekcji pracowali w okresie minionym zupełnie bezinteresownie i dobra instytucji pilnowali z uszczerbkiem swych własnych interesów.

e) Komisya zauważa, że **Fundusz rezerwowy powinien mieć w stanie czynnym odrębne swe pokrycie**, a zatem odrębną książeczkę Gal kasy oszcz., któraby się ciągle wzmagała w miarę przybywających należności z wpisanego od nowych członków, z dotacyj peryodycznych, z rocznego czystego zysku i z odsetek przypadających na każdorazowy kapitał wkładowy tegoż funduszu.

d) ,

Wnioski.

1) Komisya wnosi z osiągniętego czystego zysku w okresie minionym:

- a) przelać do Funduszu rezerwowego kwotę . . . K 141·20
- b) udzielić każdemu z 3 członków Dyrekcji tytułem tantiemy po K 50—, a zatem . . . „ 150—
- c) wypłacić wszystkim członkom tytułem Dywidendy 8⁰/₀ od dokonanej wpłaty na udział, z uwzględnieniem czasu wkładek, a zatem . . . „ 50·20 razem K 341·40

2) Komisya wnosi podwyższenie stopy procentowej od pożyczek ogółem aż do dalszej zmiany z 7¹/₂⁰/₀ na 9⁰/₀. a to ze względu na obecne ciężkie przesilenie finansowe, które spowodowało już ogólne podrożenie pieniędzy.

3)

Lwów dnia 15. lipca 1899.

Podpisy.

Protokół

posiedzenia Rady nadzorczej z dnia 16. lipca 1899 r.

Obecni członkowie Rady nadzorczej:

Prezes:

Zastępca prezesa:

Sekretarz:

Członkowie:

- a) Odczytano protokół ostatniego posiedzenia.
- b) Przyjęto do wiadomości Protokół skontra komisji rewizyjnej z 15. b. m.
- c) Uchwalono zwołać Walne zgromadzenie na dzień 31. b. m.
- d) Uchwalono podać wnioski komisji rewizyjnej do zatwierdzenia Walnego zgromadzenia niezmiennie.
- e) Uchwalono zażądać absolutoryum za ubiegły okres rachunkowy.
- f) Uchwalono przeprowadzić nowe wybory na okres rachunkowy przysły.

Lwów dnia 16. lipca 1899 r,

Podpisy.

Protokół

posiedzenia Walnego zgromadzenia z dnia 31. lipca 1899 r.

Obecných członków:

Absolutna większość:

1) Odczytano protokół ostatniego posiedzenia.

2) Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dyrekcyi ze swych czynności za okres rachunkowy ubiegły i udzielono tejże absolutoryum.

3) Uchwalono osiągnęły czysty zysk za okres rachunkowy ubiegły w kwocie K 341·40
rozdzielić jak poniżej:

a) do funduszu rezerwowego K 141·20

b) na tantiemy dla Dyrekcyi „ 150·—

c) na dywidendę dla członków 8% od wpłaconych udziałów z uwzględnieniem czasu „ 50·20 „ 341·40

4) Zatwierdzono wybór do Dyrekcyi pp.:

5) Wybrano do Rady nadzorczej pp.:

6) Wybrano do Komisji rewizyjnej pp.:

7) Uchwalono zmianę statutu §§.:

Lwów dnia 31. lipca 1899 r.

Podpisy.

§. 249. Poprzedzającą uchwałę Walnego zgromadzenia z dnia 31 lipca b. r. przeprowadzamy w Dzienniku następująco:

Lipiec 1899.

R^k strat i zysków do 3 wierzycieli

za podział zysku na mocy uchwały Walnego zgromadzenia z dnia 15. b. m.

do **R^{ku} funduszu rezerwowego**

za przelanie z czystego zysku na rzecz funduszu K 141·20

do **R^{ku} tantiem**

za wydzieloną dla Dyrekcyi tantiemę z czystego zysku

mianowicie: dla p. L. Pierzchały K 50·—

„ „ J. Szafrąńskiego 50·—

„ „ J. Bałabana 50·— 150·—

do **R^{ku} dywidendy**

za 8% dywidendę od wpłaconych udziałów

z uwzględnieniem czasu, mianowicie:

L. Pierzchała od K 500·— za dni 60 K 6·67

J. Szafrąński „ 500·— „ „ 60 6·67

J. Bałaban „ 500·— „ „ 60 6·67

Przeniesienie , , K 20·01 K 291·20

	Przeniesienie				.	.	K	20.01	K 291.20
R. Ciszewski	od K	500.—	za	dni	60	.		6.67	
K. Moos	"	500.—	"	"	60	.		6.67	
L. Léeg	"	500.—	"	"	60	.		6.66	
M. Balaban	"	100.—	"	"	58	.		1.29	
M. Mucha	"	50.—	"	"	58	.		— .65	
Fr. Lipecki	"	200.—	"	"	58	.		2.58	
A. Zasadzki	"	20.—	"	"	57	.		— .24	
M. Solski	"	20.—	"	"	56	.		— .24	
J. Kordecki	"	10.—	"	"	56	.		— .13	
T. Wiśniowiecki	"	100.—	"	"	56	.		1.24	
K. Jaworski	"	4.—	"	"	54	.		— .04	
J. Kruczkowski	"	24.—	"	"	53	.		— .29	
Ed. Cenar	"	25.—	"	"	52	.		— .29	
J. Jackiewicz	"	6.—	"	"	51	.		— .07	
A. Brzeziński	"	4.—	"	"	50	.		— .04	
Dr K. Falkiewicz	"	50.—	"	"	47	.		— .53	
Z. Szwacz	"	10.—	"	"	43	.		— .09	
L. Rudnicki	"	20.—	"	"	40	.		— .18	
Wł. Kmieć	"	10.—	"	"	35	.		— .09	
J. Charzewski	"	20.—	"	"	32	.		— .13	
St. Patocki	"	6.—	"	"	30	.		— .04	
T. naucz. szk. lud.	"	50.—	"	"	23	.		— .27	
M. Bąkowska	"	20.—	"	"	21	.		— .09	
W. Gutkowski	"	20.—	"	"	15	.		— .07	
Bol. Straka	"	50.—	"	"	13	.		— .16	
A. Kuliński	"	60.—	"	"	9	.		— .11	
Gal. Bank kraj.	"	1000.—	"	"	6	.		1.33	50.20

K 341.40

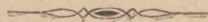
W ten sposób uznajemy:

R^k funduszu rezerwowego kwotą K 141.20
który o tę kwotę pomniejsza się i niezmiennym pozostaje;

R^k tantiem kwotą „ 150.—
który wyrównuje się przez **R^k kasy** w miarę wypłaty i

R^k dywidendy kwotą „ 50.20
który wyrównuje się albo przez **R^k kasy** w miarę wypłaty,
lub też przez **R^k udziałów**, jeśli członkowie życzą sobie o kwotę
zysku zwiększyć swój udział.

Podnosimy w tem miejscu, żeśmy w obecnem ćwiczeniu li tylko ze względu na format druku nie umieścili w Dzienniku większej ilości rachunków, względnie skomulowali **R^k bieżący Różnych z R^kiem wkładek i z R^kiem pożyczek na skrypta dłużne**. W praktyce należy te trzy rachunki osobno prowadzić i daje się to łatwo osiągnąć, gdy tylko zwiększymy format Dziennika szematycznego i tem samem umożliwimy sobie pomnożenie rubryk w onym. To samo odnosi się do **R^{ku} tantiem i R^{ku} dywidendy**, które również mielibyśmy uwydatnić w Dzienniku, formułując w onym pożyczę rachunkową dotyczącą podziału zysku.

ROZDZIAŁ VI.

Porównanie poszczególnych metod Buchalteryi systematycznej ze sobą i uwydatnienie tychże stron dodatnich i ujemnych.

§. 250. Z ćwiczeń poprzedzających przekonaliśmy się dowodnie, że wszystkie metody mają wspólną zasadę, różnicę stanowi tylko forma, którą przybieramy w miarę potrzeb naszych, dążących albo do uproszczenia lub też do podziału pracy.

Mowa tu jest tylko o księgach niezbędnych czyli ściśle rachunkowych, z których większą lub mniejszą ilość zaprowadzamy, lub też formę onych odmienną sobie przyswajamy.

Co do ilości ksiąg pomocniczych, zaprowadzić się mających, i formy onych wewnętrznej (rastru), to dowolność w tym kierunku jest dla każdego nieograniczoną, nie mają bowiem one prawie żadnego wpływu na właściwą rachunkowość i służą albo tylko do kontroli przedmiotów oddanych do ewidencji pewnym osobom, lub też kontroli pewnych czynności administracyjnych, jak n. p. Księga zamówień, Księga spedycji i t. p., celem ewidencji należytego prowadzenia przedsiębiorstwa.

1. Metoda włoska

jako metoda pierwotna, z której wyłoniły się inne metody, **ma tę zaletę**, że

a) przez kontowanie codzienne każdej poszczególnej pozycji rachunkowej do Księgi głównej z krótkim opisem interesu **umożliwia pogląd łatwy** na przedsiębiorstwo nawet ludziom zawodowo nie wykształconym i że

b) daje nam **możność sporządzenia w dowolnej chwili Bilansu probierczego**, a nawet zupełnego zamknięcia ksiązkowego.

Jako wadę zaś tejsze podnieść musimy, że w większem przedsiębiorstwie Księga główna bardzo szybko się wyczerpuje z powodu, iż kontujemy do niej każdą pozycję rachunkową z osobna, gdy zależeć nam musi zawsze na tem, iżby takowa starczyła jak najdłużej.

Według naszego zdania należy zastosowywać metodę włoską tylko w przedsiębiorstwach mniejszych i średniej wielkości, które mają większą ilość rachunków i w których właśnie z tego powodu nie możemy zaprowadzić metody amerykańskiej.

2. Metoda niemiecka.

Ta metoda wyszła głównie z dążności uproszczenia Księgi głównej w przedsiębiorstwach większych.

Zaletą jej jest rzeczywiście możność dłuższego użytkowania Księgi głównej, jak w metodzie włoskiej, bo otrzymujemy przy użyciu Miesięcznika w każdym jej rachunku tylko tyle pozycji w Debet lub Credit onego, ile jest miesięcy w okresie rachunkowym, pominąwszy pozycye otwarcia i zamknięcia, wspólne wszystkim metodom.

Wadą jest znowu, że z poszczególnych rachunków Księgi głównej tej metody nie możemy wyczytać żadnych szczegółów. Musimy się wracać do Miesięcznika, względnie Księgi kasy i Prima Noty, aby się dowiedzieć jaki rachunek i za co jest dłużnikiem lub wierzycielem onego. Ogółem forma tej Księgi głównej jest trudniejszą do wytłumaczenia ludziom nieposiadającym zawodowego wykształcenia, jak forma metody włoskiej.

Według naszego zdania należy zastosowywać metodę niemiecką tylko w tych przedsiębiorstwach większych, które wymagają uproszczenia Księgi głównej ze względu na wielką ilość pozycji rachunkowych, nie zaś w tych, które wymagają podziału pracy.

3. Metoda francuska.

Ta metoda wyszła głównie z dążności do podziału pracy w przedsiębiorstwach większych.

Zaletą jej jest możność poglądu w dowolnym czasie na główniejsze działy przedsiębiorstwa, posiadające swe własne dzienniki, właśnie z tych dzienników, bez odnoszenia się do Księgi głównej; a dalej częściowe uproszczenie Księgi głównej, jak przy metodzie niemieckiej.

Wadą zaś jest, jak w poprzedzającej metodzie, utrudnienie wyczytania szczegółów z Księgi głównej, a oraz i to, że księga ta tylko częściowo się upraszcza, bo tylko strona Debet poszczególnych rachunków wykazuje sumę długów z każdorazowego miesiąca w jednej pozycji, gdy strona Credit mieści sumę wierzytelności z takiegoż okresu we więcej pozycjach.

Według naszego zdania należy zastosowywać metodę francuską we wszystkich tych wielkich przedsiębiorstwach, które mają poszczególne gałęzie, wymagające odrębnego aparatu roboczego, a zatem i podziału pracy, nie zaś w onych, które pozwalają pokonać pracę mniejszą ilością pracowników.

4. Metoda amerykańska.

Ta metoda jest bezwzględnie najpraktyczniejszą ze wszystkich metod Buchalteryi systematycznej i wychodzi głównie z dążenia do uproszczenia pracy.

Zaletą jej jest to:

- a) że łączy ona w Dzienniku szematycznym wszystkie księgi niezbędne w jedną całość;
- b) że sprowadza pracę ad minimum, wskutek czego jeden człowiek pokonać może takową łatwo, a ostatecznie
- c) że umożliwia, tak jak metoda włoska, sporządzenie bilansu i zamknięcie księgi ogółem w dowolnym czasie.

Wadą zaś jest okoliczność, że użycie tej metody jest ograniczonem i zależnem od tego, czy wszystkie rachunki danego przedsiębiorstwa dadzą się umieścić w Dzienniku szematycznym.

Metodę amerykańską możemy prowadzić w trojaki sposób, a to ze względu na cel, który mamy na oku, mianowicie:

- 1) **ze względu na uproszczenie pracy** z pominięciem okoliczności, czy mamy łatwiejszy lub trudniejszy pogląd ogólny na przedsiębiorstwo;
- 2) **ze względu na ułatwienie tego poglądu i**
- 3) **ze względu na umożliwienie zastosowania tej metody we wszystkich przedsiębiorstwach**, a zatem i w tych, które mają większą ilość rachunków, niżby ją umieścić można w Dzienniku szematycznym.

Ad 1. W tym wypadku uważamy Dziennik szematyczny także za Księgę główną, a przenosząc ciągle sumy onego z jednego folia na drugie, zamykamy go dopiero z końcem okresu.

Zaletą tego sposobu jest to, że nie potrzebujemy prowadzić ani odrębnej Księgi głównej, ani odrębnej Księgi kasy, jeśli kasyerem i buchalterem jest jedna i ta sama osoba.

Wadą zaś jest okoliczność, że pogląd na przedsiębiorstwo jest utrudniony, bo materyał buchalteryczny z ciągu jednego miesiąca wynosić może kilkanaście i kilkadziesiąt kartek, z całego okresu zaś i spory tom, w którym dopiero szperać musimy, ażeby uchwycić końcowe sumy miesięczne, przedstawiające nam stan, względnie postęp przedsiębiorstwa w międzyczasie.

Ad 2. W tym wypadku prowadzimy obok Dziennika także Księgę główną, i Księgę kasy, zamykamy ten Dziennik z końcem każdego miesiąca i przenosimy onego sumy miesięczne do Księgi głównej, jak z Miesięcznika metody niemieckiej.

Tu więc łączymy zaletę metody włoskiej z zaletą metody niemieckiej, przy minimalnej pracy, szczególnie gdy prowadzimy obok Księgi głównej także Księgę bilansu, w której uwidoczniamy również skontra rozmaitych rachunków osobowych zbiorowych.

Ten sposób prowadzenia metody amerykańskiej zalecamy jako najodpowiedniejszy.

Ad 3. W tym wypadku uważamy Dziennik szematyczny, jak w wypadku ad 1, także jako Księgę główną, umieszczamy w szemacie tylko najważniejsze rachunki, łącznie z R^{kiem} strat i zysków, a dla reszty prowadzić się mających rachunków przeznaczamy jedną parę rubryk z tytułem: „ R^k przedmiotowy zbiorowy“, pojmovać się mający tak samo, jak dotychczasowe nasze rachunki osobowe zbiorowe.

Otóż specjalnie dla tego rachunku musimy założyć odrębną **uzupełniającą Księgę główną**, któraby uwidoczniała wszystkie te rachunki przedmiotowe, które składać się mają na wspomniany rachunek zbiorowy.

Księga główna rozdwa się, nie jest już jednolitą księgą, — co tem dotkliwszą staje się wada, gdy większą ilość rachunków przedmiotowych zmuszeni jesteśmy komulować w pomienionym rachunku zbiorowym.

Według naszego zdania należy zastosowywać metodę amerykańską we wszystkich Towarzystwach zaliczkowych i Kasach oszczędności, a oraz i w tych wszystkich przedsiębiorstwach, których rachunki w Dzienniku szematycznym większego formatu dadzą się umieścić.

Z pomienionych zaś trzech sposobów tej metody zalecamy drugi jako najodpowiedniejszy.

5. Metoda dwu- względnie trzykontowa.

Metoda ta dąży głównie do ciągłego i łatwego poglądu na czysty kapitał (kapitał zmienny) lub czysty wynik (kapitał stały) bez odnoszenia się do Księgi głównej.

Nie jest ona właściwie metodą odrębną, bo i poprzedzające wszystkie cztery metody Buchalterii systematycznej opierają się na tej samej teorii, t. j. teorii dwukontowej, wskutek której w Księdze głównej prowadzić się mają dwa odrębne zarachowania, diametralnie sobie przeciwne, lecz w rezultacie wzajemnie się uzupełniające, — mianowicie:

a) że jedna grupa rachunków Księgi głównej, skupiająca się w R^{ku} bilansu (rachunki gospodarcze), **wyказuje** nam czysty kapitał (kapitał zmienny) lub czysty wynik (kapitał stały);

b) gdy druga grupa, skupiająca się w R^{ku} strat i zysków (rachunki czystego majątku), **wyrachowuje** nam toż samo;

co najlepiej uwydatnia się w składzie Strazzy zamknięcia.

Cechę stanowi okoliczność, iż teorię powyżej wymienioną zastosujemy już w **Dzienniku logismograficznym** (Wzór czwarty Prima Noty §§. 53—55 tego dzieła), który uważać możemy albo za składnika ksiąg niezbędnych naszej rachunkowości, lub też jako księgę zupełnie niezależnie prowadzoną, umożliwiającą nam zarówno ciągły pogląd na rozwój naszego przedsiębiorstwa, jak też i kontrolę nad buchalterią ogółem.

Stąd wypływa:

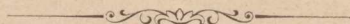
a) że albo kontujemy z Dziennika logismograficznego do Księgi głównej, wskutek czego tworzymy odmianę formy metody włoskiej;

b) lub też prowadzimy ten dziennik niezależnie od dotychczasowych naszych ksiąg buchalterycznych, a wówczas może pozostać i nadal obrona już przez nas forma Buchalterii systematycznej, czy ona jest metodą włoską, niemiecką, francuską lub amerykańską.

Metoda dwukontowa nie została u nas dotychczas zastosowaną, głównie z przyczyny, że umiejętne traktowanie buchalterii systematycznej, opierającej się na teorii dwu odrębnych zarachowań w Księdze głównej, datuje się dopiero od czasu ogłoszenia dzieł profesorów szwajcarskich:

F. Hügli w Bernie i J. Fr. Schär'a w Bazylei, t. j. od roku 1887, — a także i z tej przyczyny, że żadne dotychczasowe zawodowe dzieło polskie nie wychodziło z pomienionej podstawy, jedynie racjonalnej do umiejętnego traktowania nauki buchalteryi.

Naszem zdaniem przyswoją sobie z czasem wszystkie wielkie przedsiębiorstwa Dziennik logismograficzny, szczególnie czysto finansowe, a to z powodu, ponieważ takim przedsiębiorstwom zależy na tem, ażeby każdej chwili zdać sobie mogły sprawę ze stanu majątkowego swego przedsiębiorstwa.

ROZDZIAŁ VII.

Pogląd na Buchalteryę pojedynczą i mieszaną,
a także na praktykowaną dotąd w Towarzystwach zaliczkowych
Buchalteryę szematyczną.

§. 251. Nie mamy zamiaru wyczerpująco traktować w tym ustępie Buchalteryę pojedynczą, mieszaną i szematyczną Towarzystw zaliczkowych, chcemy tylko uczącemu się podać sposobność do oceny własnej, ile one warte są wszystkie w porównaniu z Buchalteryą systematyczną, znaną mu obecnie.

Buchalterya pojedyncza.

Buchalterya pojedyncza ma, tak samo jak metoda włoska Buchalteryi systematycznej, Prima Notę, Księgę kasy i Księgę główną, — lecz nazwa tej ostatniej jest tylko iluzoryczną, albowiem mieści ona w sobie tylko rachunki osobowe, nie zaś i przedmiotowe, wskutek czego uwidocznia nam w swym składzie jedną tylko część, a nie całość naszego przedsiębiorstwa, jak mamy prawo wymagać od podobnej nazwy. Księga główna Buchalteryi pojedynczej jest więc po prostu tem, czem Salda Conti w Buchalteryi systematycznej.

Nie mając rachunków przedmiotowych, przedstawiających poszczególne gałęzie danego przedsiębiorstwa, względnie poszczególne swe części majątkowe, nie uwidocznia też Buchalterya pojedyncza w zapiskach swych przedsiębiorstwo jako dłużnika lub wierzyciela, lecz określa tylko jednostronnie stosunek pewnej osoby do niego.

Wskutek tego, formułując n. p. w **Prima Nocie** pozycyę rachunkową, przybiera ona formę następną:

6. Kumor Aleksander, Gorlice	Winien
za 1 beczkę kawy Jawa, jak fakt. Nr. 80	. . . K 3279-08
lub też:	
5. A. Primavesi, Fiume	Ma
za 4 beczki wina Nero, jak fakt. z 25/10	. . . K 868-80

i kontuje tylko w dotyczącym rachunku osobowym swej, tak zwanej, Księgi głównej, jak to czyniliśmy w Salda Conti.

Również i **Księga kasy** ma odmienną formę od takiejże księgi Buchalteryi systematycznej, jak to widzimy poniżej:

Przychód.		Listopad 1898.		Rozchód.		
	1	Właściciel składa do kasy	14612 96	1	Zakupujemy księgi buchalteryczne i przybory kancel. od Wł. Zborowicza, rk. z 1/11 . . .	K 85 08
6	5	Kumor Aleksander, Gorlice, przysyła pocztą zadatek na towary	2000 —	"	Płacimy za urządzenie sklepu i piwnicy firmie M. Prugar i syn, fkt. z 1/11 . . .	1734 90
7	7	Kordecki Jan, Złoczów, przysyła pocztą zadatek na towary	200 —	4	" Płacimy firmie L. Stadtmüller w miejscu za 1 beczkę wina Ruster, fkt 1/11 . . .	524 79
		Sklep odprowadza got. z targu od 2—7 . . .	32 0 —	2	Płacimy za fracht, akcyzę i dowóz wina z Fiume . . .	410 01
13		Sprzedajemy Mr. 5200— à K 119— . . .	6188 —			

a pozycye, które przechodzą do Księgi głównej, dotyczą także tylko osób wnoszących nam gotówkę, lub podnoszących takową.

Wnioskując z powyższego, mamy więc mieć w tych księgach ewidencję gotówki i uwydatniony stosunek przedsiębiorstwa do swych komitentów. **Czy i o ile je t to pewnem, zobaczymy później.**

Zachodzi teraz pytanie, gdzie się uwydatnia w Buchalteryi pojedynczej działalność przedsiębiorstwa? — bo przecież zarachowanie wchodzącej i wychodzącej gotówki nie stanowi całej działalności przedsiębiorstwa i dotyczy tylko jednej jedynej części majątkowej.

Mamy wydatki na utrzymanie przedsiębiorstwa, na potrzeby domowe, sprzedajemy i kupujemy towary za gotówkę lub na kredyt, może trudnimy się przeróbką onego; otrzymujemy weksle czynne, puszczaemy w obieg weksle bierne; mamy rozmaite urządzenia i nieruchomości; mamy pewne pretensye własne do naszych komitentów, lub też oni do nas z rozmaitych powodów i t. p. inne różne rzeczy, które w skutkach swych wpływają na nasz majątek, względnie powodują stratę lub zysk.

Gdzie więc znachodzimy te dane i czy otrzymamy je w niewatpliwej cyfrze?

W Księdze głównej nie możemy je znaleźć, bo nie mamy w niej odnośnych rachunków przedmiotowych. Pozostają tylko księgi pomocnicze, z których rzeczywiście bylibyśmy w stanie wyprowadzić stan, względnie zapas dotyczącego przedmiotu i wynik z obrotu, gdybyśmy byli nieomylnymi, t. j. gdybyśmy byli pewni, że nie opuściliśmy żadnej pozycyi, która wpływa na ostateczne wykazanie zapasu i wyniku, lub nie wpisali jej mylnie, albo też nie wpisali podwójnie.

Biorąc jako przykład jedną gałąź przedsiębiorstwa, n. p. handel towarami, wiemy, że w Buchalteryi systematycznej wyprowadzamy wynik w tej gałęzi w ten sposób, iż

Winien.	Rachunek towarów		Ma.
obciążamy:		uznajemy:	
za wartość pierwotnego zapasu n. p. . .	20000 —	za wartość sprzedanych towarów czy to na kredyt, czy za gotówkę n. p. . .	15000 —
za nabyte później towary n. p. . .	10000 —	za opusty otrzymane z końcem, za wartość	100 —
za kosztą podnoszące cenę towaru n. p. .	1000 —	pozostałego zapasu	18000 —
za opusty dane n. p. .	100 —		33100 —
	31100 —		33100 —
a dopiero z różnicy tego	2000 —		
	33100 —		33100 —

uwidoczniamy wynik, t. j. zysk lub stratę, w miarę tego, czy cyfra kosztów przeważa, czy też wartość sprzedanego towaru, łącznie z wartością pozostałego zapasu, jest cyfrowo większą. W Buchalteryi systematycznej możemy rezultat ten przyjąć jako pewnik, bo wiemy, że żadną pozycyę dotyczącą towarów ani przekreśliśmy, ani opuścili, ani podwójnie wpisali, inaczej Bilans probierczy nie znośiłby się i naprowadziłby nas na popełniony błąd, który wpierw prostować musimy, nim przystąpimy do zamknięcia rachunku, względnie wyprowadzenia wyniku w onym.

W Buchalteryi pojedynczej możemy przeto poszczególne dane znaleźć tylko w księgach pomocniczych, w których, odnośnie do przedmiotów zamiany w ewidencji trzymanych, obok kolumny dotyczącej wagi, miary lub sztuki, prowadzimy również kolumnę pieniężną, uwydatniającą wartość przychodu lub rozchodu danego przedmiotu.

Lecz jakąż mamy pewność, żeśmy wszystkie pozycye dotyczące obrotu rzeczywiście w tej księdze umieścili?

Jaką mamy pewność, żeśmy się w cyfrze nie omylili?

Jaką pewność, że inne pozycye, dotyczące czy to wydatków rzeczywistych, czy pretensyj naszych lub obcych, również weszły do księgi pomienionej i to po stronie właściwej?

Na to wszystko nie mamy żadnej pewności, bo dłużnik wierzyciela, względnie cyfra cyfrę nie kontroluje, jak te się dzieje w Buchalteryi systematycznej, a tem samem popełniane być mogą błędy, które dopiero po pewnym czasie i to przypadkowo wychodzą na wierzch.

Odnosi się to także do osób, których mylnie obciążyć, lub mylnie uznać możemy.

Co się tyczy obrotu kasowego, to możemy wprawdzie przychód i rozchód gotówki podzielić na kategorie nam potrzebne, przez przyjęcie szematu, a nawet osiągnąć pewność, żeśmy nie popełnili błędu w sumacyi przez umieszczenie rubryki sumarycznej, jak to poniżej uwidoczniamy:

Przychód.

Listopad 1898.

Rozchód.

Data	Przedmiot	Koszta handlowe	Towary	Różne przychody	Razem	Data	Przedmiot	Koszta handlowe	Towary	Różne wydatki	Razem
1	Właściciel wkłada w gotówce			612 96	612 96	1	Zakupujemy buchalter. księgi i przybory	85 08			85 08
6 5	A. Kumor przy syła zaadek .			800 —	800 —	"	Placimy za urządzenie sklepu i piwnicy . .			934 90	934 90
7 7	J. Kordecki przy-syła zaadek .			200 —	200 —	2	Placimy za ko-szta transportu wina z Fiume		410 01		410 01
"	Sklep odprowa-dza gotówkę z targu . . .		700 —		700 —	4 "	Placimy L. Stad-müllerowi za 1 beczkę wina Riesler . . .			524 79	524 79
13	Sprzedajemy Mr 5200 — a 119 —			6188 —	6188 —	14	Placimy dozorcę realności za li-stopad . . .			40 —	40 —
14	Sklep odprowa-dza gotówkę z targu . . .		800 —		800 —	16	Placimy podatek zarobkowy za I. kwartał . .	26 48			26 48
15	Pobieramy od lo-kat. czynsz .			800 —	800 —	20	Zakupujemy wę-giel i drzewo . .	56 40			56 40
						30	Wydajemy na placę pomoc-nika i kanto-rzysty . . .	150			150 —
						"	Pozostałość . .			7873 30	7873 30
			1500 —	8600 96	10100 96			317 96	410 01	9372 99	10100 96

Grudzień 1898.

1	Pozostałość . .			7873 30	7873 30						
---	-----------------	--	--	---------	---------	--	--	--	--	--	--

pomimo tego nie mamy pewnego, a zwłaszcza ciągłego poglądu na rozwój i stan przedsiębiorstwa naszego, które nie skupia się obrazowo w jednej księdze, ale rozrzucone jest w rozmaitych księgach, z których dane dopiero zbierać i zestawiać mamy, ażeby uwidocznienie stan nasz majątkowy obecny i wynik ogólny, wpływający z porównania czystego kapitału obecnego z kapitałem zakładowym.

Lecz nawet i ten Inwentarz nie możemy brać za pewnik niezbitý, bo błędy popełnione w ciągu okresu rachunkowego przechodzą też do końcowego zestawienia majątkowego, a wynik czysty Rekapitulacji, umożliwiający kontrolę, nie da się książkowo udowodnić właśnie z braku rachunków przedmiotowych, które na ten wynik się składają.

Wprawdzie możemy i w Buchalterji pojedynczej starać się ten dówód przeprowadzić, ale tylko przy pracy bardzo mozolnej, z rozmaitych wyciągów, i to z zastrzeżeniem, iż, jako nieomylni, ani nic nie opuściliśmy, ani mylnie nie wstawili w księgach, z których te wyciągi czerpiemy.

Krótko mówiąc, **Buchalterya pojedyncza jest wadliwą, nie daje nam matematycznej pewności co do przeprowadzenia wszystkich zaszłości rachunkowych, nie umożliwia ciągłego i należytego poglądu na rozwój naszego przedsiębiorstwa i wyprowadzać może wynik ogólny dopiero w Inwentarzu, na którego rzetelność z powodów wyżej wymienionych także spuścić się nie możemy.**

Buchalterya mieszana.

§. 252. Buchalterya mieszana jest cośkolwiek urozmaiconą edycją Buchalteryi pojedynczej, w której cała różnica polega na tem, iż zaprowadza ona w tak zwanej Księdze głównej, obok rachunków osobowych, także kilka ważniejszych rachunków przedmiotowych.

Wady jej są też same co i w Buchalteryi pojedynczej, chociaż traktuje te kilka rachunków przedmiotowych według zasad Buchalteryi systematycznej, nie mając bowiem spójni matematycznej, względnie organicznej całości w swej Księdze głównej, przedstawia się nam Buchalterya mieszana jako maszynerya zegaru, w której tryby są powyszczerbiane, lub w której niektóre tryby nawet zupełnie brakują. O pożytku takiej maszyneryi poucza nas życie dostatecznie.

Buchalterya szematyczna Towarzystw zaliczkowych.

§. 253. Buchalterya, którą obecnie zamierzamy omówić, ma wszelkie pozory Buchalteryi prawidłowej, ale tylko pozory.

Forma jej przedstawia się nam, na pierwszy rzut oka, jako metoda amerykańska Buchalteryi systematycznej, po bliższem rozpatrzeniu się jednak spostrzegamy ze zdziwieniem, że jest to tylko rzecz martwa, bez żadnej przewodniej myśli, słowem dziennik przedstawiający nam obrót jednej jedynej tylko części majątkowej.

Tak zwana **Księga likwidacyjna** tej rachunkowości jest niczem innem, jak tylko szematyczną Księgą kasy, a jej tak zwana **Księga główna**, która rzekomo przedstawiać nam ma organiczną całość przedsiębiorstwa, tylko wiernem odbiciem Księgi likwidacyjnej w cyfrach miesięcznych, czyli **Zbiornikiem kasowym**.

Udowadniają nam to najlepiej umieszczone poniżej wzory tych ksiąg, wzięte z Podręcznika dla Towarzystw zaliczkowych, który zaleca pomienioną formę buchalteryczną tym towarzystwom.

Księga likwidacyjna.

Miesiąc Luty dzień

646

1

Artykuł	Wymienienie tytułu przychodu	Przychód ogólny	Rozdział przychodu na pojedyncze rachunki											
			Udziały członków	Fundusz rezerwowy	Wkłady na rach. bieżący	Wierzy-ciele wśe-łowi	Zwrot po-życzek na skrypta i weksle	Procenta	Zwrot ko-sztów adm.	Zwrot ko-sztów pro-cesowych	Rk nieru-chomości i kosztów założenia	Lokacje	Zysk z roku 189	Rachunek Banku krajowego
1	Wincenty Jabłoński . .	1004	1000	4										
2	Michał Dender	50			50									
3	Stanisław Bichniewicz .	24	20	4										
4	Kasa oszcz. we Lwowie	2000				2000								
5	Maciej Wróblewski . . .	11 97	5	4				2 97						
6	Michał Koziół	5000			5000									
7	Paweł Derian	16 68	5	4				7 68						
8	Założyciele jak kons. .	960	840	120										
9	Marcin Ziemia	600												600
10	Szymon Miller	27	5	4				18						
11	Bank austro-węgierski	1200				1200								
	Przychód	10893 65	1875	140	5050	3200		28 65						600
	Gotówka początkowa .													
		10893 65												

R o k 189

1

Artykuł	Wymienienie tytułu rozchodu	Rozchód ogólny	Rozdział rozchodu na pojedyncze rachunki											
			Zwrot udziałów	Fundusz rezerwowy	Zwrot wkładów an rach. bieżący	Spłata akceptów własnych	Pożyczki na weksle	Procenta	Koszta administ.	Zaliczki procesowe	Rk nieru-chomości i kosztów założenia	Lokacje	Zysk z roku 189	Rachunek Banku krajowego
1	Sąd obwodowy	5 20												
2	Kasa oszcz. we Lwowie	50						50						
3	Maciej Wróblewski . . .	200					200							
4	Paweł Derian	150												
5	Jan Ferenz	36												
6	Andrzej Warchałowski	500			500									
7	Herm. Silberberg	990												990
8	Szymon Miller	1200					1200							
9	Bank austro-węgierski.	1200						12						
10	Czynsz	50							50					
11	Drobne wydatki i port .	8 72							8 72					
	Rozchód	4389 92			500		1400	62	58 72					990
	Gotówka końcowa . . .	6508 73												41 20
		10893 65												1388

Pogląd na Buchalterję pojedynczą i mieszaną,

Księga główna.

Wymienienie tytułu przychodu	Przychód ogólny	Rozdział przychodu na pojedyncze rachunki												
		Udziały członków	Fundusz rezerwowy	Wkłady na rachunek bieżący	Wierzytela wekslowi	Zwrot poży- czek na skry- pta i weksle	Procenta	Zwrot kosztów ad- ministracji	Zwrot kosztów proce- sowych	Rachunek nieruchomości i kosztów założenia	Lokacje	Zysk z roku 189	Rachunek Banku krajowego	Pożyczki na skrypta
luty	10893 65	1875	140	5050	3200	—	28 65	—	—	—	—	—	600	—
marzec	7616 25	1200	102	4020	—	—	214 09	—	35 16	—	—	—	2000	45
kwiecień	13440 34	1640	145	3050	1400	2065	480 14	—	40 20	—	—	—	4500	120
maj	19050 77	1900	240	3640	2000	7040	650 62	—	30 15	—	—	—	3420	130
czerw	12280 34	1810	225	3450	—	3050	820 16	5	60 24	—	—	—	2615	215
reszta miesięcy	63597 40	6040	1200	25600	4120	16000	3920 16	45	240 24	20	—	—	6000	1312
	126878 75	14495	2052	44810	10720	28155	5213 76	50	415 99	20	—	—	19135	1822

1

Wymienienie tytułu rozchodu	Rozchód ogólny	Rozdział rozchodu na pojedyncze rachunki													
		Zwrot udziałów	Fundusz rezerwowy	Zwrot wkładek na rachunek bie- żący	Spłata akceptów wła- snych	Pożyczki na weksle	Procenta	Koszta administracji	Zaliczki procesowe	Rachunek nieruchomości i kosztów założenia	Lokacje	681 wpłat z tytułu	Rachunek Banku krajowego	Koszty założenia i ruchomości	Pożyczki na skrypta
luty	4389 92	—	—	500	—	1400	62	58 72	—	—	—	—	990	41 20	1338
marzec	10525 —	—	—	680	—	6700	—	50	—	—	—	—	1045	—	2050
kwiecień	16150 15	—	—	590	2040	6200	—	50	40 15	—	—	—	3110	—	3120
maj	16523 20	—	—	1040	—	8013	—	50	60 20	—	—	—	4210	—	2150
czerwiec	14437 25	—	600	1150	1050	5020	320	60 15	80 10	1017	—	—	3160	—	2000
reszta miesięcy	62952 50	—	1000	7020	3040	38000	682	300	280 50	—	—	—	5610	—	7020
	122998 02	—	1600	10980	6130	65333	1064	568 87	460 95	1017	—	—	18125	41 20	17678

Skutkiem tego, iż tak zwana Księga główna tej rachunkowości jest tylko odpisem Księgi likwidacyjnej, t. j. Księgi kasy, przedsiębiorstwa, mieści ona w sobie w poszczególnych rachunkach po stronie **Winien**, czyli jak tam wyrażono Przychodu, to samo, za co R^k kasy jest winien, a po stronie **Ma**, czyli Rozchodu, to samo, za co R^k kasy ma do żądania, czyli rozkawałkowie R^k kasy, który, jako taki, zupełnie brakuje w tej księdze.

To znaczy, że tak zwana Księga główna tej rachunkowości przedstawia nam stosunek przedsiębiorstwa na zewnątrz zupełnie błędnie, bo przecież poszczególne rachunki Księgi głównej powinny nam dokładnie wykazywać, co jest długiem przedsiębiorstwa, a co jego wierzytelnością, względnie kto winien coś przedsiębiorstwu, a kto ma coś od niego do żądania.

Nie potrzebujemy się wysilać na to, ażeby to upowodzić.

Weźmy tylko R^k kapitału udziałowego na oko, mylnie w Księdze likwidacyjnej R^{kiem} udziałów zwany (obacz §. 200. str. 311—313 tego dzieła), przedstawiający nam gremium członków danego Towarzystwa ze swemi wkładkami, t. j. wierzyciela przedsiębiorstwa.

Wychodząc ze stanowiska zdrowego rozsądku, powinniśmy zawsze wierzyciela naszego, czy on jest osobą poszczególną, czy moralną, uwi-docznić w jego rachunku, że jest rzeczywiście wierzyicielem, to znaczy **wpisać mu w dobro rachunku** jego wierzytelność czyli po stronie „Ma“; zamiast tego widzimy, że w R^{ku} kapitału udziałowego stoi cyfra wpłaconych udziałów po stronie „Winien“ rachunku, czyli że jest on wykazany jako dłużnik przedsiębiorstwa.

Podobny stosunek do rzeczywistości wykazują też i inne rachunki tej tak zwanej Księgi głównej.

Weźmy n. p. R^k wkładek, przedstawiający nam gremium osób, które powierza swe kapitały do rąk naszych celem fruktyfikacyi onych. Wszystkie te osoby są z natury rzeczy wierzycielami przedsiębiorstwa, względnie, w zastępstwie onych, jest wierzyicielem pomieniony rachunek zbiorowy; my zaś widzimy w odnośnym rachunku, iż cyfra rzeczywistych wkładek jest umiejscowiona po stronie „Winien“ onego, czyli że wszystkie te osoby uwydatnione są w Księdze głównej jako dłużnicy przedsiębiorstwa.

Lecz nie na tem kończy się konfuzya. Z układu pomienionej Księgi głównej wynikają przy przeprowadzeniu rachunkowem pewnych interesów, nie dotyczących obrotu gotówki, tak opatrzone sytuacje, że zwolennicy pomienionej rachunkowości formalnie wysilać się muszą na nienaturalne, wręcz przeciwne rzeczywistości, wykrety rachunkowe, aby tylko przeprowadzić przez Księgę likwidacyjną cyfrę do rachunku, która zasadniczo przez dziennik kasowy przechodzić nie powinna.

Wyobraźmy sobie, iż dla pewnej ilości osób, będących z nami w stosunkach, prowadzić musimy odrębny rachunek zbiorowy, dajmy na to

R^k bieżący Różnych, w którego skład wchodzi osoba N. N. w N. jako wierzyciel z kwotą K 500.—.

Osoba ta daje nam pisemne zlecenie, abyśmy z tej kwoty przepisali K 200.— na dobro rachunku osoby A. B. w B.

Cóż robią w takim wypadku zwolennicy tej rachunkowości? Oto rozchodują w kasie K 200.— na rzecz osoby N. N. w N., a przychodują takąż samą kwotą na rzecz osoby A. B. w B., co jest wręcz nieprawdą, pomijając już kwestję, że obie kwoty, z powodów powyżej wymienionych, zasadniczo po mylnej stronie rachunku będą umieszczone.

Inny wypadek: Pewna osoba darowuje nam n. p. kasę ogniotrwałą wartości K 500.—.

Przedmiot wzmiankowany stanowi część naszego urządzenia, powinien być przeto uwidocznionym w R^{ku} **urządzenia**, bo o wartość onego powiększa się wartość ogólnego urządzenia.

Wypada więc albo znowu fikcyjnie przeprowadzić tę zaszłość rachunkową przez kasę, lub też przeprowadzić ją przez Pamiętnik (Prima Notę), który także rzekomo przepisuje ta rachunkowość.

Z analizy zaszłości wypływa, że R^k strat i zysków powinienby być uznany, bo zyskujemy rzeczywiście z powodu darowizny, a R^k urządzenia obciążonym, czyli że pozycya w Pamiętniku opiewaćby miała:

R^k **urządzenia**

winien

do R^{ku} **strat i zysków**

za otrzymaną w darowiznie 1 kasę ogniotrwałą wartości K 500.—

Zobaczymy, jaki skutek miałoby to przeprowadzenie?

Winien

Ma

Przypuścmy, że w R^{ku} urządzenia jest już uwidocznioną część urządzenia w cenie zakupna po stronie „Ma“, wskutek wadliwego prowadzenia Księgi głównej, kwotą

K 800.—

obecnie obciążamy ten rachunek za wartość darowizny kwotą

K 500.—

wypadałaby więc przy zamknięciu rachunku pozostała wartość w kwocie

„ 300.—

co jest wręcz nieprawdą.

800.— 800.—

Uznawając w tym wypadku R^k urządzenia, błędzilibyśmy również, bo dwa rachunki, t. j. R^k strat i zysków i R^k urządzenia, za jedno i to samo uznawać nie możemy, tak samo jak dwa rachunki obciążać nie możemy w podobnych okolicznościach.

Nadto gubi się już nawet cyfrowa zgodność Księgi likwidacyjnej z tak zwaną Księgą główną przy przeprowadzeniu powyższem, jak również mylny wydałby końcowy czysty wynik R^k strat i zysków, gdybyśmy przeprowadzili zaszłość pomienioną przez Księgę likwidacyjną, ze względu na to, iż R^k strat i zysków powinien być zawsze uznawany za zyski, a obciążanym za straty.

Pomijając rozliczne inne wypadki, udowadniające nieudolność wzmiankowanej rachunkowości, musimy już z powyższego dojść do przekonania, że Buchalterya szematyczna Towarzystw zaliczkowych jest tak samo błędną, jak Buchalterya pojedynczą i mieszana i że należy dążyć wszelkimi siłami, ażeby takową zastąpić metodą amerykańską Buchalteryi systematycznej, a to tem więcej, o ile metoda ta jest nadzwyczaj przystępną i nie wymaga nic więcej, jak zrozumienia dokładnego, że rachunki przedmiotowe traktować mamy tak samo, jak rachunki osobowe, a analizując zaszłość pewną, wychodzić mamy zawsze ze stanowiska przedsiębiorstwa, pytając się, czy ono dało co lub wzięło, czy też ma pretensyę do kogoś, lub też ktoś do onego.

ROZDZIAŁ VIII.

Księgi tajne i Rachunek tajny w Księdze głównej.

(Die Geheimbücher und das Geheimbuch-Conto; Conto secreto).

§. 254. Zdarza się czasem, iż właściciel pewnego przedsiębiorstwa nie chce we właściwej Księdze głównej przedsiębiorstwa uwidocznic swój własny czysty kapitał, czy to z przyczyny, iż przedsiębiorstwo prowadzi bardzo małym własnym kapitałem w stosunku do obrotowego kapitału obcego, czy też że prowadzi je całkowicie obcym kapitałem, jak r. p. posagiem żony, lub schedą dzieci.

Także i w przedsiębiorstwach jawnej spółki może zachodzić potrzeba ukrycia wkładów poszczególnych spółników przed oczyma personalu.

Osiągniemy to w obu wypadkach tylko wtedy, gdy i rozrachowanie się, czyli podział zysków ukryjemy równocześnie.

W tych stosunkach musi szef sam, lub w spółkach jeden ze szefów, obok właściwych ksiąg przedsiębiorstwa prowadzić także księgi tajne, w których przeprowadza odpowiednio pozycye sekretne. Musi więc prowadzić **sekretną Księgę kasy**, **sekretną Prima Notę** i **sekretną Księgę główną**, albo też zamiast onych, co jest nawet odpowiedniejszem wobec stosunkowo małej ilości pozycji sekretnych, jednolitą księgę, t. j. **tajny Dziennik — Księgę główną** metody amerykańskiej.

Zachodzić tu mogą dwa wypadki, albo

- a) chcemy zataić tylko poszczególne kapitały i podział zysków, albo też
- b) chcemy zataić zarówno kapitał, jakoteż i wyniki ogółem przedsiębiorstwa.

Stosownie do celu, do którego zdążamy, mamy też sobie postępować,

a) Zatajenie poszczególnych kapitałów i podziału zysków.

W tym wypadku prowadzimy w zwykłej Księdze głównej, obok R^{ku} kapitału ogólnego, R^{ku} bilansu i R^{ku} strat i zysków, także i R^k tajny, którym zamykamy poprzedzające trzy rachunki, — w tajnej Księdze głównej zaś również R^k tajny, odpowiadający powyższemu, przez który przeprowadzamy tak wszystkie zaszłości zataić się mające w ciągu okresu, jak też otwarcie i zamknięcie R^{ku} kapitału ogólnego w tajnej Księdze głównej.

Wobec tego odpada też potrzeba prowadzenia w zwykłej Księdze głównej tak R^{ku} utrzymania domu, jak też i R^{ków} pryncypalnych, a wszelkie wpłaty lub wypłaty gotówki dokonywane przez spółników, jak niemniej i ich pretensye, mają przejść zarówno przez R^k tajny zwykłej Księgi głównej, jak też i R^k tajny tajnej Księgi głównej. Dopiero w tajnej Księdze głównej wydzielamy z R^{ku} tajnego poszczególne częściowe kwoty i przenosimy je na rachunki, w których one mają być uwidocznione.

Przeprowadzmy w powyższy sposób zamknięcie przedsiębiorstwa, opartego na treści wzorów str. 352—353 tego dzieła, w których, specjalnie w Bilansie probierczym, uwzględniliśmy już zmianę odpowiednią w R^{ku} kapitału i R^{kach} pryncypalnych.

Bilans probierczy.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k kapitału ogólnego		52500 —		52500 —
3	R ^k tajny *)	56500 —	52500 —	4000 —	
5	R ^k kasy	77845 12	74121 64	3723 48	
6	R ^k efektów	18925 50	18125 50	800 —	
7	R ^k rymes	48587 93	46325 19	2262 74	
8	R ^k towarów	87428 95	63845 88	23583 07	
9	R ^k drobnej sprzedaży	36216 82	23981 05	12235 77	
10	R ^k urządzenia	3250 —		3250 —	
11	R ^k bieżący Różnych	56825 47	55919 60	905 87	
12	R ^k trat i akceptów własnych	5000 —	6506 —		1500 —
13	R ^k kosztów handlowych	3239 07		3239 07	
		393818 86	393818 86	54000 —	54000 —

*) W cyfrach powyższych mieszczą się także pozycye otwarcia, w których R^k tajny, przejąwszy od R^{ku} bilansu początkowy czysty kapitał, oddał go zarazem R^{kowi} kapitału ogólnego,

Strazza zamknięcia.

Folio	Księgi głównej				R ^k bilansu		R ^k strat	
	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie			przedstawiający nam Inwentarz, względnie przedsiębiorstwo (wykazuje czysty kapitał końcowy)		i zysków przedstawiający nam wyniki z poszczególnych rachunków (wyrachowuje czysty kapitał końcowy z czystego wyniku i kapitału zakładowego (R ^{ku} kapitału))	
		Winien	Ma		Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
5	R ^k kasy od R ^{ku} bilansu za zapas	77845 12	74121 64 3723 48		3723 48			
		77845 12	77845 12					
6	R ^k efektów od R ^{ku} bilansu za zapas do R ^{ku} strat i zysków za zysk	18925 50 196 50 19129 —	18125 50 996 50 19122 —		996 50			196 50
7	R ^k rymes od R ^{ku} bilansu za zapas do R ^{ku} strat i zysków za zysk	48587 93 159 63 48747 56	46325 19 2422 37 48747 56		2422 37			159 63
8	R ^k towarów od R ^{ku} bilansu za zapas do R ^{ku} strat i zysków za zysk	87428 95 4824 18 92253 13	63845 88 28407 25 92253 13		28407 25			4824 18
9	R ^k drobnej sprzedaży . od R ^{ku} bilansu za zapas do R ^{ku} strat i zysków za zysk	36216 82 3298 44 39515 26	23981 05 15534 21 39515 26		15534 21			3298 44
10	R ^k urządzenia od R ^{ku} bilansu za wartość urządzenia od R ^{ku} strat i zysków za stratę	3250 — — 3250 —	— 2437 50 812 50 3250 —		2437 50		812 50	
11	R ^k bież. Różnych . . od R ^{ku} bilansu za długi komitentów do R ^{ku} bilansu za wierzyt. komitentów .	56825 47 2000 — 58825 47	55919 60 2905 87 58825 47		2905 87			
	Przeniesienie				56427 18	2000 —	812 50	8478 75

Księgi głównej				Rk bilansu przedstawiający nam Inwentarz, względnie przedsię- biorstwo (wykazuje czysty kapitał koń- cowy)		Rk strat i zysków przedstawiający nam wyniki z poszczególnych rachunków (wyrachowuje czysty kapitał końcowy z czystego wyniku i kapitału zakładowe- go (Rku kapitału))	
Folio	Wyszczególnienie rachunku	Cyfry obrotu i zamknięcie		Winien (Stan czynny)	Ma (Stan bierny)	Winien (Straty)	Ma (Zyski)
		Winien	Ma				
	Przeniesienie .			56427 18	2000 —	812 50	8478 75
12	R ^k trat i akceptów wła- snych	5000 —	6500 —				
	do R ^{ku} bilansu za straty w obiegu	1494 84			1494 84		
	do R ^{ku} strat i zysków za zysk	5 16					5 16
		6500 —	6500 —				
13	R ^k kosztów handlowych	3239 07					
	od R ^{ku} strat i zysków za stratę		3239 07			3239 07	
		3239 07	3239 07				
3	R ^k tajny	56500 —	52500 —				
	od R ^{ku} strat i zysków za czysty zysk		4432 34			4432 34	
	do R ^{ku} kapitału ogólnego za przeniesienie po- zostałego czystego zysku	432 34					
	do R ^{ku} bilansu za ogólny czysty kapitał	52932 34			52932 34		
	od R ^{ku} kapitału ogólnego za przeniesienie czy- stego kapitału		52932 34				
		109864 68	109864 68				
1	R ^k kapitału ogólnego . .		52500 —				
	od R ^{ku} tajnego za czysty zysk		432 44				
	do R ^{ku} tajnego za czysty kapitał ogólny	52932 34					
		52932 34	52932 34	56427 18	56427 18	8483 91	8483 91

Pozycye otwarcia, dalej pozycye dotyczące R^{ku} tajnego z ciągu okresu, jak niemniej pozycye zamknięcia tajnej Księgi głównej uwidoczniamy w następnym wzorze.

K s i ę g a

Data	Dziennik	Rk kapitału ogólnego	
		Winien	Ma
	Pozycje otwarcia.		
	Rk tajny do Rku kapitału ogólnego za początkowy czysty kapitał ogólny . . .	52500 —	52500 —
	Rk kapitału ogólnego do 2 wierzycieli do Rku kapitału, St. Piątkowski za przeniesienie przypadającej nań części czystego kapitału . . .	30000 —	
	do Rku kapitału, Ign. Stréer za przeniesienie przypadającej nań części czystego kapitału . . .	22500 —	52500 34
	Pozycje z ciągu okresu.		
	Rk tajny do Rku tajnego za podniesioną z przedsiębiorstwa gotówkę . . .	4000 —	
	2 dłużników do Rku tajnego za podniesioną gotówkę		
	Rk pryncypalny, St. Piątkowski . . .	2400 —	
	Rk pryncypalny, Ign. Stréer . . .	1600 —	4000 —
	Pozycje zamknięcia.		
	Rk kapitału, St. Piątkowski do Rku pryncypalnego, St. Piątkowski za przeniesienie Salda . . .	2400 —	
	Rk kapitału, Ign. Stréer do Rku pryncypalnego Ign. Stréer za przeniesienie Salda . . .	1600 —	
	Rk tajny do Rku tajnego za uzyskany ogólny czysty zysk . . .	4432 34	
	Rk tajny do 2 wierzycieli za przeniesienie przypadającego czystego zysku do Rku kapitału, St. Piątkowski . . .	2522 32	
	do Rku kapitału, Ign. Stréer . . .	1910 02	4432 34
	2 dłużnicy do Rku kapitału ogólnego za przeniesienie czystego kapitału końcowego		
	Rk kapitału, St. Piątkowski . . .	30122 32	
	Rk kapitału, Ign. Stréer . . .	22810 02	52932 34
	Rk kapitału ogólnego do Rku tajnego za końcowy czysty kapitał ogólny . . .	52932 34	52932 34
		105432 34	105432 34
	Pozycje otwarcia		
	Rk tajny do Rku kapitału ogólnego za początkowy czysty kapitał ogólny . . .	52932 34	52932 34
	Rk kapitału ogólnego do 2 wierzycieli za przeniesienie poszcz. czystych kapitałów do Rku kapitału, St. Piątkowski . . .	30122 32	
	do Rku kapitału, Ign. Stréer . . .	22810 02	52932 34

t a j n a .

Rk kapitału Stanisław Piątkowski		Rk kapitału Ignacy Stréer		Rk pryncypalny Stanisław Piątkowski		Rk pryncypalny Ignacy Stréer		Rk tajny	
Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
								52500 —	
	30000 —								
			22500 —						
								4000 —	4000 —
				2400 —			1600 —		4000 —
2400 —					2400 —				
		1600 —				1600 —			
								4432 34	4432 34
	2522 32			1910 02				4432 34	
30122 32									
		22810 02							
									52932 34
32522 32	32522 32	24410 02	24410 02	2400 —	2400 —	1600 —	1600 —	65364 68	65364 68
								52932 34	
	30122 32								
			22810 02						

Widzimy z powyższego, że jak dotąd, tak i obecnie wycytujemy ze zwykłej Księgi głównej, względnie Strazzy zamknięcia, wszystko to, co dotyczy obrotu w poszczególnych gałęziach naszej gospodarki i wyniku z onych, utajone są jedynie poszczególne kapitały spółników i podział zysku między nimi, co odnajdujemy natomiast w poszczególnych rachunkach tajnej Księgi głównej.

b) Zatajenie zarówno kapitału, jak i wyniku przedsiębiorstwa.

§. 255. W tym wypadku nie prowadzimy w zwykłej Księdze głównej ani R^{ku} kapitału, ani R^{ku} utrzymania domu lub R^{ków} pryncypalnych, ani R^{ku} bilansu, ani R^{ku} strat i zysków, ani wreszcie tych rachunków, których stosunek do nas chcemy ukryć przed personelem, jak n. p. R^{ku} długów hipotecznych, lub rachunku pewnego większego wierzyciela — i otwieramy i zamykamy zwykłą Księgę główną, zamiast przez R^k bilansu, przez R^k tajny.

W ten sposób rzeczywisty stan rzeczy uwidoczniiony jest jedynie w tajnej Księdze głównej, która wyprowadza też wyniki z poszczególnych gałęzi i wynik czysty, gdy w zwykłej Księdze głównej mieści się pewna część tylko przedsiębiorstwa, uzupełniona przez tajną Księgę główną, czyli Saldem R^{ku} tajnego.

Najlepiej uwidatnia nam to następne wzory, których treść bierzemy z ćwiczenia naszego metody włoskiej, z Bilansu otwarcia str. 363 i Bilansu probierczego str. 389, a dalej z Inwentarza str. 391—393 tego dzieła, z tem, że ukrywamy również dług hipoteczny, którego rachunek wskutek tego nie w zwykłej, lecz w tajnej Księdze głównej uwidoczniiony będzie.

Pozycye otwarcia zwykłej Księgi głównej opiewałyby więc następująco :

9 dłużników do R^{ku} tajnego

za mój stan czynny

R ^k kasy	.	.	.	.	K 14612·96	
R ^k monet	.	.	.	.	10493·70	
R ^k efektów	.	.	.	.	12160·—	
R ^k rymes	.	.	.	.	10000·—	
R ^k towarów	.	.	.	.	34057·80	
R ^k nieruchomości	.	.	.	.	84000·—	
R ^k ruchomości	.	.	.	.	1368·94	
R ^k dyskontu	.	.	.	.	76·—	
R ^k bieżący Różnych	.	.	.	.	4000·—	K 170769·40

R^k tajny do 3 wierzycieli

za mój stan bierny

do R ^{ku} dyskontu	.	.	.	.	K 178·33	
„ R ^{ku} bieżącego Różnych	.	.	.	.	28000·—	
„ R ^{ku} trat i akceptów własnych	.	.	.	.	6000·—	K 34178·33

R^k tajny

do R^{ku} tajnego tajnej Księgi głównej

za przeniesienie Salda	.	.	.	.	.	K 136591·07
------------------------	---	---	---	---	---	-------------

Po zakontowaniu powyższych pozycji zamykamy i otwieramy na powrót R^k tajny wykazaniem Saldem, które równać się musi Saldowi R^{ku} tajnego tajnej Księgi głównej, po przeprowadzeniu otwarcia tejże księgi.

Bilans otwarcia

z 1. listopada 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k tajny		136591 07		136591 07
3	R ^k kasy	14612 96		14612 96	
4	R ^k monet	10493 70		10493 70	
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	10000 —		10000 —	
7	R ^k towarów	34057 80		34057 80	
8	R ^k nieruchomości	84000 —		84000 —	
9	R ^k ruchomości	1363 94		1368 94	
10	R ^k dyskontu	76 —	173 33		102 33
11	R ^k bieżący Różnych	4000 —	28000 —		24090 —
13	R ^k trat i akceptów własnych		6000 —		6000 —
		170769 40	170769 40	166693 40	166693 40

Bilans probierczy

z 31. grudnia 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
1	R ^k tajny	4243 32	154651 07		150407 75
4	R ^k monet	10493 70	10563 53		74 83
5	R ^k efektów	12160 —		12160 —	
6	R ^k rymes	32747 59	11200 —	21547 59	
7	R ^k towarów	101788 09	56054 76	45733 33	
8	R ^k nieruchomości	84287 50	2200 —	82087 50	
9	R ^k ruchomości	3603 84		3603 84	
10	R ^k dyskontu	196 —	178 33	17 67	
13	R ^k trat i akceptów własnych		41804 —		41804 —
14	R ^k sklepu	21695 69	19356 71	2338 98	
15	R ^k kosztów handlowych	1836 20	7 —	1829 20	
16	R ^k kaucyj czynnych	200 —		200 —	
17	Pocztowa kasa oszczędności we Wiedniu	20394 80	7661 44	12733 36	
19	R ^k ryżu w komisie od H. Maiti	5940 —	5940 —		
20	R ^k kawy à ½ z K. Ballabanem	73010 58	82259 04		9248 46
21	R ^k prowizyi		297 —		297 —
22	R ^k bieżący Różnych	190416 87	179729 95	10686 92	
23	R ^k dewiz	6166 35	6210 87		44 52
24	R ^k odsetek	308 —		308 —	
25	R ^k wierzytelności wątpliwych	3187 80		3187 80	
26	R ^k kasy	143099 63	134457 21	8642 42	
28	R ^k rezerwy dla dubiosów		3200 —		3200 —
		715775 96	715775 96	205076 61	205076 61

Data		Dziennik		Rk tajny odpowiadający podobnemu rachunkowi zwykłej Księgi głównej	
				Winien	Ma
1898					
Listopad	1	Pozycye otwarcia.			
		9 dłużników do Rku bilansu za mój stan czynny			
		Rk kasy	14612 96	14612 96	
		Rk monet	10493 70	10493 70	
		Rk efektów	12160 —	12160 —	
		Rk rymes	10000 —	10000 —	
		Rk towarów	34057 80	34057 80	
		Rk nieruchomości	84000 —	84000 —	
		Rk ruchomości	1368 94	1368 94	
		Rk dyskontu	76 —	76 —	
		Rk bieżący Różnych	4000 —	4000 —	
			170769 40		
		Rk bilansu do 5 wierzycieli za mój stan bierny i czy- sty kapitał			
		do Rku strat i akceptów własnych	6000 —		6000 —
		" Rku dyskontu	178 33		178 33
		" Rku bieżącego Różnych	28000 —		28000 —
		" Rku długów hipotecznych	30000 —		
		" Rku kapitału	106591 07	170769 40	136591 07
		Saldo Rku tajnego {			
			106591 07		
		Bilans otwarcia		170769 40	170769 40
				170769 40	170769 40
	1	Saldo Rku tajnego		136591 07	136591 07
	27	Rk utrzymania domu do Rku kasy	500 —		500 —
	30	Rk kosztów handlowych do Rku utrzymania domu	30 —	30 —	
Grudzień	1	Rk kasy do Rku kapitału	18000 —	18000 —	
	18	Rk utrzymania domu do Rku sklepu	36 32		36 32
	20	Rk kosztów handlowych do Rku utrzymania domu	30 —	30 —	
	24	Rk utrzymania domu do Rku kasy	500 —		500 —
	31	Rk " " " kosztów handlowych	7 —		7 —
	"	Rk kapitału do Rku utrzymania domu	988 32		
	"	Rk odsetek do Rku długów hipotecznych	250 —	250 —	
	"	Rk strat i zysków do Rku rezerwy dla dubioaów	3200 —		3200 —
			160127 71	154901 07	4243 32
		Pozycye zamknięcia.			
	31	Rk strat i zysków do 3 wierzycieli za poniesione straty			
		do Rku ruchomości	180 19		180 19
		" Rku kosztów handlowych	1829 20		1829 20
		" Rku odsetek	558 —		558 —
			2567 39		
		9 dłużników do Rku strat i zysków za osiągnięte zyski			
		Rk monet	74 88	74 88	
		Rk efektów	80 —	80 —	
		Rk towarów	3248 86	3248 86	
		Rk nieruchomości	1492 50	1492 50	
		Rk dyskontu	302 36	302 36	
		Rk sklepu	3634 60	3634 60	
		Rk kawy a 1/2 z K. Bałabanem	9248 46	9248 46	
		Rk prowizyi	297 —	297 —	
		Rk dewiz	44 52	44 52	
			18123 18		
		Rk strat i zysków do Rku kapitału za czysty zysk		12655 79	
		Rk bilansu do 12 wierzycieli za mój stan czynny			
		do Rku efektów	12240 —		12240 —
		" Rku rymes	21547 69		21547 69
		" Rku towarów	48982 19		48982 19
		" Rku nieruchomości	83580 —		83580 —
		" Rku ruchomości	3423 65		3023 65
		" Rku dyskontu	582 76		582 76
		" Rku sklepu	5973 58		5973 58
		" Rku kaucyj czynnych	200 —		200 —
		" Pocztowej kasy oszczędności	12733 36		12733 36
		" Rku bież. Różnych	18053 —		18053 —
		" Rku wierzytelności wątpliwych	3187 80		3187 80
		" Rku kasy	8642 42	219146 35	8642 42
		Przeniesienie			
				173524 25	225957 06

R ^k kapitału		R ^k bilansu		R ^k długów hipotecznych		R ^k utrzymania domu		R ^k strat i zysków	
Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
			14612 96 10493 70 12160 — 10000 — 34057 80 84000 — 1368 94 76 — 4000 —						
		6000 — 178 33 2800 0 — 30000 — 106591 07	136591 07		30000 —				
	106591 07	170769 40	170769 40		30000 —				
	106591 07				30000 —	500 —			
	18000 —					36 32	30 —		
983 32						500 —	30 —		
						7 —	983 32		
					250 —			3200 —	
983 32	124591 07				30250 —	1043 32	1043 32	3200 —	
								2567 39	
	12653 79							12653 79	18423 18
		12240 — 21547 59 48982 19 83580 — 3423 65 582 76 5973 58 200 — 12733 36 18053 — 3187 80 8622 42							
983 32	137246 86	219146 85			30250 —	1043 32	1043 32	18423 18	18423 18

Data		D z i e n n i k		Rk tajny odpowiadający podobnemu rachunkowi zwykłej Księgi głównej			
				W i e s i e c		M a	
1988		Przeniesienie			173324	25	225957 06
Grudzień	31	6 dłużników do Rku bilansu za mój stan bierny i czy- sty kapitał					
		Rk dyskontu	262 73		262	73	
		Rk trat i akceptów własnych	41804—		41804	—	
		Rk bież. Różnych	7366 08		7366	08	
		Rk rezerwy dla dubiosów	3200—		3200	—	
		Rk długów hipotecznych	Saldo { 30250—				
		Rk kapitału	Rku tajnego { 126263 54	219146 35	166513 54		166513 54
					392470	60	392470 60
1899		Pozycje otwarcia.					
Styczeń	1	12 dłużników do Rku bilansu za mój stan czynny					
		Rk efektów	12240—		12140	—	
		Rk rymes	21547 59		21547	59	
		Rk towarów	48982 19		48982	19	
		Rk nieruchomości	83580—		83580	—	
		Rk ruchomości	3423 65		3423	65	
		Rk dyskontu	582 76		582	76	
		Rk sklepu	5973 58		5973	58	
		Rk kaucyj czynnych	200—		200	—	
		Pocztowa kasa oszczędności Wiedeń	12733 36		12733	36	
		Rk bieżący Różnych	18053—		18053	—	
		Rk wierzytelności wątpliwych	3187 80		3187	80	
		Rk kasy	8642 42	219146 35	8642	42	
"	1	Rk bilansu po 6 wierzycieli za mój stan bierny i czy- sty kapitał					
		do Rku dyskontu	262 73				262 73
		" Rku trat i akceptów własnych	41804—				41804 —
		" Rku bieżącego Różnych	7366 08				7366 08
		" Rku rezerwy dla dubiosów	3200—				3200 —
		" Rku długów hipotecznych	Saldo { 30250—				
		" Rku kapitału	Rku tajnego { 138263 54	219146 35			166513 54
		Bilans otwarcia			219146 35		219146 35
"	1	Saldo Rku tajnego			166513 54		

Rk kapitału		Rk bilansu		Rk długów hipotecznych		Rk utrzymywania domu		Rk strat i zysków	
Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
983 32	137246 86	219146 35			30250 —	1043 32	1043 32	18423 18	18423 18
			262 73 41804 — 7366 08 3200 — 30250 — 136263 54	30250 —					
136263 54									
137246 86	137246 86	219146 35	219146 35	30250 —	30250 —	1043 32	1043 32	18423 18	18423 18
			12240 — 21547 59 48982 19 83580 — 3423 65 582 76 5973 58 200 — 12733 36 18053 — 3187 80 8642 42						
			262 73 41804 — 7366 08 3200 — 30250 — 136263 54		30250 —				
	136263 54	136263 54							
	136263 54	219146 35	219146 35		30250 —				
	136263 54				30250 —				

Bilans otwarcia zwykłej Księgi głównej przedstawiałby się nam w tym wypadku następująco.

Bilans otwarcia

z 1. stycznia 1899 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
5	R ^k efektów	12240	—	12240	—
6	R ^k rymes	21547	59	21547	59
7	R ^k towarów	48982	19	48982	19
8	R ^k nieruchomości	83580	—	83580	—
9	R ^k ruchomości	3423	65	3423	65
10	R ^k dyskontu	582	76	320	03
13	R ^k trat i akceptów własnych		41804	—	41804
14	R ^k sklepu	5973	58	5973	58
15	R ^k kaucyj czynnych	200	—	200	—
16	Pocztowa kasa oszcz. we Wiedniu	12733	36	12733	36
17	R ^k bieżący Różnych	18053	—	1636	92
22	R ^k wierzytelności wątpliwych	3187	80	3187	80
25	R ^k kasy	8642	42	8642	42
26	R ^k rezerwy dla dubiosów		3200	—	3200
28	R ^k tajny		166513	54	166513
		219146	35	219146	35
				211517	54
				211517	54

Widzimy z powyższego, iż w zwykłej Księdze głównej przedstawia się nam właściciel w R^ku tajnym z fikcyjnym kapitałem czystym w kwocie K 166513·54
gdy przeciwnie w Księdze tajnej uwidocznionym on jest
z rzeczywistym kapitałem czystym w kwocie „ 136263·54
różnica w kwocie K 30250·—
jest właśnie zatajonym owym długiem hipotecznym wraz z przypadającemi nań odsetkami za czas okresu.

Posługując się R^kiem tajnym w zwykłej Księdze głównej i odrębną Księgą tajną zamierzaliśmy:

- a) zataić nasz dług hipoteczny w kwocie K 30000·— wraz z ewentualnymi odsetkami od tegoż,
- b) zataić wszystko co na własne potrzeby z przedsiębiorstwa bierzemy,
- c) zataić wyniki z poszczególnych gałęzi naszej gospodarki, a wreszcie, co zatem idzie,
- d) zataić także czysty nasz kapitał.

Otóż na pozór wydaje się nam jakobyśmy wszystko to, cośmy chcieli zataić przed personelem, rzeczywiście przed nim zataili. Jest to jednak rzeczą względną, bo jeśli Inwentarz sporządzonym został przez personal, a nie przez samego szefa, to biegły buchalter bardzo łatwo nietylko dojdzie

do tego, jaki czysty wynik wydało przedsiębiorstwo, ale zarazem i do tego, które gałęzie gospodarki naszej wydały wyniki i w jakiej wysokości.

Potrzebuje on w takim razie do rachunków prowadzonych w zwykłej Księdze głównej, dodać jedynie pozycje inwentarzowe, a różnica wypadająca między cyframi strony „Winien“ i „Ma“ danego rachunku wykaże mu wynik, który z obrotu w danej gałęzi wypływa.

Jeśli zebierze dalej wszystkie w ten sposób wyszukane wyniki i porówna zyski ze stratami, to dojdzie do czystego wyniku, a gdy porówna końcowe saldo R^{ku} tajnego z początkowem saldem tegoż rachunku, to dojdzie nawet do tego, ile pobrał dla siebie w minionym okresie właściciel, bo różnica między wyszukanym w powyższy sposób czystym wynikiem a różnicą początkowego i końcowego salda R^{ku} tajnego daje nam właśnie cyfrę, o którą nam chodzi.

Jedyny sposób, w jaki moglibyśmy ukryć przed wszystkimi wymienione pod a, b, c i d dane byłby tylko ten, gdybyśmy pozycje otwarcia wcale nie przeprowadzali w zwykłej Księdze głównej, a prowadząc w onej jak dotąd, z wyjątkiem R^{ku} kapitału, R^{ku} bilansu i R^{ku} strat i zysków, wszystkie inne rachunki w ciągu okresu, przenosili sumę onych z końcem okresu do podobnych rachunków Księgi tajnej, w którejbyśmy także przeprowadzać mieli tak zamknięcie końcowe, jak też i otwarcie ponowne. Bilanse probiercze zwykłej Księgi głównej służyłyby jedynie do kontroli obrotu z ciągu okresu.

Rozumie się samo przez się, że w podobnych warunkach musiałby szef sam sporządzać zawsze Inwentarz i takowy pod kluczem trzymać.

Jakkolwiek wiadomą jest rzeczą, że wiele firm prowadzi w życiu praktycznem Księgi tajne z przyczyn rozmaitych i że są one nawet czasem potrzebne, jak w wypadku ad a) str. 651 tego dzieła, pomimo tego jesteśmy stanowczo przeciwni prowadzeniu onych, raz ze względu, że wyrażamy przez to widocznie nieufność naszą w obec buchaltera, który powinien być zawsze osobą zaufaną, i tem go zniechęcamy, a powtórę z przyczyny i to bardzo ważnej, iż podobne prowadzenie Ksiąg ułatwiać może szalbiercze sprawki ludziom niesumiennym.

Kodeks handlowy powinienby w tym względzie określić jasno do jakiej granicy dozwolonemby być mogło zatajenie pewnych faktów ze stanu majątkowego i obrotu przedsiębiorstwa.

CZEŚĆ CZWARTA.

Ćwiczenia buchalteryczne.

§. 256. Podając poniżej materyał do ćwiczeń buchalterycznych nie rozchodzi się nam już o pouczenie kogoś co do formułowania pozycyí rachunkowych w poszczególnych zaszłościach rachunkowych w księgach zasadniczych, ani o kontowanie onych w księgach systematycznych, bo jedno i drugie mógł już sobie przyswoić uczeń, przeprowadzając poprzedzające nasze ćwiczenia praktyczne, — idzie nam głównie o to, ażeby rdeń rzeczy, t. j. główną zasadę Buchalteryi systematycznej, opierającej się na teoryi dwukontowej, czyli na prowadzeniu dwu odrębnych grup rachunków w Księdze głównej, kontrolujących się wzajemnie, wpoić głęboko w myśl uczącego się, stawić mu ciągle przed oczyma organiczną całość rachunkowości tej i uzdolnić go tem samem do samoistnych zamknięć rachunkowych, stanowiących dopiero prawdziwą wartość każdego dobrego buchaltera.

Uzdolnienia tego może on nabyć jedynie przez możliwie najliczniejsze samoistne zamknięcia rachunkowe, dla których właśnie udzielamy mu materyału.

Celem zużytkowania tego materyału ma uczeń założyć sobie:

a) Księgę główną z rastru dwukolumnowego	z około 30 arkuszy
b) Prima Notę	„ „ „ 10 „
c) Inwentarz	„ „ „ 5 „
d) Księgą bilansu	„ sześciokolumnowego „ 5 „

i w tychże księgach przeprowadzać poszczególne zadania odrębnie, otwierając dla każdego zadania z osobna w Księdze głównej potrzebną seryę rachunków, z których umieszcza na poszczególnych foliach Księgi głównej mniejszą lub większą ilość, w miarę tego czy ćwiczenie jest jednorocznem, dwu lub trzyletniem.

W ćwiczeniach tych rozchodzić się będzie o zamknięcia rachunkowe, czyli wyprowadzanie wyników w przedsiębiorstwach jako własności: pojedynczej osoby, spółki jawnej, spółki komandytowej i towarzystw udziałowych lub akcyjnych, z uwzględnieniem ile możności wszystkich działów gospodarki społecznej, a zatem handlu, fabryki, banku i rolnictwa.

Na potrzebne, ewentualnie odmienne, traktowanie pewnych rachunków w pomienionych ćwiczeniach zwrócimy zawsze uwagę uczącego się, odsyłając go zarazem do odnosnych paragrafów części teoretycznej, w których znajdzie nie tylko dokładne objaśnienie co do dotyczącego poszczególnego wypadku, ale także pogląd szerszy na inne ewentualności.

Zadanie 1.

Przedsiębiorstwo handlowe; własność osoby pojedynczej. Okres czteroletni.

W dniu 31. grudnia 1896 r. wykazuje nam Księga główna na poszczególnych rachunkach następujące cyfry obrotu*).

	Winien.	Ma.
R ^k kapitału		K 43500.—
R ^k utrzymania domu	K 650.—	80.—
R ^k kosztów handlowych	2100.44	
R ^k kasy	36564.20	32495.80
R ^k rymes	19704.80	3788.50
R ^k dewiz	19073.80	13885.44
R ^k trat i akceptów własnych	8796.72	12551.60
R ^k bieżący Różnych	31812.70	25876.24
R ^k dyskontu	75.84	196.28
R ^k odsetek	34.16	88.54
R ^k towarów	68602.38	54960.64

Nadto wykazuje nam Inwentarz następujący nasz stan majątkowy:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 4068.40
Rymesy w portfelu	15916.30
Dewizy w portfelu	5652.37
Dłużnicy rachunku bieżącego	24516.82
Wierzyciele rachunku bieżącego	18580.36
Towary i akcepta własne w obiegu	3754.88
Towary w magazynie	29631.64

W dniu 31. grudnia 1897 r. wykazuje nam Księga główna na poszczególnych rachunkach, oprócz pozycji otwarcia, następujące cyfry obrotu:

	Winien.	Ma.
R ^k utrzymania domu	K 8000.—	K 40.—
R ^k kosztów handlowych	3380.86	—.—
R ^k kasy	64085.13	57181.46

*) Otwierając poszczególne rachunki w Księdze głównej mamy wpisać po stronie „Winien“ lub „Ma“ rachunku, w rubryce daty, rok, miesiąc, i dzień podanej daty, w rubryce treści zaś „cyfra obrotu“; po otwarciu Księgi głównej mamy sporządzić Bilans probierczy, po Bilansie probierczym Inwentarz, a po Inwentarzu Strazę zamknięcia. Sporządziwszy Strazę zamknięcia, formułujemy Pozyce zamknięcia, kontujemy je w Księdze głównej, zamykamy ją, formułujemy dalej Pozyce otwarcia, kontujemy je i sporządzamy w końcu Bilans otwarcia. Po otwarciu na nowo Księgi głównej wpisujemy, jak to uczyniliśmy na początku, cyfry obrotu z drugiego roku i postępujemy ponownie jak wyżej przytoczono.

	Winien.	Ma.
R ^k rymes	K 22155·09	K 28126·39
R ^k dewiz	—·—	5618·37
R ^k trat i akceptów własnych	19754·88	30000·—
R ^k bieżący Różnych	119512·22	100115·91
R ^k dyskontu	460·82	64·56
R ^k odsetek	641·74	219·68
R ^k towarów	41424·90	58049·27

Nadto wykazuje nam **Inwentarz** następujący nasz stan majątkowy *):

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 10972·07
Rymesy w portfelu	9945·—
Dłużnicy rachunku bieżącego	41215·87
Wierzyciele rachunku bieżącego	15883·10
Traty i akcepta własne w obiegu	14000·—
Towary w magazynie	24478·44

W dniu 31. grudnia 1898 r. wykazuje nam Księga główna na poszczególnych rachunkach, **oprócz pozycji otwarcia**, następujące **cyfry obrotu** :

	Winien.	Ma.
R ^k utrzymania domu	K 2460·—	K 200·—
R ^k kosztów handlowych	3186·45	60·—
R ^k kasy	60041·23	59712·44
R ^k rymes	21800·—	16745·—
R ^k dewiz	10240·64	6124·57
R ^k trat i akceptów własnych	19644·80	15242·42
R ^k bieżący Różnych	50785·76	67196·82
R ^k dyskontu	234·55	84·24
R ^k odsetek	128·86	325·14
R ^k towarów	41535·19	44316·58
R ^k efektów	10280·40	10530·60
R ^k prowizyi	219·40	19·52

Nadto wykazuje nam **Inwentarz** następujący nasz stan majątkowy :

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 11300·86
Rymesy w portfelu	15000·—
Dewizy w portfelu	4187·42
Dłużnicy rachunku bieżącego	38754·82
Wierzyciele rachunku bieżącego	29833·11
Traty i akcepta własne w obiegu	9597·62
Towary w magazynie	23824·76

W roku pomienionym okazuje się w Inwentarzu czysty kapitał końcowy mniejszym, jak początkowy, mianowicie o K 722·01.

Zdaje się więc na pozór, jakoby przedsiębiorstwo poniosło stratę. Tak jednak nie jest. Przeciwnie przedsiębiorstwo osiągnęło zysk w kwocie K 7237·99 gdy jednak właściciel podniósł na własne potrzeby „ 7960·—

to jest rzeczą naturalną, że kapitał zmniejszyć się musiał o kwotę 722·01 (Obacz §§. 78, 86 i 94 tego dzieła).

W dniu 31. grudnia 1899 r. wykazuje nam Księga główna na poszczególnych rachunkach, oprócz pozycji otwarcia, następujące cyfry obrotu :

	Winien.	Ma.
R ^k utrzymania domu	K 3400.—	K 304·86
R ^k kosztów handlowych	4533·54	
R ^k kasy	105191·70	110041·30
R ^k rymes	34241·07	32120·53
R ^k trat i akceptów własnych	23668·67	28142·10
R ^k bieżący Różnych	211015·31	215106·36
R ^k dyskontu	311·86	75·28
R ^k odsetek	184·10	619·22
R ^k towarów	56284·20	78356·32
R ^k efektów	5680·24	5720·86
R ^k prowizyi	456·88	201·60
R ^k nieruchomości	45720·86	
R ^k długów hipotecznych		20000.—

Nadto wykazuje nam **Inwentarz** następujący nasz stan majątkowy :

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 6451·26
Rymesy w portfelu	17120·54
Towary w magazynie	8426·98
Nieruchomości	45000.—
Dłużnicy rachunku bieżącego	26458·64
Wierzyciele rachunku bieżącego	21627·98
Długi hipoteczne	20000.—
Traty i akcepta własne w obiegu	14071·05

Zadanie 2.

Przedsiębiorstwo handlowe ; własność spółki jawnej ; okres dwuletni.

Podział zysku stosownie do wkładu. Od tegoż wkładu obliczają sobie spółnicy 4%^o *).

Kapitałiści Rogowski Hipolit i Zakrzewski Tomasz, łącząc się, tworząc w dniu 1. stycznia 1894 r. w celach handlowych, spółkę jawną, której Inwentarz majątkowy, po dokładnem rozliczeniu się spółników, przedstawia się nam następująco **):

I. Stan czynny

1. Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 9795.—
2. Rymesy w portfelu	11540.—
3. Dewizy w portfelu	5672·63
4. Efekta	12456·48
5. Urządzenie biura i magazynu	1575.—
6. Dłużnicy rachunku bieżącego	13457·82
7. Dyskont z trat i akceptów własnych	104·18

Suma stanu czynnego K 54601·11

*) Procent od kapitału ma być przeprowadzany w R^{kach} pryncypalnych z końca roku jeszcze przed sporządzeniem Bilansu probierczego, co też w podanych cyfrach obrotu już uwzględniliśmy. **Obaj spółnicy odpowiadają całym swym majątkiem wobec wierzycieli przedsiębiorstwa.**

**) Należy sporządzić Pozycey otwarcia na podstawie Inwentarza, otwierając dla każdego spółnika odrębny R^k kapitału. (Obacz §. 87, str. 134/37 tego dzieła).

II. Stan bierny.

1. Traty i akcepta własne w obiegu	K 6945·90
2. Wierzyciele rachunku bieżącego	5275·28
3. Dyskont z rymes	173·10
Suma stanu biernego	<u>K 12394·28</u>

Rekapitulacja.

Stan czynny	K 54601·11
Stan bierny	<u>12394·28</u>

Czysty kapitał: Rogowski Hipolit	K 25000·—
Zakrzewski Tomasz	<u>17206·83</u> K 42206·83

W dniu 31. grudnia 1894 r. wykazuje ich Księga główna na poszczególnych rachunkach, oprócz pozycji otwarcia, następujące cyfry obrotu :

	Winien.	Ma.
R ^k kasy	K 102322·78	K 102848·64
R ^k rymes	22974·59	33267·53
R ^k dewiz		5686·43
R ^k efektów		12622·84
R ^k bież. Różnych	159998·55	170610·—
R ^k trat	19086·58	30601·50
R ^k dyskontu	297·82	
R ^k kosztów handlowych	3482·74	84·60
R ^k urządzenia	124·86	
R ^k towarów	61203·—	48653·98
R ^k pryneypalny H. Rogowski	2484·60	1000·—
„ „ T. Zakrzewski	2400·—	688·27
R ^k odsetek	1688·27	
R ^k nieruchomości	50000·—	
R ^k długów hipotecznych		20000·—

Nadto wykazuje **Inwentarz** następujący ich stan majątkowy *) :

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 9269·14
Rymesy w portfelu	1247·06
Traty i akcepta własne w obiegu	18460·82
Towary w magazynie	20498·75
Nieruchomości	50000·—
Urządzenie biura i magazynu	1529·87
Dłużnicy rachunku bieżącego	28857·63
Wierzyciele „ „	31286·54
Długi hipoteczne	20000·—
Dyskont z trat	276·90
„ z rymes	18·70

W dniu 31. grudnia 1895 r. wykazuje ich Księga główna na poszczególnych rachunkach, oprócz pozycji otwarcia, następujące cyfry obrotu :

*) Obacz Inwentarz str. 341 i Strazgę zamknięcia str. 352/53 tego dzieła.

	Winien.	Ma.
R ^k kasy	K 54369·61	K 58618·48
R ^k rymes	13297·28	9511·98
R ^k bież. Różnych	57881·11	52154·91
R ^k trat i akceptów własnych	18460 82	
R ^k kosztów handlowych	2727·48	
R ^k towarów		26594·57
R ^k pryncypalny H. Rogowski	1800·—	1010·61
„ „ T. Zakrzewski	1200·—	665·92
R ^k odsetek	2861 53	
R ^k nieruchomości	958·64	6000·—
R ^k długów hipotecznych	1000·—	

Nadto wykazuje **Inwentarz** następujący ich stan majątkowy:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 5020·27
Rymesy w portfelu	5032·36
Nieruchomości	47500·—
Urządzenie biura i magazynu	1453·38
Dłużnicy rachunku bieżącego	21452·67
Wierzyciele „ „	18155·38
Długi hipoteczne	19000·—
Dyskont z rymes	75·48

Zadanie 3.

Przedsiębiorstwo fabryczne; własność spółki komandytowej, przemienionej z poprzedzającej spółki jawnej; okres dwuletni *).

Spólnicy wymienieni w poprzedzającym ćwiczeniu, Hipolit Rogowski i Tomasz Zakrzewski, zwinawszy swój handel dotychczasowy, zakładają fabrykę maszyn, przyczem przemieniają zarazem dotychczasową spółkę jawną na spółkę komandytową pod nazwą: **Spółka komandytowa H. Rogowski w Tarnopolu, fabryka maszyn i narzędzi rolniczych**. Jako trzeci komandytysta wstępuje do spółki Stanisław Mroczkowski z kapitałem

*) W spółce komandytowej ma pozostawać kapitał zawsze niezmiennym, przyczem komandytyści zwykli odpowiadają wobec wierzycieli tylko swym własnym wkładem, gdy główny komandytysta, dający swą nazwę firmie, odpowiada całym swym majątkiem.

Osiągnięty czysty zysk roczny rozdziela się z końcem roku między komandytystów, nie przenosi się go jednak rachunkowo na poszczególne kapitały komandytowe, lecz na rachunki prywatne komandytystów, skąd go komandytyści w dowolnym czasie podnieść mogą.

Przy wynikającej czystej stracie rocznej mają wszyscy komandytyści uzupełnić swój dotychczasowy kapitał komandytowy dotyczącą kwotą straconą.

Komandytystom poszczególnym nie wolno ani zwiększać swój kapitał komandytowy, ani go wycofywać, chyba za zgodą wszystkich innych komandytystów. Gdyby który z nich wkładał do przedsiębiorstwa pewne kwoty po nad swój kapitał komandytowy, to ma być traktowanym, co do tego wkładu, jako zwykły wierzyciel, nie mający prawa do zysków przedsiębiorstwa.

K 57000.—, na który wpłaca w gotówce K 27000.—, a w austriackiej 4% rencie złotej K 30000.—.

Chcąc zaokrąglić swój wkład, wycofują w gotówce ze swego kapitału H. Rogowski K 66·52, T. Zakrzewski K 161·30, tak iż pierwszy party-cypuje w przedsiębiorstwie z kapitałem K 26000.—, a drugi z kapitałem K 17000.—.

Pozostawiając w naszych skryptach te same rachunki i dla następnego ćwiczenia z odpowiednią zmianą nazwy kapitału, mamy przedewszystkiem w naszej Prima Nocie przeprowadzić wzmiankowaną powyżej redukcję kapitału dotychczasowych spółników jawnych i wkładki nowego komandytysty.

Oдноśne pozycye opiewają: (W rzeczywistości byłyby one, co do gotówki, do przeprowadzenia w Księdze kasy):

2 dłużników do R^{ku} kasy

za podniesioną gotówkę

R^k kapitału komandytowego, Hipolit Rogowski . K 66·52

R^k kapitału komandytowego, Tomasz Zakrzewski . 161·30 K 227·82

2 dłużników do R^{ku} kapitału komandytowego, St. Mroczkowski

R^k kasy

za złożoną gotówkę na kapitał komandytowy K 27000.—

R^k efektów

za złożoną austr. rentą złotą K 30000.— al pari

na kapitał komandytowy 30000.— K 57000.—

Dalej mamy sporządzić ponownie Bilans otwarcia, który przedstawia się nam obecnie następująco:

Bilans otwarcia

z 1. stycznia 1896 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
7	R ^k kapitału komand. H. Rogowski*)		26000 —		26000 —
15	„ „ T. Zakrzewski		17000 —		17000 —
15	„ „ St. Mroczkowski		57000 —		57000 —
8	R ^k kasy	31792 45		31792 45	
3	R ^k rymes	5032 36		5032 36	
9	R ^k efektów	30000 —		30000 —	
10	R ^k urządzenia	1453 38		1453 38	
3	R ^k bieżący Różnych	21452 67	18155 38	3297 29	
11	R ^k dyskontu		75 48		75 48
14	R ^k nieruchomości	47500 —		47500 —	
„	R ^k długów hipotecznych		19000 —		19000 —
		137230 86	137230 86	119075 48	119075 48

*) Można by w Bilansie otwarcia przedstawić także kapitał komandytowy w jednej cyfrze w „Ogólnym kapitale komandytowym“, a dopiero następnie zaprowadzić poszczególne kapitały komandytowe, jak to widzimy na str. 140/41 tego dzieła.

W dniu 31. grudnia 1896 r. wykazuje nam Księga główna spółki w poszczególnych rachunkach, **oprócz pozycji otwarcia**, następujące **cyfry obrotu**.

	Winien.	Ma.
R ^k kasy	K 159739·57	K 183435·12
R ^k rymes	61273·42	56508·28
R ^k efektów		30180·75
R ^k bieżący Różnych	203230·13	198446·84
R ^k dyskontu	3818·21	2563·54
R ^k nieruchomości	234·80	6000·—
R ^k trat i akceptów własnych	48492·64	85956·28
R ^k zarządu (kosztów handlowych)	14228·94	
R ^k odsetek	1110·—	
R ^k długów hipotecznych	1000·—	
R ^k fabrykacyi	40000·—	125327·29
R ^k materiałów surowych	52522·87	40000·—
R ^k węgla	6580·47	6048·40
R ^k kuźni	13780·85	
R ^k lejarni	4320·54	
R ^k stolarni	15665·94	
R ^k kotlarni	2860·60	
R ^k motorów fabrycznych	76280·40	
R ^k koni, wozów i uprzęży	4986·28	
R ^k tokarni	21424·58	
R ^k prowizyi	3676·40	632·70
R ^k kasy chorych	400·—	527·44

W cyfrach powyżej podanych nie uwidoczniliśmy R^k robocizny, bo opłatę rodzajowych robotników przeprowadziliśmy bezpośrednio w odnośnych gałęziach fabrycznych, jako to: w R^{ku} kuźni, lejarni, stolarni i t. d., w których to rachunkach mieszczą się po stronie „Winien“, **oprócz wartości urządzeń danych warstatów**, także i płaca dotyczących warstatowych robotników.

Po wstawieniu powyższych cyfr obrotu w Księdze głównej sporządzamy **pierwszy Bilans probierczy** dla sprawdzenia zgodności matematycznej pomienionej księgi, po którym ma nastąpić takież sam drugi bilans, po uwzględnieniu przeniesień rachunkowych, potrzebnych w tym rodzaju przedsiębiorstwa, jak to nam wskazuje §§. od 145 do 170, tego dzieła.

Mianowicie mamy w R^{ku} fabrykacyi uwidocznić co nas wyrób gotowy ogółem kosztuje i jakie osiągamy z fabrykacyi naszej korzyści.

W tym celu mamy cyfry strony „Winien“, (wyluczając wartości urządzenia), wszystkich tych rachunków, które składały się na koszt fabrykacyi, przenieść na R^k fabrykacyi, czyli R^k fabrykacyi danymi kosztami obciążyć, a odnośne rachunki uznać.

Poniżej podajemy uczniowi potrzebne dane, które on, uwzględniwszy je poprzednio w formie pozycji rachunkowej w Prima Nocie, przeprowadzić ma w Księdze głównej, poczem dopiero sporządza **drugi Bilans probierczy**, poprzedzający bezpośrednio Strazę zamknięcia.

Ma więc obciążyć R^k fabrykacyi

do R ^{ku} kuźni	za robociznę i węgiel kwotą	K 6980·85	
	„ 10 ⁰ / ₀ amortyzacyę urządzenia w kwocie	680·—	K 7660·85
„ R ^{kn} lejarni	„ robociznę i węgiel kwotą	K 3460·54	
	„ 10 ⁰ / ₀ amortyzacyę urządzenia w kwocie	86·—	3546·54
„ R ^{ku} stolarni	„ robociznę kwotą	K 7265·94	
	„ 10 ⁰ / ₀ amortyzacyę urządzenia w kwocie	840·—	8105·94
„ R ^{ku} kotlarni	„ robociznę kwotą	K 1840·60	
	„ 10 ⁰ / ₀ amortyzacyę urządzenia w kwocie	102·—	1942·60
„ R ^{ku} tokarni	„ robociznę kwotą	K 6824·58	
	„ 10 ⁰ / ₀ amortyzacyę urządzenia w kwocie	1460·—	8284·58
„ R ^{ku} zarządu	„ podatki i asekurycyę kwotą		1460·94
„ R ^{ku} motorów fabrycznych	za węgiel kwotą	K 4280·40	
	za 10 ⁰ / ₀ amortyzacyę urządzenia w kwocie	7200·—	11480·40
„ R ^{ku} koni, wozów i uprzęży	za koszta utrzymania z tytułu użytej furmanki		2486·28

R^k fabrykacyi nie należy w jednej cyfrze za wszystko obciążać, lecz poszczególnymi kwotami do poszczególnych rachunków, ażeby łatwo było wyczytać, jakie czynniki składały się na koszta fabrykacyi i czy wszystkie one zostały uwzględnione.

Inwentarz ich z dnia 31. grudnia 1896 r. wykazuje nadto następujące pozycye:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 8096·90
Rymesy w portfelu	9797·50

Towary w magazynie

a) Wartość zapasu towarów gotowych i półgotowych (R ^k fabrykacyi)	K 8523·64	
b) Wartość zapasu materiałów surowych (R ^k materiałów surowych)	12522·87	
c) Wartość zapasu węgla (R ^k węgla)	532·07	21578·58
Nieruchomości		45125·—
Urządzenie biura		1308·04

Urządzenie fabryczne

a) Wartość motorów fabrycznych (R ^k motorów fabrycznych)	K 64800·—	
b) Wartość urządzenia kuźni (R ^k kuźni)	6120·—	
c) „ „ lejarni (R ^k lejarni)	774·—	
d) „ „ stolarni (R ^k stolarni)	7560·—	
e) „ „ kotlarni (R ^k kotlarni)	918·—	
f) „ „ tokarni (R ^k tokarni)	13140·—	93312·—
Wartość koni, wozów i uprzęży		2250·—
Dłużnicy rachunku bieżącego		27432·85
Wierzyciele „ „		19352·27

Dyskont z trat (stan czynny)	561·95
„ z rymes (stan bierny)	146·96
Kapitał komandytowy	100000·—
Długi hipoteczne	18000·—
Traty i akcepta własne w obiegu	37463·64
Wierzytelność kasy chorych w Tarnopolu	127·44

Sporządziwszy Strazę zamknięcia, pozycje zamknięcia i otwarcia w Prima Nocie, a dalej zamknąwszy i otworzywszy Księgę główną, przenosząc uwidoczniony w R^{ku} strat i zysków czysty zysk w kwocie K 34372·51 na nowy rachunek, sporządzamy z 1. stycznia 1897 r. Bilans otwarcia.

Po sporządzeniu onego mamy przeprowadzić podział czystego zysku, również pod dniem 1. stycznia, według uchwały komandytystów, mianowicie mamy wydzielić 20% do R^{ku} rezerwy dla dubiosów w kwocie K 6874·51, a resztę K 27498·— czyli 27·498% rozdzielić stosownie do poszczególnych wkładów, między komandytystów, przenosząc odnośne kwoty na ich rachunki prywatne.

Po sformułowaniu w Prima Nocie podziału i pozycji przenoszącej kapitały komandytowe na poszczególnych komandytystów i zakontowaniu tych pozycji w Księdze głównej sporządzamy ponownie Bilans otwarcia z dniem 1. stycznia 1897 r.

W dniu 31. grudnia 1897 r. wykazuje ich Księga główna na poszczególnych rachunkach, **oprócz pozycji otwarcia**, następujące **cyfry obrotu**.

	Winien.	Ma.
R ^k kasy	K 188022·85	K 193397·61
R ^k rymes	101776·02	108900·52
Stanisław Mroczkowski, rach. pryw.	15673·86	
R ^k bieżący Różnych	272096·58	285712·38
R ^k dyskontu	1292·29	1261·79
R ^k trat i akceptów własnych	59087·45	43247·62
Hipolit Rogowski, rach. pryw.	7149·48	
Tomasz Zakrzewski, „ „	4674·66	
R ^k nieruchomości	234·62	6000·—
R ^k długów hipotecznych	1000·—	
R ^k fabrykacyi	109001·48	182155·21
R ^k materiałów surowych	105019·82	109001·48
R ^k węgla	8914·68	8988·63
R ^k kuźni	5652·44	
R ^k lejarni	3547·—	
R ^k stolarni	8968·92	
R ^k kotlarni	2542·84	
R ^k motorów fabrycznych	10645·22	
R ^k koni, wozów i uprzęży	2502·96	
R ^k tokarni	9875·48	
R ^k kasy chorych	627·44	698·56
R ^k zarządu	15684·28	
R ^k prowizyi	6492·77	2184·34
R ^k odsetek	1065·—	

Po wstawieniu do Księgi głównej powyżej podanych cyfr obrotu należy sporządzić, jak w pierwszym roku, pierwszy Bilans probierczy, następnie przenieść w myśl naszych uwag poprzedzających, poszczególne koszty fabrykacyi na **R^k fabrykacyi** mianowicie:

z R^{ku} kuźni	za robociznę i węgiel	K 5652·44	
	„ amortyzację urządzenia	612·—	K 6264·44
z R^{ku} lejarni	„ robociznę	K 3547·—	
	„ amortyzację urządzenia	77·40	3624·40
z R^{ku} stolarni	„ robociznę	K 8968·92	
	„ amortyzację urządzenia	756·—	9724·92
z R^{ku} kotlarni	„ robociznę	K 2542·84	
	„ amortyzację urządzenia	91·80	2634·64
z R^{ku} tokarni	„ robociznę	K 9875·48	
	„ amortyzację urządzenia	1314·—	11189·48
z R^{ku} zarządu	„ podatki i asekurację		2786·84
z R^{ku} motorów fabrycznych	za robociznę i węgiel	K 10645·22	
	za amortyzację urządzenia	6480·—	17125·22
z R^{ku} koni, wozów i uprzęży	za koszty utrzymania z ty-		
	tułu furmanki		2502·96

Nadto, należy przenieść poszczególne kapitały komandytowe na **R^k ogólnego kapitału komandytowego**.

Inwentarz ich z dnia 31. grudnia 1897 r. wykazuje nadto następujący ich stan majątkowy:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 2722·14
Rymesy w portfelu	2673·—

Towary w magazynie

Wartość towarów gotowych i półgotowych (R^k fabrykacyi)	K 27272·29	
Wartość materiałów surowych	8541·21	
„ węgla	458·12	36271·62
Nieruchomości		42868·75
Urządzenie biura i magazynu		1177·24

Urządzenia fabryczne

Wartość motorów fabrycznych (R^k fa- brykacyi)	58320·—	
Wartość urządzenia kuźni (R^k kuźni)	5508·—	
„ „ lejarni (R^k lejarni)	696·60	
„ „ stolarni (R^k stolarni)	6804·—	
„ „ kotlarni (R^k kotlarni)	826·20	
„ „ tokarni (R^k tokarni)	11826·—	83980·80
„ koni, wozów i uprzęży		2025·—
Dłużnicy rachunku bieżącego		26307·53
Wierzyciele „ „		31842·75
Dyskont z trat		324·35
„ z rymes		40·10

Kapitał komandytowy	K	100000.—
Rezerwa dla dubiosów		6874·51
Długi hipoteczne		17000.—
Traty i akcepta własne w obiegu		21623·81
Kasa chorych w Tarnopolu		198·56

Sporządziwszy Strazę zamknięcia, pozycye zamknięcia i otwarcia w Prima Nocie, a dalej zamknąwszy i otworzywszy Księgę główną, przenosząc uwidoczniiony w R^{ku} strat i zysków, czysty zysk w kwocie K 20770·70 na nowy rachunek, sporządzony z 1. stycznia 1898 r. pierwszy Bilans otwarcia; następnie przeprowadzamy podział zysku między komandytystów, jak w pierwszym roku, bez uwzględnienia jednak R^{ku} rezerwy dla dubiosów, przenosząc wypadający 20·7707% zysku, od danych wkładów, na poszczególne rachunki prywatne komandytystów i sporządzamy ponownie Bilans otwarcia.

Likwidacya.

W dniu 1. stycznia 1898 r. sprzedaje Spółka komandytowa swą fabrykę z pełnym swym stanem czynnym i biernym, nowo powstałemu Towarzystwu akcyjnemu pod firmą „Ceres“, „akcyjna fabryka maszyn i narzędzi rolniczych w Tarnopolu“, otrzymując od tegoż zarazem, tytułem odstępnego K 20000.—.

Dotychczasowi komandytyści wchodzą jako akcyonariusze z pełnym swym kapitałem w skład pomienionego nowego Towarzystwa akcyjnego, co jednak przeprowadzamy dopiero w następnem ćwiczeniu.

Na razie mamy przeprowadzić w dotychczasowych naszych księgach, rachunkowo, sprzedaż przedsiębiorstwa, pozostawiając niezamkniętymi tylko poszczególne rachunki kapitałów komandytowych i R^k Towarzystwa akcyjnego „Ceres“. Poprzednio przenosimy jednak saldo rachunków prywatnych komandytystów na ich rachunki kapitału komandytowego.

Dotyczące pozycye mają opiewać:

Stanisław Mroczkowski, rach. prywatny.

do R^{ku} kapitału komandytowego, St. Mroczkowski

za przeniesienie salda K 11839·30

Hipolit Rogowski, rach. prywatny.

do R^{ku} kapitału komandytowego, H. Rogowski

za przeniesienie salda 5400·38

Tomasz Zakrzewski, rach. prywatny.

do R^{ku} kapitału komandytowego, T. Zakrzewski

za przeniesienie salda 3531·02

Towarzystwo akcyjne „Ceres“ w Tarnopolu do 3 wierzycieli
za odstępnę z tytułu sprzedaży przedsiębiorstwa (20%)
do R^{ku} kapitału komandytowego, St. Mroczkowski K 11400.—

"	"	"	H. Rogowski	5200.—	
"	"	"	T. Zakrzewski	3400.—	20000.—

Towarzystwo akcyjne „Ceres“ w Tarnopolu do 16 wierzycieli
za nasz stan czynny (specyfikować) K 198350·43

6 dłużników do Towarzystwa akcyjnego „Ceres“ w Tarnopolu
za nasz stan bierny (specyfikować) 77579·73

Księgę naszą główną zamykamy całkowicie, gdy od Towarzystwa otrzymamy pokrycie akcyami i gotówką, obciążając poszczególne rachunki kapitału komandytowego, a uznawając Towarzystwo akcyjne „Ceres“.

Zadanie 4.

Przedsiębiorstwo fabryczne; własność Spółki akcyjnej, przemienionej z poprzedzającej Spółki komandytowej; okres dwuletni.

Komandytyści poprzedzającego ćwiczenia przystępują do Towarzystwa akcyjnego pod firmą „Ceres“ „akcyjna fabryka maszyn i narzędzi rolniczych w Tarnopolu“ jako akcyonariusze, otrzymując w zamian za swą wierzytelność:

St. Mroczkowski	401	szt.	5%	akcyj à	K 200.—	K 80200.—
H. Rogowski	183	"	"	à	200.—	36600.—
T. Zakrzewski	119	"	"	à	200.—	23800.—

oraz w gotówce:

St. Mroczkowski	.	.	.	.	.	39·30
H. Rogowski	.	.	.	.	.	—·38
T. Zakrzewski	.	.	.	.	.	131·02

co jednak dopiero po otwarciu Księgi głównej przeprowadzamy.

Przedewszystkiem mamy uwidocznnić w Księdze głównej kapitał akcyjny pozycyą z Prima Noty*):

R^k akcyj
do R^{ku} kapitału akcyjnego
za emisję 2500 szt. 5% akcyj à K 200.— . K 500000.—

następnie mamy przeprowadzić, rachunkowo, zakupno fabryki, na podstawie poprzedzającego Inwentarza, wstawiając:

do stanu czynnego, po nad dotychczasowe pozycye, pod tytułem
„Kosztu założenia“ pozycyę w kwocie K 20000.—
a do stanu biernego, zamiast dotychczasowego kapitału komandytowego, nowego wierzyciela, pod tytułem „Spółka komandytowa H. Rogowskiego w Tarnopolu“ z kwotą K 140770·70

*) Obacz dział bankowy w części teoretycznej §§. 198/9 str. 307/311.

Bilans otwarcia Towarzystwa akcyjnego z dnia 1. stycznia 1898 r. przedstawiałyby się nam, uwzględniając powyższe dane, następująco :

Bilans otwarcia

z 1. stycznia 1898 r.

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
	R ^k akcyj	500000 —		500000 —	
	R ^k kapitału akcyjnego		500000 —		500000 —
	R ^k kosztów założenia	20000 —		20000 —	
	R ^k kasy	2722 14		2722 14	
	R ^k rymes	2673 —		2673 —	
	R ^k fabrykacyi	27272 29		27272 29	
	R ^k materiałów surowych	8541 21		8541 21	
	R ^k węgla	458 12		458 12	
	R ^k nieruchomości	42868 75		42868 75	
	R ^k urządzenia biura i magazynu	1177 24		1177 24	
	R ^k motorów fabrycznych	58320 —		58320 —	
	R ^k kuźni	5508 —		5508 —	
	R ^k lejarni	696 60		696 60	
	R ^k stolarni	6804 —		6804 —	
	R ^k kotlarni	826 20		826 20	
	R ^k tokarni	11826 —		11826 —	
	R ^k koni, wozów i uprzęży	2025 —		2025 —	
	R ^k bieżący Różnych	26308 53	31842 75		5535 22
	R ^k dyskontu	324 35	40 10	284 25	
	R ^k strat i akceptów własnych		21623 81		21623 81
	R ^k rezerwy dla dubiosów		6874 51		6374 51
	R ^k długów hipotecznych		17000 —		17000 —
	Kasa chorych w Tarnopolu		198 56		198 56
	Spółka komandytowa H. Rogowskiego		140770 70		140770 70
		718350 43	718350 43	692002 80	692002 80

W dniu 31. grudnia 1898 r. wykazuje Księga główna Towarzystwa oprócz pozycji otwarcia, następujące cyfry obrotu.

	Winien.	Ma.
R ^k akcyj		K 320300 —
R ^k kasy	K 525726·76	527129·65
R ^k rymes	210817·09	108081·54
R ^k fabrykacyi	256402·84	421634·48
R ^k materiałów surowych	280420·56	256402·84
R ^k węgla	12686·44	13066·70
R ^k nieruchomości	50560·40	9000 —
R ^k urządzenia biura i magazynu	5624·86	
R ^k motorów fabrycznych	45760·46	
R ^k kuźni	14289·14	
R ^k lejarni	3892·56	
R ^k stolarni	21005·22	
R ^k kotlarni	8980·36	
R ^k tokarni	31229 —	
R ^k koni, wozów i uprzęży	6367·72	
R ^k bieżący Różnych	847805·59	786029·75

	Winien.	Ma.
R ^k długów hipotecznych K	1000·—	
R ^k trat i akceptów własnych	106145·82	K 169044·02
Kasa chorych w Tarnopolu	898·56	820·60
Spółka komandytowa H. Rogowskiego w Tarnopolu	140770·70	
R ^k modelarni	16820·—	
R ^k zarządu	29540·82	
R ^k odsetek	1005·—	6240·32

Po wstawieniu do Księgi głównej powyżej podanych cyfr obrotu należy sporządzić, jak w poprzedzającym ćwiczeniu, pierwszy Bilans probierczy i przenieść poszczególne koszty fabrykacyi na R^k fabrykacyi, mianowicie:

z R ^{ku} motorów fabrycznych za robociznę i węgiel	K 15080·20	
za amortyzację urządzenia	8900·03	23980·23
z R ^{ku} kuźni za robociznę i węgiel	K 11889·14	
„ amortyzację urządzenia	790·80	12679·94
z R ^{ku} lejarni „ robociznę	K 3892·56	
„ amortyzację urządzenia	69·66	3962·22
z R ^{ku} stolarni „ robociznę	K 10424·82	
„ amortyzację urządzenia	1738·44	12163·26
z R ^{ku} kotlarni „ robociznę	K 6580·36	
„ amortyzację urządzenia	322·62	6902·98
z R ^{ku} tokarni „ robociznę	K 14822·18	
„ amortyzację urządzenia	2823·28	17645·46
z R ^{ku} koni, wozów i uprzęży za koszty utrzymania z ty- tułu furmanki		4526·92
z R ^{ku} zarządu „ podatki i asekurację		3584·48

Po przeprowadzeniu powyższych pozycji należy ponownie sporządzić Bilans probierczy i zestawić Inwentarz majątkowy na podstawie poniżej wykazanych części majątkowych czynnych i biernych:

Niewpłacone akcje *)	K 179700·—
Koszta założenia	20000·—
Gotówka w kasie w walucie krajowej	1319·25
Rymesy w portfelu	105408·55

Towary w magazynie

Wartość towarów gotowych i półgotowych (R ^k fabrykacyi)	K 36138·33	
Wartość materiałów surowych	32558·93	
„ węgla	77·86	68775·12
Nieruchomości		90725·32
Urządzenie biura i magazynu		6704·38

*) Różnica między cyfrą subskrybowanego kapitału akcyjnego a cyfrą niewpłaconych jeszcze akcji przedstawia się nam jako **wpłacony kapitał akcyjny**.

Urządzenia fabryczne

Wartość motorów fabrycznych . . .	K 80100·23
„ urzędnika kuźni . . .	7117·20
„ „ lejarni . . .	626·94
„ „ stolarni . . .	15645·96
„ „ kotlarni . . .	2903·58
„ „ tokarni . . .	25409·54
„ modeli . . .	16820·—
„ koni, wozów i uprzęży . . .	3479·22
Dłużnicy rachunku bieżącego . . .	74250·86
Wierzyciele „ „ . . .	18010·24
Dyskont z trat . . .	1267·83
„ z rymes . . .	1581·13
Subskrybowany kapitał akcyjny . . .	500000·—
Rezerwa dla dubiosów . . .	6874·51
Długi hipoteczne . . .	16000·—
Traty i akcepta własne w obiegu . . .	84522·01
Kasa chorych w Tarnopolu . . .	129·60

Po sporządzeniu Strazzy zamknięcia, po zamknięciu i otwarciu Księgi głównej w znany już sposób, jak niemniej po sporządzeniu Bilansu otwarcia, **mamy rozdzielić zysk z roku 1898** w kwocie . . . K 73145·49 na mocy uchwały Walnego zgromadzenia akcyonaryuszcy z dnia 15. marca 1898 r. w następujący sposób:

a) wypłacić akcyonaryuszom 5% odsetki akcyjne od wpłaconego kapitału *) L 320300 . . .	16015·—
b) wydzielić z pozostałości do Funduszu rezerw. 20 % . . .	57130·49
c) użyć na częściową amortyzację kosztów założenia kwotę . . .	11426·10
d) wypłacić od pozostałości własnym funkcyonaryuszom tytułem tantyemy 10% . . .	45704·39
e) wypłacić akcyonaryuszom dywidendę od wpłaconego kapitału K 320300·— w wysokości 8% . . .	10000·—
	35704·39
	3570·44
	32133·95
	25624·—

resztę zaś z czystego zysku w kwocie . . . 6509·95 pozostawić do podziału na rok przyszły.

Dotycząca pozycya Prima Noty ma opiewać:

*) Według prospektu emisji mieli akcyonaryusze wpłacić przy subskrypcyi 50% wartości subskrybowanych akcji, resztę zaś z 1. stycznia 1899 r., z wyjątkiem sprzedających fabrykę, t. j. Spółki komandytowej H. Rogowskiego w Tarnopolu, która miała pokryć w pełni nabyte akcyje, — co też w cyfrach obrotu uwzględniliśmy.

Marzec 1899.

15. R^{ku} strat i zysków do 5 wierzycieli

za podział czystego zysku z roku 1898 na mocy	
uchwały Walnego zgromadzenia z dnia dzisiejszego	
do R ^{ku} odsetek akcyjnych za 5% od-	
setki akcyjne od K 320300.— .	K 16015.—
„ R ^{ku} funduszu rezerwowego za wy-	
dzielenie do funduszu 20% od	
K 57130·49	11426·10
„ R ^{ku} kosztów założenia za pokrycie	
kosztów założenia w połowie wartości	10000.—
„ R ^{ku} tantiem za wydzielenie 10% od	
K 35704·39 na tantiemy dla fun-	
keyonaryuszy Towarzystwa	3570·44
„ R ^{ku} dywidendy za 8% dywidendę od	
K 320300.—, czyli opłatę każdej	
pełnej akcji po K 16.—	<u>25624.—</u> K 66635·54

Po zakontowaniu powyższej pozycji należy do Księgi głównej z dniem 31. grudnia 1899 następujące cyfry obrotu wstawić:

	Winien.	Ma.
w R ^{ku} rymes	K 267414·28	K 148649·35
„ R ^{ku} kasy	611246·02	594424·78
„ R ^{ku} trat i akceptów własnych	169590·73	170137·44
„ R ^{ku} bieżącym Różnych	928420·72	947824·60
„ R ^{ku} nieruchomości		9000.—
„ R ^{ku} długów hipotecznych	1000.—	
„ R ^{ku} fabrykacyi	348404·26	534828·56
„ R ^{ku} materiałów surowych	340274·88	348404·26
„ R ^{ku} węgla	10280·22	9673·25
„ R ^{ku} kuźni	15452·99	
„ R ^{ku} lejarni	6722·66	
„ R ^{ku} stolarni	24582·64	
„ R ^{ku} kotlarni	6494·28	
„ R ^{ku} motorów fabrycznych	19540·27	
„ R ^{ku} koni, wozów i uprzęży	4622·18	
„ R ^{ku} tokarni	21952·74	
„ R ^{ku} kasy chorych w Tarnopolu	2120·60	2482·57
„ R ^{ku} odsetek akcyjnych	16015.—	
„ R ^{ku} akcyj		179700.—
„ R ^{ku} tantiem	3570·44	
„ R ^{ku} dywidendy	24840.—	
„ R ^{ku} zarządu	33580·60	
„ R ^{ku} odsetek	945.—	3247·88
„ R ^{ku} prowizyi	16480·54	6828·60
„ R ^{ku} efektów	81650·24	

Następnie mamy przenieść, w myśl naszych poprzedzających uwag, poszczególne koszty fabrykacyi na R^{ku} fabrykacyi, mianowicie:

z R^{ku}	motorów fabrycznych	za robociznę i węgiel	K 19540·27	
		za amortyzację urządzenia	8010·02	27550·29
„ R^{ku}	kuźni	za robociznę i węgiel	K 15452·99	
		„ amortyzację urządzenia	711·72	16164·71
„ R^{kn}	lejarni	„ robociznę	K 6722·66	
		„ amortyzację urządzenia	62·69	6785·35
„ R^{ku}	stolarsni	„ robociznę	K 24582·64	
		„ amortyzację urządzenia	1564·60	26147·24
„ R^{ku}	kotlarni	„ robociznę	K 6494·28	
		„ amortyzację urządzenia	29·04	6523·32
„ R^{ku}	tokarni	„ robociznę	K 21952·74	
		„ amortyzację urządzenia	2540·95	24493·69
„ R^{ku}	modelarni	za amortyzację urządzenia		641·—
„ R^{ku}	koni, wozów i uprzęży	za koszta utrzymania		
		z tytułu użytej furmanki		4622·18
„ R^{ku}	zarządu	za podatki i asekurację		5272·46

Dalej mamy sporządzić **Inwentarz**, który w dniu 31. grudnia 1899 r. wykazuje następujący stan majątkowy Towarzystwa:

Koszta założenia	K 10000·—
Gotówka w kasie w walucie krajowej	18140·49
Efekta	83275·48
Rymesy w portfelu	224173·48

Towary w magazynie

Wartość towarów gotowych i półgotowych	
(R ^k fabrykacyi)	K 74354·42
Wartość materiałów surowych	24429·55
Wartość węgla	684·83
	99468·80
Nieruchomości	86189·05
Urządzenie biura i magazynu	6033·94

Urządzenia fabryczne

Wartość motorów fabrycznych	K 72090·21
„ urządzenia kuźni	6405·48
„ „ lejarni	564·25
„ „ stolarsni	14081·36
„ „ kotlarni	2874·54
„ „ tokarni	22868·59
„ modeli	16179·—
	135063·43
Wartość koni, wozów i uprzęży	3131·30
Dłużnicy rachunku bieżącego	84292·56
Wierzyciele „ „	47455·82
Dyskont z trat i akceptów własnych	1276·03
„ z rymes	3362·60
Kapitał akcyjny	500000·—
Fundusz rezerwowy	11426·10
Rezerwa dla dubiosów	6874·51

Długi hipoteczne	K 15000.—
Traty i akcepta własne w obiegu	85068.72
Kasa chorych w Tarnopolu	482.57
Zaległa dywidenda	784.—

Sporządziwszy, jak poprzednio, Strazę zamknięcia, zamknąwszy i otworzywszy Księgę główną w znany nam sposób, sporządziwszy dalej Bilans otwarcia, mamy jeszcze dla nabrania biegłości rozdzielić osiągnięty zysk czysty w kwocie K 80590.24, którym Walne zgromadzenie rozporządziło w dniu 1. marca 1900 r. następująco:

a) wypłacić akcyonaryuszom 5% odsetki akcyjne od kapitału K 500000.—	K 25000.—
b) wydzielić do Funduszu rezerw. 20% od K 49080.29	9816.06
c) użyć na pokrycie reszty kosztów założenia	10000.—
d) wypłacić własnym funkcyonaryuszom tytułem tantiemy 10% od K 29264.23	2926.42
e) wypłacić akcyonaryuszom od wpłaconego kapitału K 500000.— dywidendę w wysokości 5%, czyli od każdej pełnej akcyi po K 10.—	25000.—

resztę zaś z czystego zysku w kwocie	7847.76
pozostawić do podziału na rok przyszły.	<u>K 80590.24</u>

Zadanie 5.

Przedsiębiorstwo budowlane; własność osoby pojedynczej; okres dwuletni.

Budowniczy **Hipolit Śliwiński we Lwowie**, prowadząc dalej swe przedsiębiorstwo budowlane, rozpoczyna z dniem 1. stycznia 1897 r. nowy okres rachunkowy, uwidoczniający w **Inwentarzu** z dnia 31. grudnia 1896 r. następujący swój stan majątkowy:

I. Stan czynny

1. Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 6482.57
2. Urządzenie biura administracyjnego	2875.24
3. Urządzenie biura technicznego	8642.80

4. Przybory budowlane i narzędzia.

Wartość przyborów budowlanych i narzędzi:

we Lwowie	K 2248.62	
w Buczaczu	3584.26	5832.88

Budowle w toku.

Wartość wkładu do budowy:

5. Rady powiatowej w Buczaczu	K 42582.40	
6. willi Dra T. Hubricha w Buczaczu	8420.87	
7. domu Antoniego Bensy we Lwowie	52285.34	103288.61

Przeniesienie K 127122.10

Przeniesienie . K 127122·10

8. **Nieruchomości.**

Wartość parceli bndowlanej :			
obok stawu Pełczyńskich .	K 6000· —		
na Wulce	5600· —	11600· —	
9. Gal. akc. Bank hipoteczny we Lwowie . .		27480· 59	
10. Dłużnicy rachunku bieżącego		12842· 64	
Suma stanu czynnego		K 179045· 33	

II. Stan bierny.

1. Kasa chorych we Lwowie	K 282· 40		
2. " " w Buczaczu	115· 28		
3. Rada powiatowa w Buczaczu	45200· —		
4. Dr. T. Hubrich w Buczaczu	6000· —		
5. Antoni Bensa we Lwowie	48500· —		
6. Podmajstrzy Karol Maryniak	520· 47		
7. " Grzegorz Maryniak	282· 54		
8. Wierzyciele rachunku bieżącego	19351· 72		
Suma stanu biernego		K 120252· 41	

Rekapitulacya.

Stan czynny	K 179045· 33		
Stan bierny	120252· 41		
Czysty kapitał		K 58792· 92	

Po sformułowaniu pozycyji otwarcia w Prima Nocie i zakontowaniu onych w Księdze głównej, przedstawiały się nam **Bilans otwarcia** następująco :

Folio	Nazwa rachunku	Winien	Ma	Per saldo	
				Winien	Ma
25	R ^k kapitału		58792 92		58792 92
"	R ^k kasy	6482 57		6482 57	
26	R ^k urzędzenia biura administracyjnego . .	2875 24		2875 24	
"	" " technicznego	8642 80		8642 80	
"	R ^k przyborów budowlanych i narzędzi . .	5832 88		5832 88	
"	R ^k budowy Rady powiatowej w Buczaczu	42582 40		42582 40	
27	" willi Dra T. Hubricha w Bucz.	8420 87		8420 87	
"	" domu Ant. Bensy we Lwowie	52285 34		52285 34	
"	R ^k nieruchomości	11600 —		11600 —	
"	Gal. akc. Bank hip. we Lwowie	27480 59		27480 59	
28	R ^k bieżący Różnych	12842 64	19351 72		6509 08
"	Kasa chorych we Lwowie		282 40		282 40
"	" " w Buczaczu		115 28		115 28
"	Rada powiatowa w Buczaczu		45200 —		45200 —
29	Dr T. Hubrich w Buczaczu		6000 —		6000 —
"	Antoni Bensa we Lwowie		48500 —		48500 —
"	Podmajstrzy Karol Maryniak		520 47		520 47
"	" Grzegorz Maryniak		282 54		282 54
		179045 33	179045 33	166202 69	166202 69

Działalność tegoż przedsiębiorstwa z ciągu roku uwidocznia się nam z dniem 31. grudnia 1897 w poszczególnych rachunkach Księgi głównej w następujących **cyfrach obrotu**:

	Winien.	Ma.
R ^k kasy	K 199859·60	K 195725·27
R ^k budowy Rady powiatowej w Buczacz *) .	23417·60	
R ^k budowy willi Dra Hubricha w Buczacz *) .	4079·13	
R ^k budowy domu A. Bensa we Lwowie *) .	1942·50	
R ^k nieruchomości		8500·—
Gal. akc. Bank hipoteczny we Lwowie	1750·48	25000·—
R ^k bieżący Różnych	44144 94	40009·27
Kasa chorych we Lwowie	595·04	252·38
„ „ w Buczacz	197·88	64·58
Rada powiatowa w Buczacz **)		23200·—
Dr. T. Hubrich w Buczacz **)		7000·—
Antoni Bensa we Lwowie **)		7500·—
Podmajstrzy Karol Maryniak ***)	25320·47	25966·73
„ Grzegorz Maryniak	2282·54	2000·—
R ^k administracyi	4860·52	
R ^k biura technicznego ****)	12684·94	826·49

*) R^k budowy obciążamy w ciągu roku jedynie za dotyczące koszty budowy, — wpłaty, które uiszcza właściciel budującego się przedmiotu na poczet tejże budowy, nie wchodzi tu w grę. **Gdyby z końcem roku budowa nie była ukończoną, to wstawiamy saldo rachunku, dotyczącego tej budowy, w stan czynny naszego Inwentarza; gdyby zaś była zupełnie gotową, to zamykamy odnośny rachunek przedmiotowy przez rachunek osoby, która nam budowę zleciła.**

) Rachunki osób, dających nam zlecenie do budowy, traktujemy zupełnie tak samo, jak wszystkie inne rachunki osobowe, **wstawiając otrzymane zaliczki na budowę nie w rachunku przedmiotowym, lecz w ich rachunku osobowym. Rachunki te pozostają tak długo otwarte, względnie uwidoczniamy te osoby tak długo jako naszych wierzycieli, dokąd odnośne budowy się nie ukończą, poczem w myśl poprzedzającej uwagi zamykamy je przez dotyczące rachunki przedmiotowe.

***) Jeżeli prowadzimy budowę w innej miejscowości, jak tej, w której stale przebywamy, i administracyę tejże budowy powierzamy podmajstrzemu, to wszystkie koszty budowy przeprowadzamy przez rachunek jego własny, obciążając go za wręczoną mu gotówkę, a uznawając za wydatki, tygodniowo, na podstawie jego raportów tygodniowych. **Raporta te mają dokładnie wykazywać, ile i od kogo otrzymał jakiego materiału, ile wydał na robociznę i ile wypłacił poszczególnym liferantom na poczet ich wierzytelności.**

Tylko w ten sposób możemy dokładnie wiedzieć, czy i ile podmajstrzy ma naszych pieniędzy u siebie, lub też w jakiej wysokości jest naszym wierzycielem; będziemy również znać dokładnie stosunek nasz do liferantów, bo uznajemy ich na podstawie raportów podmajstrzego, udokumentowanych fakturami, za dostarczone materiały, a obciążamy za otrzymane wpłaty.

****) R^k biura technicznego obciążamy za płacę personalu technicznego, uznajemy natomiast za wartość planów sporządzonych przez rachunki osób, dających nam zlecenia odnośne, ewentualnie przez odnośne rachunki budowy, gdy te plany odnoszą się do jakiejś budowy przez nas prowadzonej.

	Winien.	Ma.
R ^k dzierżawy kamieniołomu w Buczaczu	K 897·85	K 1530·—
R ^k dzierżawy piaskowca we Lwowie	4557·40	4896·38
R ^k budowy domu Fr. Skowrona we Lwowie	22165·66	
R ^k budowy domu Dra Em. Macheka	29631·76	
R ^k efektów	8606·25	8606·25
R ^k koni, wozów i uprzęży	5980·57	
R ^k utrzymania domu	6820·45	
Franciszek Skowron, Lwów		27000·—
Dr. Emanuel Machek, Lwów		33500·—
R ^k budowy Sądu powiatowego w Zborowie	59926·—	
Wyższy Sąd krajowy we Lwowie		55000·—
R ^k kaucyj czynnych	8606·25	
R ^k odsetek		1750·48

Ponieważ budowy Rady powiatowej w Buczaczu, Dra T. Hubricha w Buczaczu i Antoniego Bensy we Lwowie już zostały ukończone, należy:

za cenę ugodową K 77400·— **obciążyć** Radę powiatową w Buczaczu,
a **uznać** R^k budowy tejże Rady powiatowej

jeszcze przed sporządzeniem Bilansu probierczego, toż samo

za cenę ugodową K 15000·— **obciążyć** Dra T. Hubricha w Buczaczu,
a **uznać** R^k budowy tegoż willi, dalej

za cenę ugodową K 58000·— **obciążyć** Antoniego Bensę we Lwowie,
a **uznać** R^k budowy tegoż domu.

Nadto wykazuje **Inwentarz** z tegoż samego dnia następujący stan majątkowy przedsiębiorstwa:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 10616·90
Kaucya złożona w gł. Urzędzie podatkowym we Lwowie	8606·25
Gotowe plany (R ^k biura technicznego)	8000·—
Urządzenie biura administracyjnego	2587·72
Urządzenie biura technicznego	7778·52

Przybory budowlane i narzędzia.

Wartość przyborów budowlanych i narzędzi:

we Lwowie	K 1798·90	
w Buczaczu	2867·41	4666·31

Budowle w toku.

Wartość wkładu w budowę:

domu Fr. Skowrona we Lwowie	K 22165·66	
domu Dra Em. Macheka we Lwowie	29631·76	
Sądu powiatowego w Złoczowie	59926·—	111723·42

Materyały.

Zapas kamienia gotowego w Buczaczu (R ^k dzierżawy kamieniołomu)	K 345·82	
Zapas piasku gotowego we Lwowie (R ^k dzierżawy piaskowca)	686·94	1032·76
Wartość koni, wozów i uprzęży		2500·—

Nieruchomości.

Wartość parceli budowlanej na Wulce	K 5600.—
Gal. akc. Bank hipoteczny we Lwowie	4231·07
Rada powiatowa w Buczaczu (dłużnik)	9000.—
Dr. T. Hubrich w Buczaczu	2000.—
Antoni Bensa we Lwowie	2000.—
Dłużnicy rachunku bieżącego	5863·73
Wierzyciele	8237·14
Podmajstrzy Karol Maryniak (wierzyciel)	1166·73
Franciszek Skowron, Lwów	27000.—
Dr. Em. Machek, Lwów	33500.—
Wyższy Sąd krajowy, Lwów	55000.—

Obecnie postępujemy sobie tak samo, jak w poprzednich ćwiczeniach, t. j. sporządzamy **Inwentarz** i **Strazę zamknięcia**, **formułujemy** w Prima Nocie pozycje zamknięcia i otwarcia, **kontujemy** je w Księdze głównej i sporządzamy **Bilans otwarcia**.

Następnie wstawiamy do Księgi głównej obrót roczny, uwidoczniający się w poszczególnych rachunkach **w dniu 31. grudnia 1898 r.** w następujących **cyfrach obrotu**:

	Winien.	Ma.
R ^k kasy	K 249582·49	K 255806·50
R ^k przyborów budowlanych i narzędzi	2400.—	
Gal. akc. Bank hipoteczny we Lwowie	28600.—	30475·20
R ^k bieżący Różnych	154525·58	158827·46
Rada powiatowa w Buczaczu		9000.—
Dr. T. Hubrich w Buczaczu		2000.—
Antoni Bensa we Lwowie		2000.—
Podmajstrzy Karol Maryniak	28666·73	27913·95
R ^k biura technicznego	7820·82	8350.—
R ^k dzierżawy kamieniołomu w Buczaczu		350.—
„ „ piaskowca we Lwowie	6850·25	18510·87
R ^k budowy domu Fr. Skowrona	3896·34	
„ „ „ Dra Em. Macheka	6996·26	
R ^k koni, wozów i uprzęży	2952·48	
Franciszek Skowron, Lwów		3000.—
Dr. Emanuel Machek, Lwów		8500.—
R ^k budowy Sądu powiatowego w Zborowie	26822·79	
Wyższy Sąd krajowy we Lwowie		30000.—
R ^k kaucyj czynnych	14088·44	8606·25
R ^k trat i akceptów własnych		28600.—
R ^k kasy chorych we Lwowie	2350.—	2507·36
Podmajstrzy Grzegorz Maryniak	1850.—	1800.—
R ^k administracyi	4520·68	
R ^k efektów	14088·85	14538·44
R ^k budowy Szkoły realnej we Lwowie	196344·28	
Wyższy Sąd krajowy we Lwowie		150000.—
R ^k utrzymania domu	6548·84	
R ^k odsetek	1875·20	

Dalej uwzględniamy, przed sporządzeniem jeszcze Bilansu probierczego, pokończone budowy, celem wyprowadzenia w rachunkach onych wyniku, mianowicie:

Budowę domu Fr. Skowrona we Lwowie, przy umówionej cenie budowy K 30000.—

"	"	Dra E. Macheka	"	"	"	"	"	42000• —
"	"	Sądu powiatowego w Zborowie,	"	"	"	"	"	91000• —

czyli, że uznajemy za pomienione kwoty poszczególne budowy, a obciążamy odnośnych mocodawców naszych, t. j. Fr. Skowrona, Dra Em. Macheka i Wyższy Sąd krajowy we Lwowie.

Obecnie możemy już sporządzić Bilans probierczy, dalej Inwentarz na podstawie poniżej wymienionych dan i Strazę zamknięcia, możemy sformułować z tejże Strazzy pozycje zamknięcia i otwarcia, a zakontowawszy je, zamknąć i otworzyć formalnie Księgę główną.

Inwentarz z dnia 31. grudnia 1898 r. tejże firmy przedstawia się nam następująco :

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K	4398.42
Kaucyje czynne		14088.44
Gotowe plany (R ^k biura technicznego)		3890.—
Urządzenie biura administracyjnego		2328.95
„ „ technicznego		7000.67
Przybory budowlane i narzędzia		5653.05
Wartość wkładu w budowę Szkoły realnej we Lwowie		196344.28
Zapás piasku (R ^k dzierżawy piaskowca)		982.40
Wartość parceli budowlanej na Wulce		5600.—
„ koni, wozów i uprzęży		2250.—
Gal. akc. Bank hipoteczny we Lwowie (dłużnik)		2355.87
Podmajstrzy Grzegorz Maryniak	„	50.—
Wyższy Sąd krajowy we Lwowie	„	6000.—
Dłużnicy rachunku bieżącego		4926.84
Wierzyciele	„	11602.13
Traty i akcepta własne w obiegu		28600.—
Podmajstrzy Karol Maryniak (wierzyciel)		413.95
Kasa chorych we Lwowie	„	157.36
Rada szkolna kraj. we Lwowie		150000.—

Zadanie 6.

Przedsiębiorstwo górnicze; własność Spółki jawnej; okres dwuletni.

Kapitaliści **Karol Niewiadomski** i **Paweł Żegota** tworzą Spółkę jawną, celem eksploatacji terenów naftowych.

Pierwszy z nich wnosi teren naftowy, według oceny, wartości K 80000.—, a drugi w gotówce K 100000.—.

Według zawartego układu ma Karol Niewiadomski od każdorocznego czystego zysku rocznego pobierać przede wszystkim 10%, a dopiero reszta idzie do podziału między obu spółników po równych częściach; wynikłą stratę ponoszą obaj po równych częściach.

R^k kapitału, Paweł Żegota
 do **R^{ku} pryncypalnego, Paweł Żegota**
 za przeniesienie salda K 4000.—

R^k szybu Wanda do 5 wierzycieli
 do **R^{ku} administracji szybu Wanda**
 za przeniesienie kosztów administracji . . . K 4805·74
 do **R^{ku} robocizny szybu Wanda**
 za przeniesienie kosztów robocizny . . . 5024·86
 do **R^{ku} motora szybu Wanda**
 za węgiel i konserwację motora K 8280·25
 za amortyzację (15%) . . . 2640.— 10920·25
 do **R^{ku} narzędzi wiertniczych i rur szybu Wanda**
 za amortyzację (33%) . . . 5371·48
 do **R^{ku} pomieszczenia robotników szybu Wanda**
 za przeniesienie kosztów mieszkania i światła . 1000.— 27122·33

R^k szybu Olga*) do 5 wierzycieli
 do **R^{ku} administracji szybu Olga**
 za przeniesienie kosztów adminiistracji . . K 13442·47
 do **R^{ku} robocizny szybu Olga**
 za przeniesienie kosztów robocizny . . . 14640·85
 do **R^{ku} motora szybu Olga**
 za węgiel i konserwację motora K 24606·24
 za amortyzację (15%) . . . 2640.— 27246·24
 do **R^{ku} narzędzi wiertniczych i rur szybu Olga**
 za amortyzację (33%) . . . 22840·11
 do **R^{ku} pomieszczenia robotników szybu Olga**
 za przeniesienie kosztów mieszkania i światła . 3600.— 81769·67

Obecnie możemy już sporządzić **Bilans probierczy**, a nadto **Inwentarz**, który z dniem 31. grudnia 1896 r. wykazuje następujący stan majątkowy tej firmy:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 2758·79
Zapas ropy z szybu Wanda (R ^k szybu Wanda	534.—
„ węgla	1600·39
Wartość terenów naftowych	80000.—

*) Ze względu, że nie doszliśmy jeszcze do ropy w szybie Olga, **możemy co do kosztów wiercenia onego różnie się zapatrywać**. Albo jesteśmy pewni, że w szybie tym dojdziemy w każdym razie do ropy, a wtedy **uważamy wkład ten jako inwestycję** i wstawiamy go do stanu czynnego Inwentarza, czyli zamykamy ten rachunek przez R^k bilansu **lub też** nie jesteśmy wcale tego pewni, a wówczas możemy traktować go **jako stratę**, czyli zamykać ten rachunek przez R^k strat i zysków.

Wybraliśmy ten ostatni sposób, albowiem pozwala on nam z jednej strony przedstawić czysty nasz kapitał obecny w rzeczywistej wartości, a powtórnie nie tracimy też nic na podobnem przeprowadzeniu, bo o ile zmniejszył się dziś nasz czysty kapitał o koszt wiercenia tego szybu, o tyle powróci on do swej pierwotnej wysokości, a może ją nawet przewyższy, gdy w przyszłym roku wartość wydajności szybu przewyższy cyfrowo koszt wkładu.

Urządzenie szybu Wanda.

Wartość motora	K 5360.—	
„ narzędzi wiertniczych i rur . . .	9966·10	K 15326·10

Urządzenie szybu Olga.

Wartość motora	K 5360.—	
„ narzędzi wiertniczych i rur . . .	46372·34	51732·34
Wartość urządzenia kuźni		820.—
Wartość beczek		1200.—
Dłużnicy rachunku bieżącego		15284·27
Wierzyciele rachunku bieżącego		46217·99
Traty i akcepta własne w obiegu		20000.—

W rok później, t. j. w dniu 31. grudnia 1897 r. wykazuje nam ich Księga główna w poszczególnych rachunkach, **oprócz pozycji otwarcia** następujące **cyfry obrotu**:

	Winien.	Ma.
R ^k pryncypalny, Karol Niewiadomski . . .	K 16000.—	
„ Paweł Żegota	10000.—	
R ^k kasy	441184·27	K 426155·77
R ^k bieżący Różnych	471017·99	457144·64
R ^k kasy chorych	1275·68	1100.—
R ^k węgla	12450·82	11023·54
R ^k trat i akceptów własnych	20000.—	
R ^k szybu Wanda		64800.—
R ^k administracyi szybu Wanda	2402·75	
R ^k robocizny „ „	1808·74	
R ^k motora „ „ *)	6482·50	
R ^k pomieszczenia robotników szybu Wanda	400.—	
R ^k szybu Olga **)		360000.—
R ^k administracyi szybu Olga	3824·74	
R ^k robocizny „ „	11551·90	
R ^k motora „ „	4541·04	
R ^k pomieszczenia robotników szybu Olga	1000.—	
R ^k kuźni	1624·78	
R ^k beczek	6820·50	
R ^k prowizyi	15784·69	
R ^k podatków	10457·14	
R ^k udziału w Towarzystwie magazynowem	30000.—	

*) Gdyby **szyb Wanda** był wybuchającym, toby kosztu motora zupełnie odpadły, przyjmujemy jednak, że musimy w tym szybie ropę pompować, a zatem i ponosić kosztu tej czynności.

Lecz nawet i w takich stosunkach powinnyby kosztu te być mniejsze, bo motor mógłby tę czynność w kilku szybach naraz dokonywać, — w tym wypadku mamy jednak tylko z jednym podobnym szybem do czynienia, co właśnie podrożenie kosztów produkcji powoduje.

) **Szyb Olga, jako wybuchający, nie wymaga żadnego nakładu siły maszynowej, a nawet i bardzo małej siły ręcznej, kosztu produkcyi ropy w onym są więc minimalne od chwili wybuchu, co nastąpiło, według naszego założenia, w pierwszym półroczu naszego okresu.

	Winien.	Ma.
R ^k rurociągów	10919·24	
R ^k rezerwoaru	19529·86	
Austr. Zakład kredytowy dla handlu i prze- mysłu we Lwowie	205642·85	
R ^k odsetek		5642·85
R ^k koni, wozów i uprzęży	10240·82	
R ^k budynków mieszkalnych	10906·49	

Z tych samych powodów, co i w poprzedzającym okresie, mielibyśmy obecnie, jeszcze przed sporządzeniem Bilansu probierczego, przenieść koszta owych rachunków, które składały się na koszta produkcji ropy w poszczególnych szybach, na rachunki tych szybów, a nadto przenieść salda rachunków pryncypalnych na rachunek kapitału poszczególnych spółników.

Pozycye Prima Noty, dotyczące tych przeniesień, opiewałyby następująco:

R^k kapitału, Karol Niewiadomski
do R^{ku} pryncypalnego, Karol Niewiadomski
za przeniesienie salda K 16000·—

R^k kapitału, Paweł Żegota
do R^{ku} pryncypalnego, Paweł Żegota
za przeniesienie salda 10000·—

R^k szybu Wanda do 5 wierzycieli
do R^{ku} administracji szybu Wanda
za przeniesienie kosztów administracji . . . K 2402·75
do R^{ku} robocizny szybu Wanda
za przeniesienie kosztów robocizny . . . 1808·74
do R^{ku} motora szybu Wanda
za węgiel i konserwację motora K 6482·50
za amortyzację (15%) . . . 804·— 7286·50
do R^{ku} narzędzi wiertniczych i rur szybu Wanda
za amortyzację (33%) 3288·81
do R^{ku} pomieszczenia robotników szybu Wanda
za przeniesienie kosztów mieszkania i światła . 400·— 15186·80

R^k szybu Olga do 5 wierzycieli
do R^{ku} administracji szybu Olga
za przeniesienie kosztów administracji . . . K 3824·74
do R^{ku} robocizny szybu Olga
za przeniesienie kosztów robocizny . . . 11551·90
do R^{ku} motora szybu Olga
za węgiel i konserwację motora K 4541·04
za amortyzację (15%) . . . 804·— 5345·04
do R^{ku} narzędzi wiertniczych i rur szybu Olga
za amortyzację (33%) 15302·87
do R^{ku} pomieszczenia robotników szybu Olga
za przeniesienie kosztów mieszkania i światła . 1000·— 37024·55

Obecnie możemy już sporządzić **Bilans probierczy**, a nadto **Inwentarz**, który z dniem 31. grudnia 1897 r. wykazuje następujący stan majątkowy tej firmy:

Gotówka w kasie w walucie krajowej	K 17787·29
Udziały w Towarzystwie magazynowem	30000·—

Materyały.

Zapas ropy z szybu Wanda (R ^k szybu Wanda) K 900·—	
„ „ „ Olga (R ^k szybu Olga)	1800·—
„ węgla (R ^k węgla)	3027·67
Wartość terenów naftowych	5727·67
	80000·—

Urządzenie szybu Wanda.

Wartość motora	K 4556·—	
„ narzędzi wiertniczych i rur	6677·29	11233·29

Urządzenie szybu Olga *).

Wartość motora	K 4556·—	
„ narzędzi wiertniczych i rur	31069·47	35625·47
Wartość urządzenia kuźni		1100·—
Wartość beczek		7218·45

Urządzenia magazynowe.

Wartość rezerwoaru **)	K 19529·86	
„ rurociągów **)	10919·24	30449·10
Wartość koni, wozów i uprzęży **)		3724·58
Wartość budynków mieszkalnych		10906·49
Austr. Zakład kred. dla handlu i przemysłu, Lwów (dłużnik)		205642·85
Dłużnicy rachunku bieżącego		31282·64
Wierzyciele rachunku bieżącego		48343·01

Sporządzając Inwentarz i Strazę zamknięcia, nie powinniśmy zapominać, że wedle umowy zawartej między spółnikami, przypada na spółnika Karola Niewiadomskiego z każdorazowego czystego zysku przedewszystkiem 10%, a dopiero reszta z tego zysku przychodzi do równego podziału.

W obecnym wypadku miałyby przeto Karol Niewiadomski otrzymać z wykazanego czystego zysku K 344416·92 najprzód 10%, t. j. K 34441·69 a dalej przypadającą na niego połowę z reszty zysku, t. j. 154987·61

czyli razem K 189429·30

gdy na Pawła Żegotę przypadałby tylko czysty zysk w kwocie K 154987·61.

*) Wartość urządzenia szybu Olga pozostanie tak długo na odnośnych rachunkach tego szybu, dokąd nie użylibyśmy go do innych szybów; w takim razie przenieśliśmy po prostu saldo z jednego rachunku przedmiotowego na drugi.

**) Przyjmujemy, że rezerwoary i rurociągi nie funkcjonują jeszcze, a transport ropy dokonywa się drogą kołową. Toż samo nie użytkujemy jeszcze rurociągu tłoczącego Towarzystwa magazynowego, który odprowadzać ma ropę do rezerwoaru Towarzystwa przy stacji kolei żelaznej. Z tego powodu uwidocznił się też tak wielki nakład w koniach, wozach i uprzęży, który zmniejszy się z chwilą, gdy rozpoczniemy tłoczenie ropy rurociągami. Furmanki nam niepotrzebne możemy wówczas spieniężyć, lub też w inny sposób zużytkować.

CZĘŚĆ PIĄTA *).

ROZDZIAŁ I.

Konstrukcja planów amortyzacyjnych.

§. 257. Światlejsza część społeczeństwa naszego, pobudzona przykładem zagranicy, dąży w ostatnich czasach statecznie do rozwinięcia w szerokich kołach zmysłu oszczędnościowego, a oraz do asocjacji drobnych kapitałów, celem ułatwienia tym kołom taniego kredytu i wyzwolenia ich od wyzysku lichwy. Szczególnie rząd autonomiczny zasłużył się na tem polu, popierając wzmiankowane cele przy każdej sposobności moralnie i ułatwiając wprowadzenie onych w życie materialnie.

Najwymowniejszym, pocieszającym objawem tej dążności jest tworzenie się ciągle Kas oszczędności i Towarzystw zaliczkowych w najzapadlejszych nawet zakątkach naszej ściślejszej ojczyzny.

Zważywszy, że instytucje te, mając własne dobro na oku, umieszczają posiadane kapitały przeważnie na hipotece drobniejszej własności ziemskiej, pożądatajacej możliwie jak najtańszego i najdłuższego kredytu, zmuszone są one do udzielania swym komitentom pożyczek długotrwałych, spłacalnych ratami, zazwyczaj semestralnemi.

Ta okoliczność nakłada obowiązek na funkcyonaryuszy tych instytucyj do zapoznania się dokładniejszego ze sposobem obliczania odsetek składanych, płatnych z dołu i z góry, przy amortyzacji kapitału w ratach równych.

Zadaniem części piątej niniejszego dzieła jest przeto ułatwienie nabycia tej wiedzy, pożądatajacej oną, i to w takim tylko rozmiarze, jaki wchodzi zazwyczaj w zakres działania pomienionych instytucyj średniej siły finansowej.

*) Część V. zawdzięcam łaskawej współpracy Wgo Mikołaja Pleszkiewicza, profesora c. k. niemieckiego gimnazjum we Lwowie, a oraz wieloletniego profesora Arytmetyki kupieckiej i politycznej w Prywatnej szkole handlowej podpisanego w Tarnopolu i we Lwowie.

Przypisek autora.

ROZDZIAŁ II.

§. 258. Przedmiotem naszym będzie więc pouczenie interesowanych o konstrukcji planów amortyzacyjnych w wypadkach:

- 1) **przy amortyzacji kapitału w ratach równych, płatnych wraz z % z dołu:**
 - a) gdy komitent podaje ilość rat, a wysokość raty bywa oznaczoną przez instytucję;
 - b) gdy komitent sam podaje wysokość raty, a ilość onych ma być wyznaczoną przez instytucję;
- 2) **i przy amortyzacji kapitału w ratach równych, płatnych wraz z % z góry:**
 - a) gdy komitent podaje ilość rat, a wysokość raty ma być oznaczoną przez instytucję.
 - b) gdy komitent sam podaje wysokość raty, a ilość onych ma być wyznaczoną przez instytucję;

W obu wypadkach wskażemy interesowanemu sposób konstrukcji planu w drodze praktycznej przy pomocy tabel, skonstruowanych już w tym celu w dziełach zawodowych*), i sposób, jaki przepisuje nam matematyka, opierając się na formułce już gotowej dla danego tematu.

§. 259. Nim przystąpimy do zastosowania pomienionych tabel, musimy przedewszystkiem uprzytomnić sobie:

- a) jak pojmować mamy ogółem oprocentowanie kapitału z dołu (decursiv), a jak także oprocentowanie z góry (anticipativ);
- b) jakie mają znaczenie dane tabele i jak możemy je sobie sami stworzyć, wreszcie
- c) w jakich wypadkach i jak mamy te tabele zastosowywać.

Oprocentowanie kapitału z dołu (decursiv).

Jeżeli kapitał K 3000.— umieścimy na 5% rocznie i dochód z niego roczny $\left(\frac{3000 \times 5}{100}\right)$ K 150.— doliczymy z końcem pierwszego roku do pierwotnego kapitału, to otrzymamy z końcem pierwszego roku kapitał K 3150.—.

Jeżeli od tego powiększonego kapitału obliczymy za drugi rok dochód roczny $\left(\frac{3150 \times 5}{100}\right)$ K 157.50 i doliczymy go do kapitału już raz zwiększonego, otrzymamy z końcem drugiego roku kapitał K 3307.50.

*) Simon Spitzer: „Tabellen für die Zinseszinsen- und Renten-Rechnung“. Ignatz Neumann: „Durchführung von Zinseszinsen-, Renten- und Amortisations-Rechnungen“.

Postępując w ten sposób, otrzymujemy:

pierwotny kapitał wkładowy	K 3000.—
5%	„ 150.—
kapitał końcowy 1. roku	K 3150.—
5%	„ 157·50
kapitał końcowy 2. roku	K 3307·50
5%	„ 165·37
kapitał końcowy 3. roku	K 3472·87
5%	„ 173·64
kapitał końcowy 4. roku	K 3646·51 i t. d.

W tym wypadku⁴ powiadamy, iż umieściliśmy kapitał K 3000.— na 5 od sta z kapitalizacją roczną **z dołu**, gdyż **z końcem** każdego roku kapitalizowaliśmy odsetki, czyli doliczali do kapitału dochód roczny.

Zwyczajowo spłacają dłużnicy kapitał w ratach półrocznych, czyli semestrach; w tych okolicznościach praktyczniej jest nie obliczać procentu 5 od sta za $\frac{1}{2}$ roku, lecz przyjąć połowę procentu, t. j. $2\frac{1}{2}$ od sta za ten cały (półroczny) okres i po tej stopie procentowej obliczenie dokonywać; n. p. umieszczamy K 3000.— na 5% rocznie przy kapitalizacji półrocznej z dołu; przypadająca stopa procentowa za półrocze $2\frac{1}{2}\%$:

	Kapitał początkowy	Dochód	Kapitał końcowy
1. okres	K 3000.—	$\frac{3000 \times 2\cdot5}{100}$	K 75.—
2. „	„ 3075.—	$\frac{3075 \times 2\cdot5}{100}$	„ 76·87
3. „	„ 3151·87	$\frac{3151\cdot87 \times 2\cdot5}{100}$	„ 78·80
4. „	„ 3230·67	$\frac{3230\cdot67 \times 2\cdot5}{100}$	„ 80·77
			„ 3311·44 i t. d.

Zupełnie tak samo możnaby przeprowadzić kapitalizację kwartalną lub miesięczną, przyjmując 4. lub 12. część stopy procentowej rocznej za stopę procentową danego okresu.

Zachodzi więc pytanie o wartość końcowego kapitału po pewnej ilości okresów oprocentowania, czyli że chcemy **wiedzieć ile dłużną nam będzie pewna osoba po pewnej ilości okresów za wypożyczony pewny kapitał**, przy danem oprocentowaniu, ażeby na podstawie tej wiadomości **oznaczyć wysokość raty amortyzacyjnej**.

Odpowiedź na to pytanie daje nam Tabela I., której liczby przedstawiają się nam jako końcowa wartość pewnej jednostki monetarnej, n. p. jednej korony, po pewnej ilości okresów oprocentowania, którą tylko z daną cyfrą pożyczki pomnożyć mamy, aby otrzymać końcową wartość tej pożyczki (początkowy kapitał wraz z procentem).

§. 260. Zdarzyć się może, iż nie mamy pod ręką odnośnych tabel dzieł zawodowych Spitzera lub Neumanna i że zmuszeni jesteśmy stwo-

żyć sobie samym potrzebną tabelę, aby nie zaszła konieczność odnośnego obliczania przy każdej pożyczce z osobna. Tabelę I. możemy w dwojaki sposób tworzyć.

Pierwszy sposób tworzenia Tabeli I.

Tym sposobem posługujemy się, gdy stopa procentowa jest liczbą całą.

Przy obliczaniu odsetek uwzględniamy tylko 8 miejsc dziesiętnych, uzupełniając daną liczbę w ostatniej dziesiątej poprawką, gdyby dziesiąta dziesiąta była wyższą jak 5. Liczby wyszukane, jako kapitały końcowe, jednej korony po 1, 2, 3, 4, 5, 6 i t. d. okresach, umieszczamy jedną pod drugą, w kolumnie o nagłówku danego procentu, i tem samem mamy skonstruowaną Tabelę I.

Poniższy przykład uwidocznia nam ten proceder dokładnie:

Umieszczamy jedną koronę na 4% składany przy kapitalizacji półrocznej z dołu, a zatem na 2% półrocznie, czyli per semester.

Kapitał początkowy	1
2% za jeden okres	<u>0·02</u>
kapitał końcowy po 1 okresie	1·02
2% za jeden okres	<u>0·0204</u>
kapitał końcowy po 2 okresach	1·0404
2% za jeden okres	<u>0·020808</u>
kapitał końcowy po 3 okresach	1·061208
2% za jeden okres	<u>0·02122416</u>
kapitał końcowy po 4 okresach	1·08243216
2% za jeden okres	<u>0·02164864</u>
kapitał końcowy po 5 okresach	1·10407080
2% za jeden okres	<u>0·02208142</u>
kapitał końcowy po 6 okresach	1·12615222 i t. d.

Drugi sposób tworzenia Tabeli I.

Tym sposobem posługujemy się, gdy stopa procentowa jest liczbą mieszaną lub ułamkiem.

Wychodzimy tu mianowicie z podstawy, jaką końcowa wartość nam daje, K 100—, względnie K 1— po pierwszym okresie; mnożąc bowiem końcową wartość K 1— z każdorazowym końcowym kapitałem, dochodzimy do wartości końcowego kapitała następnego.

Poniższy przykład uwidocznia nam ten proceder dokładnie:

Umieszczamy jedną koronę na $8\frac{1}{2}\%$ składany przy kapitalizacji półrocznej z dołu, a zatem na $4\frac{1}{4}\%$ półrocznie, czyli per semester.

Założenie: Jeżeli K 100.— dają nam po jednym okresie kapitał końcowy K 104.24, to K 1.— daje nam po jednym okresie kapitał końcowy K 1.0425.

Wniosek: Ponieważ każda korona warta jest po jednym okresie K 1.0425, to kapitał końcowy pewnego okresu znajdziemy, jeżeli kapitał początkowy tego okresu pomnożymy przez 1.0425.

Kapitał początkowy			K 1.—
kapitał końcowy po 1. okresie			1.0425
"	"	2. "	(1.0425×1.0425) 1.08680625
"	"	3. "	$(1.08680625 \times 1.0425)$ 1.13299552
"	"	4. "	$(1.13299552 \times 1.0425)$ 1.18114783
"	"	5. "	$(1.18114783 \times 1.0425)$ 1.23134661
"	"	6. "	$(1.23134661 \times 1.0425)$ 1.28367884

Zastosowanie Tabeli I.

§. 261. Zapomocą Tabeli I.:

- wyszukujemy kapitał końcowy** przy wiadomym kapitale początkowym, wiadomej stopie procentowej i wiadomej ilości rat;
- wyszukujemy kapitał początkowy** przy wiadomym kapitale końcowym, wiadomej stopie procentowej i wiadomej ilości rat;
- wyszukujemy ilość rat** przy wiadomym kapitale początkowym, wiadomym kapitale końcowym i wiadomej stopie procentowej, wreszcie
- tworzymy Tabelę III.** w celu znalezienia sposobu amortyzacji długu.

a) Wyszukanie kapitału końcowego.

Pożądany kapitał końcowy znajdziemy, jeśli mnożymy kapitał początkowy przez liczbę Tabeli I., kolumny odpowiadającej stopie procentowej i rzędka tej tabeli, który odpowiada danej ilości okresów, względnie rat.

Poniższe przykłady uwidoczniają nam to dokładniej:

Jaką kwotę spłacić ma dłużnik po 9 latach za pożyczkę K 3250.— przy oprocentowaniu $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie i kapitalizacji rocznej?

Rzadek 9. Tabeli I., kolumny dotyczącej $4\frac{1}{2}\%$, daje nam wartość jednej korony po 9 okresach K 1.45440237
 $3250 \times 1.45440237 = \text{K } 4726.81$ jako szukanej wartości końcowej.

Jaką kwotę spłacić ma dłużnik po 12 latach za pożyczkę K 2540.— przy oprocentowaniu 4 od sta rocznie i kapitalizacji półrocznej?

W tym wypadku będzie okresów 24 po 2% .

Rzadek 24. Tabeli I., kolumny dotyczącej 2% , daje nam wartość jednej korony po 24 okresach K 1.60843725
 $2540 \times 1.60843725 = \text{K } 4085.43$ jako szukanej wartości końcowej.

b) *Wyszukanie kapitału początkowego.*

Kapitał początkowy znajdujemy, jeśli dzielimy kapitał końcowy przez liczbę Tabeli I., kolumny odpowiadającej stopie procentowej i rzędka tej tabeli, odpowiadającego danej ilości okresów, względnie rat.

Poniższy przykład uwidocznia nam to dokładnie:

Jak wielki kapitał mamy umieścić na procent składany po 4 od sta rocznie, przy kapitalizacji półrocznej, aby mieć po latach 12 kapitał końcowy K 4085·43? — czyli innemi słowy:

Ile zapłaciłbyśmy w dniu dzisiejszym za kapitał K 4085·43, płatny po 12 latach, przyjmując stopę procentową 4 od sta rocznie i kapitalizację półroczną?

Ponieważ kapitał końcowy jest iloczynem z kapitału początkowego i liczby odpowiedniej z Tabeli I., to kapitał początkowy znajdziemy, jeśli kapitał końcowy podzielimy przez tę samą liczbę.

W tym wypadku dzielimy kapitał końcowy przez liczbę rzędka 24. Tabeli I., kolumny dotyczącej 2%, t. j. K 1·60843725
 $4085·43 : 1·60843725 = K 2540$ — jako szukanej wartości początkowej *).

c) *Wyszukanie ilości rat.*

Ilość rat znajdujemy przy wiadomym kapitale początkowym, wiadomym kapitale końcowym i wiadomej stopie procentowej w ten sposób, iż wyszukujemy ten rządka Tabeli I. danej stopy procentowej, który odpowiada końcowej wartości jednej korony końcowego kapitału.

Liczba danego rzędka oznacza w takim wypadku ilość rat potrzebnych do amortyzacji kapitału.

Poniższy przykład uwidocznia nam to dokładnie:

Po ilu półroczach wzrośnie kapitał K 2540— przy stopie procentowej 4 od sta rocznie, a kapitalizacji półrocznej, do wysokości K 4085·43?

Jeżeli kapitał K 2540— wzrośnie w pewnym czasie do wysokości K 4085·43, to K 1— wzrośnie w tym samym czasie do wysokości K $\frac{4085·43}{2540}$ —
 $4085·43 : 2540 = 1·60843725$.

Mając końcową wartość jednej korony przy oprocentowaniu półrocznym 2%, szukamy ją w Tabeli I. i znajdujemy w rzędku 24.

*) Ażeby dzielenie można zastąpić mnożeniem, utworzono Tabelę II. (Spitzer), której liczby po kolei są odwrotnościami liczb Tabeli I., czyli że $1 : 1·60843725 = 0·62172149$.

Liczby zatem Tabeli II. oznaczają nam terazniejszą wartość jednej korony płatnej po pewnej ilości okresów przy pewnym oprocentowaniu.

Można więc także znaleźć kapitał początkowy, mnożąc kapitał końcowy odpowiednią liczbą Tabeli II., czyli w naszym przykładzie:

$$4085·43 \times 0·62172149 = K 2540—,$$

Kapitał K 2540.— umorzemy przeto przy stopie procentowej 4 od sta rocznie i kapitalizacji półrocznej w 24 ratach półrocznych, czyli semestrach.

Nie zawsze znajdziemy jednak iloraz z kapitału końcowego i początkowego w Tabeli I. zupełnie dokładnie, kapitał bowiem końcowy może odpowiadać w pewnych wypadkach czasowi wyrażonemu w latach, miesiącach i dniach; wówczas szukamy resztę czasu, t. j. miesiące i dni, zapomocą formułki rachunku procentowego pojedynczego, n. p.:

Po jakim czasie wzrośnie kapitał K 4500.—, umieszczony na procencie składanym 4 od sta rocznie, przy kapitalizacji półrocznej, do wysokości K 6750.—?

Jeżeli kapitał K 4500.— wzrośnie w pewnym czasie do wysokości K 6750, to K 1.— wzrośnie w tym samym czasie do wysokości K $\frac{6750}{4500}$
 $6750 : 4500 = 1.5$.

Rządek 20. Tabeli I. kolumny 2% wskazuje nam końcową wartość jednej korony 1.48594740, a rządek 21. tejsze samej tabeli i kolumny wskazuje nam końcową wartość jednej korony 1.51566634.

Czas więc szukany jest większy jak 20 półroczy, a mniejszy jak 21.

Po 20 półroczach mamy kapitał końcowy (4500×1.48594740) K 6686.76
 wiadomy nasz kapitał końcowy wynosi „ 6750.—
 pozostaje jeszcze różnica . K 63.24

Otóż ten kapitał końcowy (K 6686.76) ma wzrosć do wysokości K 6750.—; pytanie zachodzi w jakim czasie on dojdzie do tej wysokości?

Czas = $\frac{\text{dochód} \times 100}{\text{kap.} \times \text{proc.}}$ = $\frac{6324}{6687.76 \times 4}$ lat, czyli $\frac{6324 \times 12}{6687.76 \times 4}$ miesięcy = $\frac{18972}{6687.76}$ czyli
 $1897200 : 668776 = 2$ mies. 25 dni.

Kapitał początkowy K 4500.— wzrośnie więc na procencie składanym 4 od sta rocznie, przy kapitalizacji półrocznej, do wysokości K 6750.— po 10 latach 2 miesiącach i 25 dniach.

Tabela I. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	2%	2 1/4 %	2 1/2 %	3%
1	1.02	1.0225	1.025	1.03
2	1.0404	1.0455 0625	1.0506 25	1.0609
3	1.0612 08	1.0690 3014	1.0768 9063	1.0927 27
4	1.0824 3216	1.0930 8332	1.1038 1289	1.1255 0881
5	1.1040 8080	1.1176 7769	1.1314 0821	1.1592 7407
6	1.1261 6242	1.1428 2544	1.1596 9342	1.1940 5230
7	1.1486 8567	1.1685 3901	1.1886 8575	1.2293 7387
8	1.1716 5938	1.1948 3114	1.2184 0290	1.2667 7608
9	1.1950 9257	1.2217 1484	1.2488 6297	1.3047 7318
10	1.2189 9442	1.2492 0343	1.2800 8454	1.3439 1638
11	1.2433 7431	1.2773 1050	1.3120 8666	1.3842 3387
12	1.2682 4179	1.3060 4999	1.3443 8882	1.4257 6089
13	1.2936 0663	1.3354 3611	1.3785 1104	1.4685 3371
14	1.3194 7876	1.3654 8343	1.4129 7382	1.5125 8972
15	1.3458 6834	1.3962 0680	1.4482 9817	1.5579 6742
16	1.3727 8571	1.4276 2146	1.4845 0562	1.6047 0644
17	1.4002 4142	1.4597 4294	1.5216 1826	1.6528 4763
18	1.4282 4625	1.4925 8716	1.5596 5872	1.7024 3306
19	1.4568 1117	1.5261 7037	1.5986 5019	1.7535 0605
20	1.4859 4740	1.5605 0920	1.6386 1644	1.8061 1123
21	1.5156 6634	1.5956 2063	1.6795 8185	1.8602 9457
22	1.5459 7967	1.6315 2212	1.7215 7140	1.9161 0341
23	1.5768 9926	1.6682 3137	1.7646 1068	1.9735 8651
24	1.6084 3725	1.7057 6658	1.8087 2595	2.0327 9411
25	1.6406 0599	1.7441 4632	1.8539 4410	2.0937 7793
26	1.6734 1811	1.7833 8962	1.9002 9270	2.1565 9127
27	1.7068 8648	1.8235 1588	1.9478 0002	2.2212 8901
28	1.7410 2421	1.8645 4499	1.9964 9502	2.2879 2768
29	1.7758 4469	1.9064 9725	2.0464 0739	2.3565 6551
30	1.8113 6158	1.9493 9344	2.0975 6758	2.4272 6247
31	1.8475 8382	1.9932 5479	2.1500 0677	2.5000 8035
32	1.8845 4059	2.0381 0303	2.2037 5694	2.5750 8276
33	1.9222 3140	2.0839 6034	2.2588 5086	2.6523 3524
34	1.9606 7603	2.1308 4945	2.3153 2213	2.7319 0530
35	1.9998 8955	2.1787 9356	2.3732 0519	2.8138 6245
36	2.0398 8734	2.2278 1642	2.4325 3532	2.8982 7833
37	2.0806 8509	2.2779 4229	2.4933 4870	2.9852 2668
38	2.1222 9879	2.3291 9599	2.5556 8242	3.0747 8348
39	2.1647 4477	2.3816 0290	2.6195 7448	3.1670 2698
40	2.2080 3966	2.4351 8897	2.6850 6384	3.2620 3779
41	2.2522 0046	2.4899 8072	2.7521 9043	3.3598 9893
42	2.2972 4447	2.5460 0528	2.8209 9520	3.4606 9589
43	2.3431 8936	2.6032 9040	2.8915 2008	3.5645 1677
44	2.3900 5314	2.6618 6444	2.9638 0808	3.6714 5227
45	2.4378 5421	2.7217 5639	3.0379 0328	3.7815 9584
46	2.4866 1129	2.7829 9590	3.1138 5086	3.8950 4372
47	2.5363 4351	2.8456 1331	3.1916 9713	4.0118 9503
48	2.5870 7039	2.9096 3961	3.2714 8956	4.1322 5188
49	2.6388 1179	2.9751 0650	3.3532 7680	4.2562 1944
50	2.6915 8503	3.0420 4640	3.4371 0372	4.3839 0602

Tabela I. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	2%	2 ¹ / ₄ %	2 ¹ / ₂ %	3%
51	2·7454 1979	3·1104 9244	3·5230 3644	4·5154 2320
52	2·8003 2819	3·1804 7852	3·6111 1235	4·6508 8590
53	2·8563 3475	3·2520 3929	3·7013 9016	4·7904 1247
54	2·9134 6144	3·3253 1017	3·7939 2491	4·9341 2485
55	2·9717 3067	3·4000 2740	3·8887 7303	5·0821 4859
56	3·0311 6529	3·4765 2802	3·9859 9236	5·2346 1305
57	3·0917 8859	3·5547 4990	4·0856 4217	5·3916 5144
58	3·1536 2436	3·6347 3177	4·1877 8322	5·5534 0098
59	3·2166 9685	3·7165 1324	4·2924 7780	5·7200 0301
60	3·2810 3079	3·8001 3479	4·3997 8975	5·8916 0310
61	3·3466 5140	3·8856 3782	4·5097 8449	6·0683 5120
62	3·4135 8443	3·9730 6467	4·6225 2910	6·2504 0173
63	3·4818 5612	4·0624 5862	4·7380 9233	6·4379 1379
64	3·5514 9324	4·1538 6394	4·8565 4464	6·6310 5120
65	3·6225 2311	4·2473 2588	4·9779 5826	6·8299 8273
66	3·6949 7357	4·3428 9071	5·1024 0721	7·0348 8222
67	3·7688 7304	4·4406 0576	5·2299 6739	7·2459 2863
68	3·8442 5050	4·5405 1939	5·3607 1653	7·4633 0654
69	3·9211 3551	4·6426 3107	5·4947 3449	7·6872 0574
70	3·9995 5522	4·7471 4140	5·6321 0286	7·9178 2191
71	4·0795 4939	4·8539 5208	5·7729 0543	8·1553 5657
72	4·1611 4038	4·9631 6600	5·9172 2806	8·4000 1727
73	4·2443 6318	5·0748 3723	6·0651 5376	8·6520 1773
74	4·3292 5045	5·1890 2107	6·2167 8773	8·9115 7832
75	4·4158 3546	5·3057 7405	6·3722 0743	9·1789 2567
76	4·5041 5216	5·4251 5396	6·5315 1261	9·4542 9344
77	4·5942 3521	5·5472 1993	6·6948 0043	9·7379 2224
78	4·6861 1991	5·6720 3237	6·8621 7044	10 0300 5991
79	4·7798 4231	5·7996 5310	7·0337 2470	10·3309 6171
80	4·8754 3916	5·9301 4530	7·2195 6782	10·6408 9056
81	4·9729 4794	6·0635 7357	7·3898 0701	10·9601 1727
82	5·0724 0690	6·2000 0397	7·5745 5219	11·2889 2079
83	5·1738 5504	6·3395 0406	7·7639 1599	11·6275 8842
84	5·2773 3214	6·4821 4290	7·9580 1389	11·9764 1607
85	5·3828 7878	6·6279 9112	8·1569 6424	12·3357 0855
86	5·4905 3636	6·7771 2092	8·3608 8834	12·7057 7981
87	5·6003 4708	6·9296 0614	8·5699 1055	13·0369 5320
88	5·7123 5402	7·0855 2228	8·7841 5832	13·4795 6180
89	5·8266 0110	7·2449 4653	9·0037 6223	13·8839 4865
90	5·9431 3313	7·4079 5782	9·2288 5633	14·3004 6711
91	6·0619 9579	7·5746 3688	9·4595 7774	14·7294 8112
92	6·1832 3570	7·7450 6621	9·6960 6718	15·1713 6556
93	6·3069 0042	7·9193 3020	9·9384 6886	15·6265 0652
94	6·4330 3843	8·0975 1512	10·1869 3053	16·0953 0172
95	6·5616 9920	8·2797 0921	10·4416 0355	16·5781 6077
96	6·6929 3318	8·4660 0267	10·7026 4395	17·0755 0559
97	6·8267 9184	8·6564 8773	10·9702 1004	17·5877 7076
98	7·0633 2768	8·8512 5871	11·2444 6530	18·1154 0388
99	7·1025 9423	9·0504 1203	11·5255 7693	18·6538 6600
100	7·2446 4612	9·2540 4630	11·8137 1635	19·2186 3193

Tabela I. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	3 $\frac{1}{2}$ %	3 $\frac{3}{4}$ %	4%	4 $\frac{1}{2}$ %
1	1·035	1·0375	1·04	1·045
2	1·0712 25	1·0764 0625	1·0816	1·0920 25
3	1·1087 1783	1·1167 7143	1·1248 64	1·1411 6613
4	1·1475 2300	1·1586 5042	1·1688 5856	1·1925 1860
5	1·1876 8631	1·2020 9981	1·2166 5290	1·2461 8194
6	1·2292 5533	1·2471 7855	1·2653 1902	1·3022 6012
7	1·2722 7926	1·2939 4774	1·3159 3178	1·3608 6183
8	1·3168 0904	1·3424 7078	1·3685 6905	1·4221 0061
9	1·3623 9735	1·3928 1344	1·4233 1181	1·4860 9514
10	1·4105 9376	1·4450 4394	1·4802 4428	1·5529 6942
11	1·4599 6972	1·4992 3369	1·5394 5406	1·6228 5305
12	1·5110 6366	1·5554 5433	1·6010 3222	1·6958 8143
13	1·5639 5606	1·6137 8387	1·6650 7351	1·7721 9610
14	1·6186 9452	1·6743 0076	1·7316 7645	1·8519 4492
15	1·6753 4883	1·7370 8704	1·8009 4351	1·9352 3244
16	1·7339 8604	1·8022 2781	1·8729 8125	2·0223 7015
17	1·7946 7555	1·8698 1135	1·9479 0050	2·1133 7631
18	1·8574 8920	1·9399 2927	2·0258 1652	2·2084 7877
19	1·9225 0132	2·0126 7662	2·1068 4918	2·3073 6031
20	1·9897 8886	2·0881 5200	2·1911 2314	2·4117 1402
21	2·0594 3147	2·1664 5770	2·2787 6307	2·5202 4116
22	2·1315 1158	2·2476 9986	2·3699 1879	2·6336 5201
23	2·2061 1448	2·3319 8860	2·4647 1554	2·7521 6635
24	2·2833 2349	2·4194 3318	2·5633 0416	2·8760 1383
25	2·3632 4498	2·5101 6711	2·6658 3633	3·0054 3446
26	2·4459 5856	2·6042 9838	2·7724 6978	3·1406 7901
27	2·5315 6711	2·7019 5956	2·8833 6858	3·2820 0956
28	2·6201 7196	2·8032 8305	2·9987 0332	3·4296 9993
29	2·7118 7798	2·9084 0616	3·1186 5145	3·5840 3649
30	2·8067 9370	3·0174 7139	3·2433 9751	3·7453 1813
31	2·9050 3148	3·1306 2657	3·3731 3341	3·9138 5745
32	3·0067 0759	3·2480 2507	3·5080 5875	4·0899 8104
33	3·1119 4235	3·3698 2601	3·6483 8110	4·2740 3018
34	3·2208 6033	3·4961 9448	3·7943 1634	4·4663 6154
35	3·3335 9045	3·6273 0178	3·9460 8899	4·6678 4781
36	3·4502 6611	3·7633 2559	4·1039 3255	4·8773 7846
37	3·5710 2543	3·9044 5030	4·2680 8986	5·0968 6049
38	3·6960 1132	4·0508 6719	4·4388 1345	5·3262 1921
39	3·8253 7171	4·2027 7471	4·6163 6599	5·5658 9908
40	3·9592 5972	4·3603 7876	4·8010 2063	5·8163 6454
41	4·0978 3331	4·5238 9296	4·9930 6145	6·0781 0094
42	4·2412 5799	4·6935 3395	5·1927 8391	6·3516 1548
43	4·3897 0203	4·8695 4666	5·4004 9527	6·6374 3818
44	4·5433 4160	5·0521 5466	5·6165 1503	6·9361 2290
45	4·7023 5855	5·2416 1046	5·8411 7568	7·2482 4843
46	4·8669 4110	5·4381 7085	6·0748 2271	7·5744 1961
47	5·0372 8404	5·6421 0226	6·3178 1562	7·9152 6849
48	5·2135 8898	5·8536 8109	6·5705 2824	8·2714 5557
49	5·3960 6459	6·0731 9413	6·8333 4937	8·6436 7107
50	5·5849 2686	6·3009 3891	7·1066 8335	9·0326 3627

Tabela I. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	3 $\frac{1}{4}$ %	3 $\frac{3}{4}$ %	4%	4 $\frac{1}{2}$ %
51	5·7803 9930	6·5372 2412	7 3909 5063	9·4391 0490
52	5 9827 1327	6·7823 7003	7·6865 8871	9·8638 6463
53	6 1921 0824	7 0367 0890	7·9940 5226	10·3077 3853
54	6·4088 3202	7·3005 8549	8·3138 1435	10·7715 8677
55	6·6331 4114	7·5743 5744	8·6463 6692	11·2563 0817
56	6 8653 0108	7·8533 9585	8·9922 2160	11·7628 4204
57	7·1055 8662	8·1530 8569	9·3519 1046	12·2921 6993
58	7·3542 8215	8·4588 2640	9·7259 8688	12·8453 1753
59	7·6116 3203	8·7760 3239	10·1150 2635	13·4233 5687
60	7·8780 9090	9·1051 3361	10·5196 2741	14·0274 0793
61	8·1538 2408	9·4465 7612	10·9404 1250	14·6586 4129
62	8·4392 0793	9·8008 2272	11·3780 2900	15·3132 8014
63	8·7345 8020	10·1633 5358	11·8331 5016	16·0076 0275
64	9·0402 9051	10·5496 6684	12·3064 7617	16·7279 4487
65	9·3567 0068	10·9452 7934	12 7937 3522	17·4807 0239
66	9·6841 8520	11·3557 2732	13·3106 8463	18·2673 3400
67	10·0231 3168	11·7815 6709	13·8431 1201	19·0893 6403
68	10·3739 4129	12·2233 7586	14·3968 3649	19·9483 8541
69	10·7370 2924	12·6817 5245	14·9727 0995	20·8460 6276
70	11·1128 2526	13·1573 1817	15·5716 1835	21·7841 3558
71	11·5017 7414	13·6507 1760	16·1944 8308	22·7644 2168
72	11·9043 3624	14·1626 1951	16·8422 6241	23·7888 2066
73	12·3209 8801	14 6937 1774	17·5159 5290	24·8593 1759
74	12·7522 2259	15·2447 3216	18·2165 9102	25·9779 8688
75	13·1985 5038	15·8164 0961	18·9452 5466	27·1469 9629
76	13·6604 9964	16·4095 2497	19 7030 6435	28·3686 1112
77	14·1386 1713	17 0248 8216	20·4911 8744	29·6451 9862
78	14·6334 6873	17 6633 1524	21·3108 3494	30·9792 3256
79	15·1456 4013	18·3256 8956	22 1632 6834	32·3732 9302
80	15·6757 3754	19 0129 0292	23·0497 9907	33·8300 9643
81	16·2243 8835	19·7258 8678	23·9717 9103	35·3524 5077
82	16·7922 4195	20·4656 0754	24·9306 6267	36·9433 1106
83	17·3799 7041	21·2330 6782	25·9278 8918	38·6057 6006
84	17·9882 6933	22·0293 0786	26 9650 0475	40·3430 1926
85	18·6178 5881	22·8554 0691	28·0436 0494	42·1534 5513
86	19·2694 8387	23·7124 8466	29·1653 4914	44·0555 8561
87	19·9439 1580	24·6017 0284	30·3319 6310	46·0380 8696
88	20·6419 5285	25·5242 6670	31·5452 4163	48·1098 0087
89	21·3644 2120	26 4814 2670	32·8070 5129	50·2747 4191
90	22·1121 7595	27·4744 8020	34·1193 3334	52·5371 0530
91	22·8861 0210	28·5047 7321	35·4841 0668	54 9012 7503
92	23·6871 1563	29·5737 0220	36·9034 7094	57 3718 3241
93	24·5161 6473	30·6827 1603	38·3796 0978	59·9535 6487
94	25·3742 3049	31·8333 1789	39·9147 9417	62 6514 7529
95	26·2623 2356	33·0270 6731	41·5113 3594	65·4707 9168
96	27·1815 1006	34·2655 8233	43·1718 4138	68·4169 7730
97	28·1328 6291	35·5505 4167	44·8987 1503	71·4957 4128
98	29·1175 1311	36·8836 8693	46 6946 6363	74·7130 4964
99	30·1366 2607	38·2668 2524	48·5624 5018	78·0751 3687
100	31·1914 0798	39·7018 3119	50·5049 4818	81·5885 1803

Kapitalizacja wkładek z dołu. — Tworzenie Tabeli III.

§. 262. Tabelę III. tworzymy zapomocą Tabeli I. w celu poznania wartości końcowej pewnej ilości rat po jednej koronie, wkładanych na procent składany z początkiem każdego okresu.

Odpowiedzieć mamy mianowicie na pytanie, jak wielki będzie kapitał końcowy po upływie n. p. 5 lat, gdy na początku każdego roku umieszczamy jedną koronę na procent składany po 4 od sta rocznie.

Uwidocznąć to możemy w następujący sposób:

Ponieważ liczby Tabeli I. są wartościami końcowymi jednej korony po tylu okresach, ile okresów wskazuje cyfra rządka, to suma pewnej ilości tych liczb, od pierwszej począwszy, daje nam wartość końcową tylu rat po jednej koronie z początkiem każdego okresu na procencie składanym umieszczonych, ile tych liczb od początku zliczymy.

Analizując rzecz, widzimy:

że pierwsza wkładka leży na procencie składanym 5 lat, której wartość znajdujemy w rządku 5. Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$	K 1·24618194
że druga wkładka leży na procencie składanym 4 lata, której wartość znajdujemy w rządku 4. Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$	1·19251860
że trzecia wkładka leży na procencie składanym 3 lata, której wartość znajdujemy w rządku 3. Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$	1·14116613
że czwarta wkładka leży na procencie składanym 2 lata, której wartość znajdujemy w rządku 2. Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$	1·092025
że piąta wkładka leży na procencie składanym 1 rok, której wartość znajdujemy w rządku 1. Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$	1·045
kapitał końcowy	K 5·71689167

Można te liczby prędzej otrzymać. Uwzględniając n. p. że trzecia liczba Tabeli III. jest już sumą trzech pierwszych liczb Tabeli I., to otrzymamy czwartą liczbę Tabeli III., jeśli do trzeciej liczby Tabeli III. dodamy czwartą liczbę Tabeli I.,

n. p. dla $4\frac{1}{2}\%$ poprzedzającego przykładu widzimy końcową wartość jednej korony piątej wkładki, t. j. za rok 1	K 1·045	K 1·045
+ wartość 2. okresu z Tabeli I.	1·092025	
wartość czwartej wkładki, t. j. za lat 2	K 2·137025	2·137025
+ wartość 3. okresu z Tabeli I.	1·14116613	
wartość trzeciej wkładki, t. j. za lat 3	K 3·27819113	3·27819113
+ wartość 4. okresu z Tabeli I.	1·19251860	
wartość drugiej wkładki, t. j. za lat 4	K 4·47070973	4·47070973
+ wartość 5. okresu z Tabeli I.	1·24618194	
wartość pierwszej wkładki, t. j. za lat 5	K 5·71689167	5·71689167

Zastosowanie Tabeli III.

§. 263. Zapomocą Tabeli III.:

- wyszukujemy kapitał końcowy przy wiadomym kapitale początkowym, wiadomej stopie procentowej i wiadomej ilości rat;
- wyszukujemy kapitał początkowy przy wiadomym kapitale końcowym, wiadomej stopie procentowej i wiadomej ilości rat;

- c) **wyszukujemy ilość rat** przy wiadomym kapitale początkowym, wiadomym kapitale końcowym i wiadomej stopie procentowej;
 d) **sporządzamy plany amortyzacyjne.**

a) *Wyszukanie kapitału końcowego.*

Jak wielki będziemy mieć kapitał po upływie lat 15, jeśli na początku każdego roku wkładamy po K 756.— na procent składany $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie? Ze znaczenia liczb Tabeli III. wynika, że należy rząddek 15. Tabeli III., kolumny $4\frac{1}{2}\%$ pomnożyć przez 756:

$$21\cdot71933673 \times 756 = 16419\ 82.$$

Kwota K 16419·82 będzie przeto tym kapitałem, który osiągniemy w pomienionych stosunkach po upływie lat 15.

b) *Wyszukanie kapitału początkowego.*

Ponieważ kapitał końcowy równa się jednej racie pomnożonej przez odpowiednią liczbę z Tabeli III., to ratę, czyli pożądany kapitał początkowy znajdziemy, jeśli dany kapitał końcowy podzielimy przez odpowiednią liczbę z Tabeli III.

Poniższy przykład uwidocznia nam to dokładnie.

Po ile koron musimy składać z początkiem każdego roku, ażeby po 15 latach otrzymać po składanym procencie $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie kapitał K 16419·82?

W tym wypadku dzielimy, odnosząc się do poprzedniego przykładu:
 $16419\cdot82 : 21\cdot71933673 = \text{K } 756\text{—}.$

c) *Wyszukanie ilości rat.*

Ilość rat znachodzimy przy wiadomym kapitale początkowym, wiadomym kapitale końcowym i wiadomej stopie procentowej w ten sposób, iż wyszukujemy ten rząddek Tabeli III. danej stopy procentowej, który odpowiada końcowej wartości 1 korony na początku każdego okresu składanej.

Poniższy przykład uwidocznia nam to dokładnie.

Przez ile lat musimy składać po K 800.— na początku każdego roku na procent składany po $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie, ażeby uzyskać kapitał końcowy K 16970.—?

Jeżeli kapitał K 800.— wzrośnie w pewnym czasie do wysokości K 16970 —, to K 1.— wzrośnie w tym samym czasie do wysokości K $\frac{16970\text{—}}{800\text{—}}$
 $16970 : 800 = \text{K } 21\cdot2125$ jako wartość końcowa rat po jednej koronie na początku każdego roku składanych.

Rząddek 14. Tabeli III., kolumny $4\frac{1}{2}\%$ wskazuje nam końcową wartość jednej korony 19·78405429, gdy rząddek 15. Tabeli III., kolumny $4\frac{1}{2}\%$ wskazuje nam już większą końcową wartość jednej korony jak 21·2125.

Szukamy przeto najprzód kwotę, jaką uzyskamy po 14 latach, czyli po 14 racie, t. j. $19\cdot78405429 \times 800 =$ K 15827·24
 ponieważ pożądany kapitał końcowy wynosi 16970.—
 to w 15. racie, pokrywającej pozostałą resztę K 1142·76
 mieścić się będzie na kapitał kwota K 800.—
 na odsetki zaś od naskładanego kapitału K 16627·24 za
 czas mniejszy od roku, bo za 5 mies. i 14 dni, kwota 342·76
 K 1142·76

Tabela III. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	2%	2 $\frac{1}{4}$ %	2 $\frac{1}{2}$ %	3%
1	1.02	1.0225	1.025	1.03
2	2.0604	2.0680 0625	2.0756 25	2.0909
3	3.1216 08	3.1370 3639	3.1525 1563	3.1836 27
4	4.2040 4016	4.2301 1971	4.2563 2852	4.3091 3581
5	5.3081 2096	5.3477 9740	5.3877 3673	5.4684 0988
6	6.4342 8338	6.4906 2284	6.5474 3015	6.6624 6218
7	7.5829 6905	7.6591 6186	7.7361 1590	7.8923 3605
8	8.7546 2843	8.8539 9300	8.9545 1880	9.1591 0613
9	9.9497 2100	10.0757 0784	10.2033 8177	10.4638 7931
10	11.1687 1542	11.3249 1127	11.4834 6631	11.8077 9569
11	12.4120 8973	12.6022 2177	12.7955 5297	13.1920 2956
12	13.6803 3152	13.9082 7176	14.1404 4179	14.6177 9045
13	14.9739 3815	15.2437 0788	15.5189 5284	16.0863 2416
14	16.2934 1692	16.6091 9130	16.9319 2666	17.5989 1389
15	17.6392 8525	18.0053 9811	18.3802 2483	19.1568 8130
16	19.0120 7096	19.4330 1957	19.8647 3045	20.7615 8774
17	20.4123 1238	20.8927 6251	21.3863 4871	22.4144 3537
18	21.8405 5863	22.3853 4966	22.9460 0743	24.1168 6844
19	23.2973 6980	23.9115 2003	24.5446 5761	25.8703 7449
20	24.7833 1719	25.4720 2923	26.1832 7405	27.6764 8572
21	26.2989 8354	27.0676 4989	27.8628 5590	29.5367 8030
22	27.8449 6321	28.6991 7201	29.5844 2730	31.4528 8370
23	29.4218 6247	30.3674 0338	31.3490 3798	33.4264 7022
24	31.0302 9972	32.0731 6996	33.1577 6393	35.4592 6432
25	32.6709 0572	33.8173 1628	35.0117 0803	37.5530 4225
26	34.3443 2383	35.6007 0590	36.9120 0073	39.7096 3352
27	36.0512 1031	37.4242 2178	38.8598 0075	41.9309 2252
28	37.7922 3451	39.2887 6677	40.8562 9577	44.2188 5020
29	39.5680 7921	41.1952 6402	42.9027 0316	46.5754 1571
30	41.3794 4079	43.1446 5746	45.0002 7074	49.0026 7818
31	43.2270 2961	45.1379 1226	47.1502 7751	51.5027 5852
32	45.1115 7020	47.1760 1528	49.3540 3445	54.0778 4128
33	47.0338 0160	49.2599 7563	51.6128 8531	56.7301 7652
34	48.9944 7763	51.3908 2508	53.9282 0744	59.4620 8181
35	50.9943 6719	53.5696 1864	56.3014 1263	62.2759 4427
36	53.0342 5453	55.7974 3506	58.7339 4794	65.1742 2259
37	55.1149 3962	58.0753 7735	61.2272 9664	68.1594 4927
38	57.2372 3841	60.4045 7334	63.7829 7906	71.2342 3275
39	59.4019 8318	62.7861 7624	66.4025 5354	74.4012 5973
40	61.6100 2284	65.2213 6521	69.0876 1737	77.6632 9753
41	63.8622 2330	67.7113 4592	71.8398 0781	81.0231 9645
42	66.1594 6777	70.2573 5121	74.6608 0300	84.4838 9234
43	68.5026 5712	72.8606 4161	77.5523 2308	88.0484 0911
44	70.8927 1027	75.5225 0605	80.5161 3116	91.7198 6139
45	73.3305 6447	78.2442 6243	83.5540 3443	95.5014 5723
46	75.8171 7576	81.0272 5834	86.6678 8530	99.3965 0095
47	78.3535 1927	83.8728 7165	89.8595 8243	103.4083 9598
48	80.9405 8966	86.7825 1126	93.1310 7199	107.5406 4785
49	83.5794 0145	89.7576 1776	96.4843 4879	111.7968 6729
50	86.2709 8948	92.7996 6416	99.9214 5751	116.1807 7331

Tabela III. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	2%	2 $\frac{1}{4}$ %	2 $\frac{1}{2}$ %	3%
51	89·0164 0927	95·9101 5661	103·4444 9395	120·6961 9651
52	91·8167 3746	99·0906 3513	107·0556 0629	125·3470 8240
53	94·6730 7221	102·3426 7442	110·7569 9645	130·1374 9488
54	97·5865 3365	105·6678 8460	114·5509 2136	135·0716 1972
55	100·5582 6432	109·0679 1200	118·4396 9440	140·1537 6831
56	103·5894 2961	112·5444 4002	122·4256 8676	145·3883 8136
57	106 6812 1820	116·0991 8992	126·5113 2893	150·7800 3280
58	109·8348 4257	119·7339 2169	130·6991 1215	156 3334 3379
59	113·0515 3942	123·4504 3493	134·9915 8995	162·0534 3680
60	116 3325 7021	127·2505 6972	139·3913 7970	167·9450 3991
61	119·6792 2161	131·1362 0754	143 9011 6419	174·0133 9110
62	123·0928 0604	135·1092 7221	148 5236 9330	180 2637 9284
63	126·5746 6216	139·1717 3083	153·2617 8563	186·7017 0662
64	130·1261 5541	143·3255 9477	158·1183 3027	193·3327 5782
65	133·7486 7852	147·5729 2066	163·0962 8853	200·1627 4055
66	137·4436 5209	151·9158 1137	168·1986 9574	207·1976 2277
67	141·2125 2513	156·3564 1713	173·4286 6314	214·4435 5145
68	145·0567 7563	160·8969 3651	178·7893 7971	221·9068 5800
69	148 9779 1114	165·5396 1758	184·2841 1421	229·5940 6374
70	152·9774 6937	170·2867 5898	189·9162 1706	237·5118 8565
71	157·0570 1875	175·1407 1106	195·6891 2249	245·6672 4222
72	161·2181 5913	180·1038 7705	201·6063 5055	254 0672 5949
73	165·4625 2231	185·1787 1429	207·6715 0931	262·7192 7727
74	169·7917 7276	190·3677 3536	213·8882 9705	271·6308 5559
75	174 2076 0821	195·6735 0941	220·2605 0447	280·8097 8126
76	178·7117 6038	201·0986 6337	226·7920 1709	290·2640 7469
77	183·3059 9558	206·6458 8329	233·4868 1751	300·0019 9693
78	187·9921 1549	212·3179 1567	240·3489 8795	310·0320 5684
79	192·7719 5780	218·1175 6877	247·3827 1265	320·3630 1155
80	197·6473 9696	224·0477 1407	254·5922 8047	331·0039 0910
81	202·6203 4490	230·1112 8763	261·9820 8748	341·9640 2638
82	207·6927 5180	236 3112 9160	269·5566 3966	353·2529 4717
83	212·8666 0683	242·6507 9567	277·3205 5566	364·8805 3558
84	218·1439 3897	249·1329 3857	285·2785 6955	376·8569 5165
85	223·5268 1775	255·7609 2969	293·4355 3379	389·1926 6026
86	229·0173 5411	262·5380 5060	301 7964 2213	411·8984 4001
87	234 6177 0119	269·4676 5674	310·3663 3268	414·9853 9321
88	240·3300 5521	276 5531 7902	319·1504 9100	428·4649 5500
89	246·1566 5632	283·7981 2555	328·1542 5328	442·3489 0365
90	252·0997 8944	291·2060 8337	337·3831 0961	456·6493 7076
91	258·1617 8523	298 7807 2025	346 8426 8735	471·3788 5189
92	264·3450 2094	306·5257 8645	356·5387 5453	486·5502 1744
93	270·6519 2135	314·4451 1665	366·4772 2339	502·1767 2397
94	277·0849 5978	322·5426 3177	376·6641 5398	518·2720 2569
95	283·6466 5898	330·8223 4099	387·1057 5783	534·8501 8645
96	290·3395 9216	339·2883 4366	397·8084 0177	551·9256 9205
97	297·1663 8400	347·9448 3139	408·7786 1182	569·5134 6281
98	304·1297 1168	356·7960 9010	420·0230 7711	587·6288 6669
99	311·2323 0591	365·8465 0213	431·5486 5404	606·2877 3270
100	318·4769 5203	375·1005 4842	443·3623 7039	625 5063 6468

Tabela III. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	3½%	3¼%	4%	4½%
1	1 035	1 0375	1 04	1 045
2	2 1062 25	2 1139 0625	2 1216	2 1370 25
3	3 2149 4288	3 2306 7773	3 2464 64	3 2781 9113
4	4 3624 6588	4 3893 2815	4 4163 2256	4 4707 0973
5	5 5501 5218	5 5914 2796	5 6329 7546	5 7168 9166
6	6 7794 0751	6 8386 0650	6 8982 9448	7 0191 5179
7	8 0516 8677	8 1325 5425	8 2142 2626	8 3800 1362
8	9 3684 9581	9 4750 2503	9 5827 9531	9 8021 1423
9	10 7313 9316	10 8678 3847	11 0061 0712	11 2882 0937
10	12 1419 9192	12 3128 8241	12 4863 5141	12 8411 7879
11	13 6019 6164	13 8121 1550	14 0258 0546	14 4640 3184
12	15 1130 3030	15 3675 6983	15 6268 3768	16 1599 1327
13	16 6769 8636	16 9813 5370	17 2919 1119	17 9321 0937
14	18 2956 8088	18 6556 5447	19 0235 8764	19 7840 5429
15	19 9710 2971	20 3927 4151	20 8245 3114	21 7193 3673
16	21 7050 1575	22 1949 6932	22 6975 1239	23 7417 0689
17	23 4996 9130	24 0647 8067	24 6454 1288	25 8550 8370
18	25 3571 8050	26 0047 0994	26 6712 2940	28 0635 6246
19	27 2796 8181	28 0173 8656	28 7780 7858	30 3714 2277
20	29 2694 7068	30 1055 3856	30 9692 0172	32 7831 3680
21	31 3259 0215	32 2719 9626	33 2479 6979	35 3033 7795
22	33 4604 1373	34 5196 9612	35 6178 8858	37 9370 2996
23	35 6665 2821	36 8516 8472	38 0826 0412	40 6891 9631
24	37 9498 5669	39 2711 2290	40 6459 0829	43 5652 1015
25	40 3131 0168	41 7812 9001	43 3117 4462	46 5706 4460
26	42 7590 6024	44 3855 8838	46 0842 1440	49 7113 2361
27	45 2906 2734	47 0875 4794	48 9675 8298	52 9933 3317
28	47 9107 9930	49 8908 3099	51 9662 8630	56 4230 3316
29	50 6226 7728	52 7992 3715	55 0849 3775	60 0070 6966
30	53 4294 7098	55 8167 0855	58 3283 3526	63 7523 8779
31	56 3345 0247	58 9473 3512	61 7014 6867	67 6662 4524
32	59 3412 1005	62 1953 6019	65 2095 2742	71 7562 2628
33	62 4531 5240	65 5651 8619	68 8579 0851	76 0302 5646
34	65 6740 1274	69 0613 8067	72 6522 2486	80 4966 1800
35	69 0076 0318	72 6886 8245	76 5983 1385	85 1639 6581
36	72 4578 6930	76 4520 0804	80 7022 4640	90 0413 4427
37	76 0288 9472	80 3564 5834	84 9703 3626	95 1382 0476
38	79 7249 0604	84 4073 2553	89 4091 4971	100 4644 2398
39	83 5502 7775	88 6101 0024	94 0255 1570	106 0303 2306
40	87 5095 3747	92 9704 7900	98 8265 3633	111 8466 8760
41	91 6073 7128	97 4943 7196	103 8195 9778	117 9247 8854
42	95 8486 2928	102 1879 1091	109 0123 8169	124 2764 0402
43	100 2383 3130	107 0574 5757	114 4128 7696	130 9138 4220
44	104 7816 7290	112 1096 1223	120 0293 9204	137 8499 6510
45	109 4840 3145	117 3512 2269	125 8705 6772	145 0982 1353
46	114 3509 7255	122 7893 9354	131 9453 9043	152 6726 3314
47	119 3882 5659	128 4314 9579	138 2632 0604	160 5879 0163
48	124 6018 4557	134 2851 7689	144 8337 3429	168 8593 5720
49	129 9979 1016	140 3583 7102	151 6670 8366	177 5030 2828
50	135 5828 3702	146 6593 0993	158 7737 6700	186 5356 6455

Tabela III. (oprocentowanie z dołu, decursiv).

Okres	3½%	3¾%	4%	4½%
51	141 3632 3631	153·1965 3405	166·1647 1768	195·9747 6946
52	147 3459 4958	159·9789 0408	173·8513 0639	205·8386 3408
53	153·5380 5782	167·0156 1298	181·8453 5865	216·1463 7262
54	159·9468 8984	174·3161 9847	190·1591 7299	226·9179 5938
55	166·5800 3099	181·8905 5591	198 8055 3991	238 1742 6756
56	173·4453 3207	189 7489 5176	207·7977 6151	249·9371 0960
57	180·5509 1869	197 9020 3745	217·1496 7197	262·2292 7953
58	187 9052 0085	206 3608 6386	226 8756 5885	275·0745 9711
59	195 5168 8288	215·1368 9625	236 9906 8520	288·4979 5398
60	203·3949 7378	224·2420 2986	247·5103 1261	302·5253 6190
61	211 5487 9786	233·6886 0598	258·4507 2511	317·1840 0319
62	219·9880 0579	243 4894 2870	269·8287 5412	332·5022 8333
63	228·7225 8599	253·6577 8228	281·6619 0428	348·5098 8608
64	237 7628 7650	264·2074 4912	293·9683 8045	365·2378 3096
65	247·1195 7718	275·1527 2846	306 7671 1567	382·7185 3335
66	256·8037 6238	286·5084 5578	320·0778 0030	400·9858 6735
67	266·8268 9406	298 2900 2287	333·9209 1231	420 0752 3138
68	277·2008 3535	310 5133 9872	348·3177 4880	440·0236 1679
69	287 9378 6459	323·1951 5118	363·2904 5876	460·8696 7955
70	299·0506 8985	336·3524 6935	378·8620 7711	482·6538 1513
71	310 5524 6400	350·0031 8695	395 0565 6019	505·4182 3681
72	322·4568 0024	364·1658 0646	411·8988 2260	529·2070 5747
73	334·7777 8824	378 8595 2420	429·4147 7550	554·0663 7505
74	347 5300 1083	394·1042 5636	447·6313 6652	580·0443 6193
75	360 7285 6121	409·9206 6597	466·5766 2118	607·1913 5822
76	374·3890 6085	426·3301 9094	486·2796 8603	635·5599 6934
77	388·5276 7798	443·3550 7310	506 7708 7347	665·2051 6796
78	403·1611 4671	461·0183 8835	528 0817 0841	696·1844 0052
79	418·3067 8685	479·3440 7791	550·2449 7675	728·5576 9854
80	433·9825 2439	498·3569 8083	573·2947 7582	762·3877 9497
81	450·2069 1274	518·0828 6761	597·2665 6685	797·7402 4575
82	466·9991 5469	538·5484 7515	622·1972 2952	834·6835 5680
83	484·3791 2510	559·7815 4296	648·1251 1870	873·2893 1686
84	502 3673 9448	581·8108 5083	675·0901 2345	913·6323 3612
85	520 9852 5329	604·6662 5773	703·1337 2839	955 7907 9125
86	540 2547 3715	628 3787 4240	732·2990 7753	999·8463 7685
87	560 1986 5295	652·9804 4524	762 6310 4063	1045·8844 6381
88	580 8406 0581	678 5047 1193	794·1762 8225	1093·9942 6468
89	602·2050 2701	704·9861 3863	826·9833 3354	1144·2690 0659
90	624·3172 0295	732·4606 1883	861 1026 6688	1196·8061 1189
91	647·2033 0506	760 9653 9204	896·5867 7356	1251·7073 8692
92	670·8904 2073	790·5390 9424	933 4902 4450	1309·0792 1933
93	695·4065 8546	821·2218 1027	971 8698 5428	1369·0327 8420
94	720·7808 1595	853·0551 2816	1011·7846 4845	1431·6842 5949
95	747·0431 4451	886·0821 9546	1053·2960 3439	1497·1550 5117
96	774·2246 5457	920·3477 7779	1096·4678 7577	1565 5720 2847
97	802·3575 1748	955·8983 1946	1141·3665 9080	1637·0677 6976
98	831·4750 3059	992·7820 0644	1188·0612 5443	1711·7808 1939
99	861·6116 5666	1031·0488 3168	1236·6237 0461	1789 8559 5627
100	892·8030 6464	1070·7506 6287	1287 1286 5279	1871·4444 7430

Amortyzacja długu ratami z dołu płatnemi (decursiv).

§. 264. Wkładając z końcem każdego roku po jednej koronie przez lat 10 na procent składany $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie, mamy w chwili ostatniej wkładki 9 rat oprocentowanych i tę jedną ostatnią nieoprocentowaną, a zatem:

$$\begin{array}{rcl} \text{Rządek 9. Tabeli III., kolumny } 4\frac{1}{2}\% & . & . \quad K \ 11\cdot28820937 \\ & & + \quad \text{„} \quad 1\text{—} \\ \text{razem} & & K \ 12\ 28820937 \end{array}$$

Dzieląc tę liczbę przez odpowiednią liczbę z Tabeli I., rządka 10, kolumny $4\frac{1}{2}\%$, otrzymamy terazniejszą wartość tego kapitału końcowego, czyli jednorazową wkładkę, która na procencie składanym $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie po 10 okresach wzrośnie do wysokości kapitału końcowego:

$$12\cdot28820937 : 1\cdot55296942 = K \ 7\cdot913.$$

Liczba ta jest zarazem długiem, który w ciągu 10 okresów przez spłatę jednej korony z końcem każdego okresu będzie w pełni umorzonym.

Spróbujmy stwierdzić to:

Pożyczając K 7·913 na $4\frac{1}{2}\%$, winniśmy po 10 latach, gdybyśmy w tym czasie wcale nie nie spłacali, według Tabeli I., rządka 10:

$$1\cdot55296942 \times 7\cdot913 = K \ 12\cdot29 \text{ (dług).}$$

Wkładając przez równy przeciąg czasu, t. j. lat 10, z końcem każdego roku po jednej koronie, otrzymamy według Tabeli III. rządka 9:

$$\begin{array}{r} 11\cdot28820937 \\ + \quad 1\text{—} \\ \hline 12\cdot28820937, \text{ czyli } K \ 12\cdot29 \text{ (kapitał).} \end{array}$$

Ponieważ dług i kapitał znoszą się wzajemnie, przeto umorzymy zupełnie dług K 7·913 w 10 latach spłatą jednej korony z końcem każdego roku przy stopie procentowej $4\frac{1}{2}\%$.

Jeżeli dług $\left(\frac{12\cdot28820937}{1\cdot55296942}\right)$ K 7·913 spłacimy w 10 latach ratami po K 1—, płatnemi z końcem każdego roku, przy $4\frac{1}{2}\%$, to dług 1·55296942 razy większy, czyli K 12·28820937 spłacimy ratami tyle razy większemi, czyli ratami po K 1·55296942.

Z tego wynika, że każda liczba Tabeli III. powiększona o jednostkę jest długiem, który równemi ratami z końcem każdego okresu płatnemi, znajdującemi się w rządku o jeden stopień wyższym w Tabeli I., w tylu okresach spłacimy, ilu okresom ta liczba w Tabeli I. odpowiada i przy takim procencie, z jakiej kolumny te liczby bierzemy.

Przeprowadźmy amortyzację długu K 12·28820937 w 10 latach, przy stopie procentowej $4\frac{1}{2}\%$ od sta rocznie, ratami à K 1·55296942, płatnemi z końcem każdego roku:

W pierwszej racie $\left(\frac{12 \cdot 28820937 \times 4.5}{100} \right)$ t. j. $K 1 \cdot 55296942$ mieści się $4\frac{1}{2}\%$ od długu $K 12 \cdot 28820937$
 a reszta „ 1.— jest spłatą na kapitał „ 1.—

tak, iż z końcem pierwszego roku, po spłacie 1. raty, pozostaje dług $K 11 \cdot 28820937$

W drugiej racie $\left(\frac{11 \cdot 28820937 \times 4.5}{100} \right)$ t. j. $K 0 \cdot 50796942$ a reszta $K 1 \cdot 55296942$ mieści się $4\frac{1}{2}\%$ od reszty długu
 (1·55296942 — 0·50796942) „ 1·045 jest spłatą na kapitał „ 1·045

tak, iż z końcem drugiego roku, po spłacie 2. raty, pozostaje dług $K 10 \cdot 24320937$

W trzeciej racie $\left(\frac{10 \cdot 24320937 \times 4.5}{100} \right)$ t. j. $K 0 \cdot 46094442$ a reszta $K 1 \cdot 55296942$ mieści się $4\frac{1}{2}\%$ od reszty długu
 (1·55296942 — 0·46094442) „ 1·092025 jest spłatą na kapitał „ 1·092025

tak, iż z końcem trzeciego roku, po spłacie 3. raty, pozostaje dług $K 9 \cdot 15118437$

Postępując dalej w ten sposób, dojdziemy ostatecznie do dziesiątej raty, płatnej z końcem dziesiątego roku, w której mieści się $4\frac{1}{2}\%$ za dziesiąty rok od kapitału, a raczej od długu pozostałego w dziewiątym roku $K 1 \cdot 48609514$
 t. j. $\left(\frac{1 \cdot 48609514 \times 4.5}{100} \right)$ $K 0 \cdot 06687428$ a reszta

(1·55296942 — 0·06687428) „ 1·48609514 jest spłatą na kapitał „ 1·48609514
 $K 1 \cdot 55296942$

tak, iż z końcem dziesiątego roku, po spłacie dziesiątej raty, dług pierwotny spłacamy zupełnie z przynależnymi mu odsetkami.

Rata porządkowa	Dług początkowy	S p ł a t a		Razem czyli rata amortyzac.	Dług końcowy
		na kapitał	na odsetki		
1	12·2882 0937	1.—	0·5529 6942	1 5529 6942	11·2882 0937
2	11·2882 0937	1·045	0·5079 6942	1·5529 6942	10·2432 0937
3	10·2432 0937	1·0920 25	0·4609 4442	1·5529 6942	9·1511 8437
4	9·1511 8437	1·1411 6613	0·4118 0329	1·5529 6942	8·0100 1824
5	8·0100 1824	1·1925 1860	0·3604 5032	1·5529 6942	6·8174 9964
6	6·8174 9964	1·2461 8194	0·3067 8748	1·5529 6942	5·5713 1770
7	5·5713 1770	1·3022 6012	0·2507 0930	1·5529 6942	4·2690 5758
8	4·2690 5758	1·3608 6183	0·1921 0759	1·5529 6942	2·9081 9575
9	2·9081 9575	1·4221 0061	0·1308 6881	1·5529 6942	1·4860 9514
10	1·4860 9514	1·4860 9514	0·0668 7428	1·5529 6942	—
		12·2882 0937	3·2414 8433	15·5296 9420	

Przypatrzywszy się bliżej kolumnie spłat na kapitał, spostrzegamy, że są to liczby z Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$, począwszy od drugiej, przyczem pierwsza jest jednostką. Nie potrzeba zatem szukać, tak jak w powyższym przykładzie robiliśmy, najpierw odsetek od pozostałego kapitału, aby, odjąwszy je od raty amortyzacyjnej, otrzymać spłatę na kapitał, zawartą w tej racie, ale można odrazu wypisać z Tabeli I. spłatę na kapitał. W ten sposób konstrukcja planu amortyzacyjnego będzie o wiele prostszą.

N. p. Tabela III., rząd 15. kolumny 4% $20 \cdot 82453114$

+ 1.—
 21·82453114

jest długiem, który według Tabeli I. zamortyzować możemy w 16 równych ratach, płatnych z końcem każdego okresu, przyczem jedynka i piętnastcie następnych liczb tej kolumny są spłatami na kapitał, a każdorazowa reszta od raty amortyzacyjnej jest spłatą na odsetki od każdorazowego pozostałego długu.

W tym wypadku wykazuje nam Tabela I. w rządku 16. kolumny 4°/o, cyfrę 1·87298125.

Rata porządkowa	S p ł a t a		Rata amortyzacyjna	Dług końcowy
	na kapitał	na odsetki		
1	1.—	0·8729 8125	1·8729 8125	21·8245 3114
2	1·04	0·8829 8125	1·8729 8125	20·8245 3114
3	1·0816	0·7913 8125	1·8729 8125	19·7845 3114
4	1·1248 64	0·7481 1725	1·8729 8125	18·7029 3114
		i t. d.		

Z tych właściwości Tabeli I. i III. skorzystamy, aby przeprowadzić amortyzację dowolnego długu.

I. Amortyzacja długu w oznaczonej ilości rat.

§. 265. Dług K 100000.—, zaciągnięty na 8°/o rocznie, ma być w 20 równych ratach półrocznych, **płatnych z dołu**, umorzonym.

Mamy zatem 20 rat, czyli okresów, a procent za jeden okres 4 od sta

Liczba z Tabeli III. kolumna 4. rząd 19 powiększona o 1 jest długiem, który spłacić możemy w 20 równych ratach o takiej wysokości, jaką liczba z Tabeli I. kolumny 4. rząd 20. nam wskazuje, płatnych z końcem każdego półrocza.

$$\begin{array}{rcl} \text{Tabela III. kolumna 4. rząd 19.} & . & . & . & K 28\cdot77807858 \\ & & & + & 1\cdot— \\ & & & & K 29\cdot77807858 \end{array}$$

$$\text{Tabela I. kolumna 4. rząd 20.} \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 2\cdot19112314$$

Jeżeli dług K 29·77807858 spłacić możemy ratami o wysokości K 2·19112314, to dług K 1.— spłacimy ratami K $\frac{2\cdot19112314}{29\cdot77807858}$, a dług K 100000.— ratami 100000 razy większemi, czyli:

$$\frac{2\cdot19112314}{29\cdot77807858} \times 100000 = \frac{219112\cdot314}{29\cdot77807858} = K 7358\cdot175.$$

Tę ratę amortyzacyjną możemy także wyszukać bez tabel zapomocą formułki matematycznej:

$$R = \frac{K \times e^n (e - 1)}{e^n - 1}$$

W tej formułce oznacza *R* ratę amortyzacyjną (Annuität), *K* dług, *e* wartość K 1.— po jednym okresie oprocentowania, a *eⁿ* wartość K 1.— po *n* okresach, n. p. jak w naszym przykładzie, po 20 okresach, czyli półroczach.

Chcąc zapomocą tej formułki wyszukać ratę amortyzacyjną bez logarytmów, musimy przedewszystkiem znaleźć e^n , to znaczy wartość jednej korony po tylu okresach, w ilu okresach ma być amortyzacja przeprowadzona, i tak w naszym przykładzie po 20 okresach przy 4%; innemi słowy musimy utworzyć sobie liczby Tabeli I. po 4% od 1 do 20.

Rata 1.—		Rata 1.31593178		Rata 1.73167644	
<u>0.04</u>	4%	<u>0.05263727</u>	4%	<u>0.06926706</u>	4%
1. <u>1.04</u>		8. <u>1.36856905</u>		15. <u>1.80094350</u>	
<u>0.0416</u>	4%	<u>0.05474276</u>	4%	<u>0.07203774</u>	4%
2. <u>1.0816</u>		9. <u>1.42331181</u>		16. <u>1.87298124</u>	
<u>0.043264</u>	4%	<u>0.05693247</u>	4%	<u>0.07491925</u>	4%
3. <u>1.124864</u>		10. <u>1.48024428</u>		17. <u>1.94790049</u>	
<u>0.04499456</u>	4%	<u>0.05920977</u>	4%	<u>0.07791602</u>	4%
4. <u>1.16985856</u>		11. <u>1.53945405</u>		18. <u>2.02581651</u>	
<u>0.04679434</u>	4%	<u>0.06157816</u>	4%	<u>0.08103266</u>	4%
5. <u>1.21665290</u>		12. <u>1.60103221</u>		19. <u>2.10684917</u>	
<u>0.04866612</u>	4%	<u>0.06404129</u>	4%	<u>0.08427397</u>	4%
6. <u>1.26531902</u>		13. <u>1.66507350</u>		20. <u>2.19112314</u>	
<u>0.05061276</u>	4%	<u>0.06660294</u>	4%		
7. <u>1.31593178</u>		14. <u>1.73167644</u>			

$$R = \frac{100000 \times 2.19112314 \times 0.04}{1.19112314} = \frac{100000 \times 0.0876449256}{1.19112314} = K 7358.175$$

czyli, że osiągnęliśmy ten sam wynik matematycznie, jaki nam wydał mechaniczny sposób użycia tabel przy danych ratach i danem oprocentowaniu.

Konstrukcja planu amortyzacyjnego długu ratami z dołu płatnemi.

§. 266. Mając ratę amortyzacyjną, wyszukaną zapomocą Tabeli I. i Tabeli III., albo i bez tabel, zapomocą formułki matematycznej powyżej wskazanej, możemy plan amortyzacji długu przeprowadzić w trojaki sposób:

a) Pierwszy sposób przeprowadzenia amortyzacji.

Obliczamy 4% odsetki od długu K 100000.—, potrącamy je od raty amortyzacyjnej, a pozostałą resztę, jako spłatę na kapitał, odejmujemy od długu. Od otrzymanej w ten sposób reszty długu obliczamy w drugim okresie ponownie 4% odsetki, odejmujemy je od raty amortyzacyjnej, aby otrzymać spłatę na kapitał i postępujemy tak dalej aż do ostatniej raty, którą kapitał wraz z odsetkami całkowicie umarzamy.

4% odsetki	Splata na kapitał	Reszta długu
$\frac{100000 \times 4}{100} = 4000$	7358·17	100000·—
	— 4000·—	— 3358·17
	<u>3358·17</u>	<u>96641·83</u>
1. $\frac{96641·83 \times 4}{100} = 3865·67$	7358·17	
	— 3865·67	— 3492·50
	<u>3492·50</u>	<u>93149·33</u>
2. $\frac{93149·33 \times 4}{100} = 3725·97$	7358·17	
	— 3725·97	— 3632·20
	<u>3632·20</u>	<u>89517·13 i t. d.</u>
3.		

b) Drugi sposób przeprowadzenia amortyzacji.

Obliczamy najpierw wszystkie spłaty na kapitał, a zatem te wszystkie liczby, które w planie amortyzacyjnym znajdują się w kolumnie „Spłata na kapitał“, uwzględniając tę okoliczność, że każda następująca spłata na kapitał musi być od poprzedzającej spłaty na kapitał o odsetki, od tej poprzedzającej, większą i tak: odejmując 4% od K 100000·— od raty amortyzacyjnej K 7358·17, otrzymujemy pierwszą spłatę na kapitał, t. j. K 3358·17. Przy drugiej racie amortyzacyjnej nie płaci już dłużnik 4% od całego długu, lecz tylko od reszty długu, pozostałego po odliczeniu pierwszej spłaty na kapitał. Odsetki te będą mniejsze o tyle, ile wynoszą 4% odsetki od spłaconego kapitału, zatem o tyle powiększy się też i spłata na kapitał.

Obliczamy więc tylko pierwszą spłatę, jak w pierwszym sposobie:

$$\begin{array}{r} 7358·17 \\ - 4000·— \\ \hline 3358·17 \end{array}$$

a każdą następującą przez doliczenie 4% od ostatniej spłaty.

1. 3358·17	4085·72	4970·92	6047·87
<u>134·33</u>	<u>163·43</u>	<u>198·83</u>	<u>241·92</u>
2. 3492·50	7. 4249·15	12. 5169·75	17. 6289·79
<u>139·70</u>	<u>169·97</u>	<u>206·79</u>	<u>251·59</u>
3. 3632·20	8. 4419·12	13. 5376·54	18. 6541·38
<u>145·28</u>	<u>176·77</u>	<u>215·06</u>	<u>261·66</u>
4. 3777·48	9. 4595·89	14. 5591·60	19. 6803·04
<u>151·10</u>	<u>183·84</u>	<u>223·66</u>	<u>272·12</u>
5. 3928·58	10. 4779·73	15. 5815·26	20. 7075·16
<u>157·14</u>	<u>191·19</u>	<u>232·61</u>	
6. 4085·72	11. 4970·92	16. 6047·87	

Mając w pierwszej kolumnie wszystkie spłaty na kapitał wstawione, znajdujemy odsetki przez odjęcie każdorazowej spłaty na kapitał od raty amortyzacyjnej, pozostała reszta zaś od tej raty przedstawia się nam jako spłata na dług, którą od długu ostatniego odliczamy.

c) *Trzeci sposób przeprowadzenia amortyzacji.*

Obliczenie wszystkich spłat na kapitał z pierwszej znanej nam spłaty możemy wykonać także zapomocą liczb Tabeli I., bez względu na to, czy obliczenie raty amortyzacyjnej wykonano zapomocą tabel, czy zapomocą formułki matematycznej, gdyż i ten drugi sposób zmusza nas, jeśli logarytmów nie używamy, do wyprowadzenia potrzebnych nam liczb Tabeli I.

Ponieważ spłaty na kapitał rosną tak, jak rośnie jednorazowa wkładka na procencie składanym, to mnożąc pierwszą spłatę wartością jednej korony po jednym, dwóch, trzech i t. d. okresach oprocentowania, otrzymamy po kolei wszystkie pożądane spłaty na kapitał, jak to widzimy z poniższego zestawienia:

Pierwsza spłata	.	.	.	.	.	K 3358·17
Druga	"	3358·17	×	1·04	.	3492·50
Trzecia	"	3358·17	×	1·0816	.	3632·20
Czwarta	"	3358·17	×	1·124864	.	3777·48
Piąta	"	3358·17	×	1·16985856	.	3928·58
Szósta	"	3358·17	×	1·21665290	.	4085·72 i t. d.

Sposób ten obliczenia spłat na kapitał jest osobiście wtedy korzystnym, gdy chcemy obliczyć spłatę na kapitał przy dowolnej racie amortyzacyjnej, bez obliczenia poprzedzających spłat, n. p.:

Ile spłacamy w naszym przykładzie przy 15. racie na kapitał?

Tabela I., kolumna 4%, rząd 14. daje nam cyfrę 1·73167644:

$$1·73167644 \times 3358·17 = K 5815·26.$$

§. 267. Wypracowując plan amortyzacyjny wspomnianego długu K 100000.—, który wzięty na procent 8 od sta rocznie, ma być spłaconym w 20 równych ratach półrocznych, płatnych z dołu, zaznaczamy, że ostatnia rata amortyzacyjna jest o 15 h większą, co się usprawiedliwia tem, iż znalezione ratę amortyzacyjną K 7358·175 przyjęliśmy do konstrukcji planu tylko w wysokości K 7358·17, a zatem mniejszą, jak należało; — uwidocznia się to w rubryce „Razem“, która ponadto wykazuje jeszcze różnicę 22 halerzy.

Konstrukcja planu amortyzacyjnego

dla długu K 100000.—, płatnego w 20 półrocznych **równych ratach z dołu**,
przy oprocentowaniu 8 od sta rocznie, po K 7358·17.

Rata porządkowa	Dług początkowy		S p ł a t a				Razem czyli rata amortyzac.		Dług końcowy	
			na kapitał		na odsetki					
1	100000	—	3358	17	4000	—	7358	17	96641	83
2	96641	83	3492	50	3865	67	7358	17	93149	33
3	93149	33	3632	20	3725	97	7358	17	89517	13
4	89517	13	3777	48	3580	69	7358	17	85739	65
5	85739	65	3928	58	3429	59	7358	17	81811	07
6	81811	07	4085	73	3272	44	7358	17	77725	34
7	77725	34	4249	16	3109	01	7358	17	73476	18
8	73476	18	4419	12	2939	05	7358	17	69057	06
9	69057	06	4595	81	2762	28	7358	17	64461	17
10	64461	17	4779	72	2578	45	7358	17	59681	45
11	59681	45	4970	91	2387	26	7358	17	54710	54
12	54710	54	5169	75	2188	42	7358	17	49540	79
13	49540	79	5376	54	1981	63	7358	17	44164	25
14	44164	25	5591	60	1766	57	7358	17	38572	65
15	38572	65	5815	26	1542	91	7358	17	32757	39
16	32757	39	6047	87	1310	30	7358	17	26709	52
17	26709	52	6289	79	1068	38	7358	17	20419	73
18	20419	73	6541	24	816	79	7358	17	13878	35
19	13878	35	6803	04	555	13	7358	17	7075	31
20	7075	31	7074	31	283	01	7358	32		
							147163	55		
							—	22		
			99999	78	47163	55	147163	33		

II. Amortyzacja długu w ratach o oznaczonej wysokości.

§. 268. Jeśli dana nam jest wysokość raty amortyzacyjnej, odpada w konstrukcji planu amortyzacyjnego pierwsza część roboty, szukanie raty amortyzacyjnej, która musi być większą od odsetek, należących się od długu, a pozostaje tylko druga część, mianowicie wydzielenie z każdej raty amortyzacyjnej spłaty na kapitał.

Wydzielenie to przeprowadzamy jednym z trzech powyżej przytoczonych sposobów, n. p.:

Kapitał K 100000.—, udzielony na 8% rocznie, ma być spłaconym w równych półrocznych ratach, płatnych z dołu, o wysokości K 12000.—.

$\frac{10000 \times 4}{100} = 4000.-$	12000.-	100000.-
	<u>— 4000.-</u>	<u>— 8000.-</u>
	8000.-	92000.-
$\frac{92000 \times 4}{100} = 3680.-$	12000.-	
	<u>— 3680.-</u>	<u>— 8320.-</u>
	8320.-	83680.-
$\frac{83680 \times 4}{100} = 3347.20$	12000.-	
	<u>— 3347.20</u>	<u>— 8652.80</u>
	8652.80	75027.20
$\frac{75027.20 \times 4}{100} = 3001.09$	12000.-	
	<u>— 3001.09</u>	<u>— 8998.91</u>
	8998.91	66028.29
$\frac{66028.29 \times 4}{100} = 2641.13$	12000.-	
	<u>— 2641.13</u>	<u>— 9358.87</u>
	9358.87	56669.42
$\frac{56669.42 \times 4}{100} = 2266.78$	12000.-	
	<u>— 2266.78</u>	<u>— 9733.22</u>
	9733.22	46936.20
$\frac{46936.20 \times 4}{100} = 1877.45$	12000.-	
	<u>— 1877.47</u>	<u>— 10122.55</u>
	10122.55	36813.65
$\frac{36813.65 \times 4}{100} = 1472.55$	12000.-	
	<u>— 1472.55</u>	<u>— 10527.45</u>
	10527.45	26286.20
$\frac{26286.20 \times 4}{100} = 1051.45$	12000.-	
	<u>— 1051.45</u>	<u>— 10948.55</u>
	10948.55	15337.65
$\frac{15337.65 \times 4}{100} = 613.51$	12000.-	
	<u>— 613.51</u>	<u>— 11386.49</u>
	11386.49	3951.16
$\frac{3951.16 \times 4}{100} = 158.05$	3951.16	
	<u>+ 158.05</u>	
	4109.21 ostatnia rata.	

Powyższy dług spłacamy więc dziesięcioma ratami w wysokości z góry oznaczonej, t. j. po K 12000.-, a jedenastą ratą w wysokości K 4109.21.

Sposobem drugim lub trzecim obliczamy najpierw spłaty na kapitał, mając pierwszą spłatę po strąceniu odsetek od całego długu z raty amortyzacyjnej, mianowicie: dług K 100000.-, 4% K 4000.-, pierwsza spłata na kapitał K 8000.-.

Pierwsza spłata	K 8000.—	K 100000.—
4 ^o / _o	320.—	8000.—
druga spłata	8320.—	92000.—
4 ^o / _o	332·80	8320.—
trzecia spłata	8652·80	83680.—
4 ^o / _o	346·11	8652·80
czwarta spłata	8998·91	75027·20
4 ^o / _o	359·96	8998·91
piąta spłata	9358·87 i t. d.	66028·29
		9358 87
		56669·42 i t. d.

Konstrukcja planu amortyzacyjnego

dla długu K 100000.—, płatnego w półrocznych **równych ratach z dołu**,
przy oprocentowaniu 8 od sta rocznie, po K 12000.—.

Rata porządkowa	Dług początkowy		S p ł a t a				Razem czyli rata amortyzac.		Dług końcowy	
			na kapitał		na odsetki					
1	100000	—	8000	—	4000	—	12000	—	92000	—
2	92000	—	8320	—	3680	—	12000	—	83680	—
3	83680	—	8652	80	3347	20	12000	—	75027	20
4	75027	20	8998	91	3001	09	12000	—	66028	29
5	66028	29	9358	87	2641	13	12000	—	56669	42
6	56669	42	9733	22	2266	78	12000	—	46936	20
7	46936	20	10122	55	1877	45	12000	—	36813	65
8	36813	65	10527	45	1472	55	12000	—	26286	20
9	26286	20	10948	55	1051	45	12000	—	15337	65
10	15337	65	11386	49	613	51	12000	—	3951	16
11	3951	16	3951	16	158	05	4109	21		
			100000	—	24109	21	124109	21		

Bachunek procentu składanego z góry (anticipativ).

§. 269. Przy amortyzacji pożyczek hipotecznych ustalił się zwyczaj, że odsetki od kapitału bywają kapitalizowane, czyli doliczane do kapitału, a zatem płaci się je od długu z góry za pewien okres czasu; wobec tego musimy też, celem zapoznania się ze sposobem obliczenia, te same rachunki, które obliczaliśmy przy oprocentowaniu z dołu, obliczyć jeszcze raz, przyjmując kapitalizację odsetek z góry.

Tabele I. możemy w dwojaki sposób tworzyć.

Pierwszy sposób tworzenia Tabeli I. (anticipativ).

§. 270. Tym sposobem posługujemy się, gdy stopa procentowa jest liczbą całą.

Umieszczamy wkładkę K 1.— na procencie składanym po 4 od sta rocznie, a zatem po 2 od sta półrocznie.

Jak wielką wartość ma ta wkładka po pierwszym półroczu, następnie po drugim i t. d., przyjmując kapitalizację półroczną z góry?

Doliczamy najpierw do kapitału K 1.— 2%, czyli K 0.02 na początku pierwszego półrocza.

Ten skapitalizowany procent jest już kapitałem z początkiem pierwszego półrocza, należy się już zatem od niego 2%; 2% od K 0.02 czyni K 0.0004.

Kapitalizując ten procent na początku pierwszego okresu, musimy od niego również obliczyć 2% i takowy skapitalizować i t. d.

Tak postępujemy sobie aż do 8 miejsc dziesiętnych.

Wkładka	.	.	.	.	.	1.—
2% od 1.—	.	.	.	.	.	0.02
" "	0.02	.	.	.	.	0.0004
" "	0.0004	.	.	.	.	0.000008
" "	0.000008	.	.	.	.	0.00000016
" "	0.00000016	.	.	.	.	0.0000000032
Wartość jednej korony po 1. okresie						1.02040816
2% od 1.02040816	.	.	.	.	.	0.02040816
" "	0.02040816	.	.	.	.	0.00040817
" "	0.00040817	.	.	.	.	0.00000816
" "	0.00000816	.	.	.	.	0.00000017
" "	0.00000017	.	.	.	.	0.0000000034
Wartość jednej korony po 2 okresach						1.04123282
2% od 1.04123282	.	.	.	.	.	0.02082466
" "	0.02082466	.	.	.	.	0.00041649
" "	0.00041649	.	.	.	.	0.00000833
" "	0.00000833	.	.	.	.	0.00000017
" "	0.00000017	.	.	.	.	0.0000000034
Wartość jednej korony po 3 okresach						1.06248247

Postępując w ten sposób dalej, znajdziemy wartość jednej korony po czterech, pięciu i t. d. okresach.

Drugi sposób tworzenia Tabeli I. (anticipativ).

§. 271. Tym sposobem posługujemy się, gdy stopa procentowa jest liczbą mieszaną lub ułamkiem.

Poprzedzający sposób tworzenia liczb Tabeli I. należy tylko w tym wypadku zastosowywać, gdy dana nam stopa procentowa jest liczbą całą, 2, 3, 4 i t. d., jeśliby stopa procentowa była liczbą mieszaną lub ułamkiem, to należy go omijać, gdyż byłby za uciążliwym, i użyć sposobu w tym wypadku praktyczniejszego, który uwidoczniamy poniżej.

Pożyczając K 100.— na 2% półrocznie, płacimy ten procent z góry, otrzymujemy zatem zamiast K 100.— tylko K 98.—

Za K 98.— kapitału w gotówce płacimy po $\frac{1}{2}$ roku K 100.—

„ K 1.— „ „ „ „ „ $\frac{1}{2}$ „ K $\frac{100}{98}$

Każda korona w gotówce, czy to jako wkładka, czy jako pożyczka, ma w jednym okresie czasu wartość $\frac{100}{98}$, czyli ogólnie rzecz biorąc $\frac{100}{100 - p}$.

Kapitał końcowy jednego okresu otrzymamy, gdy kapitał początkowy tego okresu pomnożymy przez $\frac{100}{100 - p}$, w naszym przykładzie więc przez $\frac{100}{98}$, czyli $100 : 98 = 1.02040816$.

$$1.02040816 \times \frac{100}{98} = \frac{102.040816}{98} = 1.04123282$$

$$1.04123282 \times \frac{100}{98} = \frac{104.123282}{98} = 1.06248247$$

$$1.06248247 \times \frac{100}{98} = \frac{106.248247}{98} = 1.08416578$$

Tak samo postępując dalej, znajdziemy wartość końcową jednej korony po pięciu, sześciu i t. d. okresach czasu, czyli wszystkie liczby Tabeli I. (anticipativ), kolumny 2%.

Przy procencie 3 od sta będzie dzielnikiem tych rachunków liczba 97, przy procencie $4\frac{1}{2}$, czyli 4.5, liczba 95.5 i t. d.

Zastosowanie Tabeli I. (anticipativ).

a) Wyszukanie kapitału końcowego.

§. 272. Umieszczamy kapitał K 3260.— na procencie składanym po 4 od sta rocznie, przy półrocznej kapitalizacji z góry. Jak wielki będzie kapitał końcowy po 10 latach?

Ponieważ każda liczba Tabeli I. jest wartością końcową jednej korony po tylu okresach czasu, w jakim rządki ta liczba stoi, i przy takim procencie, jaki nagłówek kolumny wskazuje, to wartość końcową dowolnego kapitału znajdziemy, gdy ten kapitał przez odpowiednią liczbę Tabeli I. pomnożymy.

W naszym przykładzie mamy 20 okresów, a procent 2 od sta.

Tabela I., rządki 20 kolumny 2% wykazuje nam liczbę 1.49788505:

$$1.49788505 \times 3260 = K 4883.11.$$

b) *Wyszukanie kapitału początkowego.*

Jak wielki kapitał mamy umieścić na procencie składanym 4 od sta rocznie, przy półrocznej kapitalizacji z góry, chcąc rozporządzać po 10 latach kapitałem K 4883·11?

Ponieważ ten kapitał końcowy jest iloczynem kapitału początkowego i odpowiedniej liczby Tabeli I., to początkowy kapitał znajdziemy, dzieląc kapitał końcowy przez liczbę Tabeli I., odpowiadającą danemu procentowi i danej ilości okresów.

$$4883 \cdot 11 : 1 \cdot 49788505 = K \ 3260 \cdot -.$$

c) *Wyszukanie ilości rat.*

Zupełnie tak samo, jak przy oprocentowaniu z dołu, możemy także przy oprocentowaniu z góry szukać czas, w którym dany kapitał wzrośnie do danej wysokości.

Osiągamy to, dzieląc kapitał końcowy przez kapitał początkowy i szukając otrzymaną liczbę (iloraz), jako wartość końcową jednej korony, w kolumnie odpowiadającej danemu procentowi. Liczba rzędka, w którym się mieści powyżej wspomniany iloraz, wskaże nam ilość okresów czasu, którą szukamy.

d) Ważne zastosowanie Tabeli I. poznamy przy amortyzacji długów hipotecznych.

Tabela I. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	2%	2 $\frac{1}{4}$ %	2 $\frac{1}{2}$ %	3%
1	1·0204 0816	1·0230 1790	1·0256 4103	1·0309 2784
2	1·0412 3282	1·0465 6563	1·0519 3951	1·0628 1220
3	1·0624 8247	1·0706 5538	1·0789 1232	1·0956 8268
4	1·0841 6578	1·0952 9962	1·1065 7674	1·1295 6977
5	1·1062 9162	1·1205 1112	1·1349 5050	1·1645 0492
6	1·1288 6900	1·1463 0293	1·1640 5180	1·2005 2054
7	1·1519 0714	1·1726 8842	1·1938 9923	1·2376 5004
8	1·1754 1545	1·1996 8125	1·2245 1208	1·2759 2783
9	1·1994 0352	1·2272 9540	1·2559 0983	1·3153 8956
10	1·2238 8114	1·2555 4516	1·2881 1264	1·3560 7171
11	1·2488 5831	1·2844 4518	1·3211 4117	1·3980 1208
12	1·2743 4521	1·3140 1041	1·3550 1659	1·4412 4956
13	1·3003 5226	1·3442 5618	1·3897 6060	1·4858 2429
14	1·3268 9006	1·3751 9314	1·4253 9549	1·5317 7762
15	1·3539 6945	1·4068 5231	1·4619 4409	1·5791 5219
16	1·3816 0148	1·4392 3510	1·4994 2984	1·6279 9194
17	1·4097 9743	1·4723 6328	1·5378 7676	1·6783 4221
18	1·4385 6880	1·5062 5399	1·5773 0949	1·7302 4970
19	1·4679 2735	1·5409 2480	1·6177 5933	1·7837 6258
20	1·4978 8505	1·5763 9366	1·6592 3418	1·8389 3049
21	1·5284 5413	1·6126 7893	1·7017 7865	1·8958 0463
22	1·5596 4707	1·6497 9942	1·7454 1400	1·9·44 3777
23	1·5914 7661	1·6377 7434	1·7901 6820	2·0148 8430
24	1·6239 5572	1·7266 2337	1·8360 6995	2·0772 0030
25	1·6570 9767	1·7663 6662	1·8831 4867	2·1414 4361
26	1·6909 1599	1·8070 2467	1·9314 3453	2·2076 7383
27	1·7254 2448	1·8486 1859	1·9809 5849	2·2759 5240
28	1·7606 3723	1·8911 6991	2·0317 5230	2·3463 4268
29	1·7965 6860	1·9347 0063	2·0838 4851	2·4189 0998
30	1·8332 3327	1·9792 3343	2·1372 8053	2·4937 2163
31	1·8706 4619	2·0247 9123	2·1920 8259	2·5708 4704
32	1·9088 2264	2·0713 9768	2·2482 8984	2·6503 5777
33	1·9477 7820	2·1190 7691	2·3059 3830	2·7323 2760
34	1·9875 2878	2·1678 5362	2·3650 6492	2·8168 3258
35	2·0280 9059	2·2177 5306	2·4257 0761	2·9039 5111
36	2·0694 8020	2·2688 0109	2·4879 0524	2·9937 6403
37	2·1117 1449	2·3210 2413	2·5516 9768	3·0863 5467
38	2·1548 1070	2·3744 4924	2·6171 2583	3·1818 0894
39	2·1987 8643	2·4291 0408	2·6842 3162	3·2802 1540
40	2·2436 5962	2·4850 1696	2·7530 5807	3·3816 6536
41	2·2894 4859	2·5422 1684	2·8236 4930	3·4862 5295
42	2·3361 7203	2·6007 3334	2·8960 5057	3·5940 7521
43	2·3838 4902	2·6605 9677	2·9703 0827	3·7052 3217
44	2·4324 9900	2·7218 3813	3·0464 7002	3·8198 2698
45	2·4821 4183	2·7844 8913	3·1245 8464	3·9379 6596
46	2·5327 9779	2·8485 8223	3·2047 0220	4·0597 5872
47	2·5844 8754	2·9141 5062	3·2868 7405	4·1853 1827
48	2·6372 3218	2·9812 2826	3·3711 5387	4·3147 6111
49	2·6910 5325	3·0498 4988	3·4575 9269	4·4482 0733
50	2·7459 7270	3·1200 5103	3·5462 4891	4·5857 8075

Tabela I. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	2%	2 1/4%	2 1/2%	3%
51	2·8020 1296	3·1918 6806	3·6371 7837	4·7276 0902
52	2·8591 9699	3·2653 3817	3·7304 3935	4·8738 2373
53	2·9175 4786	3·3404 9940	3·8260 9164	5·0245 6055
54	2·9770 8965	3·4173 9069	3·9241 9656	5·1799 5933
55	3·0378 4658	3·4960 5186	4·0248 1698	5·3401 6425
56	3·0998 4345	3·5765 2364	4·1280 1742	5·5053 2397
57	3·1631 0556	3·6588 4772	4·2338 6402	5·6755 9172
58	3·2276 5873	3·7430 6672	4·3424 2463	5·8511 2549
59	3·2935 2932	3·8292 2426	4·4537 6385	6·0320 8313
60	3·3607 4421	3·9173 6497	4·5679 6805	6·2186 4756
61	3·4293 3082	4·0075 3450	4·6850 9544	6·4109 7687
62	3·4993 1716	4·0997 7954	4·8052 2609	6·6092 5450
63	3·5707 3180	4·1941 4787	4·9284 3702	6·8136 6443
64	3·6436 0388	4·2906 8836	5·0543 0720	7·0243 9632
65	3·7179 6314	4·3894 5100	5·1844 1764	7·2416 4569
66	3·7938 3994	4·4904 8696	5·3173 5143	7·4656 1412
67	3·8712 6524	4·5938 4855	5·4536 9377	7·6965 0940
68	3·9502 7066	4·6995 8931	5·5935 3207	7·9345 4577
69	4·0308 8843	4·8077 6400	5·7369 5597	8·1799 4410
70	4·1131 5146	4·9184 2865	5·8840 5741	8·5329 3206
71	4·1970 9332	5·0316 4056	6·0349 3067	8·6937 4439
72	4·2827 4829	5·1474 5837	6·1896 7248	8·9626 2308
73	4·3701 5131	5·2659 4207	6·3483 3204	9·2393 1761
74	4·4593 3808	5·3871 5301	6·5111 6106	9·5255 8517
75	4·5503 4498	5·5111 5398	6·6781 1391	9·8201 9089
76	4·6432 0916	5·6380 0918	6·8493 4760	10·1239 0814
77	4·7379 6853	5·7677 8433	7·0249 7190	10·4370 1870
78	4·8346 6176	5·9005 4663	7·2050 9938	10·7598 1309
79	4·9333 2333	6·0363 6484	7·3898 4·52	11·0925 9081
80	5·0340 0850	6·1753 0930	7·5793 2874	11·4356 6063
81	5·1367 4337	6·3174 5197	7·7736 7050	11·7893 4086
82	5·2415 7487	6·4628 6646	7·9729 9539	12·1539 5965
83	5·3485 4578	6·6116 2809	8·1774 3116	12·5298 5531
84	5·4576 9978	6·7638 1391	8·3871 0889	12·9173 7661
85	5·5690 8140	6·9195 0272	8·6021 6296	13·3168 8310
86	5·6827 3613	7·0787 7516	8·8227 3124	13·7287 4546
87	5·7987 1033	7·2417 1372	9·0489 5512	14·1533 4584
88	5·9170 5136	7·4084 0278	9·2809 7961	14·5910 7818
89	6·0378 0751	7·5789 2867	9·5189 5345	15·0423 4864
90	6·1610 2807	7·7533 7972	9·7630 2918	15·5075 7592
91	6·2867 6334	7·9318 4626	10·0133 6326	15·9871 9167
92	6·4150 6463	8·1144 2073	10·2701 1616	16·4816 4090
93	6·5459 8432	8·3011 9767	10·5334 5247	16·9913 8237
94	6·6795 7584	8·4922 7333	10·8035 4100	17·5168 8904
95	6·8158 9371	8·6877 4817	11·0805 5487	18·0586 4850
96	6·9549 9358	8·8877 2191	11·3646 7166	18·6171 6340
97	7·0969 3223	9·0922 9863	11·6560 7350	19·1929 5196
98	7·2417 6758	9·3015 8428	11·9549 4718	19·7865 4841
99	7·3895 5875	9·5156 8724	12·2614 8428	20·3935 0351
100	7·5403 6607	9·7347 1840	12·5758 8132	21·0293 8507

Tabela I. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	3½%	3¾%	4%	4½%
1	1·0362 6943	1 0389 6104	1 0416 6667	1·0471 2042
2	1·0738 5433	1 0794 4004	1 0850 6944	1 0964 6117
3	1·1128 0242	1 1214 9615	1 1302 8067	1 1481 2688
4	1·1531 6313	1 1651 9080	1 1773 7570	1 2022 2710
5	1·1949 8769	1 2105 8785	1 2264 3302	1 2588 7655
6	1 2383 2922	1 2577 5361	1 2775 3440	1 3181 9534
7	1 2832 4271	1 3067 5699	1 3307 6500	1 3803 0925
8	1 3297 8519	1 3576 6960	1 3862 1354	1 4453 5000
9	1 3780 1575	1 4105 6582	1 4439 7243	1 5134 5550
10	1 4279 9559	1 4655 2293	1 5041 3795	1 5847 7016
11	1 4797 8818	1 5226 2123	1 5668 1037	1 6594 4519
12	1 5334 5925	1 5819 4413	1 6320 9413	1 7376 3894
13	1 5890 7694	1 6435 7832	1 7000 9805	1 8195 1722
14	1 6467 1186	1 7076 1384	1 7709 3547	1 9052 5363
15	1 7064 3716	1 7741 4425	1 8447 2445	1 9950 2998
16	1 7683 2866	1 8432 6675	1 9215 8797	2 0890 3663
17	1 8324 6494	1 9150 8234	2 0016 5414	2 1874 7291
18	1 8989 2739	1 9896 9594	2 0850 5639	2 2905 4755
19	1 9678 0041	2 0672 1656	2 1719 3374	2 3984 7911
20	2 0391 7141	2 1477 5746	2 2624 3093	2 5114 9645
21	2 1131 3099	2 2314 3632	2 3566 9394	2 6298 3921
22	2 1897 7305	2 3183 7540	2 4548 9473	2 7537 5834
23	2 2691 9487	2 4087 0171	2 5571 8201	2 8835 1658
24	2 3514 9727	2 5025 4724	2 6637 3126	3 0193 8909
25	2 4367 8474	2 6000 4908	2 7747 2006	3 1616 6397
26	2 5251 6553	2 7013 4969	2 8903 3340	3 3106 4290
27	2 6167 5185	2 8065 9708	3 0107 6395	3 4666 4178
28	2 7116 5995	2 9159 4502	3 1362 1245	3 6299 9140
29	2 8100 1031	3 0295 5327	3 2668 8797	3 8010 3811
30	2 9119 2778	3 1475 8781	3 4030 0830	3 9801 4462
31	3 0175 4174	3 2702 2110	3 5448 0032	4 1676 9070
32	3 1269 8626	3 3976 3231	3 6925 0033	4 3640 7403
33	3 2404 0027	3 5300 0760	3 8463 5451	4 5697 1103
34	3 3579 2774	3 6675 4036	4 0066 1928	4 7850 3773
35	3 4797 1757	3 8104 3154	4 1735 6175	5 0105 1071
36	3 6059 2525	3 9588 8992	4 3474 6016	5 2466 0807
37	3 7367 1010	4 1131 3238	4 5286 0433	5 4938 3044
38	3 8722 3845	4 2733 8429	4 7172 9618	5 7527 0203
39	4 0126 8233	4 4398 7978	4 9133 5019	6 0237 7176
40	4 1582 2003	4 6123 6211	5 1185 9394	6 3076 1441
41	4 3090 3650	4 7925 8401	5 3318 6869	6 6048 3184
42	4 4653 2259	4 9793 0806	5 5540 2989	6 9160 5429
43	4 6272 7730	5 1733 0708	5 7854 4780	7 2419 4166
44	4 7951 0601	5 3748 6450	6 0265 0312	7 5831 8498
45	4 9690 2177	5 5842 7480	6 2776 1263	7 9405 0784
46	5 1492 4536	5 8018 4395	6 5391 7982	8 3146 6789
47	5 3360 0555	6 0278 8982	6 8116 4565	8 7064 5853
48	5 5295 3943	6 2627 4267	7 0954 6422	9 1167 1050
49	5 7300 9268	6 5067 4563	7 3911 0856	9 5462 9372
50	5 9379 1987	6 7602 5520	7 6990 7141	9 9961 1907

Tabela I (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Termin	3½%	3¾%	4%	4½%
51	6·1532 8484	7·0236 4177	8·0198 6606	10·4671 4039
52	6·3764 6098	7·2972 9015	8·3540 2714	10·9603 5643
53	6·6077 3158	7·5816 0015	8·7021 1161	11·4768 1302
54	6·8473 9024	7·8769 8717	9·0646 9959	12·0176 0525
55	7·0957 4118	8·1838 8278	9·4423 9541	12·5838 7985
56	7·3530 9967	8·5027 3535	9·8358 2855	13·1768 3754
57	7·6197 9240	8·8340 1076	10·2456 5474	13·7977 3564
58	7·8961 5793	9·1781 9299	10·6725 5702	14·4478 9072
59	8·1825 4708	9·5357 8493	11·1172 4639	15·1286 8138
60	8·4793 2340	9·9073 0902	11·5804 6551	15·8415 5119
61	8·7868 6362	10·2933 0807	12·0629 8491	16·5880 1171
62	9·1055 5316	10·6943 4605	12·5656 0923	17·3696 4577
63	9·4358 1156	11·1110 0838	13·0891 7634	18·1881 1076
64	9·7780 4307	11·5439 0538	13·6345 5863	19·0451 4216
65	10·1326 8712	11·9936 6787	14·2026 6529	19·9425 5723
66	10·5001 9391	12·4609 5363	14·7944 4302	20·8822 5888
67	10·8810 2996	12·9464 4533	15·4108 7814	21·8662 3967
68	11·2756 7871	13·4508 5230	16·0529 9306	22·8965 8604
69	11·6846 4115	13·9749 1148	16·7218 7298	23·9754 8276
70	12·1084 3643	14·5193 8855	17·4186 1769	25·1052 1755
71	12·5476 0251	15·0850 7901	18·1443 9343	26·2881 8592
72	13·0026 9691	15·6728 0936	18·9004 9982	27·5263 9625
73	13·4742 9731	16·2834 3330	19·6879 2690	28·8239 7513
74	13·9630 0240	16·9173 5797	20·5082 5718	30·1821 7291
75	14·4694 3254	17·5769 9529	21·3627 6790	31·6043 6954
76	14·9942 3061	18·2618 1329	22·2528 8323	33·0935 8067
77	15·5380 6280	18·9733 1251	23·1800 8670	34·6529 6405
78	16·1016 1949	19·7125 3248	24·1459 2364	36·2858 2623
79	16·6856 1605	20·4805 5323	25·1520 0379	37·9956 2956
80	17·2907 9383	21·2784 9686	26·2000 0395	39·7859 9954
81	17·9179 2107	22·1075 2920	27·2916 7078	41·6607 3251
82	18·5677 9385	22·9688 6151	28·4288 2373	43·6238 0367
83	19·2412 3716	23·8637 5222	29·6133 5806	45·6793 7557
84	19·9391 0586	24·7935 0880	30·8472 4797	47·8318 0688
85	20·6622 8587	25·7594 8966	32·1325 4997	50·0856 6166
86	21·4116 9520	26·7631 0614	33·4714 0622	52·4457 1901
87	22·1882 8518	27·8058 2456	34·8660 4815	54·9169 8326
88	22·9930 4164	28·8891 6333	36·3188 0015	57·5046 9451
89	23·8269 8615	30·0147 2039	37·8320 8349	60·2143 3980
90	24·6911 7736	31·1841 2508	39·4084 2031	63·0516 6471
91	25·5867 1229	32·3990 9099	41·0504 3782	66·0226 8556
92	26·5147 2776	33·6613 9324	42·7608 7273	69·1337 0216
93	27·4764 0132	34·9728 7609	44·5425 7576	72·3913 1116
94	28·4729 5526	36·3354 5563	46·3985 1641	75·8024 2007
95	29·5056 5312	37·7511 2279	48·3317 8793	79·3742 6185
96	30·5758 0634	39·2219 4575	50·3456 1243	83·1144 1031
97	31·6847 7341	40·7500 7351	52·4433 4628	87·0307 9614
98	32·8339 6208	42·3377 3871	54·6284 8571	91·1317 2371
99	34·0248 3117	43·9872 6100	56·9046 7261	95·4253 8870
100	35·2588 9241	45·7010 5039	59·2757 0064	99·9223 9654

Kapitalizacja wkładek z góry. — Tworzenie Tabeli III.

§. 273. Umieszczamy na początku każdego roku na procencie składanym $4\frac{1}{2}$ z góry, przez lat pięć, po jednej koronie. Jak wielki będzie kapitał końcowy?

Pierwsza wkładka leży na procencie składanym $4\frac{1}{2}$ z góry lat 5; jej wartość końcową znajdziemy w Tabeli I., kolumnie $4\frac{1}{2}\%$, w rządku 5.

Druga wkładka leży 4 lata; jej więc wartość końcową znajdziemy w tej samej kolumnie w rządku 4., a wartość następnych wkładek, t. j. trzeciej, czwartej i piątej, w rzędkach 3., 2. i 1. Tabeli I., kolumny $4\frac{1}{2}\%$.

Pierwsza wkładka:	Tab. I., kol. $4\frac{1}{2}\%$, rząd.	5.	wy.	kazuje	1.25887655
druga	"	"	"	"	1.20222710
trzecia	"	"	"	"	1.14812688
czwarta	"	"	"	"	1.09646117
piąta	"	"	"	"	1.04712042

kapitał końcowy K 5.73281212

Ztąd wnioskujemy, że suma pewnej ilości liczb Tabeli I., od pierwszej począwszy, daje nam wartość końcową wkładek po K 1.—, z początkiem okresu składanych, przez tyle okresów czasu, ile liczb początkowych dodamy.

Tworzenie zatem Tabeli III. odbywa się w następujący sposób:

W pierwszym rzędku Tabeli III. wstawiamy liczbę pierwszego rządka Tabeli I.

W drugim rzędku Tabeli III. wstawiamy sumę dwóch pierwszych liczb Tabeli I.

W trzecim rzędku Tabeli III. możemy wstawić sumę trzech pierwszych liczb Tabeli I., ale prędzej otrzymamy tę liczbę, powiększając liczbę z Tabeli III., rząd. 2., o liczbę z Tabeli I., rząd. 3.

W czwartym rzędku Tabeli III. wstawiamy liczbę trzeciego rządka Tabeli III., powiększoną o liczbę czwartego rządka Tabeli I. i t. d.

Każda liczba Tabeli III. daje nam więc wartość końcową wkładek po K 1.— składanych z początkiem każdego okresu czasu na pewien procent z góry, przez tyle okresów, ile okresów wskazuje numer rządka, w którym ta liczba się mieści.

Zastosowanie Tabeli III. (anticipativ).

a) Wyszukanie kapitału końcowego.

§. 274. Wkładamy na początku każdego półrocza K 235.— przez lat 10 na procencie składanym 4% rocznie, zatem 2% półrocznie; jak wielki mamy kapitał końcowy po 10 latach, jeżeli kapitalizujemy odsetki z góry?

Ponieważ z Tabeli III., kolumny 2% rząd. 20. daje nam wartość końcową wkładek po K 1.—, przy oprocentowaniu półrocznem z góry,

z końcem 20. półroczu, to wartość końcową naszych wkładek znajdziemy, gdy tę liczbę pomnożymy przez 235.

$33 \cdot 58880996 \times 235 = K 7893 \cdot 37$, wartość końcowa 20 wkładek, czyli kapitał końcowy.

b) Wyszukanie kapitału początkowego.

Po ile mamy składać z początkiem każdego półroczu przez lat 10 na procencie składanym 2% półrocznie, aby po 10 latach mieć kapitał końcowy K 7893·37, jeśli kapitalizujemy odsetki z góry?

Ponieważ kapitał końcowy równa się iloczynowi z wkładki i odpowiedniej liczby z Tabeli III. (anticipativ), to znając kapitał końcowy, znajdziemy wkładkę, gdy tenże kapitał podzielimy przez liczbę Tabeli III. (anticipativ), odpowiadającą danemu procentowi i danej ilości okresów czasu.

$7893 \cdot 37 : 33 \cdot 58880996 = K 235 \cdot —$, kapitał początkowy, czyli wkładka półroczna.

c) Wyszukanie ilości rat.

Przez ile lat mamy z początkiem każdego roku składać na procencie składanym $4\frac{1}{2}\%$ z góry po K 1230·—, aby po upływie tego czasu mieć kapitał końcowy K 41400?

Składając po K 1230·— mamy otrzymać kapitał końcowy K 41400·—

" " K 1·— otrzymamy " " $K \frac{41400}{1230} = 33 \cdot 6585$.

Szukając tę wartość końcową wkładek po jednej koronie w Tabeli III., kolumny $4\frac{1}{2}\%$, znajdziemy, że:

20 letnia odpowiada liczbie $33 \cdot 58880996$

21 " " " $36 \cdot 21864917$.

Szukać zatem musimy czas już większy jak 20, a mniejszy jak 21 lat, czyli 20 lat i ułamkowe części roku.

Chcąc znaleźć te miesiące i dni, musimy najpierw wyszukać wartość końcową dwudziestu wkładek, mnożąc $33 \cdot 58880996$ przez jedną wkładkę:

$33 \cdot 58880996 \times 1230 = K 41314 \cdot 24$.

Po dwudziestu wkładkach mamy z końcem 20. roku K 41314·24, brakuje nam zatem do K 41400·— jeszcze K 85·76.

Ta reszta jest procentem od K 41314·24 za czas, który formułka rachunku procentowego pojedynczego nam wskaże.

Czas w miesiącach: $\frac{85 \cdot 75 \times 100 \times 12}{41314 \cdot 24 \times 4 \cdot 5} = \frac{8575}{10328 \cdot 56 \times 1 \cdot 5}$.

Jest to nie cały miesiąc, zamieniamy go przeto na dni:

$\frac{8575 \times 30}{10328 \cdot 56 \times 4 \cdot 5} = 171500 : 10328 \cdot 56 = 16$ dni.

Musimy zatem składać przez 20 lat z początkiem każdego roku po K 1230·—, a po skończonym dwudziestym roku czekać jeszcze dni 16, aby wartość naszych wkładek wzrosła do wysokości K 41400·—.

d) Sposób zastosowania tej tabeli przy amortyzacji długów hipotecznych poznamy w następnym rozdziale.

Tabela III. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	2%	2½%	2½%	3%
1	1·0204 0816	1·0230 1790	1·02564103	1·0309 2784
2	2·0616 4098	2·0695 8353	2·07758054	2·0937 4004
3	3·1241 2345	3·1402 3891	3·15649286	3·1894 2272
4	4·2082 8924	4·2355 3852	4·26306960	4·3189 9249
5	5·3145 8085	5·3560 4964	5·39802010	5·4834 9741
6	6·4434 4985	6·5023 5257	6·5620 7190	6·6840 1795
7	7·5953 5699	7·6750 4100	7·7559 7118	7·9216 6799
8	8·7707 7244	8·8747 2225	8·9804 8326	9·1975 9587
9	9·9701 7596	10·1020 1764	10·2363 9309	10·5129 8543
10	11·1940 5710	11·3575 6281	11·5245 0573	11·8690 5715
11	12·4429 1541	12·6420 0799	12·8456 4690	13·2670 6922
12	13·7172 6062	13·9560 1840	14·2006 6349	14·7083 1879
13	15·0176 1288	15·3002 7458	15·5904 2409	16·1941 4308
14	16·3445 0294	16·6754 7272	17·0158 1958	17·7259 2070
15	17·6984 7239	18·0823 2503	18·4777 6368	19·3050 7289
16	19·0800 7386	19·5215 6013	19·9771 9351	20·9330 6483
17	20·4898 7129	20·9939 2341	21·5150 7027	22·6114 0704
18	21·9284 4009	22·5001 7740	23·0923 7976	24·3416 5675
19	23·3963 6744	24·0411 0220	24·7101 3309	26·1254 1933
20	24·8942 5249	25·6174 9586	26·3693 6727	27·9643 4982
21	26·4227 0662	27·2301 7479	28·0711 4592	29·8601 5445
22	27·9823 5369	28·8799 7421	29·8165 5992	31·8145 9222
23	29·5738 3030	30·5677 4855	31·6067 2812	33·8294 7652
24	31·1977 8602	32·2943 7192	33·4427 9808	35·9066 7682
25	32·8548 8370	34·0607 3854	35·3259 4674	38·0481 2043
26	34·5457 9969	35·8677 6321	37·2573 8128	40·2557 9426
27	36·2712 2417	37·7163 8180	39·2383 3977	42·5317 4666
28	38·0318 6140	39·6075 5171	41·2700 9207	44·8780 8934
29	39·8284 3000	41·5422 5239	43·3539 4059	47·2969 9932
30	41·6616 6327	43·5214 8582	45·4912 2111	49·7907 2095
31	43·5323 0945	45·5462 7706	47·6833 0371	52·3615 6799
32	45·4411 3210	47·6176 7474	49·9315 9355	55·0119 2576
33	47·3889 1030	49·7367 5165	52·2375 3184	57·7442 5336
34	49·3764 3908	51·9046 0527	54·6025 9676	60·5610 8594
35	51·4045 2968	54·1223 5833	57·0283 0437	63·4650 3705
36	53·4740 0988	56·3911 5942	59·5162 0961	66·4588 0108
37	55·5857 2436	58·7121 8355	62·0679 0729	69·5451 5576
38	57·7405 3506	61·0866 3278	64·6850 3312	72·7269 6470
39	59·9393 2149	63·5157 3686	67·3692 6474	76·0071 8010
40	62·1829 8112	66·0007 5383	70·1223 2281	79·3888 4547
41	64·4724 2971	68·5429 7067	72·9459 7211	82·8750 9842
42	66·8086 0175	71·1437 0401	75·8420 2268	86·4691 7363
43	69·1924 5076	73·8043 0077	78·8123 3095	90·1744 0580
44	71·6249 4976	76·5261 3890	81·8588 0098	93·9942 3278
45	74·1070 9159	79·3106 2803	84·9833 8562	97·9321 9875
46	76·6398 8938	82·1592 1026	88·1880 8781	101·9919 5747
47	79·2243 7691	85·0733 6088	91·4749 6186	106·1772 7574
48	81·8616 0910	88·0545 8913	94·8461 1473	110·4920 3685
49	84·5526 6234	91·1044 3901	98·3037 0741	114·9402 4417
50	87·2986 3504	94·2244 9004	101·8499 5632	119·5260 2492

Tabela III. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	2%	2¼%	2½%	3%
51	90·1006 4800	97·4163 5810	105·4871 3469	124·2536 3394
52	92·9598 4490	100·6816 9626	109·2175 7404	129 1274 5767
53	95·8773 9276	104·0221 9566	113·0436 6568	134 1520 1822
54	98·8544 8240	107·4395 8636	116·9678 6224	139·3319 7754
55	101·8923 2898	110·9356 3822	120·9926 7922	144·6721 4180
56	104·9921 7243	114·5121 6186	125 1206 9663	150 1774 6577
57	108 1552 7799	118·1710 0957	129·3545 6065	155·8530 5749
58	111·3829 3673	121·9140 7629	133·6969 8528	161·7041 8298
59	114·6764 6605	125·7433 0055	138·1507 5413	167 7362 7112
60	118·0372 1025	129·6606 6553	142·7187 2219	173·9549 1868
61	121·4665 4107	133·6682 0003	147·4038 1763	180·3658 9554
62	124·9658 5824	137·7679 7957	152·2090 4372	186·9751 5004
63	128·5365 9004	141·9621 2744	157·1374 8074	193·7888 1448
64	132·1801 9392	146·2528 1579	162·1922 8794	200·8132 1080
65	135·8981 5706	150·6422 6679	167·3767 0558	208 0548 5650
66	139 6919 9700	155 1327 5375	172 6940 5700	215·5204 7062
67	143 5632 6224	159·7266 0231	178 1477 5077	223·2169 8002
68	147·5135 3290	164·4261 9162	183·7412 8285	231·1515 2579
69	151·5444 2133	169·2339 5562	189·4782 3882	239·3314 6989
70	155·6575 7278	174 1523 8426	195·3622 9622	247·7644 0194
71	159·8546 6611	179·1840 2482	201 3972 2689	256·4581 4633
72	164·1374 1439	184·3314 8319	207·5868 9938	265·4207 6942
73	168·5075 6571	189·5974 2526	213·9352 8141	274·6605 8703
74	172·9669 0378	194·9845 7827	220·4464 4248	284·1861 7219
75	177·5172 4876	200·4957 3225	227·1245 5638	294·0063 6309
76	182·1604 5792	206·1337 4143	233·9739 0398	304·1302 7122
77	186·8984 2645	211·9015 2576	240·9988 7588	314·5672 8992
78	191·7330 8821	217·8020 7239	248·2039 7526	325·3271 0301
79	196·6664 1654	223·8384 3723	255·5938 2078	336·4196 9383
80	201·7004 2504	230 0137 4652	263·1731 4952	347 8553 5446
81	206·8371 6841	236·3311 9849	270·9468 2002	359·6446 9532
82	212·0787 4328	242·7940 6495	278·9198 1541	371·7986 5497
83	217·4272 8906	249·4056 9305	287·0972 4657	384·3285 1028
84	222·8849 8883	256·1695 0695	295·4843 5546	397·2458 8688
85	228·4540 7024	263·0890 0967	304·0865 1842	410·5627 6998
86	234·1368 0637	270 1677 8483	312 9092 4966	424·2915 1545
87	239·9355 1670	277·4094 9855	321·9582 0478	438·4448 6128
88	245·8525 6806	284·8179 0133	331·2391 8439	453·0359 3947
89	251·8903 7557	292·3968 3000	340·7581 3783	468·0782 8811
90	258·0514 0365	300·1502 0972	350 5211 6701	483 5858 6403
91	264·3381 6699	308·0820 5598	360·5345 3027	499·5730 5570
92	270·7532 3162	316·1964 7670	370·8046 6443	516·0546 9660
93	277·2992 1595	324·4976 7438	381·3380 9890	533·0460 7897
94	283·9787 9177	332·9899 4821	392·1416 3990	550·5629 6801
95	290·7946 8548	341·6776 9638	403·2221 9477	568 6216 1651
96	297·7496 7906	350·5654 1829	414·5868 6643	587 2387 7990
97	304·8466 1129	359·6577 1692	426·2429 3992	606·4317 3186
98	312·0883 7887	368·9593 0120	438 1978 8710	626 2182 8027
99	319·4779 3762	378·4749 8844	450·4593 7139	646·6167 8378
100	327·0183 0369	388·2097 0684	463·0352 5270	667·6461 6883

Tabela III. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	3½%	3¾%	4%	4½%
1	1·0362 6943	1·0389 6104	1·0416 6667	1·0471 2042
2	2·1101 2376	2·1184 0108	2·1267 3611	2·1435 8159
3	3·2229 2618	3·2398 9723	3·2570 1678	3·2917 0847
4	4·3760 8930	4·4050 8803	4·4343 9248	4·4939 3557
5	5·5710 7700	5·6156 7587	5·6608 2550	5·7528 1212
6	6·8094 0622	6·8734 2948	6·9383 5990	7·0710 0745
7	8·0926 4893	8·1801 8647	8·2691 2489	8·4513 1670
8	9·4224 3412	9·5378 5607	9·6553 3843	9·8966 6671
9	10·8004 4987	10·9484 2189	11·0993 1087	11·4101 2221
10	12·2284 4546	12·4139 4482	12·6034 4882	12·9948 9236
11	13·7082 3364	13·9365 6605	14·1702 5919	14·6543 3755
12	15·2416 9289	15·5185 1018	15·8023 5332	16·3919 7649
13	16·8307 6983	17·1620 8850	17·5024 5137	18·2114 9371
14	18·4774 8169	18·8697 0234	19·2733 8685	20·1167 4734
15	20·1839 1885	20·6438 4659	21·1181 1130	22·1117 7732
16	21·9522 4751	22·4871 1334	23·0396 9927	24·2008 1395
17	23·7847 1245	24·4021 9567	25·0413 5341	26·3882 8686
18	25·6836 3984	26·3918 9161	27·1264 0980	28·6788 3441
19	27·6514 4025	28·4591 0817	29·2983 4354	31·0773 1351
20	29·6906 1166	30·6068 6563	31·5607 7452	33·5888 0996
21	31·8037 4265	32·8383 0195	33·9174 7346	36·2186 4917
22	33·9935 1570	35·1566 7735	36·3723 6819	38·9724 0751
23	36·2627 1057	37·5653 7907	38·9295 5019	41·8559 2410
24	38·6142 0785	40·0679 2630	41·5932 8145	44·8753 1319
26	41·0509 9259	42·6679 7538	44·3680 0151	48·0369 7716
26	43·5761 5812	45·3693 2507	47·2583 3490	51·3476 2007
27	46·1929 0997	48·1759 2215	50·2690 9886	54·8142 6185
28	48·9045 6992	51·0918 6717	53·4053 1132	58·4442 5325
29	51·7145 8023	54·1214 2043	56·6721 9929	62·2452 9136
30	54·6265 0801	57·2690 0824	60·0752 0759	66·2254 3598
31	57·6440 4975	60·5392 2934	63·6200 0791	70·3931 2668
32	60·7710 3601	63·9368 6166	67·3125 0824	74·7572 0071
33	64·0114 3628	67·4668 6925	71·1588 6275	79·3269 1174
34	67·3693 6402	71·1344 0961	75·1654 8203	84·1119 4946
35	70·8490 8189	74·9448 4116	79·3390 4378	89·1224 6017
36	74·4550 0714	78·9037 3107	83·6865 0394	94·3690 6824
37	78·1917 1724	83·0168 6345	88·2151 0827	99·8628 9868
38	82·0639 5569	87·2902 4774	92·9324 0444	105·6156 0071
39	86·0766 3802	91·7301 2752	97·8462 5463	111·6393 7247
40	90·2348 5805	96·3429 8964	102·9648 4857	117·9469 8688
41	94·5438 9435	101·1355 7365	108·2967 1726	124·5518 1873
42	99·0092 1695	106·1148 8171	113·8507 4715	131·4678 7301
43	103·6364 9424	111·2881 8879	119·6361 9495	138·7098 1467
44	108·4315 0025	116·6630 5329	125·6627 0307	146·2929 9966
45	113·4006 2202	122·2473 2809	131·9403 1570	154·2335 0749
46	118·5498 6738	128·0491 7204	138·4794 9552	162·5481 7539
47	123·8858 7293	134·0770 6186	145·2911 4117	171·2546 3391
48	129·4154 1237	140·3398 0453	152·3866 0538	180·3713 4441
49	135·1455 0504	146·8465 5017	159·7777 1394	189·9176 3813
50	141·0834 2492	153·6068 0537	167·4767 8535	199·9137 5720

Tabela III. (oprocentowanie z góry, anticipativ).

Okres	3 1/2%	3 3/4%	4%	4 1/2%
51	147·2367 0976	160·6304 4713	175·4966 5141	210 3808 9759
52	153·6131 7073	167·9277 3728	183·8506 7855	221 3412 5402
53	160·2209 0231	175 5093 3744	192·5527 9016	232 8180 6704
54	167·0682 9255	183·3863 2461	201·6174 8975	244 8356 7229
55	174·1640 3373	191·5702 0739	211·0598 8515	257·4195 5214
56	181·5171 3340	200·0729 4274	220·8957 1370	270 5963 8968
57	189·1369 2581	208 9069 5350	231·1413 6844	284 3941 2531
58	197·0330 8374	218 0851 4649	241·8139 2546	298 8420 1604
59	205·2156 3082	227 6209 3142	252 9311 7235	313 9706 9742
60	213·6949 5421	237·5282 4043	264·5116 3786	329·8122 4861
61	222·4818 1784	247·8215 4850	276·5746 2278	346·4002 6032
62	231·5873 7600	258 5158 9455	289·1402 3206	363·7699 0610
63	241·0231 8756	269 6269 0343	302·2294 0839	381·9580 1685
64	250 8012 3064	281·1708 0875	315·8639 6708	401·0031 5901
65	260·9339 1776	293 1644 7663	330 0666 3237	420·9457 1624
66	271·4341 1167	305·6254 3026	344·8610 7539	441·8279 7512
67	282·3151 4162	318·5718 7560	360·2719 5353	463·6942 1479
68	293 5908 2033	332 0227 2789	376·3249 5159	486·5908 0082
69	305·2754 6149	345·9976 3937	393·0468 2458	510·5662 8359
70	317·3838 9791	360 5170 2792	410 4654 4227	535·6715 0114
71	329·9315 0043	375 6021 0693	428 6098 3569	561 9596 8705
72	342·9341 9735	391·2749 1629	447 5102 4551	589·4865 8330
73	356·4084 9464	407·5583 5458	467·1931 7241	618·3105 5843
74	370·3714 9708	424·4762 1256	487·7064 2959	648·4927 3134
75	384·8409 2953	442 0532 0785	509 0691 9749	680·0971 0088
76	399·8351 6018	460 3150 2114	531·3220 8072	713·1906 8155
77	415·3732 2299	479·2883 3365	554·5031 6742	747·8436 4560
78	431 4748 4248	499·0008 6613	578 6480 9106	784·1294 7184
79	448 1604 5852	519·4814 1936	603·8000 9486	822 1251 0140
80	465·4512 5236	540 7599 1622	630 0000 9881	861 9111 0094
81	483·3691 7343	562·8674 4542	657·2917 6959	903·5718 3342
82	501 9369 6728	585 8363 0693	685·7205 9333	947·1956 3715
83	521·1782 0444	609·7000 5915	715·3339 5138	992 8750 1269
84	541·1173 1030	634·4935 6795	746·1811 9936	1040 7068 1957
85	561 7795 9616	660 2530 5761	778 3137 4933	1090·7924 8122
86	583·1912 9134	687 0161 6375	811·7851 5555	1143·2382 0023
87	605·3795 7654	714 8219 8831	846·6512 0370	1198·1551 8349
88	628·3726 1818	743·7111 5669	882·9700 0385	1255·6598 7800
89	652 1996 0433	773·7258 7708	920 8020 8735	1315·8742 1780
90	676 8907 8169	804·9100 0216	960·2105 0765	1378·9258 8252
91	702·4774 9398	837·3090 9315	1001·2609 4547	1444·9485 6808
92	728 9922 2174	870 9704 8639	1044·0218 1820	1514 0822 7024
93	756 4686 2356	905·9433 6248	1088·5643 9396	1586 4735 8140
94	784·9415 7882	942·2788 1816	1134·9629 1037	1662·2760 0147
95	814·4472 3194	980 0299 4095	1183·2946 9830	1741·6502 6332
96	845 0230 3828	1019 2518 8670	1233·6403 1073	1824·7646 7363
97	876·7078 1169	1060 0019 6021	1286 0836 5701	1911 7954 6977
98	909·5417 7377	1102 3396 9892	1340·7121 4272	2002·9271 9348
99	943·5666 0494	1146 3269 5992	1397·6168 1534	2098·3530 8218
100	978·8254 9735	1192·0280 1030	1456·8925 1598	2198·2754 7872

Amortyzacja długu ratami z góry płatnemi (anticipativ).

§. 275. Zaciągając dług w pewnym banku, płacimy najpierw z otrzymanych pieniędzy natychmiast odsetki od tego długu, za czas aż do dnia zapadłości pierwszej raty amortyzacyjnej, a następnie przy każdej racie amortyzacyjnej część na umorzenie długu, a część na procent z góry od pozostałej reszty kapitału, za czas aż do dnia zapadłości następnej raty amortyzacyjnej.

Podobnie, jak przy amortyzacji długu ratami z dołu płatnemi, mogą tu zajść dwa wypadki:

- 1) dana jest ilość okresów amortyzacji, a wyszukać mamy wysokość raty amortyzacyjnej;
- 2) dana jest wysokość raty amortyzacyjnej, a wyszukać mamy z planu amortyzacji ilość okresów amortyzacji.

Wyszukiwanie raty amortyzacyjnej.

§. 276. Składając po jednej koronie, z początkiem każdego okresu, przez 10 okresów na 2% za jeden okres z góry, otrzymamy kapitał końcowy, po dziesięciu okresach czasu, tak wielki, jak wielką jest liczba w Tabeli III. (anticipativ), rządka 10., kolumny 2%, w tym wypadku więc K 11·19405710.

Dzieląc ten kapitał końcowy przez liczbę Tabeli I. (anticipativ), rządka 10., kolumny 2%, t. j. 1·22388114, otrzymamy wartość terażniejszą tego końcowego kapitału, czyli gotówkę, która raz włożona na początku pierwszego okresu na 2% wzrosła po 10 okresach do tej samej wysokości.

$$11·19405710 : 1·22388114 = K 9·14635969.$$

Pożyczając kapitał K 9·14635969, winniśmy zań po 10 okresach, jak to w ustępie o zastosowaniu Tabeli III. wywnioskowaliśmy, $(9·14635969 \times 1·22388114) = K 11·19405710$; składając zaś przez 10 okresów na początku każdego okresu po K 1.—, otrzymujemy kapitał końcowy, jak to powyżej wykazaliśmy, także K 11·19405710.

Z tego wynika, że dług K 9·14635969, czyli K $\frac{11·19405710}{1·22388114}$, możemy zamortyzować, wpłacając po K 1.— przez 10 okresów na początku każdego okresu, przy oprocentowaniu 2 od sta za jeden okres.

Dług zatem 1·22388114 razy większy możemy spłacić ratami tyle razy większemi, czyli dług 11·19405710 (Tabela III., rządka 10., kolumna 2%) spłacimy dziesięcioma równemi ratami, na początku płatnemi, w wysokości 1·22388114 (Tabela I., rządka 10., kolumna 2%).

Każda liczba Tabeli III. przedstawia nam dług, który możemy zamortyzować ratami z Tabeli I. tego samego rządka i tej samej kolumny, w tylu okresach z góry płatnemi, z jakiego rządka te liczby bierzemy, przy procencie składanym, uwidocznionym w nagłówku kolumny, n. p.:

Tabela III., kolumna 4%, rząd 20. 31·56077452

" I, " 4%, " 20. 2·26243098

Dług zatem K 31·56077452 możemy zamortyzować w 20 latach, przy oprocentowaniu 4 od sta z góry, wpłacając na początku każdego roku K 2·26243098.

Prostem wnioskowaniem możemy znaleźć ratę amortyzacyjną dla dowolnego długu, n. p. K 100000.—, umorzyć się mającego w 20 okresach ratami z góry płatnymi, przy oprocentowaniu 4 od sta, — mianowicie:

Jeżeli dług K 31·56077452 spłacimy ratami po K 2·26243098

to dług K 1.—	"	"	"	K	$\frac{2 \cdot 26243098}{31 \cdot 56077452}$
a dług K 100000.—	"	"	"	K	$100000 \times \frac{2 \cdot 26243098}{31 \cdot 56077452}$

226243·098 : 31·56077452 = K 7168·49.

Mając gotowe Tabele I. i III. (anticipativ), możemy ratę amortyzacyjną dla dowolnego długu, w oznaczonej ilości okresów i przy danym procencie wyszukać w następujący sposób:

Dany dług mnożymy przez tę liczbę z Tabeli I., która odpowiada danemu procentowi i danej ilości okresów amortyzacji, a otrzymany iloczyn dzielimy przez liczbę z Tabeli III., odpowiadającą temu samemu procentowi i tej samej ilości okresów. Otrzymany iloraz wykazuje nam wysokość raty amortyzacyjnej.

Dług K 5000.— mamy spłacić w 40 półrocznych ratach przy oprocentowaniu 4 od sta półrocznie z góry.

Tabela I., kolumna 4%, rząd 40. wykazuje nam 5·11859394

" III, " 4%, " 40. " " 102·96484857

Rata amortyzacyjna = 5000 $\times \frac{5 \cdot 11859394}{102 \cdot 96484857}$ = K 248·57.

Tę ratę amortyzacyjną możemy także wyszukać bez Tabeli I. i III. za pomocą formuły matematycznej:

$$R = \frac{Kp}{100} \times \frac{1}{1 - \left(1 - \frac{p}{100}\right)^n}$$

W tej formułce oznaczają: R ratę amortyzacyjną, K kapitał, czyli dług, p stopę procentową, n ilość rat, czyli ilość okresów czasu, na początku których mamy dług nasz spłacać.

Chcąc za pomocą tej formuły wyszukać ratę amortyzacyjną, musimy najpierw znaleźć $\left(1 - \frac{p}{100}\right)^n$, n. p.:

Dług K 100000.— chcemy spłacić w 20 równych ratach, płatnych na początku każdego okresu, przy oprocentowaniu 4 od sta za jeden okres z góry.

$$p = 4, 1 - \frac{p}{100} = 1 - 0 \cdot 04 = 0 \cdot 96, \left(1 - \frac{p}{100}\right)^n = 0 \cdot 96^{20}.$$

Chcąc to potęgowanie wykonać bez logarytmów, wykonujemy kolejnie mnożenia:

0.96^2	$=$	0.96×0.96	$=$	0.9216
0.96^3	$=$	0.9216×0.96	$=$	0.884736
0.96^4	$=$	0.884736×0.96	$=$	0.84934656
0.96^5	$=$	0.84934656×0.96	$=$	0.81537270
0.96^6	$=$	0.81537270×0.96	$=$	0.78275779
0.96^7	$=$	0.78275779×0.96	$=$	0.75144748
0.96^8	$=$	0.75144748×0.96	$=$	0.72138958
0.96^9	$=$	0.72138958×0.96	$=$	0.69253400
0.96^{10}	$=$	0.69253400×0.96	$=$	0.66483264
0.96^{11}	$=$	0.66483264×0.96	$=$	0.63823933
0.96^{12}	$=$	0.63823933×0.96	$=$	0.61270976
0.96^{13}	$=$	0.61270976×0.96	$=$	0.58820137
0.96^{14}	$=$	0.58820137×0.96	$=$	0.56467331
0.96^{15}	$=$	0.56467331×0.96	$=$	0.54208638
0.96^{16}	$=$	0.54208638×0.96	$=$	0.52040292
0.96^{17}	$=$	0.52040292×0.96	$=$	0.49958681
0.96^{18}	$=$	0.49958681×0.96	$=$	0.47960334
0.96^{19}	$=$	0.47960334×0.96	$=$	0.46041920
0.96^{20}	$=$	0.46041920×0.96	$=$	0.44200243

$$R = \frac{100000 \times 4}{100} \times \frac{1}{1 - 0.44200243} = 4000 : 0.55799757 = K 7168.49.$$

Konstrukcja planu amortyzacyjnego długu ratami z góry płatniami.

§. 277. Mając ratę amortyzacyjną, wyszukaną zapomocą Tabeli I. i III., albo i bez tabel, zapomocą formułki matematycznej, możemy plan amortyzacji długu przeprowadzić w następujące dwa sposoby:

a) Pierwszy sposób.

Wydzielamy z pierwszej raty amortyzacyjnej pierwszą spłatę na kapitał następującem wnioskowaniem:

W pierwszej racie amortyzacyjnej mieści się spłata na kapitał x_1 i odsetki od reszty kapitału $K - x$, zatem:

$$\begin{aligned} x_1 + \frac{(K - x) p}{100} &= R \\ 100 x_1 + K p - x_1 p &= 100 R \\ x_1 (100 - p) &= 100 R - K p \\ x &= \frac{100 R - K p}{100 - p} \end{aligned}$$

W naszym przykładzie amortyzacyjnym równają się: $K = K 100000$ —

$$p = 4$$

$$R = K 7168.49$$

$$\text{a zatem } x = \frac{716849 - 400000}{96} = 316849 : 96 = K 3300.51.$$

Po spłacie pierwszej raty amortyzacyjnej pozostaje dług K 100000.—
 — 3300·51
 K 96699·49

a reszta z raty amortyzacyjnej K 7178·49

— 3300·51

K 3867·98 są 4% odsetki od tej reszty długu.

Zapomocą tej formułki $x = \frac{100R - Kp}{100 - p}$ możemy wydzielić także z drugiej i każdej następnej raty amortyzacyjnej spłatę na kapitał, podstawiając za R każdorazową resztę długu.

$$x_2 = \frac{716849 - 96699 \cdot 49 \times 4}{96} = 330051 : 96 = K 3438 \cdot 03 \text{ spłata na kapitał.}$$

K 96699·49

K 7168·49

— 3438·03

— 3438·03

K 93261·46 reszta długu.

K 3730·46

4% odsetki z góry od tej reszty
długu po spłacie drugiej raty.

$$x_3 = \frac{716849 - 93261 \cdot 46 \times 4}{96} = 343803 : 96 = K 3581 \cdot 28 \text{ spłata na kapitał.}$$

K 93261·46

K 7168·49

— 3581·28

— 3581·28

K 89680·18 reszta długu.

K 3587·21

4% odsetki z góry od tej reszty
długu po spłacie trzeciej raty.

$$x_4 = \frac{716849 - 89680 \cdot 18 \times 4}{96} = 358128 : 96 = K 3730 \cdot 50 \text{ spłata na kapitał.}$$

K 89680·18

K 7168·49

— 3730·50

— 3730·50

K 85949·68 reszta długu.

K 3437·99

4% odsetki z góry od tej reszty
długu po spłacie czwartej raty.

$$x_5 = \frac{716849 - 85949 \cdot 68 \times 4}{96} = 373050 : 96 = K 3885 \cdot 94 \text{ spłata na kapitał.}$$

K 85949·68

K 7168·49

— 3885·94

— 3885·94

K 82063·74 reszta długu.

K 3282·55

4% odsetki z góry od tej reszty
długu po spłacie piątej raty itd.

Zestawmy te spłaty na kapitał, począwszy od pierwszej:

pierwsza spłata	$x_1 =$	.	.	.	K 3500·51
druga	"	$x_2 =$	$(330051 : 96) =$		3438·03
trzecia	"	$x_3 =$	$(343803 : 96) =$		3581·28
czwarta	"	$x_4 =$	$(358128 : 96) =$		3730·50
piąta	"	$x_5 =$	$(373050 : 96) =$		3885·94

Z tego widzimy, że każda następująca spłata na kapitał powstaje z poprzedzającej przez pomnożenie przez 100, a podzielenie przez 96, czyli $100 - p$.

Nie potrzebujemy zatem obliczać te spłaty po kolei zapomocą formuły matematycznej $x = \frac{100R - Kp}{100 - p}$, wystarczy jeśli pierwszą spłatę obliczymy zapomocą tej formuły, a każdą następującą znajdziemy z poprzedzającej, mnożąc tę poprzedzającą spłatę na kapitał przez 100, a dzieląc przez 100 — p.

Wypracowanie zatem planu amortyzacyjnego, a właściwie wydzielanie opłat na kapitał z raty amortyzacyjnej, wyglądać będzie w naszym przykładzie (gdy dług K 100000 — mamy w 20 równych ratach po K 7168·48 z góry płatnych, przy 4% z góry, spłacić) jak następuje:

x_1	$= \frac{716849 - 400000}{96} = 316849 : 96 =$	K 3300·51
x_2	$= 330051 : 96$	= 3438·28
x_3	$= 343803 : 96$	= 3581·28
x_4	$= 358128 : 96$	= 3730·50
x_5	$= 373050 : 96$	= 3885·94
x_6	$= 388594 : 96$	= 4047·85
x_7	$= 404785 : 96$	= 4216·51
x_8	$= 421651 : 96$	= 4392·20
x_9	$= 439220 : 96$	= 4575·21
x_{10}	$= 457521 : 96$	= 4765·84
x_{11}	$= 476584 : 96$	= 4964·42
x_{12}	$= 496442 : 96$	= 5171·27
x_{13}	$= 517127 : 96$	= 5386·74
x_{14}	$= 538674 : 96$	= 5611·19
x_{15}	$= 561119 : 96$	= 5844·99
x_{16}	$= 584499 : 96$	= 6088·53
x_{17}	$= 608853 : 96$	= 6342·22
x_{18}	$= 634222 : 96$	= 6606·48
x_{19}	$= 660648 : 96$	= 6881·75
x_{20}	jako ostatnia rata amortyzacyjna	
	powinna wynosić	7168·49
	nie powinien bowiem zostać żaden	
	dług, — nie ma zatem i odsetek.	

Liczby te wstawiamy w planie amortyzacyjnym w kolumnie „spłata na kapitał“.

Gdy te spłaty odejmujemy od długu, otrzymujemy resztę długu, a gdy je odejmujemy od raty amortyzacyjnej, otrzymujemy odsetki od reszty długu.

Przytem okaże się, że po odjęciu przedostatniej spłaty na kapitał od długu, otrzymamy resztę długu o 5 h większą od raty amortyzacyjnej, — ostatnia spłata na kapitał x_{20} ma więc wynosić K 7168·54, rata amortyzacyjna bowiem wzięta została o ułamkową część halerza za małą.

b) Drugi sposób.

Poprzedni sposób konstrukcji planu amortyzacyjnego, jako zupełnie naturalny, bo wynikający z istoty rzeczy, podaliśmy na pierwszym miejscu, mamy atoli drugi sposób o wiele łatwiejszy, wynikający z następującego wniosku:

Ponieważ ostatnia rata amortyzacyjna przypada w zupełności na spłatę kapitału, jest zatem resztą długu przy spłacie przedostatniej raty amortyzacyjnej.

Obliczamy zatem odsetki od tej raty, a odjąwszy je od niej, otrzymamy spłatę na kapitał przy przedostatniej racie amortyzacyjnej.

Każda poprzedzająca spłata na kapitał jest od następującej spłaty o odsetki mniejszą. Zaczynając więc od ostatniej spłaty amortyzacyjnej, możemy, potrącając odsetki od niej, otrzymać poprzedzającą spłatę; potrącając dalej od tej poprzedzającej spłaty odsetki, możemy otrzymać przedpoprzedzającą i t. d. aż do pierwszej spłaty na kapitał, którą bezpośrednio, bez pomocy wyżej wyprowadzonej formułki, otrzymujemy.

$x_{20} = 7168 \cdot 49$	20. spłata na kapitał	$x_{10} = 4765 \cdot 84$	10. spłata na kapitał
$\frac{4^0}{\%} \quad 286 \cdot 74$		$\frac{4^0}{\%} \quad 190 \cdot 63$	
$x_{19} = 6881 \cdot 75$	" " "	$x_9 = 4575 \cdot 21$	9. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 275 \cdot 27$		$\frac{4^0}{\%} \quad 183 \cdot 01$	
$x_{18} = 6606 \cdot 48$	" " "	$x_8 = 4392 \cdot 20$	8. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 264 \cdot 26$		$\frac{4^0}{\%} \quad 175 \cdot 69$	
$x_{17} = 6342 \cdot 22$	" " "	$x_7 = 4216 \cdot 51$	7. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 253 \cdot 69$		$\frac{4^0}{\%} \quad 168 \cdot 66$	
$x_{16} = 6088 \cdot 53$	" " "	$x_6 = 4047 \cdot 85$	6. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 243 \cdot 54$		$\frac{4^0}{\%} \quad 161 \cdot 91$	
$x_{15} = 5844 \cdot 99$	" " "	$x_5 = 3885 \cdot 94$	5. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 233 \cdot 80$		$\frac{4^0}{\%} \quad 155 \cdot 44$	
$x_{14} = 5611 \cdot 19$	" " "	$x_4 = 3730 \cdot 50$	4. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 224 \cdot 46$		$\frac{4^0}{\%} \quad 149 \cdot 22$	
$x_{13} = 5386 \cdot 74$	" " "	$x_3 = 3581 \cdot 28$	3. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 215 \cdot 47$		$\frac{4^0}{\%} \quad 143 \cdot 25$	
$x_{12} = 5171 \cdot 27$	" " "	$x_2 = 3433 \cdot 03$	2. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 206 \cdot 85$		$\frac{4^0}{\%} \quad 137 \cdot 52$	
$x_{11} = 4964 \cdot 42$	" " "	$x_1 = 3300 \cdot 51$	1. " " "
$\frac{4^0}{\%} \quad 198 \cdot 58$			
$x_{10} = 4765 \cdot 84$	" " "		

Te spłaty na kapitał umieszczamy w odpowiedniej kolumnie w odwrotnym porządku, a resztę planu wykonujemy jak poprzednio wskazaliśmy, przyczem ostatnia spłata na kapitał, czyli ostatnia rata amortyzacyjna, musi być o 5 halerzy większą.

Konstrukcja planu amortyzacyjnego

dla długu K 100000.—, płatnego w 20 półrocznych **równych ratach z góry**,
przy oprocentowaniu 8 od sta rocznie, po K 7168·49.

Rata porządkowa	Dług początkowy		S p ł a t a				Razem czyli rata amortyzac.		Dług końcowy	
			na kapitał		na odsetki					
1	100000	—	3300	51	3867	98	7168	49	96699	49
2	96699	49	3438	03	3730	46	7168	49	93261	46
3	93261	46	3581	28	3587	21	7168	49	89680	18
4	89680	18	3730	50	3437	99	7168	49	85949	68
5	85946	68	3885	94	3282	55	7168	49	82063	74
6	82063	74	4047	85	3120	64	7168	49	78015	89
7	78015	89	4216	51	2951	98	7168	49	73799	38
8	73799	38	4392	20	2776	29	7168	49	69407	18
9	69407	18	4575	21	2593	28	7168	49	64831	97
10	64831	97	4765	84	2402	65	7168	49	60066	13
11	60066	13	4964	42	2204	07	7168	49	55101	71
12	55101	71	5171	27	1997	22	7168	49	49930	44
13	49930	44	5386	74	1781	75	7168	49	44543	70
14	44543	70	5611	19	1557	30	7168	49	38932	51
15	38932	51	5844	99	1323	50	7168	49	33087	52
16	33087	52	6088	53	1079	96	7168	49	26998	99
17	26998	99	6342	22	826	27	7168	49	20656	77
18	20656	77	6606	48	562	01	7168	49	14050	29
19	14050	29	6881	75	286	74	7168	49	7168	54
20	7168	54	7168	54			7168	54		
			100000	—	43369	85	143369	85		

**Amortyzacja długu w ratach o oznaczonej wysokości,
płatnych z góry (anticipativ).**

§. 278. Jeżeli podana nam już jest wysokość raty amortyzacyjnej, zwyczajnie w procentach długu, odpada w konstrukcji planu amortyzacyjnego pierwsza część roboty, szukanie raty amortyzacyjnej, która musi być większą o wysokość odsetek od długu z góry płatnych, ażeby jakaś część raty przypadła na spłatę kapitału, — a pozostaje tylko część druga, t. j. wydzielenie z każdej raty amortyzacyjnej spłaty na kapitał i odsetki od pozostałego po tej spłacie długu, n. p.:

Dług K 100000.— mamy spłacić ratami po K 12000.— płatnemi z góry, przy oprocentowaniu 4 od sta z góry za okres.

Pierwszą spłatę na kapitał wydzielamy na podstawie formułki:

$$x_1 = \frac{100R - Kp}{100 - p} = \frac{100 \times 12000 - 10000 \times 4}{100 - 4} = \frac{80000}{96} = K 8333 \cdot 33 \text{ spłata na kapitał.}$$

Mając pierwszą spłatę na kapitał, odejmujemy ją od raty, a z pozostałej reszty otrzymujemy spłatę na odsetki od **reszty** długu, od którego już z góry te odsetki w pierwszej racie uiściliśmy.

K 12000.—

— 8333·33

K 3666·67 spłata na odsetki.

K 100000.—

— 8333·33

K 91666·67 reszta długu.

$x_2 = \frac{100 \times 12000 - 91666 \cdot 67 \times 4}{100 - 4} = \frac{833333}{96} = K \ 8680 \cdot 55$	splata na kapital.	K 91666·67
K 12000·—		— 8680·55
— 8680·55		K 3319·45 splata na odsetki.
K 3319·45 splata na odsetki.		K 82986·12 reszta dlugu.
$x_3 = \frac{100 \times 12000 - 82986 \cdot 12 \times 4}{100 - 4} = \frac{868055}{96} = K \ 9042 \cdot 24$	splata na kapital.	K 82986·12
K 12000·—		— 9042·24
— 9042·24		K 2957·76 splata na odsetki.
K 2957·76 splata na odsetki.		K 73943·88 reszta dlugu.
$x_4 = \frac{100 \times 12000 - 73943 \cdot 88 \times 4}{100 - 4} = \frac{904224}{96} = K \ 9419 \cdot —$	splata na kapital.	K 9419·—
K 12000·—		K 73943·88
— 9419·—		— 9419·—
K 2581·— splata na odsetki,		K 64524·88 reszta dlugu.
$x_5 = \frac{100 \times 12000 - 64524 \cdot 88 \times 4}{100 - p} = \frac{941900}{96} = K \ 9811 \cdot 46$	splata na kapital.	K 64524·88
K 12000·—		— 9811·46
— 9811·46		K 2188·54 splata na odsetki.
K 2188·54 splata na odsetki.		K 54713·42 reszta dlugu.
$x_6 = \frac{100 \times 12000 - 54713 \cdot 42 \times 4}{100 - 4} = \frac{981146}{96} = K \ 10220 \cdot 27$	splata na kapital.	K 54713·42
K 12000·—		— 10220·27
— 10220·27		K 1779·73 splata na odsetki.
K 1779·73 splata na odsetki.		K 44493·15 reszta dlugu.
$x_7 = \frac{100 \times 12000 - 44493 \cdot 15 \times 4}{100 - 4} = \frac{1022027}{96} = K \ 10646 \cdot 12$	splata na kapital.	K 44493·15
K 12000·—		— 10646·12
— 10646·12		K 1353·88 splata na odsetki.
K 1353·88 splata na odsetki.		K 33847·03 reszta dlugu.
$x_8 = \frac{100 \times 12000 - 33847 \cdot 03 \times 4}{100 - 4} = \frac{10646124}{96} = K \ 11089 \cdot 70$	splata na kapital.	K 33847·03
K 12000·—		— 11089·70
— 11089·70		K 910·30 splata na odsetki.
K 910·30 splata na odsetki.		K 22757·33 reszta dlugu.
$x_9 = \frac{100 \times 12000 - 22757 \cdot 33 \times 4}{100 - 4} = \frac{1108970}{96} = K \ 11551 \cdot 77$	splata na kapital.	K 22757·33
K 12000·—		— 11551·77
— 11551·77		K 448·23 splata na odsetki.
K 448·23 splata na odsetki.		K 11205·56 reszta dlugu,
		a zarazem i 10. rata.

Widzimy z powyższego, że właściwie tylko pierwszą splatę na kapital mamy obliczyć daną formułą, a dalsze splaty otrzymujemy z poprzedzającej splaty, mnożąc ją przez 100, a dzieląc przez 100 - p.

$x_1 = \dots = K \ 8333 \cdot 33$	K 55506·85
$x_2 = 833333 : 96 = 8680 \cdot 55$	$x_7 = 1022027 : 96 = 10646 \cdot 12$
$x_3 = 868055 : 96 = 9042 \cdot 24$	$x_8 = 1064612 : 96 = 11089 \cdot 70$
$x_4 = 904224 : 96 = 9419 \cdot —$	$x_9 = 1108970 : 96 = 11551 \cdot 77$
$x_5 = 941900 : 96 = 9811 \cdot 46$	$x_{10} = \dots = 11205 \cdot 56$
$x_6 = 981146 : 96 = 10220 \cdot 27$	K 100000·—
K 55506·85	

Wypracowanie planu amortyzacyjnego dla udzielonej pożyczki K 800 —, spłacalnej w 20 równych ratach miesięcznych, płatnych z góry, przy oprocentowaniu $7\frac{1}{2}$ od sta rocznie z góry, czyli 0.625% miesięcznie. (Do ćwiczenia metody amerykańskiej, str. 625).

$$R = \frac{p}{100} \times \frac{1}{1 - \left(1 - \frac{p}{100}\right)^n} = \frac{0.625}{100} \times \frac{1}{1 - \left(1 - \frac{0.625}{100}\right)^{20}} = \frac{0.625}{100} \times \frac{1}{1 - (1 - 0.00625)^{20}} =$$

$$= \frac{0.625}{100} \times \frac{1}{1 - 0.99375^{20}} = \frac{0.625}{100} \times \frac{1}{1 - 0.882149} = \frac{0.625}{100} \times \frac{1}{0.11785} = \frac{0.625}{11.785} =$$

$$= 0.053033 \times 800 = K 42.43 \text{ rata amortyzacyjna.}$$

$K 42.43 \times 20 = K 848.60$ kapitał do spłaty wraz z odsetkami.

Kapitał do wydzielenia z raty amortyzacyjnej :

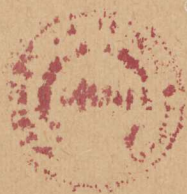
$$K = \frac{100 R - K p}{100 - p} = \frac{4243 - 500}{99.375} = 37.66$$

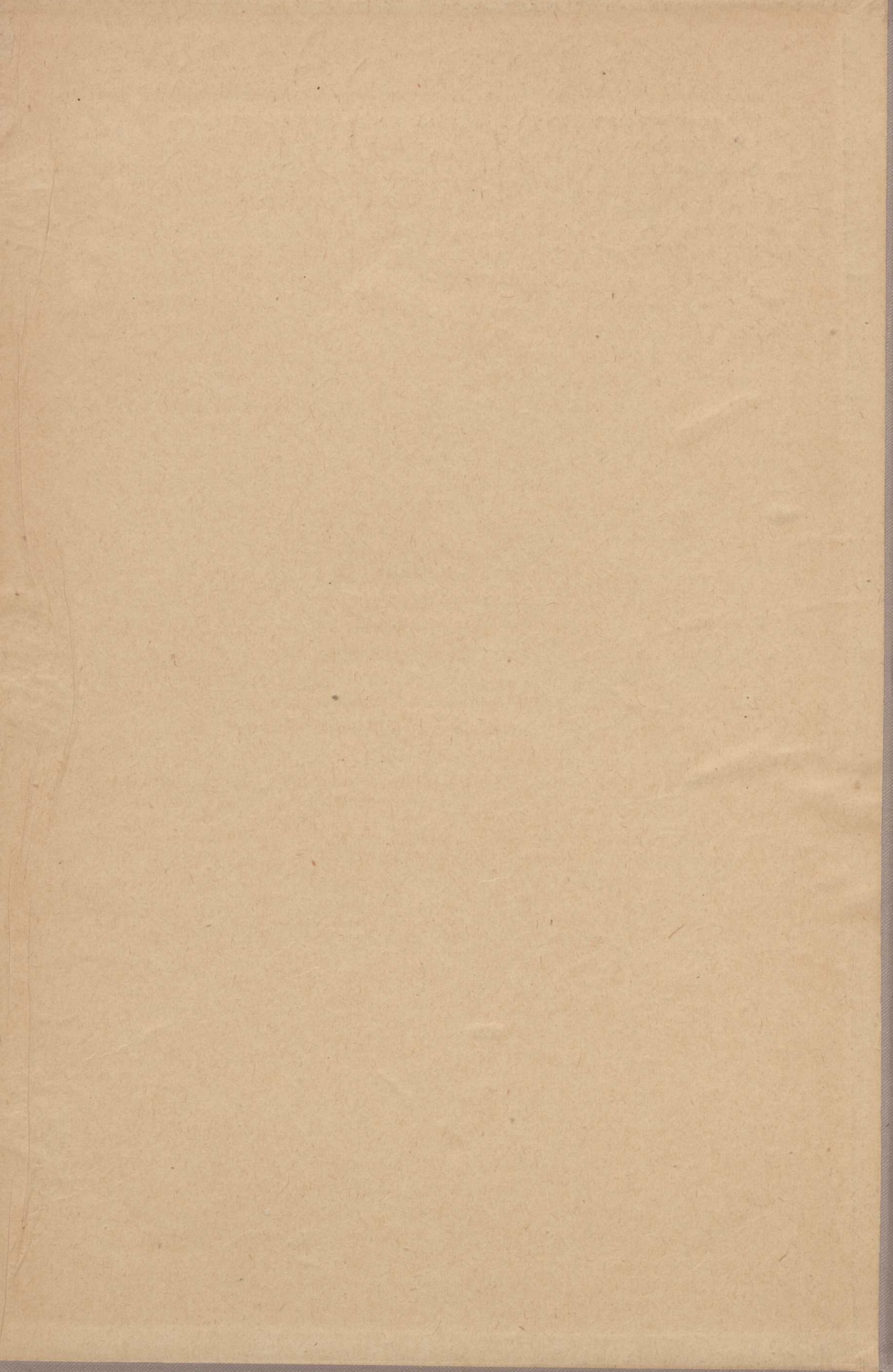
4243 — 476.58	=	3766.42	=	37.90
4243 — 452.77	=	3790.23	=	38.14
4243 — 428.93	=	3814.07	=	38.38
4243 — 404.95	=	3838.05	=	38.62
4243 — 380.81	=	3862.19	=	38.86
4243 — 356.52	=	3886.48	=	39.10
4243 — 332.08	=	3910.92	=	39.35
4243 — 307.49	=	3935.51	=	39.60
4243 — 282.68	=	3960.32	=	39.85
4243 — 257.82	=	3985.18	=	40.10
4243 — 232.77	=	4010.28	=	40.35
4243 — 207.55	=	4035.46	=	40.60
4243 — 182.18	=	4060.82	=	40.86
4243 — 156.64	=	4086.36	=	41.12
4243 — 130.94	=	4112.06	=	41.38
4243 — 105.08	=	4137.92	=	41.64
4243 — 79.08	=	4163.92	=	41.90
4243 — 62.87	=	4190.13	=	42.16
4243 — 26.52	=	4216.49	=	42.43

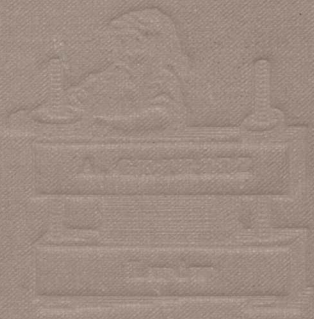
Początkowy dług	Spłata		Rata amortyzacyjna	Końcowy dług
	na kapitał	na odsetki		
800 —	37 66	4 77	42 43	762 34
762 34	37 90	4 53	42 43	724 44
724 44	38 14	4 29	42 43	686 30
686 30	38 38	4 05	42 43	647 92
647 92	38 62	3 81	42 43	609 30
609 30	38 86	3 57	42 43	570 44
570 44	39 10	3 33	42 43	531 34
531 34	39 35	3 08	42 43	491 99
491 99	39 60	2 83	42 43	452 39
452 39	39 85	2 58	42 43	412 54
412 54	40 10	2 33	42 43	372 44
372 44	40 35	2 08	42 43	332 09
332 09	40 60	1 83	42 43	291 49
291 49	40 86	1 57	42 43	250 63
250 63	41 12	1 31	42 43	209 51
209 51	41 38	1 05	42 43	168 13
168 13	41 64	— 79	42 43	126 49
126 49	41 90	— 53	42 43	84 59
84 59	42 16	— 27	42 43	42 43
42 43	42 43	— —	42 43	— —
800 —	48 60		848 60	

SDh - 1920

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tarnowie

Dział Starych Druków

0241-001920-00